

Helene Dickmar

Det gyldne bæger

Nutidsroman

bokselskap.no
Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Helene Dickmar: *Det gyldne bæger*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1910 (Kristiania/Aschehoug). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-543-9 (digital, bokselskap.no),

978-82-8319-544-6 (epub), 978-82-8319-545-3 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

I

Speilsalen paa Grand Hotel var fuld av folk. Der hadde været en mer end almindelig festlig forestilling i Nationalteatret. Operaforestilling, med en «stjerne» i hovedrollen.

Derfor var stemningen ogsaa mer end almindelig belivet. Man hørte champagneproppe knalde her og der ved de smaa borde med sine elektriske lamper, dækket av diskrete, farvede silkeskjerme. I den nederste ende av salen spilte et orkester, hvis muntre toner av og til forvirredes ja næsten overdøvedes av al den hørøstede tales summen. Luften var varm; ogsaa litt parfumeret. Damernes toiletter lyse og smukke. Det var endnu litt tidlig paa høsten, og man hadde ikke rigtig faat graastemningen paa, hverken den ydre, i klærne, eller – den anden!

Bruks- og skogeier *Karsten Grubbe* hadde netop sammen med sin frue fundet sig frem til deres forut bestilte pladse i et hyggelig hjørne, længst oppe i salen. Folk hadde uvilkaarlig fulgt ^[2] dem med øinene, mens de manøvrerte op mellem alle de tæt besatte borde.

Et sjeldent vakkert, ungt par. Han mørk, staut, bredskuldret, maaske litt tung i gang og bevægelser. Hun middelshøi, fin, blond, elegant og gratiøs. De hadde ogsaa stanset og vekslet hilsener og smaareplikker her og der, hvor de traf bekjendte. Og de syntes ogsaa overalt at mottages med en næsten overstrømmende venlighed og elskværdighed.

Der var dog noget vist fraværende og træt, en træthed der likesom kom indenfra, i den maate hvorpaa fru Else Grubbe nu efter at ha tat plads lot sine vakre blaa, litt tilslørede øine vandre likesom søkende omkring, uten at fæste sig ved nogen enkelt. Mens hænderne hadde travelt med at vrænge av de lange, hvite hansker, stryke op det gyldenbrune, bølgende haar, der *vilde* falde forlangt ned i panden, eller rette paa en knipling ved den lyseblaa kjoles gjennemsigtige tyllsnedringning.

Nu stanset dog hendes blik pludselig op, og uttrykket blev mere livfuldt og interesseret. En høi, slank skikkelse var likesom med én gang dukket op midt i salen og stod nu der, tydeligvis søkende, og forgjæves, efter en ledig plads. «Se, der er Eilif Bech, Karsten! Stakkar!»

«Naa jasaa. Begynder han at gaa ut igjen naa da.»

Karsten Grubbes stemme og langsomme maate at tale paa, lød adskillig mindre interesseret end ^[3] hans frues. «Ja, nu er det vel over aaret siden konen døde ogsaa.»

«Han er ganske alene, du. Og alting er jo saa optat her. Jeg vinker paa ham, jeg. Vi har jo god plads.» Hun løftet allerede haanden og vinket for at tiltrække sig den omtalte herres opmerksomhed.

«Aa nei, Else da,» kom det litt træt og skuffet. «Naar du nu endelig har faat drat mig hit paa dette «nachspielet», som du vet jeg slet ikke liker saa langt utover natten, saa kunde jeg naa gjerne faa være her i ro med dig.»

Elses øine var lynsnart blit helt nærværende.

«Er du altsaa litt indtat i mig da?»

Det kom hurtig, med et glimt av glæde. Og hun saa ham forventningsfuldt op i det paafaldende smukke, men noget stive og flegmatiske ansigt.

«Aa ja, du vet da vel det, vel,» svarte han støt og sikkert. Han møtte hendes blik med sine rolige brune øine, og smilte. Saan litt overbærende som om han fandt det høist upaakrævet at maatte gjenta dette, efter hans mening saa selvfølgelig faktum.

«Og du synes jeg er *frygtelig* pen iaften?» hvisket hun fort. Og der var noget sart og flagrende over hendes smil, der i øieblikket gav hende noget visst følsomt, ungpigeagtig.

«Aa ja, det vet du da ogsaa godt. Det er bare ikke noget at tænke saa meget paa. En gammel –»

[4] «Hysh da Karsten.»

Karsten forsøkte sig i at sænke stemmen, men det gik ikke videre for hans dype, fuldklingende organ. – «Gammel, gift kone siger jeg – paa snart tredive aar, med tre store barn.»

Nu stod løytnant Bech der, like ved dem. Han fik Elses oplivede ansigt op mot sig idet han hilste og takket for opfordringen til at slutte sig til dem. – Han hadde ogsaa faat slik uimotstaalig lyst til at se folk efter den storartede musikken.

Eilif Bech var en ung mand i etpar og tredive aarsalderen, med et mandig, energisk utseende. Dertil noget frit, ledig, næsten nonchalant i holdning og manerer, der egentlig ikke hadde meget tilfælles med det militære. Han hadde et smalt, temmelig litet hode, med mørkt tykt haar, klippet á la brosse. Ansigtet var magert, litt skarpt, næsen stor, men velformet. Øinene var mørkeblaa og laa underlig dypt indunder de tætte bryn. Munden under den kortskaarne knebelsbart var alvorlig med naturlige, bøielige linjer.

Men først og fremst var det hans blik, som slog én. Det fæstet sig paa én saa aapent og like-paa, dertil med noget hjertevarmt og sympatisk, der straks gav én fornemmelsen av, at her hadde man for sig et av de mennesker, der likesom hver dag stiller sig ansigt til ansigt med livet. Tar mot dets indtryk og bærer dets byrder, uten at prutte eller vike undav. Og som under det altsammen altid har raad til at være helt sig selv.

Elses øine fæstet sig ogsaa uvilkaarlig et à to [5] sekunder længer end strængt tat høflig ved denne skikkelse, der nu stod der foran hende, inden hun hørte paa hans tiltale. Der var en slik forskjel mellem denne modne, eiendomlige personlighed og den elskværdige, hyggelige livsglade ballkavalier, hun for en tre-fire aar siden saa ofte hadde truffet sammen med i selskaber og paa baller.

Men Karsten hadde straks reist sig. Ikke overdreven hjertelig, men høflig. Der blev vinket paa en tjener for at sætte en kuvert til og bestilt mere vin.

«Hvor har nu De opholdt Dem i sommer da løytnant? Er De kommet fra «moen» eller fra opmaalingen,» begyndte han, da de nu alle hadde tat plads, litt konventionelt konverserende. Men Else avbrøt ham uten videre med et hjertelig: «Hvor morsomt at se Dem igjen! Saa længe, længe siden vi

møttes! – Nei, men Karsten,» han fik et bebreidende blik, «vi som følger med, vi, som læser vore aviser,» hun kremtet ertende, «vi vet da, at løytnant Bech nu sidst kommer like fra Frankrike, hvor han var attacheret general – ja hm – navnet kan jo være det samme. De har jo været med paa en ordentlig ballonfart ogsaa – det stod i Aftenbladet. Hvorledes var nu det – fortæl!»

Og Elses blaa øine, som var saa blaa, saa blaa, at de mest lignet to store forglemmigeier, fæstet sig interesserte paa den unge officers mørke, solbrændte ansigt.

«Aeroplan – ikke ballon,» rettet han smilende.

[6] «I luften iallefald,» lo Else.

«Ja, ja – naa husker jeg det jo saa godt. Men, naar en enten farter op i skogene bestandig, eller en ligger og slaas med arbeiderne, som altid gjør braak og forstyrrelser ved brukene, netop naar en mest er i nød for dem, saa blir en nu let kjørt litt agterut saan angaaende verdensbegivenhederne da, skal jeg si Dem,» fortsatte Karsten undskyldende. Han var litt langsom i tankegangen og fulgte nu, uten at la sig forstyrre, *sin* trang til at være høflig og velopdragen. Noget, der baade var ham medfødt og indpodet fra han vokset op som eneste søn deroppe ved det store bruk, der i flere generationer hadde været i hans slegts eie.

«Aa, det er nu vel ikke viktigere «verdensbegivenheder» med mine manøvrer end med Deres skoghugst og bruksdrift,» svarte Eilif Bech, og møtte Karstens litt ubevægelige uttrykk med sit vakre, aapne blik. «Men en slik luftreise – en oplevelse for den, som har været med paa slikt – det blir det!»

Og han begynde straks at fortælle livlig og malende, men ganske fordringsløst om den flyvningen han hadde deltatt i fra Paris, til leiren i Châlons, idet han særlig dvælte ved den saa underlig *lykkelige* fornemmelse, der kommer over én deroppe mellem, eller over, skyerne!

Karsten, som var levende interessert for alt nyt paa praktiske og tekniske omraader, var nu den ivrigste, mest opmerksomme tilhører. Og avbrøt ham ofte med spørsmaal og saglige bemerkninger.

[7] Fru Else derimot sat mere taus og stille. Og da samtalen saa etterhaanden skiftet og dreiet sig om mere hjemlige forhold, politik, samfundsspørsmaal, sport, forsøkte hun at gjette sig frem til andre sider av Eilif Bechs karakter, der maatte ha utviklet sig hos ham i disse to aar, hvor deres veie ikke hadde krydsedes.

Hun selv hadde jo tildels levet temmelig tilbaketrasket, deroppe paa Helgeby, deres store eiendom, disse sidste par aarene. Hun hadde været adskillig syk og medtat efter det sidste barns fødsel.

Med hans skjæbne i de senere par aar, hadde jo hele byen beskjæftiget sig. Fra dengang da den vakre, dygtige officer, som alle spaadde en hurtig og lys karriere, for omtrent tre aar siden lot en udmerket, og for en saa ung mand meget ærefuld post gaa fra sig, for at følge sin unge hustru, med deres aarsgamle gut til syden, hvor lægerne mente, hun maaske vilde kunne overvinde en begyndende tuberkulose. I to aar hadde de saa reist omkring dernede, prøvet de beskyttede, solvarme kyster, og de høie fjeldsanatoriens tørre luft. Alt forgiæves. Aaret iforveien var han saa vendt tilbake alene, med sin lille søn og sammen med sin svigermor, en formuende fabrikkieiers enke, hos hvem han nu levet og hadde sit hjem.

Gjennem uttalelser og breve fra denne svigermor og andre tilfældige reisende bekendte, hadde der dannet sig noget av en mythe om hans liv dernede i de to aar. En ømhed og taalmodighed [8] der aldrig svigtet likeoverfor et vanskelig, til det yderste forkjælet barn, som man vilde vite var blit hans hustru mere gjennom en høit opdreven samvittighedsfuldhet likeoverfor en slags barneforlovelse – hvor *hun* hadde været den sterke og den villende – end gjennom nogen virkelig spontan og sterk følelse fra hans side.

Fru Else kjendte sig varm om hjertet. Hun hadde et letbevægelig gemyt og en livlig fantasi. Der vimret allerede smaa tanker og planer inde i hendes hjerne om at trække ham mere til deres hus i fremtiden. I byen til vinteren – smaa middage, bridgepartier – jagtture paa Helgeby – Karsten og han paa skiture oppe i skogene, naar blinkningen og hugsten begyndte.

En kunde gjøre ham noget virkelig godt paa den maaten –

Se saa – nu var Karsten kommet ind paa sit yndlingstema: de vanskelige arbeiderforhold nutildags ved en større bedrift. Ja, ja – hun visste jo nok, det var noget, der næsten til hver dag *maatte* trænge sig ind paa ham. Og *hun* *maatte* jo ogsaa vænne sig til alt det der – naturligvis – men –

Fru Else Grubbe gjorde sig det aldrig rigtig klart i sine smaa opgjør med sig selv – for *vilde* hun ikke gerne være saan som Karsten kunde ønske det – hvor fjernt, hvor uendelig fjernt det vedblev at ligge for hende altsammen – dette med arbeiderforhold og arbeiderkrav og arbeidsgiveres vanskeligheder, og forpligtelser likeoverfor tidens [9] tanker og rop paa fremskridt paa alle sociale omraader.

– Men Karsten var nu blit bare liv og meddelsomhed.

Ved farens tidlige død var han allerede i et par og tredive aarsalderen kommet i en stor arbeidsherres opsplitende og ansvarsfulde stilling, som han ogsaa søkte at fylde efter bedste evne. Og der var nu baade alvor og sagkyndighed i hans ord. Og en viss mandig kraft, der passet godt til hans litt tunge skikkelse.

Eilif Bech hørte meget interesseret efter. Skjøt ind kloke, forstaaende bemerkninger, der blev optat og veiet med grundighed – for saa atter at avsvække al autoritet gennem fremsættelsen av nogle idealistiske, høit humane idéer, der blev avvist med forfærdelse!

– Støien omkring dem, fra alle de hørøstede stemmer i salen var steget. Ved enkelte borde begyndte man at røke. Damerne ogsaa. Luften blev tungere, næsten kvælende. Musikkens toner virket trættende og øredøvende.

For fru Elses øren svirret tilslut alle disse tekniske uttryk, alle disse mandfolkagtige ord: Skatter, procenter, dividender etc., og irriterede hendes nerver. Særlig naar der saa kom noget frem av det, som pinte hende hos Karsten: Et visst snusfornuftig tørt livssyn, en heldning mot den smaalighed i orden og økonomi, som let fortaper sig i detaljer.

«Jeg er glad i folkene mine. De fleste av dem [10] er vokset op paa eiendommen. Men jeg liker ikke at bli narret, om saa det er for et øre! «Ret er ret».»

Det var Karstens frie oversættelse av den latinske devise: *Jus est ars boni et aequi*, Grubbernes gamle valgsprog, der stod under familievaabenet over porten paa Helgeby. Og det var blit Karstens livsprincip.

Men nu var Elses taalmodighed forbi. «Undskyld jeg avbryter. Men dette er litt kjedelig. Ja, det er det virkelig!»

Karsten protesterte: «Tidens spørsmål –»

«Tidens spørsmål er da heldigvis ikke i enkelttal,» gjendrev Else raskt. «Fortæl nu heller litt om Paris, løytnant Bech. Var der deilig i høst?»

Eilif Bech vendte sig mot hende.

«Ja, jeg kan ikke negte for det. Trods alle de gamle, som roper: Paris nu – nei, i *min* tid – da! Der er saan underlig livsaktivitet, slik naturlig livsglæde over Paris. Jeg tror, det mest er det. Mer end over noget andet sted, som jeg har set ialfald. Kanske det er likedan i Amerika – men jeg er sikker paa, at alting er mere opjaget og febrilsk der. I Paris, der er likesom alt sundt ogsaa. En puster let. En gaar fort. Det glitrer av liv omkring en – stryker som en brus forbi en! Dagen er fuld av timer, som hver har sit. Og det er akkurat, som det skal være. – Og slik en egen luft og lugt! Alle disse kjærrellassene med violer og nelliker og frugt og grønt, som de trækker omkring i gaterne med – og al den friske vandingen, og –»

[11] «Ikke at forglemme den deilige lugten av petroleum og bensin og alt slikt, løytnant,» avbrøt Karsten leende. «Jo, jeg har nok hørt om det ogsaa!»

«Ja, det er ogsaa saa sandt som det er sagt!» Eilif lo ogsaa med et visst tørt humor. «Det er jo virkelig blit en integrerende del av den atmosfære en indaander i alle store byer nu. Og der hvor automobilerne rigtig tuter og lugter – der blir alt det andet borte, det maa medgives.»

Men Elses øine var blit fjerne og drømmende. Nu saa de op mot ham. Om den fine, lille mund kom atter det underlig flagrende smil, som gav hende noget hjælpeløst og saart.

«Tænk, løytnant Bech, Karsten og jeg skulde ha været en tur i Paris, nu netop i høst! Karsten hadde lovet det. Det er flere aar, som vi ikke har været ute. Bare paa Helgeby – og herinde, litt, om vinteren.

«*Meget,*» rettet Karsten.

«Men, da det kom til stykket,» fortsatte Else uten at ændse avbrydelsen, «var det umulig for Karsten at komme fra. For der var streik ved et av brukene.»

«Og naar det var kommet til stykket, vilde du ikke reist fra barna heller,» indskjøt Karsten godmodig leende.

Else lo ikke. «Jo, jeg *vilde.*» Og hun vendte sig til Eilif Bech. «Denne livsaktiviteten eller livsglæden, som De netop talte om – synes ikke De ogsaa, at den trønger én virkelig ofte haardt nok herhjemme, hvor alt er saa tungt – likesom surt?»

[12] «En mand faar bli paa sin plads, naar det trænges, og passe sin dont,» lød Karstens kraftige litt prosaiske røst idetsamme. «Og jamen er det vakkert og livsglædelig nok oppe paa Helgeby og i skogene rundt omkring baade sommer og vinter –.»

Men Else knuget sine hænder sammen.

«Aa, De kan tro, det er ikke saa godt, løitnant Bech. *Aldrig* synes Karsten det er morsomt som jeg synes er morsomt!»

«Jeg tror dog at kunne konstatere noget av det motsatte,» svarte Eilif Bech spøkende. Men der var noget særlig venlig i tonen og i det blik, han nu fæstet fuldt paa den unge frue, der viste paa, at han maaske forstod mere av hvad der hadde været av livsalvor i hendes uvilkaarlige lille utbrud, end hans ord lot formode. «Da jeg nu iaften hadde den fornøielse at møte Dem, saa var det dog just i det øieblik at De frue og Deres mand netop hadde moret eder ved den samme ting.»

Karsten ropte «bravo» – og «ser du Else» meget fornøiet.

Men Else svarte ikke videre til det.

Der var blit en pause. Man belavet sig paa at bryte op. Nu var den igjen faldt over hende denne *indre* træthed, tyngre end før. Hun sat ganske taus og begyndte langsomt at trække paa sig sine lange hvite hansker.

«Se bak dig, Else!» Karsten gav hende et litet puf i albuen. Han holdt paa at gjøre op med tjeneren og hadde vendt blikket nedover salen.

[13] Else vendte hodet. Og hendes øine blev store, forundrede.

«Asta – og –?»

Karsten nikket. «Klemm – redaktionssekretæren – radikaleren – socialisten! Er det ikke, som de var skutt op av jorden næsten like ved os? Jeg skal vædde, at Lyder Grams sat der ved det bordet lyslevende, for ikke tre minutter siden!»

Optat som de alle tre hadde været av sig selv og deres egen samtale, hadde ingen av dem lagt merke til den mørke, høie dame, der like iforveien var kommet ind i salen, fulgt av en undersætsig blond herre, i firtiaarsalderen, med et rødlig ansigt og et par hvasse og kloke øine – og som nu hadde slaat sig ned ved et bord et stykke fra dem.

Den unge dame – hun saa ut til at være en 27 – 28 aar, hadde et hvitt slør bundet om hodet og en dyprød aftenkaape over skuldrene. Nu lot hun kaapen glide nedover stolryggen og tok sløret av sig. Hun bar en enkel, mørk kjole, og det tykke sorte haar var næsten litt for skjødesløst strøket henover hodet, hvor det tynget sig sammen i en stor knute i nakken. Men hodets form var ualmindelig smuk.

Nu fik hun øie paa Else og hendes to herrer og hilste let. Med et smil. Men en svak rødme steg idetsamme op i hendes ansigt, der ellers var temmelig farveløst. – Saa vendte hun halvt ryggen til deres bord ved at flytte litt paa sin stol, og saa ut til helt at være optat av sin ledsager.

[14] Han hadde sat sig godt tilrette, gned hænderne mot hinanden, som om han frøs, eller maaske nød at være vel færdig med et arbeide og vel oplagt til nydelse – og svarte kun med et par korte, flygtige ord paa sin dames tiltale, mens han kritisk syntes at mønstre selskabet omkring sig.

«Asta – alene – her med Gustav Klemm!»

Elses stemme blev ganske hviskende av forundring. «Og saa sent paa aftenen! Hvad vil tante Erika si? – De kjender vist ogsaa fru Steineger og hendes datter, min mands tante og kusine?» Hun vendte sig forklarende til Eilif.

«Ja, jeg vet ikke, om De tilfældigvis har hørt, at vi var sammen med Deres kusine og hendes mor en stund – et par ukers tid – nede i Taormina for to aar siden? De var begge saa elskværdige mot os,» svarte Eilif. – «Frøken Steineger er jo ogsaa en sjelden begavet og interessant dame da,» la han til, idet han ogsaa et øieblik fæstet øinene paa bordet derhenne, hvor den omtalte dame og hendes kavalier sat.

«*Forfærdelig moderne!*» sa Else. «Især dette sidste aaret, hvor hun er blit saa intim med denne Klemm. Han er da vist noget av en bohème ogsaa – som alle disse radikale?»

«Tante Erika siger ingenting;» kom Karsten paa sin langsomme maate litt bakefter. «For tante Erika vet ingenting. For Asta er flyttet hjemmefra. Har leiet sig en eller anden hybelleilighed ute i byen. For at faa arbeidsro, som ^[15]det heter.» Han bød Eilif en cigar blandt dem han sat og var optat med at vælge blandt de forskjellige kasser, tjeneren hadde stillet frem foran ham. Nu tok han selv en og tændte. «Tante Erika fortalte mig det her paa gaten i eftermiddag.» Han gav Eilif ild og tok selv et par drag av sin egen cigar som for at prøve den. «Vi kommer nemlig like fra landet, vi, skal jeg si Dem,» henvendte han sig til den unge officer, «saa vi er ikke inde i bysladderer endnu.»

«Bor – ikke – hjemme!»

Else stammet næsten paa ordene.

«Synes De ikke ogsaa, det er merkelig?» Hun vendte sig mot Eilif.

«Frk. Steineger er jo forfatterinde – eller skal bli. Og skriver adskillig i aviserne ogsaa. En kan da tænke sig –»

Else saa et øieblik ind i den unge officers ærlige ansigt – og trak litt paa skuldrene under den gjennemsigtige knipling.

«Aa ja – kanskje.»

«Jeg er jo heller ikke inde i forholdene.» Hans stemme var blit en liten smule stivere og koldere. «Men, De vet nutildags, saa –»

«Nei – jeg er vist ikke saa moderne av mig, jeg.»

Else avbrøt ham litt tørt. Hun hadde reist sig for at gjøre alvor av at bryte op, «Vil De hjelpe mig litt?» Hun holdt frem et langt, hvitt broderet silkemousselinsschawl.

Han reiste sig ogsaa hurtig og hjalp hende ^[16]med at faa det slynget om hals og skuldre. Nu vendte hun sit ansigt op mot ham og smilte sit søte, lille flagrende smil. «Tak».

«Kanske De kjender denne Klemm ogsaa De,» skjøt Karsten nu ind med sin mest mulig dæmpede

stemme. Han stod ogsaa nu ved siden av dem. «Det er ham, som staar bak det hele – det er greit at skjønne.»

«Personlig, saa godt som ikke. Han har jo en glimrende pen. – Noget *særlig* eleveret paa moralens omraade – vel neppe – Tak.» Eilif bøiet sig mot ham, for igjen at faa ild i sin cigar, som var gaat ut imens. Han saa ikke op mens han talte.

«Saa kan vel hans indflydelse paa Asta ikke bli saa svært «eleverende» heller da?»

Karsten hadde faat et litt ængstelig uttryk i sine ellers saa rolige øine. «Vi er gamle venner og barndoms lekekamerater, Asta og jeg, skal jeg si Dem.»

De var i begreb med at gaa. Men blev alle tre endnu staaende et øieblik deroppe ved deres bord. Det var, som om emnet holdt dem fast.

«Deres kusine er vist saa sund og klok og ærlig, saa hun greier det vel,» svarte Eilif sagte. «Interessant og stimulerende paa mange omraader kan nok omgangen med en saa begavet mand være – især for en kunstnerinde. – Ikke for det,» la han til og saa hen for sig med et eget glimt i øinene, «noget virkelig værdifuldt for *livet*, det tror jeg ikke, han vil kunne tilføre hende!» Han hadde et litet næsten skøieragtig smil, da han vendte sig mot ^[17]dem. «Den slags levemænd, de kjender jo – efter min opfatning da – egentlig slet ikke stort til livet!»

«Det var en temmelig dristig paradoks,» smilte Else tilbake.

Men Karsten brast i en høi latter, som han prøvet at drukne i en voldsom kremten. «Ohei, ohøi – nu har jeg hørt det med, levemænd som ikke kjender livet! – Nei *den* er god! Men kjære, la os for Guds skyld ikke begynde paa nogen dypheder nu saa sent paa kveld, De! Men én ting er jeg nu sikker paa, hr. løytnant.» Han lot Else gaa foran sig og vendte sig til Eilif. «At *livets* bedste stund, det er, naar en træt av dagens stræv og møie ligger i sin gode seng!»

«Kanske det,» lo Eilif, «naar ens hodepute saa ogsaa er ens gode samvittighed.»

– Karsten og Else nikket kun flygtig til kusinen, da de passerte forbi hendes bord. Men Eilif Bech var borte og rystet hende hjertelig i haanden og vekslet nogle ord med hende, inden han atter støtte sammen med Grubbes ved utgangen.

Over Elses blaa øine og bevægelige træk var der idetsamme gledet en liten skygge. Et sekunds stivnen. Men saa vendte hun sig hurtig til den

unge officer.

«Og Deres lille gut har jeg da ikke faat spurgt efter. Han har det vel bare bra?»

*

[18] – Gustav Klemm, redaktionssekretær i det liberale-frisindede dagblad «Tiden», forfatter av den meget omstridte bok «Fremtrædende fysiognomier fra ottiaarene» hadde tat Asta Steineger med sig til et

stort diskussionsmøte i «Folkets hus».

Han hadde selv holdt det indledende foredrag og siden ledet diskussionen.

Temaet var en av dagens mest brændende: Tolerance, aandsfrihed – kontra orthodoxien.

Han hadde tat sit utgangspunkt fra en opfordring, stillet til stortinget, der for nogle dage siden hadde cirkuleret byen rundt for at samle underskrifter – mens der saa samtidig utsendtes en lignende appel til den private offervillighed. Begge dele for at søke hurtige og betydelige bidrag til bygning av flere smaakirker og forsamlingshuse paa forskjellige kanter av hovedstaden. En flerhed av byens første og største navne, snart sagt paa alle omraader, hadde undertegnet begge oprop, der ogsaa var blit indtat og knæsat i alle byens betydeligste dagblade – undtagen socialistorganerne og «Tiden».

Hvorefter alle disse andre blade med en pludselig opdukkende, brændende nidkjærhed for moral og religion hadde kastet sig over dette organ, og benyttet leiligheden til at komme det tillivs – ogsaa paa felter, der absolut intet hadde med det foreliggende emne at bestille.

I den anledning hadde han bittert og haardhændt polemiseret mot flere hermed sammenhengende ganske graverende, aktuelle foreteelser i pressen og ^[19] samfundet. Fremholdt hvorledes deres hypermoraliske, hykkelske indignation hadde sit utspring fra hold, hvor man visste, den kirkelige interesse og den kristelige aand forresten glimret ved sit absolute fravær. Og paavist hvorledes alle slags personlige chikanøse, ærgjerrige og hevngjerrige ingredienser paa den frækkeste maate blandedes med de saakaldte *saglige* og *ideelle* interesser – eller iallefald fik sin tilførsel fra smaa, hemmelige vandsig inde fra selve de store politiske partisumper!

– Anden del av hans foredrag hadde indeholdt en næsten lidenskabelig appel til menneskeaandens uavhengighed og frihedsfølelse og et, i den forbindelse, voldsomt angreb paa autoritetstroens og orthodoxiens kinesermure. –

– Det var først efter at ha drukket et par glas av den champagne, han hadde bestilt til deres maaltid, at Gustav Klemm blev mere meddelsom. Og optok traaden i den samtale om aftenens begivenheder, han og hans ledsagerske hadde ført paa veien herhen. Han kom nu frem med flere av de argumenter, han i sit foredrag og i den paafølgende diskussion hadde maattet la ligge av hensyn til «de umyndige og de diende» i «barnekammeret», som han benævnte Folkets hus. Og han nød tydelig her, frit at kunne la sine snertende og riktig onskabsfulde indfald glitre for Astas store, beundrende øine. –

Naar han talte, kom det hurtig, mest i korte, avhugne sætninger. Hans noget fyldige ansigt var ^[20] forunderlig ubevægelig. Han hadde den vane, naar han blev ivrig, at væte de litt tykke læber indunder den lyse, bløte, flot snodde knebelsbart, og saa et øieblik likesom hugge sine brede, sterke fortænder ned i underlæben, mens han søkte efter en ny idé eller et argument – eller ventet paa en replik.

En liten latter, et hurtig stikord fra Asta syntes ogsaa at være nok til at holde ham i aande og, som fra et uuttømmelig indre opkomme, la idéer, parodokser og utfald mot alt og alle strømme frem i smaa, rappe, lunefulde kast.

Astas mørke, glimrende øine lyste ogsaa av intens beundring og interesse; mens hun sat der

likeoverfor ham og spændt lyttet til hans ord. –

Naar man saa hende slik, maatte det første, der paaafaldt en, være den saa uforbeholdent given sig hen i det emne, der var fore, eller i den stemning, der tok hende i øieblikket – som præget hendes hele væsen. Mens der over de uregelmæssige, men ingenlunde uskjønne træk laa en saan rørende vederheftighed og tillidsfuldhed, at den syntes at maatte virke avvæbnende paa ethvert forsøk paa at benytte sig derav til nogensomhelst misbruk eller overseen. –

«Jeg synes, det er mest vanskelig at forstaa, at de fleste, *gode* mennesker ogsaa, saa ofte ikke tør eller vil se sandt paa sig selv – eller prøve at forstaa dem, som staar dem nær,» skjød hun nu ind i tilslutning til, hvad de talte om, da der blev en pause. Hun talte i en lav tone, der hadde noget visst ængstelig ved sig, som om det var litt av en personlig ^[21]betroelse i ordene. Selve stemmen var ualmindelig fyldig og sonor. «I det religiøse maa en jo netop gjøre sig klart, at det en skal leve paa, og leve av, maa være helt egte. – Og at saa enhver maa faa ret til at gaa sin egen vei, naar den er *sand* for dem?»

Han nikket etpar gange sagte, inden han svarte. Og hans graa, kloke øine, der oftest hadde et saa hvast uttryk, fik nu en egen intens, næsten lidende glans, idet de fæstet sig saa vedholdende paa hendes, at hun tilsidst slog sine ned.

«Menneskene *taaler* ikke sandheden. Det er den allerspecielleste av alle deres specielle store og gode egenskaber! Vet De endnu ikke det? – Væn Dem til det itide, frøken Asta, ellers faar De det for ondt! – Men derfor var det ogsaa, jeg tok de hvasseste vaaben, jeg kunde finde og brukte mot disse kristendomsforsvarere og hyklere, som ikke undser sig for at ta ham, som de kalder Gud, til vidne paa sin egen usandhed. Han bare tier og samtykker han! Det er sandelig bekvemt! – Og saa aner de ikke, i sin tykke selvgothed, at de paa den vis stjæler fra os andre det, vi skal leve livet paa, helt fra vi er barn: Vor tro paa det gode, paa sandheden og retfærdigheden her i verden!»

Der skjød nogen glimt ut av hans øine. Og en mørk rødme trak sig op over panden, der med intelligensens fine, litt fremspringende buer over øinene var det eneste rigtig vakre i hans ansigt.

^[22]Asta saa paa ham. Og der stod taarer i hendes øine. Aa, hun visste, han hadde lidt for at komme dit, han nu stod! Det var netop hans lidenskabelige *kjærlighed* til *sandheden*, som var hans store, herskende evne! – Hvad den hadde kostet ham, det hadde han engang fortalt hende litt om. Først det trange, pietistiske vestlandshjem. Saa de fattige studenteraar, hvor han blev holdt frem av velstaaende bysborgere, der vestfra, for sit gode hode og sin umættelige kundskabstørsts skyld – for at studere teologi. – Og hvorledes han hadde kastet studiet fra sig, da han ikke mer kunde tro paa «bekjendelsen», og sagt det aapent og ærlig. Og at de saa hadde slaat haanden av ham allesammen – forældrene med!

«Frøken Asta – la os glemme det «skakke og det vrange» og glæde os i frigjørelsen! Ogsaa *Deres* frigjørelse. Nu kan De puste ut og aapne Deres egne vinduer frit mot alt aandens veir! Der hvor De hører dets «susen». Jeg husker det ord fra min barnelærdom. Skaal for aandsfriheden!» og han støtte sit glas mot hendes. «*Der* er det, De og jeg skal være med,» vedblev han og fæstet atter sine øine paa hende. «Og lytte til dens susen. – Den kan ogsaa komme *nedenfra*. Merk Dem det. Dyp og dyster. Fra avgrunde og mørke slugter. Komme som trods, som had. For had er aand. Siger vi ikke: et hellig had? Trods er aand. Foragt er aand! – At menneskeaanden blir sig saa bevisst, at den tør trodse sit eget ophav, kræve selve

urkraften, naturen, til regnskab for livets kolosale ^[23] meningsløshed og lidelse – *det* er kanskje det største og stolteste aandens pinseveir, som vor tid kan opvise!»

Han strøk haanden over panden og øinene.

– Og brøt pludselig av.

«Uf, har vi ikke iaften hat nok av denne – «Bøigen» i vort stakkars menneskeliv! Kan vi ikke glemme det for en liten stund! – Asta, hans stemme blev bløtere, og han hadde glimtet i øinene som av et saaret dyr. «Faar jeg ikke lov til at si «Asta»? For nu har vi da igrunnen kjendt hinanden længe nok til at kalde hinanden ved fornavn. – Synes De ikke?»

Asta nikket. Et lykkelig smil lyste op i det alvorlige, bevægelige ansigt og viste hendes friske, skinnende hvite tænder.

«Asta, hvor det er snilt av Dem, at De kom med mig iaften – og herhen! Og at De *tør* gjøre det! De, som hører til paa samfundets høider, hvor vi proletarer – vi *aandsmennesker* vil jeg si –.» Han hævet hodet.

«Ja, *det* er rigtig!» Asta lo og klappet i hænderne. «Men, jeg er ogsaa glad, fordi De vilde ha mig med! – Jeg vil jo bygge mig mit eget liv. Jeg vil ogsaa bort fra tvang, fra opstukne milepæle. Jeg maa finde mit eget – min egen vei – som er *sand* for mig. Aa, De er kommet saa meget længere! Men, jeg maa lære av Dem!» Hendes vakre stemme var varm og inderlig.

Der stod en slik *tro* i de mørke store øine, de søkte hans.

^[24] Han bøiet sig frem mot hende og saa hende ind i øinene.

«De er en naiv sjæl, Asta! Men det er slike som Dem, vi skal ha med i arbeidet. Hør nu –» Han slog om i en elskværdig og hjertelig, men mere kameratslig tone. «Hør her – hvad jeg vil foreslaa Dem. La nu den sidste overfiling av Deres bok hvile et par dage. Da kommer De bare friskere til arbeidet igjen. Og skriv en artikel – en føljeton – til «Tiden». Skaf mig den inden kl. 7 iovermorgen. Og jeg skal sørge for at faa den ind dagen efter. Skriv Deres tanker, de, som vaktet ved mit foredrag iaften. Genér Dem ikke for at motsi mig. Prøv at kritisere hvad jeg har fremholdt som min overbevisning,» – hans tone fik et anstrøk av overlegen selvfølelse, der i øieblikket syntes at gaa dem begge forbi. – «Men giv det hele som en stemning. Ikke filosofisk, men lyrisk. – Det er mere for kvinder. Og kvinden i Dem, maa vi vogte vel, Asta! De moderne kvindelige statsborgere, dem har vi endnu ikke bruk for – De vet – der er jeg en kjætter.»

«Men, jeg er jo heller ikke kvindesagskvinde – i den forstand.»

Han ænsset ikke avbrydelsen, der ikke syntes at interessere ham.

«Paa den maate blir vi medarbeidere – og motstandere, ikke sandt?» – Hans øine fik et uttrykk, som om han allerede nød denne motstand, han i sit inderste var overbevist om, kun vilde være flatterende for ham selv.

^[25] Et lyst, taknemlig nik, et neppe hørlig –

«Hvis jeg bare kan faa det til, saa De blir fornøiet med mig» – fra hende.

Og han fortsatte:

«Dette skal endnu knytte os nærmere sammen. Min aands mørke susen fra dybderne skal møte Deres aands fine, milde viften fra høiderne,» lo han, halvt spøkende. «Er ikke det vakkert? Kan De tænke Dem noget finere? Lukket ute fra mængden.»

Hun kunde bare bøie hodet uten at svare. Det var for hende som noget av en indvielse til et helt livs opgave, hun saa foran sig. Stoffet til dette samarbeide, der nu skulde forene dem, det formedes jo derute i verden hver dag paany. Det var jo bare at gripe det – bruke det.

Men idetsamme steg der en svak rødme op i hendes bleke kinder. Øinene møtte hans et sekund litt usikkert, med et glimt som av forskrækkelse, inden de atter sænkedes. – Og hendes høire haand begyndte nervøst at krumme blandt brødsmulerne paa den hvite bordduk.

– Gustav Klemm hadde umerkelig rykket sin stol en linje nærmere hendes. Og hans ene haand hadde langsomt, under dukens folder søkt hendes venstre, der laa i hendes skjød. Hun følte nu varmen av denne haand over sin egen. Følte det lange, hvilende tryk. Hun vilde trække sin undav, befri den. Men hun magtet det ikke. Det var som om hans vilje, og det blik, der nu hadde noget bløtt, gaadefuldt over sig, idet det, kun flygtig møtte hendes – bandt hende.

[26] Der blev ikke sagt et ord mellem dem.

Han sat og saa ut over salen. De fleste borde var tomme. Tjenerne gik om og ryddet. Lukningstimen var kommet.

Han hadde med øinene kaldt paa en tjener for at faa betalt. – Idetsamme dukket en dame pludselig op ved deres bord og hilste: «Godaften.»

Asta trak sin haand til sig med et litet, nervøst ryk. Men lot den instinktmæssig bli hvor den var. Men han derimot tok sin ganske langsomt frem igjen. Og dreiet paa sin moustache med en mine, der var uudgrundelig og overlegen.

«Nei, jasaa, fru Bervig. Er De ogsaa her iaften – blandt filistrene?»

«Hvor De selv, likesom jeg, ser ut til at ha befundet Dem særdeles vel,» svarte den tiltalte raskt med sterk stemme og med en utpræget syngende vestlandsk aksent.

– Fru Bervig var igrunnen noget av en skjønhed. En smule passée med sine omkring de firti aar. Men med noget visst fremmedartet yppigt over sin hele apparition. Hun var klædt med en noget paafaldende elegance, der dog ved nærmere eftersyn viste sig at være temmelig forløren, og gjorde en usikker paa, til hvilket milieu hun egentlig maatte henregnes. Paa det sorte, sterkt purrede haar hadde hun en svær hat med lange, noget medtagne strudsfjær. Boaen om halsen var i samme genre. De hvite hansker var meget smudsige. – Men hendes parfum var sterk og paagaende.

Hendes ansigtstræk var noget grove, men pikante. [27] Og øinene var brillante, mørke, spillende. Fulde

av intelligens, av lidenskab, av uro. Og med noget karakteristisk ved sig – likesom av at ligge paa lur – og kunne slaa ned! –

«Men se – godaften, frøken Steineger!» Hun vendte sig nu til denne med overstrømmende elskværdighed. «Jeg saa Dem i «Folkets hus» iaften. Ja, jeg er ogsaa her nu for at komme mig litt efter den spirituelle – overskylningen – hadde jeg nær sagt, som Klemm værdiget at berede os!» Hun var lutter buk og smil, med noget bløtt, katteagtig indsmigrende i stemme og mimik. «Ja» – hun saa fra den ene til den anden – «her har altsaa «Tidens» to uovertræffelige medarbeidere fundet hinanden – i sympati – paa en noget mere prosaisk, men derfor ikke mindre «sprudlende» basis – hadde jeg nær sagt.» Hun gjorde en bevægelse mot den tømte champagneflaske. «Ikke sandt, frøken Steineger? Ja, jeg maa da faa lov til at gi Dem min kompliment for Deres skjønne artikel forleden om friluftskunstens ideale mission!»

«Frøken Steineger brukte ikke ordet, mission, min naadige.»

Klemm svarte tørt og ertende.

Fru Bervig neiet sig og bukket sig og sløret sin stemme til en indsmigrende hvisken.

«Ja – omforladelse – saa var det et andet, og meget bedre uttryk da. – Men, apropos – kunde De ikke gi stakkars mig en «mission» i Deres blad, da, kjære hr. Klemm? Jeg skal skrive om *alt!* Om mat og skolebarn – om vaskekoner og [28] erotik – om estetikk – *tout ce que vous voudrez* – Jeg er, vet Gud saa kjed av mine smaa kvindeblade saa, *mais que voulez-vous* – man maa leve. Naa saa» – der begyndtes at slukkes omkring dem – «ja, vi skal vel alle tømmes ut nu. Mit følge – jeg har siddet sammen med nogen malere derhenne» hun pekte mot det nederste hjørne i salen – «skal paa en anden kant av byen. Hm – kjære, søte frøken Steineger – *maa* jeg ikke faa lov til at slaa følge med Dem? De ledsager vel denne dame til hendes dør, hr. Klemm? Og hendes dør forbi,» der kom et litet ekvivokt stænk i tonen, «kommer De straks til min! – Jeg er nemlig ogsaa flyttet, skal jeg si Dem. Jeg var i al min store uskyldighed kommet til at bo næsten væg i væg – hm,» hun lo, «jeg mener hus i hus, med min forhenværende hr. gemal! Og, det vil jeg dog si – selv i vore frigjorte tider, ikke var helt ut behagelig for nogen av os!»

«De skal da heller følge mit eksempel frue. Jeg har min «forhenværende» bosiddende i et andet land. Det er mer praktisk for begge parter.»

«Tja, men – som alt andet paa denne vor ufuldkomne klode – er dette ogsaa et pengespørsmal, De! Man kan til nød tillate sig den luksus at være skilt. Men saan som i de høiere regioner, hvor en saa bare lever videre paa mændenes pung, nei – *det* ligger ikke for alle! Stakkars Tom! Takke til, at vi ikke skriver i samme av – konkurrenter – malere skriver jo ogsaa altid nu, vet De. – Men Tom har nu vist ingen utsigt, [29] han, til at faa nogen saan mission i «Tiden»? Dertil er han vel for uartig – hvad?» Hun lo. «Men jeg derimot – *tout ce que vous voudrez.*»

«Ja. Jeg slaar til. Kan De skrive noget rigtig morsomt, noget saltet onskabsfuldt – saa kom op til os.»

– Asta saa usikker og forundret paa de to andre. Hun kjendte ikke Klemm fra denne side av hans væsen. Der kom over hende en rent instinktmæssig følelse av ubehag. Trods at hun sa til sig selv, at hun jo visste om hans fraskilte hustru. Han hadde selv fortalt hende om det. – Det var jo forresten hende, som er den skyldige der.

Hun kjæmpet dette ned og forsøkte at beundre hans selvbeherskelse og lethed. Dertil sluttet sig ogsaa en viss stolthed over, hvor *anderledes* han var likeoverfor hende selv.

Men hun var ogsaa skuffet. Hun visste, *han* ogsaa hadde glædet sig til, at han skulde følge hende hjem! Over i de stille gater, hvor selv alle sporvogne nu var ophørt. – Og desuten følte hun sig altid litt beklemmt sammen med fru Bervig. Disse lysende, men saa farlig stikkende øine – en visste aldrig, hvor de kunde slaa ned og blotte noget – noget fint – saa hensynsløst – ubarmhjertig!

– Men hun *maatte* jo vænne sig til at være sammen med dem, der saa at si arbeidet med det samme verktøi som hun selv. Hun hadde jo kastet sit lod – og valgt.

II

[30] Kom nu, tante Erika, og faa dig en kop varm te! En skulde ikke tro, det var først i april, men snarere midt i januar, saa koldt er det.»

– Det var det lille, hyggelige hjørnekabinet i brukseier Grubbes elegante og komfortable leilighed inde i hovedstaden.

Else Grubbe hadde talt i en, næsten litt paafaldende, oplivet og hjertelig tone. Som om hun var taknemlig ved at bli befriet fra sit eget selskab. Hun trak idetsamme det lille engelske tebord nærmere kaminen, hvor ilden knitret og lunet, og flyttet paa en lav lænestol.

– Saa hjalp hun den ældre dame, der just var kommet paa en formiddagsvisit, med at faa av den sorte fløilskaape med den brede zobelsbesætning. Løste sløret av hendes picture-hat med de lange, sorte strudsfjær og fik hende vel tilsæte, mens hun saa selv skjænket teen ved et litet sidebord, hvor spirituslampen brændte under maskinen. –

Fru Erika Steineger, enke efter forhenværende [31] statsraad, senere amtmand Steineger, var en statelig, distingveret dame paa et par og seksti. Hun hadde i sin ungdom været meget smuk, og saa endnu udmerket ut. Hun hadde bevaret sin gode figur og sin friske teint, hadde regelmæssige, litt store træk og nøddebrune, livlige øine. Paa grund av en sterk nærsynthed brukte hun ofte at myse frem for sig med en viss glippende bevægelse med øienlaagene. Og dette gav hende utseende av noget overlegent og kritisk koldt, som slet ikke var i overensstemmelse med hendes virkelige karakter.

«Tante Erika», som hun i almindelighed kaldtes av smaa og store baade i den nærmere og fjernere familiekreds, var tverimot en sjelden velmenende, human og retlinjet dame. Med en god gjennemsnittsintelligens. Uten mange folder – men ogsaa uten noget at gjemme mellem folderne!

Gammeldags og konservativ, som hele hendes opdragelse og utvikling hadde været, prøvet hun dog at betrakte tidens mangehaande foreteelser med et blik saa indrømmende og retfærdig, som en bundfast hæderlig og ærlig vilje under de omstændigheder kunde prestere.

«Vi Grubber», pleiet hun at si. Hun var en søster av Karstens avdøde far. «Vi Grubber kan maaske være litt tunge og sene i vendingen, naar det gjælder at flytte vore anskuelser fremover efter tidsaandens behov. Paa den anden side er vi opdraget til ikke at være *reaktionære*, men loyalt gjøre vor pligt i samfundet paa den plads, vi er sat og under de forhold, som foreligger!»

[32] – Else Grubbe stod med ryggen halvt vendt til hende i sin mørkeblaa tailor-made formiddagsdragt, der fremhævet hendes slanke figur og flatterte hendes lysebrune haar og hvite hud.

Der var nogen smaa røde kanter om de blaa forglemmigei-øine idag, mørke skygger under dem, og et visst saart, næsten bittert drag med en litt nedadvigende linje om den lille, fine mund.

Men tante Erika var nærsynt, og saa ingenting, da Else nu kom hen til hende og bød hende den skjænkede te. –

Desuten var hun optat av at tale om Asta. Det var meget derfor, hun var kommet. For, ærlig talt: Astas gjøren og laden *foruroliget* hende!

Hun hadde jo likesom tapt traaden i hvad der foregik derborte paa «hybelen», hvor Asta nu i det sidste halvaar hadde holdt til! Og som dog ikke laa mere end nogen faa kvartaler fra hendes egen lille, smukke og velordnede leilighed. – Ikke saa, at hun paa nogen maate derved ogsaa hadde tapt tilliden til sin datters og eneste barns takt og moralske sans! Nei, *der* hadde hun den urokkeligste tro. Men – allikevel: Tonen, farven, atmosfæren, hvori Asta nu bevæget sig – hun *ante*, den var helt utenfor det tilvante!

Men, hun vilde ikke spørge. Ikke paa nogen maate trænge sig ind paa hendes fortrolighed. – Men derfor var det befriende engang imellem at faa utøse sig litt om disse ting. Og Else var kjærlig og forstaaende. Hun hørte til familien. Til Grubberne. Det gav tryghed.

[33] «Jeg synes jo om mig selv, at jeg var ganske liberal, som ikke satte mig imot, at Asta flyttet fra mig og slog sig ned paa egen haand,» begyndte hun. «Der er saa meget av hendes fars karakter, hans energi og arbeidskraft i hende. Jeg tror, hvis han hadde levet» – tante Erika, som ogsaa hadde Grubbernes sonore organ, blev her bløtere og likesom mindre pompøs i stemmen, – «saa vilde han ha fundet det rigtig. I vore dage *maa* ikke forældre være egoistiske! Jeg er jo selv endnu frisk og i fuld vigør. Saa – nei, *jeg* klager ikke! Men, Asta selv! Alle disse mennesker, som hun nu omgaaes! Sig mig, hvem er nu egentlig de? Ja, fru Hebbel, kjender jeg litt. Det er en udmerket dame; av god familie. Vi møtes ikke saa sjelden i «arbeidsstuerne», der er hun en av vore dygtigste kræfter. Og hendes forskjellige artikler og essays læser jeg altid med stor fornøielse. Det er mig en beroligelse, at hun ser Asta saa ofte. – Men, de andre? Som er hendes intime? Som erstatter hende familie og ungdomsveninder? – Byen er jo stor nu. Man har ikke længer overblik. Er det socialister – maalstrævere – eller kunstnere? Ja, hvad læser og hører man ikke om *deres* liv nutildags! – Men først og sidst denne Gustav Klemm. Kjender *du* ham? Jeg vet, man baade beundrer og frygter ham, fordi han skriver saa udmerket og saa skarpt. Har *du* været sammen med ham? Kommer han nogetsteds i *vore* kredse? Han er jo ogsaa skilt! Det hører jo likesom til det, nu! – Ja, det er skrækkelig!»

[34] Tante Erika rettet sig op i stolen og rystet paa hodet. Og de lange, bløte strudsfjær vaiet og syntes at gi hendes ord mere eftertryk.

«Jeg vet virkelig ikke noget om det altsammen jeg, tante Erika,» svarte Else, som sat likeoverfor hende nærmere ilden, som hun nu opfrisket med et par smaa vedtrær, «du vet, *vi* bor jo ikke i byen. Men hvad Gustav Klemm angaar – saa har jeg netop hørt, han skal være meget takkelig og meget underholdende – naar han vil.»

«Men denne fraskilte malerfrue da,» vedblev tante Erika. «Fru Bervig er det jo hun heter – kjender du noget til hende? Skal de to gifte sig med hinanden? Siger man ikke det? Man har det jo med at bytte koner i de kredse.»

«Jeg vet ikke, hvad man siger,» svarte Else undvigende uten at se op. Hun rørte med teskeen i sin kop,

mens hun tænkte paa, hvad tante Erika vel vilde si, hvis hun visste, at det var Klemm og Asta «man» talte om – og ikke den anden. «Man kan jo forresten ikke se med mistanke paa *alle* mennesker, fordi de hører til disse saan – hvad skal jeg kalde det – mere uregelrette kunstnerkredse heller da, tante Erika! – Vi kjender jo saa litet til dem – det var kanske bedre og morsommere, om vi kunde se litt mere til dem blandt os! – Her er jo alting svært efter en strek mangengang da,» la hun saa litt modig til og hævet pludselig hodet og møtte tantens øine med en slags bestemt protest i de ellers saa milde øine.

– Else Grubbe hadde i den sidste tid faat en ^[35]slags oppositionslyst mot dette: At det bare er *én ting*, som er *rigtig*. Hun begynde at faa en klemmende fornemmelse av, at hun selv likesom hadde rendt panden mot det der, like siden hun som 19 aar gammel blev gift –

Den hæderlige tante Erika følte det relativt berettigede i angrebet. Hun glemte sin te, stirret ind i ilden og grundet.

«Nei,» sa hun saa i en ganske spagfærdig tone, «jeg burde kanske heller prøve at lære nogen av dem at kjende. Be dem til mig – for Astas skyld! – Naar det nu engang skal saa være,» la hun til med et suk.

«Asta har jo selv kunstneriske og literære interesser,» fortsatte Else, men med en litt træt stemme.

Hun begynde at falde tilbake paa sine egne tanker. – Der blev en liten pause.

«Ja, hvad synes nu *du* egentlig om Astas nye bok, da, Else?» kom det saa endelig. Fru Erikas stemme var nu rolig, næsten farveløs. Omtrent som hun vilde sagt: «Hvad synes nu *du* om Astas nye vinterkaape?»

«Jo, jeg liker den godt. Jeg synes den er morsom. Og skildringerne fra Italien er nu rigtig vakre!» svarte Else paa samme maate. For *én ting* hadde hun ialfald tilfælles med Grubberne – at *hun* heller ikke var noget videre sterkt kunstnerisk eller literært interesseret. – «Faar jeg lov til at gi dig en kop te til?» fortsatte hun venlig, idet hun reiste sig og tok koppen, fru Erika rakte ^[36]hende, og gik hen til sidebordet for at fylde den paany. – «Den har jo ogsaa faat en god kritik i næsten alle aviser.» Hun vendte hodet. «Og det er da svært hyggelig for Asta –»

«Ja,» svarte tante Erika fremdeles med den samme ro. «Det er jeg da ialfald glad for. – Men paa den anden side, saa er der nu saa altfor mange nutildags som skriver, du! De fleste kunde vist spare sig umaken. – Jeg synes nu, der er saa mange *engelske* bøker, jeg, som er udmerkede. Jeg vilde heller ha god utenlandsk literatur mer kjendt herhjemme. – Jeg tror nu ogsaa, den skrivningen vil ende med at gjøre stakkars Asta baade ulykkelig og utilfreds. Og det har jeg da prøvet at la hende forstaa, saa godt jeg har kunnet. Men, du vet – det Asta vil, det vil hun!»

Og fru Erika løftet hodet og myste og glippet frem for sig, mens de lange, bløte strudsfjær diskret tilviftet hende sit bifald! –

«Ikke for det,» fortsatte hun med litt av en moderlig stolthed, «Asta har jo set mer av verden og mennesker, end de fleste i hendes alder. De par aar, vi reiste omkring efter hendes fars død, var *meget* utviklende for hende! – Ja, apropos – Eilif Bech, vor gode ven fra Sicilien, gjorde mig en lang, hyggelig visit forleden. Han hævet jo Astas bok til skyerne! Blev helt veltalende. – Ja, tænk, jeg tror nok, han har

været hver eneste gang hos Asta paa hendes saakaldte torsdagsmottagninger i vinter! Det er da ogsaa saa elskværdig av ham. – Stakkars, hvad har hun [37] nu egentlig at by paa? – Tak,» tante Erika tok mot tekoppen, Else rakte hende. «Det ene værelse med sovealkove! Det er jo noksaa povert – møblerne og altsammen. Men – man maa vel ikke støte de herrer socialister!»

Else svarte ikke straks. Hendes fint tegnede øienbryn hadde trukket sig en smule iveiret. Og hun knep læberne sammen, som om hun skulde synke noget, der ikke rigtig smakte hende. «Eilif Bech er jo ogsaa kommet meget her hos dig og Karsten i vinter? Det under jeg ham saa godt du! Alt hvad der kan opmuntre ham litt.»

«Jeg har virkelig ikke rukket at komme paa nogen av Aastas torsdage jeg, – endda hun har spurgt mig flere gange. Hverken jeg eller Karsten,» svarte Else, idet hun undgik at svare paa tantens sidste bemerkninger. «Karsten er jo imot at gaa med paa noget uvant – og altid saa optat saa –»

«Nei, Karsten passer da saa sandelig heller ikke der! Han er ikke nogen estetiker! Vi Grubber – med alle vore bra egenskaber forresten – nei!»

– Tante Erika lo høit og fornøiet bare ved tanken.

«Karsten kunde gjerne være *litt* mere alsidig.

Litt mere elastisk, tante Erika.»

Det kom rolig. Men med en underlig sprød klang, der røbet, at der var noget visst oprevet bakenfor.

– Men tante Erika flyttet bare sine tanker uten at faa nogen fornemmelse av, at hun var kommet ind paa et litt farlig terræn.

«Karsten er jo reist opover til Helgeby idag, sa din tjener, da jeg kom?»

[38] «Ja, der er jo meget deroppe, nu vaaren kommer – og fløtningen og alt det.»

Stemmen blev endnu tørrere. Et fint øre og litt mindre nærsynte øine vilde maaske ha merket uraad. Men tante Erika fik bare et slags umerkelig indtryk av, at dette med fløtningen og slikt ikke egentlig interesserte den unge frue.

Hun lot derfor temaet falde, tok sin lange skildpaddes stanglorgnet, som hun bar i et kostbart guldkjede med perler om halsen, og saa sig om i det lille koselige rum med sine malerier og mange smaa kostbare nipsgjenstande, og hvis døre stod aapne mot en stor, lys salon med forgyldte, blomstrede silkemøbler i Louis XVI.

«Du har det smukt nok her, Else. Men det kommer nu efter min mening allikevel ikke op mot det gode, gammeldagse Helgeby.»

– Tante Erika reiste sig til opbrud. Else hjalp hende den varme fløilskaape paa og fæstet sløret paa hendes hat.

«Du kommer op til os i sommer, tante Erika, som du pleier? Det haaber vi da sikkert – Asta ser vi

kanske ogsaa en liten stund, naar hun kommer ned fra fjeldet. For *der* er jo hendes Eldorado!»

«Asta! – ak, min lille ven – hvad vét jeg? Hvad vét jeg! – Ja, det faar altsammen staa i Guds haand. Alt blir vel tilslut til det bedste. Det maa være vort haab.»

Der kom en liten vemodig klang i den sonore stemme. Og de nøttebrune øine stod fulde av ^[39]taarer. Og tante Erika blev staaende et øieblik paa terskelen i sine tanker. –

«Men kjære, *det* hadde jeg da nær glemt – og det var virkelig meget derfor, jeg er kommet! Jeg maa da se børnene, inden jeg gaar.»

Hun vendte sig atter om. Rask og livlig.

«Erik og Lillemor er ute, tante Erika, men Karola holder jeg inde – hun er litt forkjølet.»

Else ringte. En tjener stod i døren.

«Bed Karola komme ind – og lille Einar ogsaa – er De snil.»

«Einar – det er?»

– «Lille Einar Bech, du. Han kommer ofte herbort og leker med Karola. De er omtrent av samme alder, fem aar. Og han er heller ikke begyndt at lære noget endda. – Og saa gaar han derhjemme alene hos den svakelige, klynkende bedstemoren, saa det er noksaa synd i ham –»

Else talte litt langsomt og litt, maaske litt *for* rolig og nøiagtig forklarende. – Uten paa nogen maate at være sig det bevisst.

En brunøiet, mørklokket skjønhed av en liten pike kom idetsamme styrtende ind i værelset, fulgt av en blek, lyseblaaøiet gut med fine bitte smaa træk og ganske lyst haar. Den lille pike hadde røde tømmer med mange bjelder paa om livet, og gutten kjørte hende med den ene og holdt svepen i den anden haand.

Hun stod nu der og stampet med benene og rystet sine krøller og tygget paa det indbildte bissel.

^[40] «Fola – fola –» den lille gutten holdt igjen av al sin magt.

Det var saavidt de lystret ordre om at hilse pent. Else stak dem hver en kake i munden. Og Karola spiste sin, uten et øieblik at falde ut av rollen, med mange slags nikkinger og virringer med hodet. – Mens tante Erika nød den hele scene i sin stanglorgnet.

– Men Else hadde i en pludselig impuls lagt sig paa knæ paa gulvteppet og slynget en arm om hver av de to børn. Og der var noget eiendommelig ynndefuldt og gratiøst over hendes hele person som hun nu la hodet ind mot Karolas mørke haar og saa hende ind i ansigtet med en varm, næsten kjærlighedshungrende glans i de blaa øine. Det var som barnet selv følte sig ubevisst betat av det. For nu stod hun pludselig ganske stille og lot sin friske, allerede litt solbrunede kind hvile ind til morens.

«Naa – smaker det godt?» Else saa smilende fra den ene til den anden. «Er den lille flinke hesten ikke sulten og træt – og skal ind i stalden og hvile sig? Og denne kjække kusken, som stræver saa med denne

viltre hesten sin.»

Og hun kysset dem begge paa de varme kinder. Reiste sig atter op og gav dem lov til at løpe.

Saa styrtet de igjen avsted, og ut av værelset. Og man hørte bjeldenes klang og de hurtige smaa ben utigjennem korridoren, der førte indover mot barneværelserne. –

«Karola er en rigtig hjertetyv du. – Ja du har [41] nogen deilige unger, Else!» – Der var en varmere klang i tante Erikas stemme. Og hun kysset Else kjærlig til avsked, da de nu stod ute i entréen. «Du er nok en av dem, der har trukket det store lod her i verden. Maatte Gud la dig beholde alt, hvad du har!»

*

«Haster det saa? De spiser jo ikke endnu hos Dem. – Kan De ikke sitte litt og passiare? Einar og Karola leker saa godt sammen.»

«Tak – men De da?»

Eilif Bech var kommet like fra krigsskolen, hvor han hadde sine timer, og var i fuld uniform. Han var bare løpet opom for at ta Einar med sig hjem. Nu la han sin hue fra sig, spændte sabelen av, og tok plads i en av de forgyldte lænestole i den store salon.

«Med min middag er det ikke farlig,» svarte Else, idet hun satte sig i sofaen ved siden av. «Jeg er alene. Karsten er reist til Helgeby idag. Der er saa meget deroppe nu om vaaren med fløtningen og saan.» – Else gjentok de samme ord, hun hadde brukt til tante Erika, med noget mekanisk tørt i stemmen.

«Saa?»

Der blev en liten pause.

Else begyndte litt nervøst at flytte paa de fotografier og forskjellige smaa sølvsaker, som laa paa det lille bord foran hende. Hun, der ellers hadde saadan selskabelig lethed, visste pludselig [42] ikke, hvad hun saa videre skulde si. Der hadde været noget i dette «Saa», som det var kommet fra ham, saa underlig kjølig uinteressert, som om hans tanker var langt borte – at det likefrem lammet hende.

Det var ogsaa, som om han følte tausheden trykkende, uten at kunne komme ut av den. Han rømmede sig etpar gange, og øinene saa frem for sig med noget ubestemt, fortænkt i uttrykket. Pludselig vendte han blikket mot hende, og nu var der noget saa intenst og fuldt i det, at Elses hjerte begyndte at banke.

«Jeg har saan lyst til at fortælle Dem,» begynte han saa ganske sagte. «Det er kanskje synd at plage Dem – men –» Han reiste sig og gik etpar slag op av gulvet. Satte sig saa igjen og holdt sabelen foran sig mellem knærne. «Jeg har allikevel ikke faat den posten, jeg søkte i arméstyrelsen – som De kanskje husker vi talte om forleden, da jeg var her. Det kommer i aviserne imorgen. Løitnant Jørgen Berg er indstillet som nr. 1 –»

«Hvorfor det?» sa Else ogsaa lavt og hurtig og saa op i hans ansigt, der nu hadde faat en sterk farve.

«I sidste statsraad – forsvarsministeren –

Man siger – de mente, jeg var kommet noget udenfor med mine «civille befatninger», som de kaldte det. Det vil vel si – jeg har jo etpar aar været – borte. Og saa er det vel nu i det senere mine private gymnastikkurser – kanske. [43] Ja, hvad skal en gjøre? En kan da ikke gaa ledig, naar de ikke har bruk for ens kræfter.» Han hadde igjen reist sig. Men Else la idetsamme impulsivt sin haand paa hans arm som for at holde ham tilbake. Og uvilkaarlig satte han sig atter ned, idet han kjæmpet for at overvinde det oprør, han var i.

«De taper da ikke modet for det – vel?» Else prøvet at smile og saa varmt op i hans magre, alvorlige ansigt.

«En faar vel ikke gi sig – nei. Men det har jo likesom gaat litt trangt og vrangt for mig i livet, vet De. Og jeg synes, jeg *skulde* hat den posten nu. – Og jeg tror, jeg skulde klart den bedre end Berg.»

Nu saa han atter paa Else med sit aapne, faste blik. Hans underlæbe hadde skjøvet sig opover og gav munden et barnlig, saart alvor.

– Det var første gang han hadde nævnt noget om sit foregaaende liv i forbindelse med de ofre, det hadde kostet ham.

Else møtte hans øine med sit milde blik. Der var ingen uro i det mere. Og hendes tanker og hele sympati var nu over hos ham. Ønsket om at kunne være ham til nogen hjælp og trøst var ikke ny hos hende. Men aldrig hadde det været saa sterkt som nu, da han likesom selv rakte haanden ut og bad om det.

«De kan skjønne, jeg er forfærdelig bedrøvet, fordi De skal ha den skuffelsen nu, kjære løytnant Bech,» sa hun stille. Og la atter haanden, men [44] denne gang med et litt bløtt, dvælende tryk, paa hans arm.

«Tak, fru Else – jeg vet, De er snil,» svarte han stille og simpelt. «Men – men det værste – skal jeg si Dem, det er –» Nu saa han ned og dreiet med begge hænder sabelen mellem knærne rundt og rundt med den svingende dusk ved haandgrepet. «Saken er, at det saarer, fordi en merker, at der er personer, som arbeider mot en. Som vil holde en nede. Og benytte sig av alle midler. I det skjulte. – Jeg har kanske været uforsiktig. Jeg har saa altfor vondt for ikke at si min mening. – Og en stakkars løytnant som ønsker forfremmelse skulde ikke tillate sig at eie mening eller kritik. Skulde ialfald holde den for sig selv. Nu faar jeg ta følgerne. – Naa ja,» han hævet igjen hodet og saa frem for sig. «Iallefald skal det ikke lykkes dem at faa mig bitter. Jeg vil prøve at forstaa – det er kanske ikke saa ondt ment. Jeg vil ikke være med i det der – alt det for at komme frem, op – op over de andre – op selv – bare *selv!* – Hvad betyder det ogsaa altsammen i længden? Livet er kort – og har andre maal – gudskelov.»

Det var, som om han talte med sig selv, hadde glemt Else – glemt hvor han var.

– Else tænkte paa alt, hvad hun hadde hørt om ham, om hans liv dernede i det fremmede, hvor han reiste frem og tilbake fra sted til sted med sin døende hustru. Om hans opofrelse og elskværdighed mot sin sykelige svigermor, der ikke [45] kunde tænke sig en eksistens uten sammen med ham og gutten. Og som endnu ikke kunde komme over sin datters død og forlangte, at *han* ogsaa altid skulde vende hodet bakover – mot det svundne.

Hvad var det, der holdt ham oppe? Gjorde ham lys og umiddelbar og troende trods alt? –

«Huf – at komme saan op og plage Dem, snille, gode fru Else!» Han vendte sig om til hende og havde igjen faat sin freidige stemme og sit djerne, frie væsen. «Nu siger De vel, at jeg til straf skal gaa min vei ogsaa?» spøkte han og lot som om han vilde reise sig. «Men hvordan har De det selv idag da? Sandelig synes jeg, De ser litt tufs ut. Aa, – vi mandfolkeegoister – vi er uforbederlige!»

«Der siger De et sandere ord end De selv vet om,» sa Else og prøvet at smile. Men det blev et av hendes saare, flagrende smil, og ansigtet fik straks det trætte uttryk. «Men, det er nok ikke *Dem*, det gjælder! Jeg har netop – netop idag hat noksaa – noksaa bitre beviser paa – paa den slags egoisme.»

Den unge officer saa opmerksomt, men med noget ærlig, forsiktig i uttrykket paa den fine skikkelse, der sat der ved siden av ham. Som om han ikke riktig vilde spørge. Men heller ikke stænge for.

«Saa?»

Det var det samme ord, som han hadde brukt, da han kom. Men stemmen var en anden.

Else hadde bøiet hodet. Og lot nu som hun ^[46] betragtet et fotografi i ramme foran sig paa bordet. Hun talte meget lavt.

«Karsten –» hun stanset.

«Ja?»

«Karsten – De vet – Karsten er reist!»

«Ja?»

Else hadde nu tat fotografiet op og begyndte med lommestørklædet at gnide paa glasset, som om hun vilde tørre det av for støv. Nu holdt hun hodet saa lavt, at det var umulig at se hendes ansigt.

– «Karsten reiste iformiddag uten saa meget som at si mig farvel,» kom det saa neppe hørlig, og hun gned og gned, som om det gjaldt hendes liv at faa glasset blankt.

«Gjorde han? Men, kjære, De maa da ikke ta det – saa tungt. Jeg er viss paa, at der var noget – noget særlig – som hindret. Hr. Grubbe vilde da aldrig gjøre Dem noget ondt, fru Else!»

Det kom varmt og varlig, men med en viss mandig kraft, som uvilkaarlig syntes at holde tilbake noget av hans sympati.

– «Og saa var det vel noget, han skulde naa i tide – jernbanen,» fortsatte han, da Else ikke svarte. «De vet saan naar en skal avsted –.»

Nu saa Else paa ham. Der var fasthed og en viss ro ogsaa i hendes uttryk og stemme. Om en end skjønte, der var noget andet, som vibrerte indenfor.

«Nei, det var ikke saa. Han hadde sin automobil. Men Karsten skulde reise kl. 12. Det var ^[47] bestemt.

Han skulde spise lunch først. Saa var jeg sprunget et erende bort til mine forældre. Og kom tilbage halvtolv. Og da var han allerede reist for en stund siden. Saken var den, at chaufføren hadde været ute igaaraftes og drukket sig fuld. Og automobilen var ikke pudset ordentlig og istand rigtig. Og chaufføren var ikke engang helt ædru. Alt dette fortalte tjeneren mig. Og saa var Karsten blit saa forfærdelig vond. Han blir ikke let heftig. Men naar det sker saa. – Og nu hadde han været rent ute av sig. Hadde straks reist avsted, kjørte selv – uten at spise – uten at vente til jeg kom – det var ikke mange minuttene om at gjøre!»
«Men – De kan skjønne, han telefonerer deroppe fra Helgeby.»

«Nei, det gjør han ikke. For han reiste endda et stykke videre op til et sagbruk længere op, hvor der ingen telefon er. Og nu er han allerede langt opover i skogene – og kommer ikke igjen paa mindst en uke.»

«Men – fru Else – skal De ikke prøve at ta det – litt mer stort?»

Der var noget av en bebreidelse i hans stemme, som var bløt og mild.

«Det er ikke det,» skjøt Else hurtig ind, og farven gik og kom under den fine, skjære hud i hendes ansigt. «De maa ikke tro, jeg er saa barnagtig. Men det er det, at det iovermorgen er min fødselsdag – og han *tænkte ikke* paa det engang!»

Hendes øine fyldtes med taarer, der begyndte ^[48] at trille en for en ned av kinderne. Hun tørret dem hurtig bort med sit lommetørklæde, og fortsatte saa i den samme tone, som hun prøvet at gjøre fast og rolig:

«Det er ikke første gang, Karsten glemmer saanne dage. Baade for mig og børnene. Det var anderledes – før.»

Hun gjemte sit ansigt i lommetørklædet, og han skjønte paa hakens og kindenes bevægelse, at hun graat.

Der blev en stilhed mellem dem.

– Han var i beraad med, hvad han skulde si og gjøre. Og sat urolig paa stolen. Sabelen, som han fremdeles dreiet paa, faldt fra ham ned paa gulvet, saa det gav et skarpt dunk.

Else hoppet høit paa sin plads. Og tok uvilkaarlig lommetørklædet bort, saa hun kom til at vise sit forgrædte ansigt.

Han saa stille, med noget enkelt og hjertevarmt i uttrykket paa hende.

«Om forladelse,» sa han næsten ydmygt.

Else bare nikket, idet hun presset munden sammen og trak pusten flere gange tungt, for ikke mere at gi efter for sin bevægelse.

«Fru Else?»

«Ja?»

«Fru Else,» han rømmede sig. «Det er ikke for en tredjemand at blande sig i –»

Else rettet hurtig og litt stramt sit hode og sin hele skikkelse.

«Aa – De synes, det er underlig, at jeg har sagt det?»

[49] «Nei, nei – hvor kan De tro! Det viser jo, De har tillid til mig. Jeg er stolt over det, taknemlig for det. Jeg mente bare – en tredjemands *raad*. – Men ser De, fru Else, et gammelt ord kommer op i mine tanker. Ja De kjender det nok. «Vi maa ikke la de smaa ræve ødelægge os vingaarden».»

Han saa paa hende, som om han bad om undskyldning for, at han dristet sig til paa en maate at ville tale hende tilrette.

«De synes kanskje, det er smaat. Men – det kommer av noget stort.»

Elses stemme var neppe hørlig. Men der var noget bestemt og sterkt i den allikevel.

Han forstod. Og tiet.

Saa reiste han sig. Hun gjorde det samme. Og nu stod de likeoverfor hinanden og saa paa hinanden uten at si noget.

«De har børnene. Og Deres mand –

Grubbe er en hædersmand. Og intet – ingenting er helt som vi har drømt os det – ønsket det. *Lykken*, fru Else, den – lykken mellem de to, som skulde – Kan De huske det vakre digt om «livets gyldne bæger», fru Else, det som vi læste høit engang i vinter? Hvem griper lykkens gyldne bæger, fru Else.» Hans stemme blev næsten hviskende. «Kanske vi selv maa lære os til at smi det først – i strid og kamp – i vort ansigts sved. Jeg har begyndt at tro, at det er saa. «Livets gyldne bæger» som rækkes os – vi tror vi bare har at ta imot det – det er bare et fata morgana, det findes [50] ikke. Det findes ikke. Livet er virkelighed. Men døden er det allervirkeligste. Og da – da synes en, aldrig en har strukket til – aldrig en har været snil og bløt og storsindet nok – tro mig.»

Han hadde tat Elses hænder i begge sine og rystet dem. Han var mere bevæget, end han vilde være ved, hadde git mere av sit inderste selv, end han hadde git til nogen.

Hun saa alvorlig, næsten ydmygt op i hans mandige ansigt. Hun aapnet munden for at si noget. Men fandt ingen ord.

«Men menneskelig sympati er *ogsaa* et gyldent klenodie, fru Else,» vedblev han saa. Og han bøiet sig ned og trykket et let kys paa hver av hendes fine smaa hænder, inden han slap dem. «Men» – og nu er det som om han med magt kastet al svakhet og følelsesdvælen fra sig, og stemmen var atter djerv, som den pleiet. «Nu maa jeg nok faa fat i Einar – ellers kommer vi for sent til bedstemors middag! Tak baade fra hende og fra mig for hvad De gjør for gutten vor. – De kan tro, han jubler selv ogsaa, naar der kommer telefon efter ham.»

Else ringte. Og børnene kom straks ind. Einar i frak med sin lille sjømandslue i haanden.

«Sig nu pent farvel til fru Grubbe og tak for dig, gut,» sa Eilif.

Gutten slog armene om Elses hals. Hun hadde sat sig paa huk paa gulvet.

«Kan ikke Einar faa lov til at kalde mig «tante Else» istedetfor det stive, ubarnlige fru ^[51]Grubbe, løytnant Bech?» sa hun og saa bakover, op mot ham. Nu var hendes smil ogsaa ganske lyst.

Men lille Einar klemte hende endnu fastere om halsen. Og sa indsmigrende, idet han saa paa hende med sine lyse milde barneøine: «Hvorfor kan jeg ikke si *mama* til dig likesom Karola? Hvorfor kan ikke du være min *mama*? Aa – *kan* ikke du være min *mama*!» Og han kysset hende paa kinden og hadde noget saa indtrængende og bønlig i sin stemme.

Else krystet ham ind til sig og gjemte sine øine, som stod fulde av taarer.

Eilif Bech stod bakenfor. Han pudset sin næse og var noksaa længe henne ved døren i stuen for at finde sin hue.

Else blev staaende ubevægelig midt i stuen, hvor hun stod, da hun sa dem farvel.

Hendes øine stod igjen fulde av taarer.

«Aa, hvor god og snil han er – saa mandig – og saa rørende!»

Hun hadde ropt det halvhøit for sig selv. Og hun foldet hænderne frem for sig.

«Og han er *ogsaa* ulykkelig – aa det skjønner jeg saa godt,» hvisket hun.

Dette «ogsaa» gik nu tilbake til hendes egenbitre, skuffede stemning fra om morgenen.

– Men Else forstod ikke selv, at det var mere glæde end sorg i de taarer, som nu frit strømmet hende nedover kinderne – og saa underlig godt lettet hendes hjerte.

^[52] Den næstfølgende dag, som var Elses fødselsdag, ringte Eilif Bech hende op i telefonen om aftenen for at gratulere.

Elses stemme hørtes ganske lys og modig ut, mens hun fortalte ham om sin dag med børnene paa Holmenkollen om formiddagen og tante Erika som eneste gjest til middag.

Og inden de ringte av, hadde Else foreslaat ham, at de skulde møtes paa Aastas mottagning førstkommende torsdag. Og at han – fordi det absolut var riktig at komme litt ut og faa litt opmuntring – skulde være hyggelig og svare ja til et ball hos en av de fremmede ministre samme aften, som de begge hadde mottat invitation til, og som han for sin del efter sedvane ogsaa denne gang hadde tænkt at avslaa.

– Og Eilif hadde straks samtykket i at gjøre begge dele.

III

[53] Den «leilighed», hvor Asta Steineger hadde opslaa sin selvtagne bopæl, betegnet av familie og venner som «hybelen», var egentlig et maleratelier med tilstøtende sovealkove.

Derfor var det rummelig og høiloftet, med et par svære skraavinduer oppe i taket, saa der faldt sterkt lys indover gulvets midtpunkt, hvor maleren tænktes at skulle opslaa sit staffeli, men hvor Asta hadde placeret sit store skrivebord, fuldt av papirer og bøker, og prydet med enkelte fotografier i ramme.

Forresten var det hele rum, som Astas mor hadde sagt til Else, unegtelig yderst «povert».

Møblementet bestod, foruten av en enorm grøn chaiselongue uten ryg, det eneste inventar som gik med i leien, og som av vennerne aldrig benævntes anderledes end «den grønklædte», mest av nogle polstrede kurvstole, et par improviserte taburetter og bænker, der ikke var andet end tomme kasser, betrukket med blomstret kreton og forsynet med [54] stoppede puter at sitte paa. Paa væggene en hel del fotogravurer efter kjendte utenlandske og norske mestere i smale trærammer. Lavere nede og fastsat med stifter nogle smaa skisser i akvarel fra Italien og fra norske høifjelde – Astas egne fordringsløse forsøk i den retning fra hendes reiser.

«Hybelens» eneste luksus var et flygel, som hun hadde leiet for vinteren, og som fyldte ut hele det ene store hjørne.

Der var dog en viss smag i sammenstillingen av selve møblerne og i valget av farverne paa det tarvelige betræk. Revolving – bokhylden ved siden av skrivebordet var ogsaa fylt med mange, tildels smukt indbundne bøker. Forresten var al luksus og næsten al komfort utelukket.

At dette virkelig, som moren hadde antydnet det, var «for ikke at irritere socialisterne», kunde vel her siges, ialfald til en viss grad, at medføre sandhed!

Asta Steineger hadde nemlig en, vistnok beskeden, men dog fuldt ut tilstrækkelig aarlig sum til sin disposition for at kunne leve behagelig og komfortabelt og tillate sig større luksus end denne. Foruten renterne av sin lille fædrearv, som moren hadde skiftet ut til hende, og hvad hun selv kunde tjene paa sine smaa artikler og skisser i «Tiden», hadde hun i vinter dertil kunnet føie det ikke ubetydelige honorar, hun hadde mottat for den bok, hun hadde utgit til jul, og hvis første og andet oplag straks var blit utsolgt.

Men, som Astas hele personlighed var anlagt, [55] blev det for hende naturlig, ja, selvsagt at stille sig ogsaa i ydre henseende paa samme fot som de fleste av de mennesker, der nu utgjorde hendes nærmeste kreds. Iblandt dem var der jo adskillige unge literater og kunstnere av begge kjøen, der saa at si levte fra haand til mund. Derfor hadde hun ogsaa, skjönt det for hendes av natur og utvikling kulturelt forfinede smag, var et offer, git avkald paa ikke alene at se en viss komfort og harmoni omkring sig, men ogsaa for sin egen persons vedkommende at følge sit medfødte instinkt for, hvad der i pynt og klædedragt vilde

fremhæve hendes ydres særegne stil. Hun *vilde* indskrænke sig til, hvad der var mest praktisk for en dannet dame, der arbejder for sit brød, og som lever blandt folk, for hvem avkald paa luksus for det meste var en likefrem nødvendighed, men ogsaa for enkeltes vedkommende en principalsak.

– At hun anvendte, hvad hun saaledes kunde indspare, til allehaande gode formaal, gik jo som et naturligt led ind i hendes hele tilværelse.

Men, i at ordne og trække linjerne op for denne var – som Else og Karsten havde antydnet

– naturligvis Gustav Klemm den, der havde øvet den egentlig bestemmende indflydelse over hende.

Og denne indflydelse, der allerede vinteren iforveien havde begyndt at gjøre sig gjældende, var nu fra denne høst av blit mer og mer eneraadende.

Ikke alene for anordningen av hendes ydre liv; men ogsaa bestemmende for hele hendes tænkesæt, og den interessesfære, hun kom til at bevæge sig i. ^[56] Noget hun desto villigere gav sig ind under, fordi hun med en slags stolthed, næsten taknemlighed, merket, eller *trodde* at merke, hvorledes *hendes* personlige opfatning, sympatier og smagsretninger ogsaa hadde en tilbagevirkende magt over ham selv, hans eget væsen og vaner. – Alt dette hadde jo bragt dem nærmere og nærmere til hinanden. Og deres gode kameratskab med samarbeide og fælles literær virksomhed i «Tidens» spalter hadde saa litt efter litt vinteren utover utviklet sig til et varmt kjærlighedsforhold. – Uten at ordet «forlovelse» dog nogengang var blit uttalt meklem dem.

– Fra den aftenen, høsten iforveien, da Asta for første gang hadde fulgt med ham til Grand Hotel for at soupe efter hans foredrag i «Folkets hus», hadde hun – det var kommet likesom saa naturligt og følgeriktig – latt sig glide ind i dette, der nu fylgte hende med noget varmt og trygt, og dertil gav deres forhold noget rikere, mere spændende, mere festlig i sin evig skiftende selvfornyelsens glød!

Paa den anden side kunde nok dette forandrede forhold med den dobbelthet, det likesom tvang ind i hendes tilværelse, ofte pine Aastas aapne, sandhedskjærlige natur. Ikke alene likeoverfor alle deres fælles bekjendte – som nu bare den lille ting, at naar de var alene, var de dus og kaldte hinanden med fornavn – men allermest fordi det krævet en absolut fortielse likeoverfor hendes egen mor.

^[57] Saa *maatte* det jo være. Foreløbig.

For, hvorledes skulde hun kunne rede *dette* ut for en saa enkel, retlinjet karakter som morens? Faa hende forklaret for eks., at for hende saa givne begreber som forlovelse – giftermaal – her ikke kunde komme til anvendelse, fordi den anden part ikke paa over et helt aar kunde bli løst fra sit forrige egteskab! – Og selv desuten aldrig hentydet til deres fremtid?

En ting var hun desuten sikker paa: Morens første handling, hvis hun fik det at vite, vilde være at forlange av hende, at hun skulde opgi sin uavhengighed og i al borgerlig ordens navn flytte hjem igjen.

Og saa – familie og bekjendte. Nysgjerrige spørsmaal. Domme og fordomme. Daglige vanskeligheder og daglige hensyn. Alleslags smaalig formelle hindringer – og deres hele forhold forkludret og bortskjæmt!

Det vilde aldrig Gustav Klemm finde sig i! Selv om *hun* gav efter. Da vilde han heller opgi hende. Slik som han nu engang var. Det følte hun.

Saa fik det heller bli som det var. En ung, voksen kvinde i vore dage maatte vise, at hun baade kunde bygge sit liv – og *verne* det – alene.

*

Asta Steineger gik og tænkte paa alt dette, mens hun gjorde sine forberedelser til aftenens fest.

Det var hendes sidste torsdag i vinter. Det var nu midt i april og like under paaske. Der [58] var allerede tegn til spredning og vaaropbrud inden kredsen. Og selv vilde hun nu dukke sig helt ned i arbeidet paa sin nye bok, som hun haabet at faa færdig til kommende julesæson.

Dette sidste halvaar, som hun for sig selv brukte at benævne sin «Jubelvinter», hadde git hende større sikkerhed og sterkere tillid til sine evner. Og hun følte sig baade lykkelig og smigret ved at se sig anerkjendt som forfatter paa samme tid som avholdt av sine nye venner og kamerater.

– Saaledes var der i dette øieblik noget baade lyst og freidig over hendes uttrykksfulde ansigt med de store, mørke øine, der kunde ha en saa eiendommelig sterk glans og være saa funklende av livsvarme og vaaken intelligens.

Hun var i god tid færdig med sin paaklædning – som hun dog hadde anvendt litt mere omhyggelighet paa end ellers. Hun skjulte ikke for sig selv, at grunden var Else Grubbes lille billet, hvori hun, skjønt Karsten ikke kunde være med, meldte sig til denne torsdag, fordi hun hadde hørt, det var den sidste iaar. Og saa hadde hun lagt til: Asta maatte ikke bli forskrækket, fordi hun kom i «stort toilette». Hun skulde nemlig samme aften i en anden mottagning hos en av de fremmede ministre. Else hadde skrevet «en anden mottagning» med mange utropstegn. Og Asta hadde moret sig hjertelig og følt det humoristiske i sammenligningen mellem disse to yderligheder av hovedstadens selskabsliv!

– Men i samme øieblik hadde hun dog besluttet [59] sig til at gjøre sig saa pen som mulig for ikke at falde altfor meget igjennem ved siden av den elegante og mondæne kusine; for – var der ikke én av dem, som kom her iaften – den *eneste* – som trods sine socialistiske nivellerende teorier i sit hjerte var den mest raffinerte skjønhedsdyrker, som hun kjendte!

Hun var dog ikke helt fornøiet med resultatet av sine anstrengelser, da hun nu betragtet sig i det lille beskedne toiletspeil inde i sin sovealkove. Det svære sorte haar, der var delt paa midten og faldt ned til to sider med en stor knute av fletninger bak, hadde hun ved hjelp av en ophetet krøltang faat bibragt nogle bølger, som fremhævet den rette, hvite skilning. Men, uvant som hun var – den ene side var uimotsigelig blit mere vellykket end den anden! Hvilket ikke var uten skade for helhedsindtrykket. – Og den hvite, høihalsede uldkjole, hendes bedste stas, som nu for tredje gang hadde været til rensning – den var ikke lenger «næsten saa go som ny»! Den var endog krøpet litt sammen baade i ærmerne og over brystet. Det var ikke vakkert.

Hun eiet et enkelt egte perlekjede, et arvestykke. Skulde hun ta det? Nei – det passet ikke!

Men inde i atelieret stod der en stor buket snekløkker i en liten krukke. Hun hadde kjøpt løv og vaarblomster paa torvet til at pynte op med. Hun tok den raskt og fæstet den foran i kjolelivet ved den klare lille indfælding. Og hun sa sig selv, at denne fiffige idé hadde en forbausende god virkning!

[60] Saa – da nu etagens gamle pike, der for aftenen var engageret udelukkende for hende, hadde bragt ind den gamle, svære egte russiske temaskine – en arv efter oldemor Grubbe – og placeret den paa det største bord omgit av vældige fater med skaarne smørbrød og andre dito med alleslags tebrød og kaker – paa et sidebord stod øl, mineralvand, en karaffel portvin og en enorm kurv med blandet frugt – de røde gardiner trukne for vinduerne, hvor det graa dagsskjær fra en trist aprilsregndag endnu dvælet – og de elektriske lamper skruet paa – stod der en meget lykkelig vertinde, som ventet paa lyden av den første ringning.

*

Astas kreds var denne sidste aften næsten fuldtallig. Der hadde endog indfundet sig et par av de ældre kunstnerstørrelser, som det saa sjelden var lykkes hende at faa overtalt til for én aften at opgi sin frivillige isolation eller forlate sit eget milieu.

Forresten bestod selskabet mest av yngre journalister, literater, adskillige kvindelige forfattere og kunstnere og nogle unge og yngre malere og musikere med deres fruer. Ialt en 30– 40 personer. Og det var en ganske broget og festlig forsamling, der i det høiloftede værelse under det elektriske lys – med mange slags rare og dristige og fantasifulde dragter og bisarre frisurer og mer og mindre vellykkede artistiske linjer og farvesammensætninger [61] og høirøstet tale og smaa hvin og indimellem nogle kanske litt vel ubeherskede latterutbrud.

Hvad herrernes paaklædning angik, saa gav den jo ikke anledning til saa megen fri fantasi. Men der var alle arter kombinationer at se, fra fuld «eveningdress» ned til den mørkrutede dobbeltspændte vinterjakke med meget litet kravetøi!

Gustav Klemm, der som pressemand senere skulde være tilstede ved en foyerfest i Nationalteatret, var i kjole og hvitt. En dragt der dog efter Astas mening ikke klædte ham halvt saa godt som den mere daglige bekvemme, der bedre passet med hans litt tunge ydre, hans frie gestikulation og hans improviserte hensynsløse, ofte noget høirøstede uttalelser. –

Teen var allerede drukket. Smørrebrød og kaker hadde faat rivende avsætning. Passiaren gik meget livlig og dreiet sig snart sagt om alt mellem himmel og jord. Sommetider sat eller stod man i smaa grupper. Mest var det dog to og to, som søkte sammen og drøftet, hvad der laa dem specielt paa hjertet. Næsten hver av dem hadde jo sit eget kunstneriske arbeide, med dertilhørende standpunkt – og strid og kamp med anderledestænkende.

Det var netop tiden for indlevering av ansøkninger til aarets forskjellige stipendieutdelinger i alle kunstneriske fag. Og her mente jo enhver især at ha sine chancer og sin berettigelse til i retfærdighedens navn at komme i betragtning!

Især var det de unge kunstnerfruer som med [62] stor nidkjærhed tok sine mænds partier og som ikke

sparte paa utfald og invektiver likeoverfor motstandere – det være sig i kunstnerforening eller presse!

Fremme paa gulvet stod et par av denne dagspresses repræsentanter, referenter og anmeldere. De blev kringset og krævet til regnskab. Baade fra høire og venstre. Sommetider nedlot saa en av dem sig til et litet docerende foredrag, der paahørtes med stor opmerksomhed – især av dem, der indtok det samme standpunkt.

– Omkring Gustav Klemm, der hadde tat plads litt langt henne i et hjørne ved siden av flygelet, hadde der dannet sig en fast liten gruppe, hvortil ogsaa de par «berømtheder» hadde sluttet sig. Hos ham var der oplysning at faa om de mer eller mindre brændende spørsmaal, der var paa dagsordenen. Han hadde underhaandsnyheder, der naturligvis kun kunde «antynes», men derved blev des mere pikante, kjendte morsomme stikord fra de mere intime dueller, der utkjæmpedes i stortingskorridorer og departementsværelser, mente ialfald selv at kjende traadene i de politisk agerendes private bevæggrunde – og sat desuten inde med den oversigt, som en daglig flittig læsning av utenlandske blade og tidsskrifter forlener en med.

Naar Asta kunde, holdt hun sig i nærheden av denne gruppe. Det var helt utenfor hendes tanker, at der i det store rum var adskillige mer og mindre velvillige par øine, som fulgte hendes «flagren om lyset», som der hviskedes i den krok, ^[63] hvor fru Bervig førte ordet. Og hvor der bryggedes smaa onskabsfulde antydninger «Man siger», «Enhver kan jo se», om det venskabsforhold, der tydeligvis bestod mellem deres vertinde og denne saa frygtede og beundrede personlighed – som ved siden av den prestige, han hadde erhvervet sig ved sin pen, altid hadde hat en egen uforklarlig evne til at beherske og imponere paa kvinder og behandle dem – ja – som det selv passet ham!

– Der blev litt uro nede ved døren, hvor de sidst ankomne hadde samlet sig, da den atter blev aapnet og Else Grubbe traadte ind. Et øieblik stilnet den sterke summen av stemmer, mens den unge, elegante dame fandt sin vei mellem de forskjellige grupper hen til Asta, som straks kom hende imøte.

Uvilkaarlig, et eneste sekund, var det som om de to nu maalte hinanden!

Else med sin gratiøse, elastiske skikkelse og den smukke holdning i den lyserøde tætsluttende myke silkedragt, garneret med sølvbroderier, en diamantstjerne i det gyldenbrune høit opsatte haar og med flere rækker egte perler om den hvite hals og nedover sølvkniplingen om kjolens lave nedringning.

Asta, høi, litt kantet. Med den vaskede, sammenkrøpne hvite uldkjole og den allerede noget sammenfaldende buket snekløkker ved brystet. Med sit fine hode, sin bleke hud, sine blillante øine.

Det var som om de to stod der likeoverfor hinanden. Repræsentanter for hver sin verden.

Og – rivaler.

^[64]Saa visst som den jo altid paagaar – i det skjulte og i det aabenbare – kampen om *værdierne* i disse to verdener, hvori hver av dem hadde sit væsens tyngdepunkt, og som de begge i ydre og indre var saa typiske uttryk for! –

Saa præsenterte Asta paa sin enkle, naturlige maate Else for nogle av de nærmeststaaende damer og

herrer, fik hende placeret paa «den grønklædte» med en stor kop te i den behandskede haand, og gav spøkende et par unge herrer ordre til som opvartende kavalerer at sørge for hende med kaker og frugt.

Selv forlot Asta hende snart, for som vertinde at ta sig av enkelte av sine mere *ensomme* gjester. De, der ikke hadde selskabslethed og heller ikke tankelethed nok til at gjøre sig gjældende i større forsamlinger. Men hos hvem hun ofte fandt egne guldkorn av observationer, og fine, skye uttryk for stemninger, som kun levet i deres inderste sjælefolder og gjemtes der i kjærlighed til den kunst de dyrket – og som Astars varme smil hadde en egen evne til at lokke frem i lyset!

– Else hadde først følt en skuffelse krype over sig ved at se at Eilif Bech ikke var i selskabet. Men hun trøstet sig dog hurtig med, at han jo sikkert vilde indfinde sig – baade her og senere.

Saa kom hendes opøvede, selskabelige disciplin, og ikke mindst hendes rent instinkttige trang til at være elskværdig og behage, hende tilhjælp. Og hun var snart inde i en livlig samtale med nogle av de gjester – mest herrer – som holdt ^[65] sig i hendes nærhed, og hvis beundrende blikke hun allerede følte fæstet paa sig.

I begyndelsen forsøkte hun sig ogsaa i at ville si et behagelig smigrende ord til et par av dem. Kunstnere, hvis navne hadde en viss klang. Det var et billede, hun hadde set – en bok hun hadde læst – en koncert hun hadde været paa. Men snart følte hun sig paa dette punkt i en for hende at være, litt flau situation!

Hun hadde jo egentlig aldrig faat nogen anledning til at opgjøre sig sine egne personlige meninger om selv det ubetydeligste av, hvad tiden og dagen bragte frem av den slags. I hendes kreds brukte man i almindelighed at gi en noksaa indolent tilslutning til de domme og den kritik, der fremkom fra visse autorative hold, enten private, eller repræsenterte av den dagspresse, hvor de alle brukte at søke formelen for sine anskuelser, sine sympatier og antipatier! Enhver hadde saa bare at gi dem et litet opkok i sine individuelle uttryk – hvis man var saa heldig at ha nogen for – uten at risikere at bli nøiere krævet til regnskab, at kunne hævde sin stilling som «kulturinteressert»!

Men her merket hun snart, at det var anderledes. Det var jo netop dette personlige, som man, som noget selvfølgelig ventet av hende!

Og – scenevant som hun var – forandret hun bare raskt taktik. – Ja, de vilde vel flygte med skræk fra hendes nærhed allesammen, naar hun aapent vilde tilstaa, at hun ikke var andet end en almindelig frue oppe fra landsbygden! Som fulgte ^[66] sin mand paa skogbefaringer og inspektionsreiser til hans forskjellige bruk – og utover høsten paa jagtpartier i følge med folk, der bestod av bare kunstinteresserte mennesker av begge kjønn! Av den slags, for hvem naturen og jagten var viktigere end løsningen av alle dypere problemer – som skjønnte sig meget bedre paa hundes og hestes psykiske og fysiske egenskaber end paa menneskers – og som ikke læste, *ordentlig* noget andet end aviser og sportsjournaler!

Denne pludselige og gratiøse saltomortale vakte en forfriskende muntherhed!

Else Grubbe var unegtelig ogsaa indtagende som hun sat der og tronet paa «den grønklædte» i al sin pragt, som hun selv dog ikke syntes at skjænke nogen tanke, med sine milde øine, sit fine smil og sin harmoniske umiddelbarhed!

Og snart hadde de alle git en god dag i de dypsindige temaer! Bare kappedes om, hvem der kunde komme med de raskeste stikreplikker, gi opvisning i dagens allersidste jargon, og byens nyeste ondsksfulde ordspil, fortælle de morsomste anekdoter fra strøget – eller, naar det kom høit, servere en eller anden forholdsvis tam skandalhistorie omkring dagens sidste skilsmisserygter! For – det forstod man instinktmæssig – noget særlig krast maatte der her ikke bydes!

«Hvad er det, som er saa morsomt?» Asta hadde igjen nærmet sig. «Er det Dem, som er saa aandrig?» henvendte hun sig spøkende til en av «berømtederne», en ældre bebrillet herre, der [67] som gammel bekjendt av Grubbes straks hadde sluttet sig til Elses lille menighed. «Aandrig! nei, Gud bevare Dem – det maa De endelig være saa snil ikke at beskyldte mig for, frk. Steineger,» protesterte denne leende, og skjøv vergende for sig med hænderne.

«Ak, her findes nok intet stof værdig til at optages av Dem eller «Tiden», indskjøt en yngre herre med et litet blekt ansigt, spidst sort fipskjeg og etpar næsebriller indfattet i mørk skildpadde, med paatat beklagelse «Desværre – vi –»

«Jo, jo,» avbrøt Else muntert. «Det maa De ikke si. Hvorfor skal vi sætte os selv saa lavt? Vi kommer bare ikke med redaktionstyper – ikke ned i kjelderetagen engang! Vi er bare med petit – si petit.»

Og Else foldet beskedent hænderne i skjødet. «Men,» – la hun saa en liten smule skjelmsk og ertende til, «der er mange berømte mænd, som allerførst læser det, som staar med petit – ikke sandt? Og du *maa* ikke se saa forskrækkelig streng ut, kjære Asta, fordi om du nu selv er saa alvorlig og saa begavet!»

«Jeg?» Det lød saa underlig usikkert. Og der kom som en pludselig stivnen over de uttrykksfulde træk.

– «For vi har det saa frygtelig morsomt!» ropte de saa alle i munden paa hinanden.

Og Asta smilte. Et litet, anstrengt smil. Hun følte det i øieblikket som om «alvoret og begavelsen» igrunnen kun var nogen rigtig kjedelige attributer. [68] – Dem man saa sandelig imellem stod sig bedre paa at være foruten!

Og da Eilif Bech i samme øieblik stod der og hilste paa hende, idet han bad om undskyldning, fordi han kom saa sent – han var blit opholdt av noget arbeide – saa blev det blik, hvormed hun nu saa op i hans ansigt, uvilkaarlig varmere, mere sympatisk end ellers.

«Jeg er altid saa glad ved at se Dem, løitnant Bech, enten De kommer sent eller tidlig.»

Gustav Klemm hadde nu ogsaa nærmet sig den lille gruppe, der holdt sig omkring tebordet i værelsets centrum. – Og det var et øieblik som om han samlet alles blikke paa sig, som han nu stod der under det sterke skin av det elektriske lys, denne tætte skikkelse med de spillende og hvasse smaa øine indunder den vakre pande, hvor tanker og stemninger syntes at gaa som evig skiftende bølger over et sterkt bevæget sjæleliv – med det sarkastiske smil om de fyldige læber, der var saa forunderlig ubevægelige, naar han talte – og med hele den personlighedens uanfægtethed, som han, trods sukses, beundring og altid lurende fiender, endnu syntes at ha bevaret ubeskaaret!

– Nu hadde Aastas øine igjen faat sin sterke, lyse glans. Hendes bryst utvidet sig i lykkelig stolthed. For,

alle maatte de jo se, at han var anderledes end andre! Men – ingen uten hun – nei, ingen uten hun – aa, hvor hun var sikker og tryg paa det – hadde nogen anelse om, at der [69] i hans hjerte fandtes fine strenge, der kunde tone i ømhed og bæve i saarhed – dette, der netop gav motsætningen i hans væsen saa stor en charme!

Og paa sin naturlige, spontane maate la hun sin haand let paa hans arm, idet hun nu præsenterte ham for Else.

Denne saa ogsaa med en sterkt interesseret nysgjerrighed paa ham, og vilde straks indlede en konversation. Men han bukket bare som det syntes temmelig nonchalant for hende, mens hans øine et øieblik likesom mønstrende hvilte paa hendes hele person, og mumlet saa paa en temmelig klodset maate et par banale replikker. – Hvorpaa han henvendte sig til Eilif Bech, som han kjendte fra før. Snart fik han denne trukket længer ind i værelset og helt optat av en samtale paa tomandshaand, der ikke alene berørte politisk aktuelle forhold, som var av speciel interesse for den unge officer – men hvori han ogsaa kunde gi ham enkelte, smaa værdifulde oplysninger om den «konstellation» der hadde bidraget til den nylig for ham saa saarende forbigaaelse!

– Det var ikke frit for, at der laa et anstrøk av bebreidelse i Elses øine, da hun nu passerte sin nye ven for at forlate selskabet og kjøre hen til ballet hos den utenlandske minister.

Ikke længe efter tok løytnant Bech ogsaa avsked.

Han bad Asta om at faa lov til at gjøre hende en liten visit en eftermiddag snart. Der var noget i hendes sidste bok, han længe hadde hat slik lyst [70] til at spørge hende om. For – trodde hun virkelig, hun som selv var saa ung, at menneskene helt kunde undvære *livsglæden*? Den spontane, naturlige – den som ogsaa børnene og dyrene føler? – Hendes heltinde resignerte saa altfor let. Hun var jo endnu ung. «Tro mig,» endte han og der glimtet noget i hans øine. «Der er ganske sikkert i vore dage en langt større evne til selvfornyelse hos menneskene end før!»

Asta studset litt. Dette lignet ham saa litet. Der var noget i hans uttrykk iaften. Hun hadde set det straks. Noget *nytt*, der gjorde ham yngre – men ikke gladere.

Hun lovet ham spøkende, at hun skulde prøve at utrede grundene for heltindens resignation – og at hun var hjemme, hvis det passet ham en av de næstfølgende dage.

«Men, løytnant Bech,» hun hadde fulgt ham nogle skridt henimot døren. «Hvorfor skal De egentlig gaa saa fort? Nu skal vi netop ha litt virkelig god underholdning ogsaa.»

Hun betraktet hans elegante selskabsdragt med den hvite vest og det lille franske ordenstegn i knaphullet. «De er saa forførdelig fin iaften. Er det til ære for min hybel – eller hvad skal jeg tro?»

Hans ansigt fik en litt sterkere farve. Men han saa hende like i øinene.

«Jeg har virkelig svaret ja til et ministerball iaften. Det er første gang siden – siden.» Han stanset op. «Min svigermor, som De jo kjender [71] – hun synes – jeg tror – at det var litt ondt for hende. Men, det er ikke saa let alltid at vite – man er jo ung – og resignationen den –.» Det var som hans tanker iaften laa i

indbyrdes kamp om dette begreps berettigelse. Og med et barnlig triumferende uttryk fortsatte han hviskende, idet han bøiet sit hode ned mot hendes. «Jeg skal fortælle Dem noget! Den dame dernede fra *Taormina*, som er deres model – jo jeg kjendte hende straks igjen – altsammen, endda De er flink til at maskere – *hun har ikke resigneret!* Det hørte jeg av en fransk kamerat forleden, som kjender hende! – Men nu faar jeg nok avsted.» Og han saa paa hende med øine der likesom ikke var sikre paa at ha ret, men som bad om medhold allikevel.

«Dette interesserer mig.» Asta rystet varmt hans fremrakte haand. «Fortæl mig mere om denne «uresignerte», naar De kommer herop. Og –» hun saa ham op i ansigtet og hendes stemme blev alvorlig, «forresten, løytnant Bech – jeg som kjender Dem – dernedenfra – aa, der er nok ingen, som bedre forstaar, som bedre under Dem litt lys og litt farver over Deres liv end jeg! – God fornøielse iaften!»

– Snart efter brøt nu ogsaa nogle andre av de mere utenforstaaende op, og selskabet faldt likesom mere naturlig sammen i en sluttet kreds.

En ung lovende pianistinde satte sig til flygelet og spillet Chopin. Senere fik fru Bervig, som den hele aften hadde sittet som paa naaler, endelig ^[72] den ventede anledning til at forelæse en liten føljeton for «Tiden», som hun netop hadde faat færdig. Det var en satire over diverse av hovedstadens kunstkritikerens optræden og indbyrdes forkjætring i anledning av en meget omtalt og omstridt malers utstilling. – Den var meget kvikt gjort, men ogsaa meget onskabsfull, og vandt meget bifald.

Fru Bervig var straalende! Hun var iført et sort tyllstoilette med en masse kulørte broderier og pailletter, der under hendes livfulde, noget forcerte gestikulation og bevægelser, glitret og flammet omkap med hendes stenkulsøine. – Hun hadde tat plads paa «den grønklædte» med Gustav Klemm ved sin side. Og seiersikker skyndte hun sig at benytte leiligheden til at komme med en del spidse utfald om den «snobbete» dyrkelse, Else Grubbe iaften hadde været gjenstand for – noget, hun litt avsidet, men dog inden hørevidde, hadde været et interesseret og indigneret vidne til!

«At hun nu ikke selv generte sig for at si slikt om sin egen kreds, De,» henvendte hun sig paa sin intenst bergensiske maatte mere spesielt til Klemm. «Men hun lot ved Gud bare til at være stolt av det! – Og blir det vel endnu mere efter denne dag,» la hun sterkt til, idet hun fikserte et par av de «skyldige» med sine kloke, noget lurende øine. – «Men at der er saan *til den grad* aandsfattigdom i den kredsen, som vil være den fine og toneangivende – skulde De trodd det?» Hun stanset og slog ut med haanden. «Jeg tænker, der rigtig svires og drikkes godt istedet jeg!»

^[73] – «Likesom hos os andre! Kom bare med pengene, saa tænker jeg, vi slaar dem der.» Klemm holdt den ene haand bak munden for at dæmpe lyden. «Ja, ikke netop her – frøken Steineger «leder os ikke udi fristelse».»

Fru Bervig gjorde ogsaa en liten munter grimase bak viften.

«Men hvad den aandsfattigdommen angaar, naadige frue, – da er saamen alle kredse i vore dage overensstemmende med evangeliets bud «fattige i aanden»,» vedblev Klemm høit og i en ertende tone.

Fru Bervig kastet med hodet, saa det sorte, kortklippede og krøllede haar, der paa den ene side hang hende helt nedover øiet, fik et raskt sving.

«*Tout au contraire* – der er jeg *ikke* enig med Dem – der er virkelig mange som –»

«Jeg sa forresten *kredse*,» indskjøtt Klemm.

– «Som netop nu,» fortsatte fru Bervig uten at ænse avbrydelsen, «*kjæmper* for sine idealer. Sin tro. *Lider* for den ogsaa. – Det burde da De vite bedre end alle os andre.» Og hun saa koket beundrende paa ham med sine farlige øine.

«Idealer – tro – tro!» Det kom tørt, men tonen var dog iltre. «De fleste mennesker i vor tid er saamen ikke *kjæmpende*. De er bare slappe. – Hvem er det egentlig, som gider se efter, hvad der saan paa bunden rører sig i én? *Jeg* dømmet dem ikke. Vor nye avgud, *videnskaben*, har jo nu snart faat revet vingerne av alt det i én, som vil op og *flyve* – for bakefter at gi dem til ^[74] aeroplanerne og monoplanerne og biplanerne – eller hvad de nu heter – istedet! Mens den,» hans øine spillet i bitter ironi, «saa henviser os jordmennesker til, med tid og stunder, at flyte ut i atomer! – Er det noget rart, at et slikt fremtidsperspektiv virker søvndyssende paa de fleste av os, da?»

«Bravo, hør ham!» ropte herren med det lille, bleke ansigt og skildpaddelorgnetten. Han stod lænet til flygelet i en nonchalant stilling, med korslagte arme og de tynde ben strakt langt utover.

– «Jeg vil bare tillate mig et spørsmål, bedste fru Bervig,» fortsatte Klemm og trak paa skuldrene, uten at ænse avbrydelsen eller se dit, hvorfra den kom. «Hvor skal egentlig den «aanden», De taler om og som De savner saa svært, logere sig ind henne, De? Der er da sgu ingen plads til den mellem alle disse – atomerne, hvad?»

«Aa, gid – hvor De er morsom! De er ved Gud ubetalelig!» skrek fru Bervig paa sit værste bergensisk, hoppet i sofaen og slog ham med sin vifte paa armen, mens alle pailletterne og perlerne blinket og spillet, og hendes silkeforede kjoleliv raslet og knirket under de livlige rørelser.

«Derfor er det bare logisk,» fortsatte Klemm uforstyrrelig, «naar jeg ut fra dette vil forklare – deducere, som det heter, min naadige – at det er *derfor*, de fleste *kredse* og enkeltindividerne med, nu for tiden nøier sig med at ta dagens møie og dagens adspredelser ganske eftersom de kan falde! Især adspredelserne da! – Ser De, *det* er tidens ^[75] *virkelige* løsen! Sprede – sprede – et udmerket ord. Paa svensk heter det «forstrøelse», det er endnu morsommere. Hvad heter det paa *maalet*, De?»

Han vendte sig pludselig til en ung literat, «Tidens» yngste medarbeider, der i sit hjertes hemmeligste avlukke var maalstræver.

«Hvilket? Hvad? Forstrøelse? Jeg? Sandelig – i dette øieblik – jeg.»

Der blev almen jubel.

«Ja. De overdriver nu saa skrækkelig!» ropte fru Bervig. «Men – til det der med «forstrøelserne», der er det da netop ingen som er værre end disse luksusmenneskene!» Fru Bervig hadde nu *sit*, hun vilde ha frem. «Mandfolkene kan da endnu gaa an – de fleste av dem har da noget at gjøre, ialfald hertillands. Men slike luksuskvindfolk – ja, som nu for eks. den fru Grubbe! Hvad gir De mig bare for den dragten hendes? – Sandelig kom jeg til at tænke paa Ernst Ahlgrens ord om «det adlade djuret».»

Gustav Klemm hadde allerede aapnet munden for at gi hende et raskt svar. Der var nu et kynisk uttryk i hans ansigt. Men idetsamme saa han, at Asta nærmet sig.

– Hun hadde sittet litt avsides sammen med sin ældre veninde, fru Hebbel. En vakker, sympatisk dame med et noget tungt og resigneret uttryk i sine kloke, graa øine, og som altid holdt sig litt taus og tilbaketrukket, naar ingen fik hende hen paa tomandshaand og likesom trak hende op.

[76] – Baade hun og Asta hadde sikkert hørt den sidste del av samtalen. Idetmindste saa han nu, at farven var steget op i Astas kinder, hvad han visste ikke skedde uten der var noget sterkt oppe i hende. Hurtig slog han om og sa let og nonchalant: «Naar man har en slik figur og en saa deilig hals som fru Grubbe, og kan bære en dragt som hun gjør det, saa var det synd at berøve baade hende selv og os andre den lille æstetiske lækkerbisen, det finder jeg.»

Og Asta, som nu stod der ved siden av ham, blev endnu rødere. For, var det ikke idetsamme som om et misbilligende blik fra de hvasse øine streifet hendes egen tarvelige, sammenkrympede dragt!

«Else Grubbe er min kusine, fru Bervig,» fik hun saa med litt vanskelighed frem og ganske dæmpet. Hun hadde lagt sin arm indi sin ældre venindes. «Ikke for det, De maa naturligvis si Deres mening. Men, jeg synes, at ingen – av os kvinder – skulde bruke dette *frygtelige* ord, som Ernst Ahlgren kanske skapte i sin bitterste stund.»

Fru Bervig sat paa «den grønklædte» og fikserte Asta med noget, der lignet et ondt glimt i sine øine. Hun sænket ogsaa stemmen. Men dens skarphed gjorde sig dog gjældende:

«Der er noget i underklassens indignation – det fra al klasseegoisme utrensede *seerblik*, som fattigdommen alene kan forlene en med – og som De selvfølgelig ikke kjender, *ma chère amie!* Aldrig kan lære at kjende. *Der* er De utenfor!»

[77] «Jeg skjønnte ikke det der om det «djuret» som den manden hadde sagt,» kom nu en ung, intetanende malerfrue. Hun bar reformdragt, hadde et litet rundt bløt ansigt, runde blaa øine, opstoppennæse og en masse gult, purret haar – og hadde aldrig i sit korte liv hørt tale om nogen Ernst Ahlgren! «Men, det vil jeg bare si, at for de diamanterne og perlene, hun hadde paa sig, tænker jeg, der kunde bygges baade en- og toegnehjem for arbeidere.»

Hun talte baade med alvor og iver. Hendes mand var socialist. Og de hadde det selv meget trangt.

«Dette er ikke rigtig efter de statsøkonomiske principper, min frue,» indskjøt Gustav Klemm og myste overlegent paa hende.

«Ja, saa kunde De ialfald støtte kunsten med de pengene da,» fortsatte hun litt spagfærdig.

«Men disse rikmænd, som tjener penge som græs,» kom hendes mand hende tilhjælp. «De som bare klager over skatter og skatter og plyndring og roper: Der blir ingenting tilovers for kunst i dette land!» – Den unge maler talte tydeligvis av personlig erfaring. «De glemmer simpelthen det, at hvis her ikke var kunst, saa var her heller ikke kultur. Og hvis ikke kunsten faar leveværdige vilkaar saa –»

«Aa nei, Herregud, spar os for opkok av alle de avisartiklerne da,» avbrøt herren ved flygelet i pludselig ærgrelse og satte lorgnetten bedre tilrette.

«Kan De negte at det er sandt?»

[78] Maleren vendte sig mot ham i fyr og flamme.

«Jeg negter alt mulig,» svarte den tiltalte og trak paa skuldrene. «Men vi kan jo indskyte spørsmålet under «Tidens» domstol.»

Han vendte sig med en viss ostentativ mathed til Klemm, som hadde reist sig.

De stod nu alle færdig til opbrud.

«En udmerket idé,» ropte fru Bervig. «Tidens» tand biter altid bedst.» Og hun bukket sig og neiet sig og rystet paa sine sorte krøller og sendte den beundrede redaktionssekretær et ildnende øiekast.

«Nei, «Tiden» skal løfte og klare tidens tanker, det synes jeg er en vakrere opgave.» Asta stod ved siden av Klemm og saa med sine ærlige øine op i hans.

«Ja naar han faar *saa* mange smukke ord, fra smukke kvinder – saa vil nok ikke Klemm for nogen pris bytte «Tiden» med evigheden heller da – kjender jeg ham ret,» fortsatte den bleke og lo med en række hvite tænder, der skinte likesom griske i fipskjeggets sorte ramme.

«Aa nei, naar man som han indtar det centrale punkt i «Tiden», saa forstaar man nok *det*,» kom fru Bervig, stolt av sig selv.

«Bravo, bravo!» Man klappet i hænderne.

– «Ja, her gnistrer rigtignok av vid,» stak nu Gustav Klemm ind paa den spydige, tørre maate han ofte kunde bruke, naar han var sammen med flere, og som ingen rigtig visste enten var spot eller alvor. «Jeg *er* heller ikke saa pretentiøs, at [79] jeg forlanger evigheden for min person. Den maa gjerne bedsteborgerne beholde. – Om de saa ikke til gjengjæld turde være litt mer villige til at gi slip paa noget av det jordiske mammon til fordel for livets høiere formaal» – han bukket for maleren – «det er et spørsmaal, som det vel altid vil bli anledning til at diskutere. – Foreløbig vil jeg vedbli at stille mine visere paa «Tidens» ur, saa alle skal kunne se, hvad klokken er slagen! Og nu er den allerede saa mange,» han slog om i en lettere tone, idet han tok sit ur frem, «at jeg ialfald, som skal videre iaften – maa bryte op og si vor elskverdige vertinde farvel.»

*

Asta hadde aapnet et av de store vinduer. Og hun blev staaende en stund og se op mot den mørkeblaa himmel, der nu var fuld av stjerner.

Hun trak pusten litt tungt. Og hendes ansigt var blekere og alvorligere end da hun for nogle timer siden hadde staat lykkelig «i sin bedste stas» for at vente paa sine gjester.

– Det var likesom alle mennesker var blit hende fjernere iaften. Som om der hadde været to

forskjellige verdener. En paa hver side av hende. Og begge mot hende. Og nu stod hun der alene – ensommere end før.

Gustav Klemm – selv *han* var likesom «gaat over», seget ind i alt det kolde, haanlige – negative, der iaften hadde møtt hende!

Hvorfor hadde han ikke sagt ordentlig imot? [80] Hvorfor hadde han ikke vist dem noget av hvad der egentlig bodde i ham? Av positivt varmt og vakkert? Tænk, hvor han, med sin medfølelse for alt lidende, med sit store livssyn kunde hjelpe de andre – opover!

Hun stanset i sine tanker. Opover? Hvor let – saa maatte det ialfald forekomme dem – hadde han ikke likesom git avkald paa udødeligheden – evigheden! Sa ikke bare en saan liten henslængt ytring *meget*? Stængte den ikke med engang for en hel verden? – Den verden, vi dog utenfor os, usynlig, er omgitt av! For – hvad var *aand* – den han da ogsaa trodde paa – hvis den ikke hørte *evigheden* til!

*

– I ministerens glimrende oplyste ballsal, der straalte av forgyldning og rike silkestoffer paa vægge og møbler, gik dansen i den samme stund paa det glatte, bonede gulv efter et strykeorkesters diskrete og smegtende toner. –

I den langsomme, rhytmefulle vals, vugget de dansende par sig, frem og tilbake eller i bløte svingninger – uten opphold, uten at trættes. Ofte var deres ansigter som hypnotisk vendt mot hinanden, med halvlukkede slukte blikke, der intet syntes at se uten indover i sine egne, vage drømme.

I udadlige selskabsdragter, med brogede ordenstegn eller kun en enkelt blomst i knaphullet, soignerte og velfriserte, førte herrerne sine damer efter valsens rytme. En liten smule foroverbøiet, og med noget visst varlig, beskyttende i holdningen, [81] som om de flyttet paa kostbare og skrøpelige gjenstande, som det gjaldt at bringe i sikkerhet eller frem til maalet.

Der var megen ungdom og skjønnhet samlet. Mange fine hoder. Mange ranke, spændstige kvindeskikkelser. Mange livsglade og mange drømmefulle øine. Deilige tætsmygende silkedraperier i fine, perlemorskinnende pastelfarver. Hele pailletdragter, spillende i alle regnbuens farver, som havfruene skjælgevanter, med de tusene havsdraper rislende nedover. Og der var stive, stilfulde brokades slæp og luftige kniplinger og funklende diamanter. – Alt var fest og livsglæde, latter og – glemsel. Eller *syntes* at være det!

– Eilif Bech førte Else Grubbe i den langsomme vals, efter de glædesitrende og dog saa vemodsfylde melodier.

De hadde talt litt sammen forinden.

Han hadde spurt saa varlig, men dog interessert om hun ikke allikevel hadde hørt noget fra Karsten om sin fødselsdag og den hurtige avreise. Og hun hadde svaret, at hun just dagen iforveien hadde faat et brev, skrevet fra et sted langt opi skogene. I det hadde han sagt, at han først var kommet til at huske hendes fødselsdag to dage efter den hadde været. Men, at hun visste jo det, at han ikke mente noget ondt

med det! Og Else havde smilt litt vemodig. Sit eget lille, flagrende smil. Og lagt til: At det visste hun nok godt. Men at det *var* ikke saa let at undvære alle smaa høitidsstemninger og smaa over- [82] raskelser og litt hygge og slikt, som Karsten med sin sunde, kraftige natur indbildte sig.

Og den unge officer var kommet med nogen fornuftige ord om, at menneskene jo maatte være forskjellige. At netop dette vist ofte var anstøtsstenen i forholdet mellem mand og hustru. Og at en derfor aldrig maatte gi tapt. Men prøve at nærme sig hinanden fra to kanter.

– Saa var de begge blit noksaa tause.

Det var likesom de ubevisst følte, at nu hadde de gjort sin pligt. Men, at der var noget andet, som iaften dog kom i forreste række for dem!

Dette noget, som var varmt og bløtt og sorgløst. Som laa og dirret i luften omkring dem, i det sterke lys, mellem de festklædte mennesker, i damernes parfumer, blomstergruppernes duften og strykeinstrumenternes vibrerende følsomme klang.

«Skal vi ikke ogsaa danse,» hadde Else spurgt. Han hadde likesom set saa underlig paa hende, da han svarte. «Jo, jeg vilde saa gjerne. Men det er saa længe siden. Bare jeg ikke har glemt alting.»

«Aa – De danset engang saa deilig. Jeg er viss paa, De kan ikke ha glemt det,» hadde Else sagt – litt stille og forsigtig og set paa ham paa en maate, som viste ham, at hun forstod og følte, hvad der foregik i ham.

Saa hadde han lagt sin arm om hendes liv, og de hadde latt sig glide ut i den vuggende strøm. –

I begyndelsen var der ingen av dem som [83] talte. Else hadde aapnet munden og set op i sin kavalers ansigt for at gjøre en bemerkning om, «at han jo danset storartet» – men holdt inde. Og hun følte noget ondt og klemmende ved hjertet.

Hun hadde ikke møtt hans blik.

Hans øine var halvlukket. Og hans ansigt meget blekt. Der var noget haardt, meislet over trækkene.

I dette øieblik saa han ikke hende. Men han saa ind i sig selv. Han husket ikke, hvor han var. Ikke hvem han danset med. Kun mekanisk fulgte han valsens rytme.

– Men de underlig sorgfulde, glædeshungrende melodier naadde ham, fra det fjerne, som farlige, fristende røster. Vækkende slumrende minder. Hviskende om saare skuffelser og brustne drømme. Nynnende en daarende vise om nye længsler – om lykke og ungdom, glemsel og livsnydelse!

Og, som en pludselig vision gled der idetsamme frem for ham et billede: Et uttæret ungt ansigt. En døende kvinde, hvis haand han hadde holdt, da hendes øine brast. Som elsket ham til det sidste. Og som døde i den tro, at *dette* var livets avslutning for ham – som for hende! –

Med en uhyre kraftanstrengelse rev han sine tanker løs.

Han saa ned paa det fine, gyldenbrune hode med den funklende diamantstjerne. Paa det bløte ansigt

med de kjærlighedshungrende øine, der nu saa saa alvorlige ut.

[84] En saar medlidenhed med hende, med sig selv, med dem alle, alle disse, der danset festklædte omkring dem, som gav sig ind under valsens eggende fortryllelse – og som alle, hver eneste en av dem kanske bar paa et saart minde, indegjemte skuffelser og tilintetgjorte haab!

«Fru Else,» sa han, og hans stemme var bløtere end ellers, og den lød næsten fremmed i hans egne øren.

Han holdt inde. Nu møtte han hendes øine. De var litt tilslørte. Men der stod et spørsmal i dem. «Fru Else, tænk – jeg synes, der er noget som en hulken inderst inde i en saan vals.»

«Ja.» Det kom ogsaa bløtt. Hun hadde nu slaaet øinene ned eller lukket dem helt sammen. «En saar hulken,» la hun til om litt. Hun saa fremdeles ikke op.

De danset frem og tilbake og i langsomme, gyngende cirkler.

«Det er som om der midt i glæden dypt underfra klinger en mørk stemme, som siger: «der er ingen glæde alligevel»,» blev han ved.

Nu saa hun ham op i øinene – og fandt saa ord for det, hun gjettet i hans tanker. «Der er ingen glæde – uten sorg foran og smerte bakefter kanske,» kom det saa, sagte og frygtsomt

Han lyttet til hendes ord som til et ekko fra sit eget hjerte. Og han svarte mer sig selv end hende:

– «Fordi lykken aldrig lar sig gripe. En fæster den likesom til sig utenfra. Og noget andet, utenfra kommer og river den fra os.»

[85] Han førte hende sagte og glidende nedover det lange glatte gulv.

Hun hadde set, at hans øine hadde det mørke vemod og munden den bitre linje der gjorde kindens magerhed saa fremtrædende og hele ansigtet saa dypt alvorlig. Hun skjønnte, hvad han hentydet til. Hvor hans tanker var. Derfor svarte hun ikke. Og noget tungt, træt kom over hende.

- Saa begyndte han igjen, som om han ogsaa med sit *indre* øre lyttet til den indsmigrende lykkesugende melodi, der var valsens hovedtema.

«Og altid – saa søker vi mennesker den paany. Glæden – ungdomslykken – kjærligheden. Og altsammen er det bare en drøm. Et fata-morgana – ikke andet.»

Nu talte han likesom mere upersonlig. Ikke til sig selv. Ikke til hende. Og dog følte hun noget ved det.

«Kan De ikke huske, at De – den formiddag – oppe hos mig – forleden?» begyndte hun og stanset op.

Han nikket let. Og saa paa hende. Hun danset saa rolig. Det var, saa en næsten ikke kunde se paa hendes hele skikkelse, at den bevæget sig. Det var, som svævet den, uten at røre gulvet, efter rhytmens love, rundt og rundt.

Hun smilte op til ham og fortsatte: «Saa sa De det om lykkens gyldne bæger, at det bare var et fata-morgana. Men bagefter kom jeg til at tænke paa, at et fata-morgana, det er jo et speilbillede av ^[86] noget som *er*. – Kanske det ogsaa er saa med vore drømme?»

Han smilte ogsaa. «Ja, kanske det er sandt. Hvorfor skal vi ikke tro det lyseste? Resignationen er som en stor, graa sky over menneskelivet. Men *solen* er bakom den, det vet vi jo. La os ønske os solen, likesaagodt – hvorfor ikke?»

Der blev ikke talt mere mellem dem.

Valsen var forbi.

IV

[87] Der var gaat nogle uker.

Vaaren var ualmindelig kold og sen dette aar. Længe fik stakkars forfrosne, skjønhedslængtende vintermennesker vente paa sol og varme. Det var blit slut paa mai, inden alle trær og buske var sprunget ut.

Men da var den ogsaa kommet. Med ett slag. Færdig, ren og skinnende var den sprunget frem, denne Nordens blonde vaar – som en ung gut, der efter et friskt bad strækker de myke, smidige lemmer og i fuld harmoni med sig selv ler op mot sollyset!

Uskyld hviler endnu over hans pande – kranset av det spæde, unge løv. Saa lyst og sart i farven, som dvæler der endnu i dets fine væv noget av det gyldne spind fra solstraalen, der vakte det til liv!

Som én eneste tone. Høi og lys som fra en klinger, sølverspunden streng ligger det der alt dette grønne, dirrende mot den hvitblaa foraarshimmel, som en lerketrilles endeløse jubel i den lette luft.

[88] Endnu ingen brogede farver. Ingen sterke skygger. Ingen lunefuld skiften.

Mens vindene tier og skyerne ikke nænner at forstyrre, vugger buske og trær i lykkelig stille ro sine nyfødte dunede blade. Og sine første enkle blomster, som litt efter litt smyer sig frem bak løvets hegn.

Det er lønnens lysegrønne dusker, og bøkens hængende smaa kvaster av en dypere lød. Det er lindens søttduftende blomstervifter, og de vinrøde kongler, der sitter som smaa festblus mellem lerketrærnes bløte, fryndsede grene – eller det er de bittesmaa purpurtopper, der lik en sværm av spæde rosenknopper synes at være flagret hen over de alvorlige graner og drysset sig ned over deres mørke naaler! Saa de store, gamle trær staar der og føler sig pludselig ganske unge igjen. Unge og vakre, færdige de ogsaa – og hvorfor ikke – til somrens muntre fester med bryllupsgilder og insektdans og fuglekvidder!

Indunder stammerne, i skyggen holder der endnu til klynger av frodige, barneglade blaaveis. De har været saa tidlig paafærde – men litt længer vil de dog saa gjerne faa være med! Indimellem det nye fine græs, er rigtignok deres mere værdige søstre, violerne, allerede kommet frem, iført sine smaa bitte blaalilla silkekaaper. Mens gjøksyren og hvitveisen breder sig i tusener og titusener langt, langt indover i skogen, og dækker over alt det døde løv fra høsten som med et grønt, stjernemønstret fløilsteppe. Akkurat det, som blaaveisen, [89] stakkar, selv ikke hadde raadd med! Den, hadde jo i hastverket ikke engang git sig tid til at væve sig sine egne blade av muld og solstraaler – hadde jo bare indtil videre beskedent maattet la sig nøie med fjoraarets!

– Men om aftenen, naar solen er gaat ned, og dagslyset endnu hviler som et ømt og vaakent øie over naturens barnefriske herlighed. Naar den første lille skinnende maanesigd kommer listende frem høit oppe mellem de uldne, kreppepe skydotter – da maa du ogsaa selv være vaaken og stille!

Ti da er det, at alt det som findes i verden synes at gaa umerkelig over fra virkelighed til drøm. En drøm med aapne øine, med puls, der banker, med noget stort, varmt paa bunden – der venter – længes –.

De hvite huse ligger der langt borte. Med alle de lukkede, underlige stumme vinduer. Ingen lampe brænder bak de blanke ruter. Intet menneske færdes mere derinde i uro og travl virksomhed.

Indunder de mægtige løvgrupper henne i bakkehældningerne silrer der nogen smaa bække. De har endnu tilløb og fart i sig efter snesmeltningen. Det er som de taler og mumler og smaalder ved sig selv – ustanselig – som i halvsøvne –.

En enkelt fløitetone, et enlig svakt pip kommer med smaa mellemrum fra en av dagens utrættelige sangere. Men det vækker dig ikke. Blir kun som et ekko – i det fjerne.

[90] For al lyd blir jo saa fjern – saa uvirkelig.

– Men hele denne *vaakne* stilhed, den er dig allikevel saa underlig nær. Og den *taler* –.

Den lægger sine læber til det lyttende menneskeøre, lægger sin bløte haand over det bankende menneskehjerte og hvisker – sagte.

Da kommer der rene tanker. Uskyldshvite, gode tanker. Fra barndommens og ungdommens første dage. De stiger op som fra det dype hav i de voksnes sind. Og de glemmer – og smiler. Med barnets sorgløse hvile i nuet –.

«Er der virkelig saameget ondt og sorgfuldt i verden?» begynder de at spørge sig selv. «Er der saamange mørke dyp, av had, av troløshed – og brøde? Er der saamange tunge sukke, – saamegen lidelsens stønnen – saamange angstfulde jammerrop?»

Hvor er da alt dette henne *nu*?

Hvor gjemmer det sig henne?

Alt er jo saa stille og fredelig. Alt levende synes at slumre trygt. Som smaa børn, der er bragt til hvile av en mors haand. Eller – vaaker nogen endnu – saa er det sikkert med et lykkelig smil om munden. Kanske med en varm haand i sin. Og klare øine, der møter en andens blik i fuld og salig tillid.

For alt er jo lyst.

Natten har ingen skygger. Har intet skjulested for dem, der lægger raad op om mørke gjerninger.

– Og, hvem vil synde og gjøre ondt i denne lyse, fredfulde barndomstid, som er vor jords, paa [91] slik en vaaften? Hvilket menneske er *saa* forhærdet, at det ikke undser sig for, at rene barneøine skal se dets skam?

«Fred – fred» – siger naturen.

«Hvil i fred,» siger den lille sølvblanke maane og gjemmer sig i et lyserødt florslør.

«Bli barn igjen. Tro paa glæden. Tro paa uskylden. Tro paa det *gode*.»

Saa hvisker den hele, lykkelige natur og smiler lyst og tillidsfuld. I følelsen av den sære magt, der er i dens eie, og som den skjænker til de sorgtunge menneskens børn – for en stakket stund!

*

Fra den høie blaa himmelkuppel skinner solen fra den aarle morgen tindrende varm ned over by og fjord og lange glidende aasrygger, der ligger i lyseblaa fjerndis – uten paa sin bane at møtes av et eneste fnug av en sky!

– Det var en av de første dage i juni.

Gustav Klemm hadde foreslaaet Asta at de skulde benytte det skjønne veir til en lang eftermiddagsspasertur sammen ute paa Bygdø. De to alene.

Han hadde iforveien deltat i en liten tidlig middag ute paa «Dronningen» til ære for nogle tilreisende journalister, som senere hadde aftenen optat andensteds. Og Asta hadde netop i disse dage efter flere ukers strengt vedholdende arbeide, lagt sidste haand paa sin boks første halvdel. Og [92] kunde ogsaa unde sig litt pusterum og litt forfriskelse.

– Saa hadde hun støtt til ham derute. De hadde spaseret gjennom skogen. Og bestilte nu sin kaffe i et litet tarvelig men idyllisk beliggende skoghus, hvor der indimellem de blomstrende frugttrær var anbragt en del enkle borde og bænke.

De var begge i udmerket humør. – Drak sin kaffe. Og røkte sine cigaretter.

Asta følte sig fri og let efter al sin slit og indestængthed. Hun lot sig villig paavirke av dette lyse varme, søtt duftende og yrende vaarliv, der viftet og summet omkring dem. Og det bragte hende til helt at gi sig ind under den eiendomlige fortryllelse, som samværet med Gustav Klemm paa tomandshaand, altid øvet paa hende.

Gustav selv lot ogsaa til at være særlig oplagt. Han var mere impulsiv, mere meddelsom og frittalende end vanlig. Det litt ubehjælpelig stive, tunge, noget docerende, der ofte kunde præge hans personlighed og væsen, var idag avløst av noget ungdommelig, mere livlig, der i Astas beundrende øine gav ham en ny charme.

Han elsket ogsaa naturen. Mere intimt og personlig end de fleste. Maaske fordi han hverken var jæger eller sportsmand. Med sin fint udviklede iagtagelsesevne hadde han netop gjort Asta opmerksom paa skjønhed i farver, linjer og belysning, som hun selv ikke hadde hat øie for.

Nu fik han hende til at le hjertelig av sine mange pudsige indfald. Selv nogen temmelig overlegne [93] og ondsksfulde bemerkninger, som han just hadde lat falde om «kafféens» andre gjester, enkelte mer og mindre fortrolige grupper av unge piker og deres kavalerer samt nogle ældre damer med deres bøker og hekletøi, hadde bare gjort hende lystig. Og etpar litt dristige uttryk, han ved den anledning betjente sig av, gled hende let og ubekymret forbi.

Hendes ubegrensede tillid til ham gjorde hende tryg. Og hendes fuldstændige uimottagelighed for al tvetydighed hadde ogsaa altid vogtet grænsen mellem dem.

Men, som en liten paamindelse og i sit overgivne lune, gav hun idetsamme det blomstrende epletræ, de sat under, et litet puf – og en skyl av lyserøde blade drysset ned over ham og hans endnu ikke tømte kaffekop!

Saa gjorde han gjengjæld. Og hun gav tilbake. Saa grep de hinanden i armen. «Hysh – tænk om konen faar se det.» Og saa lo de endnu mere, saa Asta fik taarer i øinene og cigaretrøken i halsen.

Men nu var de færdige med denne materielle del av festen. – Skulde de ikke gaa ned til stranden?

Jo, naturligvis skulde de det.

Og Gustav betalte den gamle kone, som hadde bragt dem kaffen. Mens han med forstilt alvor og mange omsvøp og nøiagtigheder, med det samme bestilte en tønne gravenstener til høsten av det træet, de hadde sittet under!

Konen rystet paa hodet og lo litt forlegent.

[94] «Det er nok ikke nogen gravenstener, det er ikke andet end søtappal.»

«Jovist er det gravenstener! Kan De tænke Dem det da, kona mi, at en dame som den damen der –» han slog ut med haanden til Asta, – «vil drikke sin kaffe under andet end det fineste gravenstentræ?»

Og han saa saa streng og hvas og fornærmet ut, at konen hverken visste ut eller ind, men stod forlegent og dreiet med sine brune krokete fingre paa den kronen, Klemm hadde git hende for kaffen.

– «De kan saa bare bringe dem til slottet vestenfor Solihaug og østenfor Ekeberg,» vedblev Gustav uforstyrrelig. «Og levér dem bare til kokken i kjelderren. Saa veier han tøndene op med guldstykker. For vi er vel beslagne med mynt, som De forstaar.» –

Saa klatret de nedover skrenten og alle skalbergflakene, like ned til sjøen, hvor de satte sig godt tilrette paa nogen flate, store stene.

Asta hadde tat hatten av og strøk det svære haar tilside over ørene. Hendes matte gulhvite teint passet saa godt til den enkle hvite lerretskjole med den aapne jakke av samme stof, kun prydet med nogen store perlemorsknapper. En liten rød sløife oppe ved den hvite stivede halskrave gav et litet koket streif til den nøgterne dragt. «Det var et litet hurra for Hs. Majestæt Sommeren, der endelig var kommet til landet,» hadde hun muntert forklaret da de møttes. –

I begyndelsen sat de ganske tause.

[95] Det var som om de ogsaa vilde nyde den *hvile* det var i den trygge stilhed mellem dem. – Deres øine droges mot den blaa glitrende fjord, mot de fjerne, blaaviolette aaser, indsvøpt i solefaldstimens eventyrlette dis. Eller de fulgte de mange seilere, der flakset med hvite vinger henover vandskorpen, snart høit, snart lavt, mens smaa, flagsmykkede mortorbaate gled pilsnare med sin lille snatrende lyd mellem

dem – og forsvandt som prikker bortimot de fjernere øer og strande.

– Saa talte de litt om sine respektive sommerplaner. Asta vilde først tilfjelds paa fottur, som hun pleiet. Naar saa Gustav fik ferie, vilde de møtes oppe paa en sæter som gjester hos nogle fælles venner for en ukes tid.

Først i august skulde der saa avholdes en journalistkongres i Kjøbenhavn, hvor Gustav selvsagt maatte delta.

Han var ivrig for at faa Asta med. Det vilde baade være hende til glæde og til nytte. Men, skjønt det lokket paa mange maater, vilde hun dog ikke gaa med paa det. Hun syntes ikke hun vilde narre sin mor for det tre–fire ukers samvær, som de altid pleiet at ha med hverandre deroppe hos Karsten og Else paa Helgeby, deres gamle slegtsgaard, hvor moren altid tilbragte et par sommermaaneder. «Det vilde jo likesom bryte Helgebytraditionen ogsaa,» tilføiet hun. «Og det skal en nu heller ikke gjøre.»

Det kom ganske naturligt og enkelt. Maaske tilsat med en liten smule ubevisst selvfølelse.

[96] I Gustavs øren hadde ordene klang av slegtshovmod og overlegenhet. Han svarte ikke.

Asta skjønte, han var litt forstemt. Men trodde det var, fordi hun hadde undslaat sig for at reise med ham til kongressen.

Hun nappet ham litt i armen. Hendes stemme var kjærlig, litt spøkende.

«Du, Gustav. La os nyde øieblikket. «Stunden flygter,» vet du. Og – du snakket om, at du hadde noget morsomt at vise mig. Kom nu frem med det.»

Uten at svare tok han ut av brystlommen paa sin jakke et litet skrevet hefte. «Ja, her er virkelig noget aparte. I sin genre, nærsagt sublimt. Det er en ganske ung poet, ser du. Han ønsker mine raad. Og naturligvis eventuel støtte i «Tiden»,» smilte han. Han bladde litt og la frem for hende: «Se her, læs det først. Det er en liten perle. Han vil selv være kræsen. Ikke utgi andet end egte, lødig vare. Økonomisk er han uavhengig, – det lykkelige menneske!»

Asta læste det lille digt igjennem. To gange. Og saa med et spørgende smil op i hans ansigt, som om hun vilde forvise sig om det var spøk eller alvor.

«Det der? Men, kjære dig – nei du – er *det* vakkert? Og desuten,» det kom bestemt. «Jeg liker det aldeles ikke.»

Han lo. Men litt irriteret.

«Nei, du er uforbederlig! Desværre, der har vi kvinden. Ikke saglig, men personlig. Straks [97] man ikke selv *liker* en ting – fordi den f. eks. tilfældigvis er litt – dristig, litt naturlig og freidig –»

«*Utækkelig*,» præciserte Asta.

– «Utækkelig, da. Saa skal det dømmes derutfra. Kan du da ikke føle den deilige rytme, ordenes rent sangfulde klang? Slik skal sproget behandles! – Og saa tar du paa det med nogen tunge

kvindesagshænder, hm.» Han møtte Astas øine, som saa halvt trodsige, halvt leende op i hans.

Hans uttryk blev uvilkaarlig bløtere.

«Naa, ja, ja da.» Han bladte igjen i manuskriptet. «Se her er et andet. Det vil jeg nok medgi er saan litt utækkelig,» han lo muntert, «som du uttrykker dig. – Men det er da herligt. Friskt og blussende som ild, der skyter spontant frem av ungdomsblodet! Du er da vel ikke saa snerpete og saa tertete, at du ikke kan vurdere det, vil jeg haabe?»

Asta tok atter heftet, og bøiet hodet over det. Digtet var længere end det forrige. Og hun læste langsomt og nøiagtig – mens rødmen litt efter litt kom op i hendes kinder.

«Jeg skjønner, der er kraft og en viss flugt over det,» sa hun saa. «Men, du *kan* da allikevel ikke raade ham til at la det trykke? Det er da saa græsselig – ja, jeg kan ikke bruke andet uttryk – *raat*. Skal der da ikke være grænser? Det kan da umulig gaa an, at –»

Gustav la sin haand, som beroligende paa hendes arm.

«Forivre dig ikke, er du snil! Jeg raader ^[98] ham til at trykke sit, som jeg raader dig til at trykke dit. Begge dele har sin like berettigelse. Saasandt det kun er et egte uttryk for enhvers personlighed. Og skjønt i sig selv.»

Hans stemme var blit noget stiv og kold. Og hans allerede litt blussende ansigt fik en endnu sterkere farve.

«*Skjønt!*» gjentok Asta ogsaa heftig. Hun tok sig i det. «Jeg finder desuten, at det er uklart. Er du ikke enig der? Maa man ikke først og fremst forlange klarhed – tankens sammenhæng?»

«Digtningens opgave er netop den at gi uttryk for det, der ligger underst i det menneskelige bevissthedsliv,» kom hans svar med en viss arrogant sikkerhed, – «for det, der bobler op som fra et altid kokende, sydende opkomme, fra vort eget hemmelighedsfulde væsen! *Der* dukker kunstneren dypere end andre. Og hans kunst skaper ordet, der gjengir hvad han ser. – Her kommer naturligvis, baade først og sidst, selve *driftslivet* frem! Det, som jo egentlig er hele tilværelsens midtpunkt, – og hvorfra alt faar sin farve. Derfor er det ogsaa i *særlig* grad egnet til poetisk behandling,» han gjorde en bevægelse mot manuskriptet, som Asta endnu holdt i haanden. «Saa – du forstaar –»

Der blev en pause.

– «Driftslivet,» gjentok Asta. Det kom dæmpet, men med en ^[99] viss forceret fasthed. Og hun hadde pludselig faat noget alvorlig, næsten forpint i øinene, som hun nu sat der og saa frem for sig med et uttryk, ^[99] der likesom vilde tvinge tanken til at gaa tilbunds, inden ordene kom frem. «Det vil si, menneskenes legemlige selvopholdelsesdrift?»

Han nikkte. Litt overlegent, nonchalant.

«Kald det saa.»

«Ja, ja. Det har altsaa *sin* berettigelse. Kan vel forsaavidt ogsaa ha sin skjønhed og sin poesi. Som det jo betinger en harmoni – legemlig. Men dette givne naturlige – er *det* da saa interessant? Det er da ikke noget hemmelighedsfuldt, som du siger. Kjære,» hun vendte sig til ham og saa paa ham. «Det er da igrunden saa liketil. Vi deler det jo med dyrene og alt i naturen.»

«Ja, vi er nu ikke andet end dyr. Menneskedyr. La os bare ikke indbilde os noget.»

«Men det er da ikke likheden med dyrene, som gjør os til mennesker, skulde jeg tro. Sjælen –»

«Sjælen.» Han trak paa skuldrene. «Du vet, jeg tror ikke paa sjælen i den forstand, du tar det.»

«Men, du er jo ikke materialist, Gustav,» stemmen var lav, næsten sørgmodig, «du som tror paa *aand*. Og dette aandelige, som altsaa gjør os til bevisste, tænkende personlige væsener – si mig, har ikke ogsaa det *sit* driftsliv? Sine naturlige krav, der driver os mot selvopholdelsen? Saa vi føler, at hvis vi ikke vil *dræpe* dette i os, saa maa *den* drift ogsaa faa lov at følge *sin* naturlov? Og den er jo at utvikle alt aandsliv i os. Gjøre os mere og mere til *mennesker*. Og føre os længer og længer bort fra *dyrene*! – Tænk, det er da uendelig større. Uendelig mer interessant og [100] mere – hemmelighedsfuldt,» hun smilte litt, «ogsaa. Det synes *jeg*.»

Han møtte hendes alvorlige øine. Saa store og vakre de var! Og slik vederheftighed og ærlig vilje der var utbredt over hele personen!

Det virket uvilkaarlig avvæbnende paa hans trods. Det bløtere, mere stemningsfulde i hans sind traadte atter i forgrunden.

«Aa, kjære dig, hvor veltalende du er blit med engang da!» smaalo han.

«Uf, Gustav!» Hun maatte ogsaa smile. Mot sin vilje.

«Jo, jeg mener det virkelig,» fortsatte han nu ogsaa alvorligere. «Men, du glemmer bare én ting. Det er at vi netop paa dette punkt staar likeoverfor den evige og uløselige gaade i menneskelivet: Sammenhængen mellem det, du kalder sjæl, og legemet! Og at det faktisk er *legemet* som hersker, som betinger *alle* livsytringer – det aandelige bevissthedsliv ogsaa! Det konstateres jo av videnskapen, jo dypere den trænger ind. Spørg lægerne – psykiaterne.»

«Alt det der kan ikke være *rigtig* saan allikevel,» avbrøt Asta ivrig. – «Men det faar staa hen. Men, det er jo netop paa grund av dette, som du taler om – denne mystiske sammenheng mellem det sjælelige og det legemlige – at jeg mener, at hvis digtningen skal faa lys og skygge, høider og dybder – saa *maa* den komme til at ta op *just dette* til behandling, denne idelige konflikt, og disse tragiske sammenstøt mellem drift og [101] *aand* – mellem det, som løfter op og det, som trækker ned. Kampen mellem godt og ondt! – *Det* er da menneskeværdig stof for kunst, skulde jeg tro!»

«Kampen mellem godt og ondt! – Aa kjære, tjen mig i ikke at bruke den frasen da,» skjøt Gustav ind. Heftigheden begyndte atter at stige op i ham. – «Der er, ved Gud, en slik lægprædikantsduft over den saa!»

– De smaa spillende, hvasse øinene saa mysende frem for sig. Over den vakre pande laa der en mørk

sky. Og han havde et par gange mens Asta talte, vætet sine læber med tungespidsen og sat de brede, sterke tænder ind i underlæben, som om han bekjæmpet sin trang til at gi sin ærgrelse luft i endnu heftigere og sterkere uttryk.

Asta hadde foldet hænderne om knæet.

Hendes øine syntes næsten hypnotisk at være fæstet paa en seiler, der netop manøvrerte der like foran dem.

«Se f. eks. Shakespeare, Goethe – Ibsen og Bjørnson,» vedblev hun. Hun var tydelig saa optat av sin tanke og sit emne, at hun hverken ænsset hans avbrydelse eller la merke til hans irriterede stemning. «Kan du negte det, at det som gjør, at deres verker lever og taler til os altid paa nyt, det er fordi de just kredser om disse gamle og altid nye spørsmåal og idéer – kan du negte det, Gustav?»

«Kan du negte det?» hermet han og lo. Hans humoristiske sans vaktet uimotstaalig ved ^[102] hendes urokkelige alvor og iver. «Forhørsdommer – storinkvisator, – Kan du negte det?» Han rystet hende spøkende i armen. – «Jeg negter aldeles ikke, at det *kan* være saa. Men, hvad betyder det egentlig? Har jeg ikke tusen gange sagt dig, at du faar regne med, at menneskene av naturen er dovne og feige! Først og fremst dovne kanskje. Og, *derfor* er det, ser du, at de «kredser» som du saa originalt uttrykker dig om de samme og de samme idéer. For dem har de nu engang faat ind i sin bevissthed! – Men det *nye*,» vedblev han alvorligere men med en selvbevisst sikkerhed, der altid kom over ham, naar han følte sig overlegen i diskussionen. «Det som til dato endnu ikke har formet sig kunstnerisk i nogens digterhjerne – ikke at tale om de kanoniserte digterhelgener – det virkelig nye, Asta – det er vor *dypeste skyldfrihed!* Saa som vi staaar likeoverfor eksistensens uartikulerte lidelse – tilfældighedernes grusomme spil med vore skjæbner. – Det, som i sin inderste grund ikke er andet end lovmæssighedens tyranni! Denne lovmæssigheden, som staaar over os som en fangevogter færdig med haandjernene, hvis vi et øieblik vil indbilde os vi er fri! – Vi, som f. eks. er nødt til at begaa saa og saa mange forbrydelser om aaret! For ellers gaar verdensordningen av led! – *Det* er interessant det! *Der* kan menneskene gjøre opdagelser – det der kan være noget at gi kunstnerisk uttryk.»

Asta rystet paa hodet. «Og allikevel kommer vi aldrig fra, at vi har vor vilje – vort ansvar – sjæl –»

^[103] «Sjæl – sjæl.» Han stanset op. Og saa hende koldt og trodsig ind i øinene. «Ja, hvis du med «sjæl» mener dette i os, der likesom utenfra noterer og observerer – og fører en slags proces derinde mellem vore to slags bevisstheder – saa gjerne for mig! – Men, Asta, du burde forstaa, at den ting at kunne staa frit og se dette haabløse, meningsløse i tilværelsen – og fuld av retfærdig harme og trods knytte hænderne mot den tomme uendelighed, hvori vi pines – uten at bøie knæ som ydmyge slaver, der lar sig mishandle – det er det høieste mennesket kan naa! – Ogsaa i sin digtning!»

«Gustav,» Asta la sin haand paa hans arm. Og hendes stemme var saa indtrængende, saa uendelig bedrøvet, at han uvilkaarlig maatte vende sig mot hende. «Du snakker altid saa meget om dette med trods. Tror du ikke, jeg ogsaa skjønner, at det er forfærdelig at være menneske? – Men, vet du hvad jeg allikevel ofte maa tænke paa? At der er noget av en aandelig *stormandsgalskab* over nutiden! – Vi, som netop oplever de vidunderligste opdagelser. I det største som i det mindste. Ser en uendelighed av love, av kræfter, som vi ikke fatter! – Og vi vover at trodse – true! – Du kalder det den «tomme uendelighed».

Men det er jo Gud, du mener. «Du deroppe – hvis du er til. Hvorfor løfter du ikke sløret for verdensgaaden. Naar vi vil det. *Forlanger* det! Hvis ikke – saa.» – *Det* er jo kvintessentsen av hvad der prises høiest i moderne digterkunst [104] – Tænk jeg synes næsten der er noget *tragikomisk* i det, jeg!»

– Han svarte ikke. Bare trak litt paa skuldrene. – Og saa paa hende med et ubestemmelig smil om de fyldige læber.

Hun møtte hans blik. Der var taarer i hendes øine.

Og hans bitre hovmod smeltet under dem.

«Vi blir ikke enige paa dette punkt, min kjære, lille furie,» slog han om i en munter, varm tone. – «Det klær dig heller ikke,» han saa hende ertende ind i øinene, «at optræde som lægprædikant! – Se paa mig, siger jeg – du min allerfineste ven.» Han fik hendes ansigt vendt mot sig. «Vær saa god, jeg befaler,» lo han, «en, to, tre – *skjønheden* – *charmen* – frem!»

Asta blev myk og varm under hans blik. «Min allerfineste ven,» det var en spøkende benævnelse han hadde fundet paa at sætte paa hende. Og som han selv var saa stolt av. «For,» sa han – «var hun ikke den fineste – ætling av de Grubber – og var hun ikke den allerfineste – inde i dypet av sin fine, kvindelige sjæl?» –

«Gustav – du maa jo skjønnere, at jeg synes det er saa ondt, at vi skal være saa forskjellige. Netop her. Men – du *kan* da ikke mene – nei det gjør du ikke – at det høieste, menneskene kan naa i sin kunst, det er at gjøre oprør mot Gud paa storartede vers?» – Der var noget næsten pathetisk i dette sidste utbrud, der baade rørte ham, og moret ham.

[105] «Nei, langtfra da! Huf da! Det har jeg aldrig sagt. Eller ment da. Det synes jeg igrunnen er et ubeskrivelig kjedelig tema! – Nei,» la han til i en meget lettere og lysere tone, som om han nu vilde kaste alle disse spørsmal tilside. «*Skjønheden* – *kjærligheden* – det er det høieste!

«Imot skjønhed higer tiden,
Men det vet ei Bismarks viden,»

citerte han muntert. «Kan du huske det? – Der er jeg ogsaa for en gangs skyld enig med Ibsen. Det vil si, *ikke* enig med Ibsen. For han tok feil. Tiden, den higer såTMgu ikke mot andet end penge og materielt velvære! Kom til vore bedsteborgere og vor «høiere societet» kaldet – vore lapser, vore sportsmænd – be dem gi litt plads for kunst og skjønhed! Ofre noget for skjønhed! Nei. Skjønheden er for dem ingen livsværdi. Den er snarere synonym med dumheden! Eller naar det kommer høit – en sukkertøispose til knask under forestillingen. Særlig beregnet paa kvinder og børn. Men igrunnen daarlig for fordøielsen. Unyttig for matstrævet. Og sinkende naar en skal sætte sportsrekorder! – Hvad sa du Asta? Jeg synes, du protesterer! Jeg ser en rynke i din fine pande. Jeg ser, Gud hjelpe mig, to! – Imot skjønhed – imot skjønhed – *imod skjønhed*, sa jeg.»

Han bøiet sig imot hende og saa hende ertende ind i ansigtet. «Vil du værssaago behage at le!»

Asta lo ogsaa. Og uttrykket i hendes ansigt var bløtt og mildt og kjærlig. Men hun hadde ingen ord. Han ventet heller ingen.

[106] – De blev sittende stille ved siden av hinanden, og saa utover fjorden, der begyndte at kruse sig sterkere mot solnedgangen – og mot horisonten derborte, over aasene, hvor de lette skybanker nu fyldtes med guld og gjennemglødedes av ild og kantedes med smaragd og amethyst!

– Asta fik fat i hans haand og beholdt den i sin.

Det var som om de uten ord var blit enig om at si: «Det faar være det samme. Vi holder av hinanden. Og det er det viktigste. For i det er der *fred*.»

– «Se nu alt dette her omkring os, Asta, se dette herlige i naturen.» Det var Gustav, som brøt tausheden. Hans stemme var ogsaa fredelig, næsten glad. «Er ikke skjønheden det guddommelige? Og du selv – er ikke du skjønn?» Han vendte sig pludselig mot hende og saa hende ind i øinene med en egen bløt glans i blikket.

Asta følte sig pludselig saa lykkelig. Der kom et stort, friskt smil om hendes mund og farve i hendes kinder. – I dette øieblik var der virkelig skjønnhed over hende.

«Vet du, at jeg synes, det er deilig, naar du siger det der, Gustav – *du*, din skjønnhedsdyrker! Men – naar jeg nu ikke længer blir *skjønn*,» hun lo, «selv for *dig* mer. Vil du saa elske mig fremdeles – vil du?»

Han svarte ikke. Bare saa paa hende. – Saa kom det litt ertende i den tone, hvor en ikke rigtig kunde skjelne, hvor spøk og alvor skiltes.

«Fremdeles – altid – for evighed *din*! Vil [107] du virkelig være saa nøisom, at være tilfreds med min underskrift paa en utstedt erklæring: Jeg N. N. forpligter mig til altid, i al evighed, at finde bemeldte frøken Asta N. N. skjønn og attraaværdig. Vitterlighedsvidner underskrevet X. Y. Z.»

«Aa Gustav.» Hun kunde ikke la være at smile – men der sitret noget om mund og hake. «Nei det er vist dumt – men –»

«Skal vi to voksne mennesker ikke glæde os over, at vi intet savner, naar vi to bare holder av hinanden. Og leve i det,» fortsatte han mere dæmpet. – «Men, *noget* savner vi dog. Inden vi *helt* har hinanden. – Kun naar du er min og jeg din – da lyser livet sin fred over os.»

– Asta svarte ikke. Aapnet munden. Men fik ikke det ord frem, der laa hende paa tungen. Det blev likesom for tungt, prosaisk – hun visste ikke rigtig hvorfor. Hun tænkte paa fremtiden. Hvorledes det skulde bli mellem dem. Undredes paa, hvorledes *han* saa tænkte sig det – fremover. Hvorfor sa han aldrig: «til høsten et aar – naar jeg blir fri.» Hvorfor kom det ikke – det som var saa naturlig. Det hun ventet paa? Det hun gik og likesom nynnet for sig selv. «Til høsten et aar – til høsten et aar.»

Der blev en pause. Det var som hver av dem tænkte paa sit, som de ikke kunde meddele hinanden –.

Solen var gledet ned bak Bærumsaaserne. Og aftenhimlen sænket sig med al sin pragt, sit guld og purpur, sine fine toner i grønt og violet og rosa [108] ned i sjøen, som nu laa der saa stille som et skinnende

blankt speil, og tok alt ind under sin drømmende fortryllelse – mens en dis av lysblaa luft svøpte sig om de fjerne bredder og om øernes vikende profiler.

En skingrende dampskibsfløite. Og et pludselig, kjølig vindpust vakte dem til bevissthet om, at tiden gik. Gustav saa paa sit ur. Klokken var blit ti. Det var paatide at komme tilbake til byen.

Asta hadde glemt sin vanlige forsigtighed, og tat Gustavs arm, da de nu i aftenens kjølige friskhed fulgte veien gjennom skogen, der førte nedover mot Dronningen og dampskibsbryggen.

De møtte ikke mange mennesker. – Pludselig hørte de lyden av trampende vognheste og gummihjuls dæmpede rullen bak sig og gik derfor litt tilsiden. Det var en aapen landauer med damer og herrer. Idetsamme den strøk forbi, saa de at de to damer paa forsætet var Aastas mor og Else Grubbe med lille Karola mellom sig. Mens Karsten og Eilif Bech sat paa motsætet. Eilif med lille Einar paa sit knæ. Den sidste hadde lagt hodet paa farens skulder og sov. Karola sat med store, aapne øine, og hendes lille, ivrige stemme slog netop ut i stilheden, idetsamme de passerte.

– De drog ikke kjendsel paa Asta og hendes ledsager, førend de allerede var kommet forbi. Saa vendte begge damerne hodet og hilste. Fru Steineger viftet med sin parasol. Begge herrerne svinget hattene. [109] Asta hadde impulsivt trukket sin arm ut av Gustavs. Hun la den heller ikke tilbake, mens de fortsatte at gaa. Og var blit mere stille og ordknap. Det var som om dette pludselige møte hadde berørt hende ubehagelig.

Over Gustavs pande hadde der trukket sig truende skyer, da han paa et par bemerkninger kun hadde faat enstavelses svar. Saa tiet han ogsaa.

Brøt saa pludselig ut:

«Saa det var dig saa ubehagelig at møte dem!»

«Nei – det var det ikke.» Det kom litt langtrukket. «Det var bare saa rent uventet. Jeg ante ikke, at Else og Karsten var kommet til byen. – Og saa at det var mor ogsaa,» la hun til likesom mer for sig selv.

«Fordi du ikke ønsket, de skulde se dig her utover aftenen i mit selskab,» fortsatte han, og stemmen var kald og haard.

«Hvilket? Hvor kan du mene? Kjære Gustav.» Nu kom hendes arm ind i hans. Hun maatte smile. «Men, hvor kan du tro?»

«Jeg tror ikke – jeg vet.»

«Gustav!»

– «For du er aldeles ikke i uvidenhed om, at dine høie slegtninge ikke ser med naadige øine til, at du er saameget sammen med mig. Bare det at jeg er fraskilt – det er i deres øine en plet paa mm karakter! Desuten – jeg er jo ikke av dem, der lægger skjul paa hvem jeg er og hvad jeg mener,» fortsatte han og reiste hodet. «Det kan [110] de jo læse sig til hver dag om de vil! Ikke for det – det gider de nok ikke. Radikaler – socialist. Dømme *uten* at kjende – det er lettere.»

«Nei – hvor du snakker dig op, kjære.» Asta trykket hans arm fast ind til sig som for at gi sine ord større vekt. – «Jeg har virkelig aldrig brydd mig meget om, hvad folk siger eller tror om det, som jeg selv kjender bedre. Som jeg vet, at jeg ikke behøver at slaa øinene ned for *mig selv* for.»

Hun la tryk paa ordet. Og der var en viss fornem ro over hende, der uvilkaarlig imponerte ham. – «Men jeg skal fortælle dig likefrem, hvad det var, som gjorde mig litt ondt med det samme,» vedblev hun – men holdt inde.

«Naa?»

– «Jo, ser du. I alle disse sidste uker har jeg været saa gjerrig paa min tid, paa hvert minut kan jeg gjerne si. Jeg har ikke været borte hos mor mer end nogle faa gange paa 6 – 8 uker. Og mor er dog saa glad, naar jeg kommer. Hun kan jo aldrig rigtig gaa med paa, at jeg ikke bor hos hende. Og mit literære arbeide betyder jo heller ikke meget for hende. Men allikevel kan du vite, hun paa sin vis trenger til mig, sin eneste datter. Og nu har jeg da sagt til hende, at det var, fordi jeg skulde være saa forfærdelig flittig. – Og nu ser hun, at jeg spaserer omkring herute med» – hun lette litt efter ordene – «ja, med en av mine venner! Men Else – med det samme hun kommer, ^[111] bare nogle dage til byen – saa tar hun hende med og gjør det hyggelig for hende! De har sikkert været ute hos Elses forældre idag. De bor herute paa Bygdø et steds. Og med børnene. Og Eilif Beck, som mor ogsaa er saa glad i. – Og mor er jo nu ikke saa sterk heller. – Det slog mig saa idetsamme, at jeg kanskje allikevel,» hun saa spørgende, næsten ængstelig op i hans ansigt, «er for egoistisk?»

Nu var det bedste oppe i ham. Forenet med selvfølelsen at *han* dog var den, der hadde magten over hende.

«Asta – hyggen kan de andre skaffe hende.» Det kom bestemt og klart. «Du siger jo, de alle holder saa meget av hende og hun av dem. Men, din personlighet, som den nu engang er og som den skiller sig fra – f. eks. fru Grubbes – den trenger din mor ikke til! Dertil er I for forskjellige. Og dit arbeide, dine evner, den plads i vort samfund, i vor tid, som det gir dig, kan ingen anden fylde eller ta i dit sted! – *Det* er jo det store ved ethvert virkelig talent – det kan være de ti pund eller det kan være det éne – vet du.»

«Tak, Gustav. Du har gjort mig glad igjen.» Der var en fuld, sonor klang i Astas stemme. Og hun trykket hans arm fastere ind til sig.

– De var kommet over med færgen og stod nu foran huset, hvor Asta bodde. De blev staaende en stund og snakke. Det var som om de vanskelig kunde beslutte sig til at skilles.

«Jeg skulde jo faa første delen av boken din ^[112] til gjennemsyn nu – var det ikke saa?» sa han tilsidst. Det var likesom der laa noget andet under, som han vilde hjelpe hende paa glid med.

«Ja, det er sandt. Kanske du vilde gaa med op og hente det?»

«Ja, jeg kan gjerne det.»

Asta saa paa sit ur. «Klokken er alt elleve. Det er litt sent. Men – kanskje du er sulten? Jeg skal ogsaa ha litt aftensmat. Kan du ikke drikke te hos mig likesaagodt?»

«Ja tak, hvorfor ikke? Jeg maa nok bort i redaktionen, siden – vi venter telegrammer inat, – saa jeg kan nok ikke gjøre regning paa noget andet maaltid heller?»

«Det er kanske litt sent,» gjentok hun, mens de gik op ad trapperne, «men –»

«Naa – finder du det ikke passende?» lo han, men litt spydig.

Asta hadde ofte tat imot Klemm alene. Men som efter en gjensidig overenskomst hadde han aldrig tilbragt aftenen hos hende paa tomandshaand. Astas hele oppdragelse hadde git hende en viss form, som det ikke faldt hende naturligt at lægge bort, uavhengig som hun ellers hadde gjort sig. – Men iaften var det kommet saa naturligt. Kanske var der ogsaa noget i stemningen, sommerluften, som gjorde hende friere, mere impulsiv. – Og saa hadde hun en følelse av, at hun hadde litt at gjøre godt igjen. Hun hadde, om mot sin vilje, dog vakt mistro og misstemning hos ham.

«Tænk, her maa vi tænde lys allikevel. Hybelen ^[113] er ikke sommerbolig. Jeg vil ogsaa ha grønne trær for øinene mine. – Jeg glæder mig ordentlig nu til at komme væk,» fortsatte hun, mens hun efter at ha skruet paa lyset og lagt sin jakke og hat fra sig, gik omkring i fuld travlhed.

Hun fandt frem sit manuskript, som han stak i lommen. «Nu skal det ligge der til fredelige og utviklende «gespräche» med det andet derinde – du vet,» ertet han hende.

Asta lo. Hun stelte og ordnet til aftensbordet. Ringte paa piken. Og fik ind den store temaskinen sin.

«Nei, hvor det er morsomt!» kom det saa med en næsten barnlig glæde. «Saa – sæt dig nu der paa «den grønklædte». Jeg har ikke andet end smør, brød, kjæks og ost – er du fornøiet med det?»

«Det er udmerket. Især hvis du har en whisky eller konjak at gi mig bakefter.»

Asta slog op en liten, lys latter.

«Whisky! Nei, jeg tror du vil erte mig. Hvor skulde jeg faa den fra?»

«Jeg trenger til whisky iaften!» kom det pludselig abrupt, næsten heftig. Men han grep sig straks i det. «Naa ja, saa faar vi nøie os uten da. «Stick to tea», som de siger i England.» Han lo litt forceret. – «Og jeg siger «Stick to thee»,» vedblev han. Han la armen om hendes liv og trak hende ned ved siden av sig. Og kysset hende. Mange gange, heftig.

Asta var ikke vant til, at de vekslet mange ^[114] kjært tegn. Deres forhold var opstaat paa en helt anden basis. Og dette var kommet til som noget, der hadde utviklet sig litt efter litt.

– Men nu var der noget i hans væsen og hans heftighed, der ganske instinktmæssig bragte hende til at være paa vakt. Likesaameget mot sig selv som mot ham.

Og hun trak sig litt lempelig ut av hans arm, og sa halvt spøkende: «Du maa ikke kurtisere vertinden saa voldsomt. Ellers faar du ikke noget at leve av! Se her, nu skal du være nyttig og skjære brød. Her har du kniv – og brødbakken. Saa trækker teen sig et øieblik, mens jeg bare gaar ind og faar av mig mine nye, tykke spasersko. De er saa haarde og saa fulde av sand.»

Hun forsvandt et minut ind i sovealkoven – kom saa tilbake og skjænket teen. Tok plads likeoverfor ham, og begyndte at spise. Der var noget lykkeligere, mere elastisk barnlig over hende end det pleiet. Indimellem kunde hun lægge sit smørbrød ned paa tallerkenen, se over paa ham og gjenta: «Gustav, er det ikke morsomt? Det er morsommere end de andre eftermiddagsteerne vore – hvorfor det, tror du?»

«Jo, fordi dette gir mer følelsen av et hjem. Det er da ikke vanskelig at forstaa.» Hans stemme var blit bløtere.

De var færdig med at spise.

«Kom og sæt dig her ved siden av mig litt.»

Og han løftet det lille tebord til siden. Og ^[115]Asta flyttet sig over til ham og tok hans haand i begge sine.

«Tak for iaften da, Gustav.»

«Skal det betyde, at jeg skal gaa?»

Det kom litt bryskt mistænksomt.

«Ja – nei. – Jeg trodde kanskje –»

Han løftet hendes hænder avvekslende til sine læber. Saa paa dem med kjendermine.

«Deilige, deilige hænder! Det er slet ikke nogen slike knoklede kvindesagshænder. Nei – *mine* er de,» mumlet han og aandet over dem som om han vilde suge ind en berusende parfume. Og han la dem til sine kinder, der brændte.

Pludselig bøiet han sig ned. «Asta – du har aldrig vist mig dine føtter. Er de like saa vakre som hænderne – la mig se?»

Hans stemme var litt hæs men bønlig.

Asta svarte ikke. Hendes hjerte banket. Men hun stak den ene fot i den sorte laksko en liten smule frem under kjolen.

Han grep om den smale ankel og løftet foten litt i veiret. Hans øine glimtete til. «Ja, den er vakker. Ankelen er som den skal være.» Han skjøv skoen av og førte sin haand over vristen. «Akkurat saa høi – ikke en linje høiere, det er rigtig,» mumlet han. «Buet som en spændt staalfjær indunder; der er den rette race.» Hans hænder skalv, da han satte skoen paa igjen og slynget sin arm om hende og trak hende haardt ind til sig.

«Asta,» mumlet han med sin mund tæt ind mot hendes øre, «Asta – svarer du ikke?»

^[116] «Jo, jeg svarer – hvad skal jeg svare?»

Stemmen skalv litt. Hans vassen begyndte at skræmme hende. Og allikevel – dette spontane bløte, saa

uvant hos ham. Denne glade henrykkelse over det hos hende, han syntes var vakkert, dette myke, næsten tilbedende – deilig var det!

– Men saa skjøv hun ham atter sagte fra sig.

«Gustav.» Hun gjorde sin stemme rolig og dagligdags. «Du maa ikke være vond – men nu tror jeg, du faar gaa. Det er sent. Piken skal ta ut teen. Og de andre – som bor her – de kunde. – Det blir saa let – ikke sandt?»

«Hvorfor skal jeg gaa?»

Det kom pludselig, heftig, næsten brutalt.

«Hvorfor du skal gaa?» gjentok Asta langsomt – «jeg forstaar ikke –»

«Er du feig?» Det kom endnu heftigere.

«Men – Gustav.»

«Asta – elsker du mig ikke? Du har sagt det mange gange. Hvad har vi med verden, med disse «andre, som bor her»,» han gjentok haanlig hendes ord, «at gjøre? – Hvad bryr vi os om former og vedtægter – alt det ydre apparat, som samfundet sætter i system? Er vi ikke vore egne herrer? Hvilke andre love er det vi krænker? Hvorfor kan ikke du bli min og jeg bli din? Hvad venter vi paa? Hvorfor skal vi ikke drikke av livets gyldne bæger, naar vi har det foran os? – Du elsker mig jo, Asta,» gjentok han bløtt og hviskende.

«Gustav – nei – jeg – du, nei – Gustav.» ^[117] Asta la sin haand varlig og bløtt paa hans mund. «Du maa – du skal.» – Hun lette efter ordene. «Du skal agte mig høiere.»

Han rev sig saa heftig løs fra hendes berøring, som om han hadde faat et støt.

«Agte dig,» gjentok han. «Er *dette* ikke at agte dig?» Han lo haardt. «Hvad forskjel gjør du paa at elske og agte? Har jeg ikke vist i hele vinter, at jeg gjør begge dele? Har jeg ikke lystret dit mindste vink? Aldrig forlangt noget av dig, du ikke fuldt villig har git mig? Det kan du ikke negte. Tror du, det er saa let altid at være rolig, lydig og behersket, naar en er sammen med en vakker kvinde, som en elsker? Har jeg ikke bøiet mig? Du har ikke forstaat noget. Du har trodd, du kunde vikle mig om din finger. Saa langt – saa vidt – ikke længer. Men, jeg er en mand! Vis mig nu, at du elsker mig. Ellers tror jeg det ikke – *tror* det ikke – hører du?» Han grep hende og holdt hende fast ind til sig. «Kys mig, Asta,» sa han hæst. «Kys mig, siger jeg,» gjentok han og vilde tvinge det ansigt op mot sig, som hun vendte bort.

«Ikke paa din kommando.» Asta kjæmpet for at gjøre sig fri.

Han slap hende ikke, men knuget hende voldsommere. «Hvad mener du? Er jeg ikke din herre? Nu *skal* du kysse mig – eller.»

Med opbydelse av al sin kraft og spænstig som en fjær hadde Asta faat revet sig løs.

Nu stod hun foran ham. Hendes aandedræt ^[118] gik hurtig. Hun var hvit i ansigtet, og hendes øine var overnaturlig store og mørke.

«Gustav – nu gaar du herfra.»

Stemmen var forandret, fast og bydende. Og hendes øine saa med en slik vilje ind i hans, at det hadde en næsten hypnotisk virkning paa ham.

Hans ansigt, der hadde været blussende, næsten fordreiet i lidenskab, faldt tilbage i sine naturlige linjer igjen – med en slags blek slaphed over trækkene.

Han strøk haanden over øinene. Reiste sig og gik et par gange hurtig op og ned ad gulvet. Saa stillet han sig pludselig likeoverfor hende. Og saa hende ind i ansigtet. Hans tungespids spillet om de fyldige læber, og tænderne hugget sig ind i dem. Men han sa ikke et ord. Hans blik var koldt. Der var et glimt i det som av had.

«Hvem er du, Asta? Jeg spørger. Er du bare en kold, hjerteløs egoist, et av disse degenererede nøitrum av overklassen? Eller er du en beregnet kokette? – Det er mig endnu ikke rigtig klart.»

Og han vendte hende ryggen. Tok sin hat og stok, aapnet døren – og var borte.

*

Asta slog hænderne for ansigtet. Og stod som forstenet. Indimellem gik der en skakning gjennom hende, som i frost. Hendes bryst arbeidet tungt. Ved hjertet var det, som hver nerve dirret efter et piskesnert.

[119] – Saa tok hun langsomt hænderne bort. Og saa sig omkring i værelset med store, stive øine.

Hvor alting med ett var anderledes! Tebordet stod der. Glørne brændte endnu under maskinen. Klokken var vel blit mange nu. Skulde hun –

Aa nei – la det staa – det kan være det samme –

Med én gang var det, som om hun pludselig tvang sig til noget. I et sekund var hun borte og ringte.

Piken kom straks ind. Asta gav sig noget at bestille, mens denne ryddet tilside og med et: «Godnat, frøken» gik ut av værelset.

«Godnat» hadde Asta ogsaa faat frem. Men det kom næsten uhørlig.

I samme øieblik hun atter var alene, skruet hun lyset av. Og kastet sig fuldt paaklædt paa chaiselonguen med hodet i puterne.

*

Solen skinte fra den høie, rene, blaa kjæmpeklokke ind i værelset, like paa hendes ansigt og fylgte det store rum – da hun efter et par timers haard søvn atter aapnet øinene og løftet hodet op mot det intense lys. –

Men idetsamme stod aftenens scene igjen for hende. Gustavs uttryk. Hans ansigt saa forandret. Hans

ord. De haarde, skrækkelige ord, han likesom havde kastet hende i ansigtet, med det samme han gik!

Og atter grep det hende saa haardt om hjertet, at aandedrættet gik tungt og besværet.

[120] Var dette Gustav? Var det ikke en anden? En, som hun et sekund en enkelt gang likesom havde skimtet et glimt av – *bak* hans personlighed. Men aldrig trodd, hun skulde se levende, skyggende for alt andet – *foran*.

«Aa – Gustav – Gustav.»

Hun gjentok dette navn, halvhøit som i vaande. Og brystet hævet sig i sterk, frembrytende hulken. Og hun knuget hænderne sammen i skjødet. «Aa – det *er* ikke sandt –.»

Var det ham, som hadde staat der! Som hun hadde maatte *verge* sig imot! Som mot en fremmed – en fiende!

Som hun hadde jaget.

Fordi hun *maatte* –

Netop fordi hun elsket ham!

– Nei, nei – hvad kunde det hjælpe at graate – nu –.

Hun samlet al sin kraft, reiste sig hurtig og aapnet vinduet, saa den friske luft strømmet ind. – Gik saa ind i alkoven, hvor hun klædte sig raskt av, og overøste sit legeme med koldt vand. Tok igjen tøiet paa. Kastet en hvit, fotsid friserkaape over sig, slog det svære, sorte haar ut, satte sig ved toiletbordet – og tvang sig til at børste det, langsomt, omhyggelig.

Mens tankerne vandret – vandret.

Trængte altid videre. Dypere ind. For at naa frem til sandheden – til retfærdigheden.

De søkte at leve sig ind i et andet menneskes sind. Prøvet at se tilbake over et andet menneskes [121] utvikling. En mands. En sterk, begavet, lidenskabelig anlagt mands. Som altid hadde gaat sine egne veie. Føiet sin egen vilje. Ikke bøiet sig for nogen autoritet, nogen høiere lov: «Du skal – du skal ikke.» Som var vant til at herske over andre og tvinge sit eget frem. Med et ungdomslivs sterke gjæring bak sig. Og et ulykkelig egteskab – begyndt i letsindig ungdommelighed – fortsat i aarrækker under idelig strid og bitre, opsplitende scener. Hustruens utroskab. Og den endelige skilsmisse. – Han hadde fortalt hende om det. «Et slikt samliv forgifter karakteren,» hadde han sagt. Det *maatte* ogsaa efterlate et andet syn paa kvinden – paa forholdet mellem mand og kvinde – end det, som var *hendes* –

Aa hun *maatte* – hun *skulde* si ham det alt – altsammen!

At det *var* ikke hjerteløs egoisme. At hun ikke var kold og koket. Men, at hun elsket ham. Og det visste han nok, naar han bare fik tænkt efter, at hendes følelse ogsaa var sterk og varm nok til, at hun vilde gi ham sig selv. Som hun allerede hadde git ham det fineste og helligste i sin sjæl. – Men, hun maatte faa komme til ham – i stilhed og med værdighed, efter et hellig løfte og en indvielse. Komme av sin egen fri

vilje – *naar han selv var fri til at ta imot hende!* For hans skyld. Likesaa meget som for hendes. Ikke skulde hun vel tages som en ting, som en mand i et øiebliks lyst griper efter. For saa i det næste at kastes bort – som en ting, han ikke længer har ^[122] bruk for! Og som ikke mere er ham noget værd! Det ene vilde følge av det andet. Det visste han selv likesaa godt – maaske bedre end hun!

Aa, det vilde han forstaa. Nu bakefter. Og derved vilde han ogsaa forstaa *hende*, og hendes handlemaate! Respektere den. Kanske han *nu* – derinde hvor han nu var – netop nu, i dette øieblik – tænkte paa dette. Følte som hun. Og hadde det ondt –

For – han elsket hende –

Hun aapnet øinene i et pludselig lysglimt.

Han elsket hende. Det visste hun. Hun var dog den første for ham. Den eneste. Aldrig hadde nogen kvinde været det for ham, som hun. Det, hadde han jo selv sagt. – Og naar han hadde det ondt – for hendes skyld – fordi han elsket hende –

Og tankerne bruset, sterkere og sterkere. Fyldtes av hendes smertes og hendes kjærligheds pulsslag. Alt, hvad hun følte og tænkte, søkte sig frem til uttryk, til befrielse – tok av hendes skabende evne ord og form –

Og hun sprang pludselig op. Og ind i sit store atelier, hvor solen skinte. Og satte sig hen til skrivebordet. Skjov haaret utaalmodig bakover, fra pande og tindinger, der brændte og banket. Tok papir frem av skuffen, dyppet pennen – og skrev – med hænder, der dirret fra hjertets voldsomme slag – til ham – *alt!*

V

[123] *Helgeby* var en gammeldags, stor hvit toetages træbygning med høit, blaat mansardtak. Mot nord hadde den to enetages fløie, der indrammet en stor, gruslagt gaardsplads, i hvis midte der plasket et springvand i et lavt, rundt granitbassin.

I den ene fløi var en aapen portal, hvorigjennem indkjørselen førte ut, til en tæt, gammel lindeallé, der først sluttet nede ved bygdeveien.

Over portalen, der skrev sig fra den første av familien Grubbe, der for et par hundrede aar siden gjennom giftermal var blit eier av gaarden, var det Grubbeske familievaaben anbragt, skaaret i træ med sin devise paa latin *Jus est ars boni et aqvi* i snirklede, nu næsten ulæselige bokstaver indunder.

Selve husets indgang dannedes av seks mægtige empiresøiler, som bar en altan. Til hver side stod et svært, gammelt kastanjetræ.

Et høit, hvitt stakit med en tætklippet granhæk foran skilte dette forreste mere herskabelige [124] gaardsinteriør fra den egentlige gaardsplads, der paa tre sider hadde rødmalte uthusbygninger med en aapen indkjørselsport med klokкетаarn og gaardsur, anbragt paa midtbygningen.

Mot syd hadde huset en bred, fremspringende midtgavl med en række svære søiler i stil med gaardspladsens, der dannet en lang, rummelig veranda med altan over.

En ganske lav trappe førte derfra ned i haven. Denne skraanet med blomsterrabatter, bløte klippede græsplæner og store trægrupper nedover mot Helgebysjøen, en langagtig innsjø, der bugtet sig med løvbevokste odder og fremspringende klippepartier, saa langt øiet kunde naa.

Til høire, i vest, gik elven, som der hadde sit utløp, med smaastryk og lange, klare kulper, indimellem tæt orekrat. Længst nede var den nu opdæmnet til et stort vandfald, der gav kraft til træsliperiet og det dermed forbundne elektriske lysanlæg, som Karsten nylig hadde latt bygge dernede.

Over paa den anden side av elven hævet der sig en høi, skogklædt bakkeskraaning, paa hvis top der laa et litet kapel, skjænket bygden av Karstens bedsteforældre, og hvor Grubberne hadde sin begravelsesplads. Og dets fine spir, der raget op over grantopperne omkring, tegnet sin stemningsfulde silhouet mot horisonten – især om aftenen, naar solen var gaat ned, og himlen laa i guld bakenfor.

*

[125] – Det hadde været en klar, het dag sidst i juli.

Paa verandaen imot syd, hvor familien med sine gjester ellers altid pleiet at holde til efter den sene middag, hadde solen efterlatt en saa intens hete, at man istedet hadde foretrukket at ta kaffen ut mot

gaardspladsen, hvor der paa begge sider ved portalens søiler var anbragt bænke og borde, og hvor der var kjølig under kastanjetrærnes kroner.

Selskabet bestod for øieblikket kun av husets folk samt fru Erika Steineger. En større kreds av yngre venner hadde netop forlatt dem, og nu iaften, lørdag, ventet de Asta, der noget før den oprindelige bestemmelse hadde avsluttet sin fjeldtur – og Eilif Bech, der i denne sommer laa paa ekserserpladsen et par miles vei derfra. Han pleiet at komme op til Helgeby hver lørdag i denne tid, for at tilbringe søndagen sammen med lille Einar, der var gjest hos Karola de uker, hans bedstemor laa ved bad. –

Begge børnene lekte nu borte ved det store vandbassin, hvor de hadde sine forskjellige skibe. Mens Mette og Mons, to hvite gjetekillinger, en gave til Karola fra en av farens skogforvaltere, fløi og hoppet og tumlet mellom dem.

– Og derfra kom der nu over til de voksne en idelig summende bølge av lyd. Smaa utrop og fortrolig smaasnakken, sommetider avhugget av et litet forskrækket hyl og en dito brægen, naar killingerne og skibene kom for sterkt i kollision med hinanden. Mens svalerne seilet frem og tilbake ^[126] oppe i luften i hurtige, svingende siksak, med sine smaa og lystige jubelhvin – og med start fra takgesimsen over indgangsdøren.

– Else var gaat ovenpaa for at si godnat til de to mindste børn, der netop var bragt i seng, og for, som hun sa: «bare at se indom gjesteværelserne med det samme.»

Karsten laa tilbakelænet i en lav kurvstol med benene langt utover, i sin allerlyseste og allertyndeste sommerdress, med panamahatten skjøvet langt bak i nakken og cigaren i munden.

Han hadde just ytret til tante Erika – som sat paa en benk ved siden av ham og nippet til sin kaffe, og indimellem iagttok børnenes lek gjennom sin stanglorgnet, at «Else var da sandelig saa nervøs og saa rastløs idag, saa det var en gru! Hun kunde jo ikke andet end bli baade blek og mager av den varmen – naar hun aldrig kunde lære sig til at la alle disse «filletingene» skjøtte sig selv! For jamen hygget gjesterne sig like godt og kanskje endda bedre, om ikke alting var saa skrækkelig tip-top!»

Og Karsten endte, som han pleiet: «Nei, da tok vi det anderledes i *vor* tid da, tante Erika!»

Det kom litt godmodig ertende. For tante Erika hadde den lille svakhet ved flest mulige anledninger at gaa tilbake til, hvorledes alt var paa Helgeby «hos far og mor» eller «i bedstefars tid». Ikke for at fremhæve noget paa de nuværende eieres bekostning – paa det punkt hersket der fuld gjensidig tryghed – men fordi alle minderne ^[127] fra barndoms- og ungdomstiden jo altid strømmet over hende paany deroppe.

Derfor smilte hun ogsaa bare ved Karstens tiltale og svarte: «Ja, jeg synes nok ogsaa Else, ialfald idag, gjerne kunde spare sig litt. – Vi snakker netop om dig,» hun hævet stemmen og henvendte sig til Else, der pludselig stod bak dem i døren, og nu indtok sin forrige plads ved siden av hende paa bænken. «Ja, ta nu den puten i ryggen, da, Else – og den der – saa – sitter du godt? – naa – ja, vi finder bare, Karsten og jeg, at du idag virkelig kunde la dine vertindesorger hvile. For, Asta, stakkar, som kommer med rypesæk fra fjeldstuernes «komfort», og Eilif Bech fra «moen» – for dem blir det da ialfald som at komme like i paradiset med det samme!»

«Og saa blir de saa lyksalige, skal du se, at de ender med at falde i armene paa hinanden, Asta og løytnanten din, tante Erika!» ertet Karsten.

«Hvor du snakker, Karsten!» Tante Erika kløp ham litt mildt i armen.

«For, naar du naa ikke kan faa ham selv saa –» vedblev hendes nevø leende og trak sig med forstilt ængstelse bort fra hendes rækkevidde. «Ja, negt ikke – du *har* en svakhet der, tante Erika! Men, han er vel litt – *litt* for ung kanskje?» Og Karsten lo av sin egen vittighed, saa han fik røken i halsen, maatte lægge cigaren fra sig og hostet, saa han blev ildrød i sit vakre, velpleiede ansigt.

[128] «Du skulde ikke anstrenge dig saa meget i varmen,» faldt Else nu ind litt tørt.

Hun saa virkelig blek og træt ut, med mørke ringe under øinene – der hun sat, skjodesløst tilbakelænet i sin hvite sommerkjole.

«Ialfald faar du indstille den slags spøk, naar løytnant Bech kommer,» fortsatte hun paa samme irriterte maate. Og hun tok en av dagens aviser, der laa foran hende paa bordet og bøiet sig frem over den, som om hun nu ønsket i fred at faa studere dens indhold.

«Nei, Elsemor, da – du er da ogsaa rent umulig idag!» sa Karsten paa sin langsomme, godmodige maate. Han reiste sig nu fra sin makelige stilling, stak begge hænder i bukselommerne og gjæspet. «Naar venter vi gjesterne da? Kan jeg ta mig en tur ned paa sliperiet først? Jeg skal ha nyt «skift» iaften, og med nye folk –»

«Det kan du naturligvis. Var det ikke dig selv forresten, som gav chaufføren ordre om at be Bech vente den halve timen paa toget nordenfra, for at Asta ogsaa kunde benytte automobilen? Du har en kort hukommelse.»

Karsten svarte ikke noget paa dette. Men trak bare en smule paa skuldrene og hævet de brune øine et øieblik op mot den blaa, skyløse himmel, som om han der vilde paakalde en høiere retfærdighed. Saa svinget han litt ut med panamahatten mot de to damer, inden han med en viss energi atter placerte den paa sit hode, grep sin spaserstok og sa, idet han fjernet sig, med sit [129] uforanderlig gode humor: «Jeg siger bare som du selv jeg, Elsemor: La os ikke anstrenge os formeget i denne varmen – det *er* ikke sundt!»

Og tante Erika nikket forstaaelsesfuldt opmuntrende til ham. Og fulgte ham med lorgnetten som han nu lys og kraftig skraanet over gaardspladsen og forsvandt i retning av elven og sliperiet. Hun tænkte nu *sit*, tante Erika. For, det kunde ikke negtes, at Else var forandret. Hendes væsen var ujevnt – ja, hun var virkelig litt grættet og vanskelig – især likeoverfor Karsten. Ja – lille Mimi, den yngste var jo snart to aar nu. Saa det var jo meget sandsynlig. – Ja, ja – det var ikke saa let at holde humøret oppe i slike tilfælder. Tre børn var jo igrunnen nok ogsaa – stakkars lille Else – hun pleiet ikke komme letvint over det der, hun – svak og fin –.

«Kom hit Karola og Einar – nei, hvor dere søler,» ropte Else idetsamme over gaarden til børnene. «Du maa ikke dyppe armene helt nedi, Karola, ellers blir jo kjolen din ganske vaat.»

Begge børnene med gjetekillingerne dansende efter sig kom nu styrtende over gaardspladsen.

De saa begge to skuffet ut, da de opdaget, at Karsten var gaat. «Er papa ikke her? Hvor gik han hen? Jeg saa ikke, han gik –»

«Hvor gik – onkel Karsten – hen?» supplerte Einar.

«Papa lovet os, vi skulde gaa med ham op i skogen, til Abborvandet en dag, snart. – Naar blir det, tror du, mama?»

[130] Karolas røde solbrændte ansigt med de store fløilsbrune øinene saa ivrig op i morens.

«Men, onkel Karsten – lovet vi skulde gaa – i skogen – til – til – Og der var en baat – og – og –» faldt Einar ind med sin lille læspen. Han uttrykte sig ikke saa flydende som Karola. Om han end var likesaa ivrig paa sin maate.

Men Karola avbrøt ham derfor ogsaa resolut, idet hun skjøv ham litt lempelig tilside. «Aa ja, mama. – Aa ja – tænk!» Og hun slog hænderne sammen med et litet klask, for de var endnu temmelig vaate. Og som i instinktmæssig ubehag strøk hun dem derpaa uten videre henover morens hvite dragt. Og Karolas hænder hadde heller ikke været meget rene, inden de kom i vandet!

«Uf, nei – Karola, da!»

Else puffet hende temmelig ublidt fra sig. Tonen var baade ærgerlig og klagende. «Se, hvad du har gjort!» Hun tok sit lommetørklæde og gned med det over kjolen. «Nu synes jeg, dere skulde lægge dere. Klokken er over halv otte.»

«Mama, du har *lovet* os, vi skal vente paa onkel Eilif og tante Asta idag!» protesterte Karola alvorlig, næsten strengt. Og der var et uttryk av bebreidelse i de aapne, hæderlige øinene hendes, saa Else næsten maatte slaa sine ned.

«Og paa au–to–mo–bilen,» fortsatte Einar og spidset sin bitte lille mund for at faa det vanskelige ordet til. Men hans ansigt var mere fromt med de blaa milde øine under lange, lyse [131] vipper, og han la idetsamme det blonde hode litt paa skraa. «Tante Else – du *lovet* det.»

Og Else angret. Og blev igjen bløt om hjertet. «Ja tænk, det hadde tante Else rent glemt!» Hun kysset ham paa de bleke kinder, der ikke *vilde* bli brune og tykke, saan som hun hadde haabet at glæde hans far med. Og tok Karola ind til sig og strøk hende kjærtegnende over haaret. «Nei, men se!» Hun fik sin stemme til at lyde lys og munter. «Mette og Mons er jo rent forstyrret! Nei tak – «Mette – maa jeg være fri!» Den ene gjetekillingen hadde hængt sig fast i den blaa silkesløifen paa hendes belte. «Men, kom smaabarn skal vi finde noget godt at traktere dem med.»

Og Else var inde og hentet hvetebrød. Og børnene var snart i den vildeste jubel med at mate de vevre smaadyr og la dem hoppe og springe op paa sig, mens de holdt stykkerne saa høit som de kunde række. –

– Der blev en pause. Karola og Einar var atter sprunget bort til springvandet, der altid utgjorde det centrale punkt i deres moro.

«Gudskelov, nu blir det da litt kjøligere henimot aften! Idag har det riktig været trykkende.» Else vendte sig mot tante Erika med noget likesom lettet i tonen. Det var, som om hun vilde undskylde og forklare den mangel paa likevegt. der hadde været over hendes væsen hele eftermiddagen.

«Er det forresten ikke pudsig med Karola ^[132] du,» fortsatte hun, da tante Erika bare svarte med et nik. Hun hadde tat frem sit uadskillelige hekletøi og var just i øieblikket optat med et indviklet moment i mønstret. «Hvis jeg lover noget, det kan være den mindste bagatel – og kan komme til at glemme det – ja *da* er hun saa fornærmet. Men – likeoverfor sin far! Nu har Karsten lovet dem denne turen til Abborvandet, jeg kan gjerne si fra dag til dag i ukevis.» Stemmen blev en smule haard og tør. «Og *jeg* synes nu ikke, man skal narre børn da – men *der* er ingenting i veien!»

«Karola minder mig virkelig saa ofte om Karsten. Skjønt hun er meget heftigere, mere passioneret likesom, end han var som barn,» skjøt nu tante Erika ind. Hun overhørte ganske de par sidste bemerkninger, mens hun rettet paa nogle masker, der var kommet paa vildspor – «en, to, tre – saa,» uten at løfte hodet. «Men hun har arvet meget av hans: «Ret er Ret». Ganske instinktmæssig har hun følesen av, at Karsten som mand er optat med arbeide, med alt det store utenom hende, som hun hører saa meget om. Derfor forstaar hun likesom, at *han* kan glemme, – det tror *jeg* er grunden. – Men hør her,» kom det saa med en overgang. Og nu fæstet hun et øieblik de brune øine paa Else; med det samme uttryk av rolig vilje i dem, som Else kjendte saa godt fra Karsten. «Imorgen søndag – la os prøve at faa Karsten til at proponere den turen da! Stakkars, da har han jo tiden til sin disposition.»

^[133] Else hadde midt i sin ærgrelse vanskelig for at skjule et smil: Kom ikke nær Karsten! Karsten var jo en Grubbe. Og Grubbernes feil, de var likesom en slags familieprivilegier de! Som alle andre maatte respektere. Ja, var ikke baade hans egoisme og hans tankeløse hensynsløshed og hans smaalighed og hans tørhed bare rent ut dyder?!

– «Ja, vi kan jo kanskje gjøre det,» svarte hun saa bare, litt tørt og saa idetsamme bort paa gaardsuret. «Nu maa de straks være her.»

«Automobilen – vi hører automobilen tuter!» skrek børnene i munden paa hinanden.

Tante Erika reiste sig og satte den store hvite straahat med det lilla slør paa sit vakre graasprængte haar, mens alle de juvelbesatte ringe paa hendes velpleiede hænder funklet i lyset.

«Ja, kom børn – skal vi møte den!» Og tante Erika tok dem en i hver haand og løp ungdommelig og raskt med dem ut gjennom portalen, hvorfra de kunde følge automobilen, der kom susende opigjennem den lange allé.

– Men Else blev staaende igjen. Foran indgangsdøren. I sin hvite dragt. Mellem de hvite søiler. Og hvit i sit ansigt som dem. Haanden holdt hun op mot hjertet.

– Aa, det banket saa derinde! Hvorfor var hun ogsaa saa dum og nervøs? Hun var jo bare glad, fordi han kom. Hendes gode ven. Hendes bedste! – Som forstod hende. Som hørte paa hende. Tok alvorlig det, som Karsten bare lo av, eller ikke *gad* prøve at sætte sig ind i, ikke ^[134] kunde forstaa kanskje – selv om han vilde. *Det* var kanskje det sande. Men – naar Eilif kom – da blev *alt* godt!

– Tante Erika vinket og begge børnene svinget med hattene.

Et halvt minut efter rullet automobilen ind paa gaardspladsen.

Men da stod ogsaa Karsten i døren. Ragende op bak Else. Vakker og sund. Med sit venlige, rolige ansigt og de brune øine med det litt flegmatiske blik. En smule bred og tung – som det passet sig en stor landsens eiendomsbesidder.

Eilif var først ute av vognen, og hjalp Asta efter. De var begge støvet, og dygtig solbrændte. Og magre var de ogsaa blit, hver paa sin kant. Aastas ansigt var blit saa litet, at øinene saa endnu større ut.

Hun hadde ikke før hilst paa sin fætter og kusine og kysset sin mor, førend hun paa sin hurtige impulsive maate spurgte: «Her ligger vel brev til mig?» Hun fik et benegtende svar. Og forsøkte at skjule sin skuffelse under en let likeglad tone. «Jasaa – ja, der er vel ingen, som tror jeg er kommet hit endnu. – Men,» hun vendte sig mere direkte til de andre. «Det var virkelig litt koldt og regnfuldt i fjeldet iaar.» Hun prøvet et litet spøkende smil, men det blev tungt med noget saart indunder. «Ja, kjære venner, det skal rigtignok bli deilig at komme i en ordentlig seng – og faa god mat – og hvile!»

«Vi er smigret, Asta – overmaade smigret! ^[135] Bevares vel, hvor dere fremtidskvinder er velsignet oprigtige – rent utspekuleret –.»

Asta rystet Karsten i begge skuldrene. «Bevares vel, hvor du er en hyggelig fætter, Karsten! Har ikke jeg altid vist og sagt, «at Helgeby og Helgebyfolket, det er naa altid noget for sig sjøl det!»! Og saa fine og elegante som dere er allesammen.» Hun saa nedover sin medtagne sportsdragt. Men saa kom et av de friske smil, der lot alle de hvite tænder komme tilsyne. «Har ikke vi fine klær, begge to i de kuffertene, vi har med os, løitnant Bech?»

«Jeg? – jeg *er* fin, jeg!» Han lo. Han hadde løftet Einar op paa armen. Og den lille fyr klynget sig til ham med armene om hans hals. Det blonde hode og det lille bleke, bløte ansigt saa dobbelt saa lyst ut ved siden av farens mørke haar og kraftige solbrændte ansigt med de markerte træk. Nu satte han ham ned igjen. Og tok et overblik over sin noget slitte og støvede uniform. «Jeg ber – jeg syntes, jeg var bra – men – i disse omgivelser,» han bukket først for fru Erika og saa for Else, «maa jeg jo erkjende.» Han strammet sig militært op. «Om et kvarter har jeg den ære – at stille for damerne – civil!»

Og kufferter og reisetøi blev læsset av automobilen, som pustet og hvæset og rystet av utaalmodighed, som et indfanget vælig kjæmpedyr. Og børnene løp ellevilde omkring med Mette og Mons brægende og trindsende som sindssvake omkring sig. Og Karsten tok dem alle fire, en efter en og ^[136] heldte dem op i automobilen – som nu gjorde nogle store ekstrasing paa gaardspladsen, inden den forsvandt ind i det inderste gaardsrum, hvor den hadde sin «stald».

*

Da Asta var kommet op paa sit værelse, blev hun staaende midt paa gulvet med lukkede øine. Som om hun maatte samle sig. Og vænne sig til at ta denne nye skuffelsen ind!

«Ikke engang det – ikke engang det!» hvisket hun hen for sig.

Hun var saa sikker paa, der hadde ligget brev til hende. Forklaring – undskyldning – kjærlige, gode ord. – Fordi han hadde narret hende!

For, skulde de ikke ha talt sammen – talt *ut* sammen deroppe paa fjeldet? Kommet hinanden nær igjen? Faat alt det onde, usande, urimelige, som haddet vokset og vokset – og ikke hadde sin rot i nogettinging – ikke i *nogettinging* – faat det rykket helt bort?

Han visste jo *alt*. Hun hadde jo vrænget ut for ham hele sin sjæl – alle sine dypeste, mest skjulte og fineste følelser! Han hadde jo bare at tro hende!

Men, det var det, at, dernede i byen – der *kunde* de ikke længer tale med hinanden! Der laa likesom noget sleipt, rart, ubegripelig noget og stængte mellem dem! Noget – *hun* vilde ha bort. Men, som *han* likesom ikke saa – *lot* som han ikke saa! –

[137] Fordi han fremdeles var vond paa hende! Fordi han hadde sat sig fast i hodet, at det var *hendes* skyld – altsammen!

Men saa – naar de nu møttes – deroppe i den store, fri natur – hvor *alt* var likesom saa sandt, saa aapent, saa uten omsvøp – saa sterkt og alvorlig –.

Da – vilde de finde hinanden igjen!

Aa – som hun hadde sat alt sit haab ind paa det!

– Og saa var hun kommet derop. Efter avtalen. Til den sæteren, hvor de skulde møtes hos venner. Og saa var der bare kommet et telegram, at han var forhindret – paa grund av bortreise og – sendte sine hilsener!!

Og bare engang – én eneste gang, paa de tre ukerne, før hun reiste, hadde de møttes – siden den aftenen – da han gik fra hende – i raseri!

– De hadde talt i telefonen et par gange forinden. Han var svært optat i den tiden. Saa hadde der været tale om manuskriptet, som han da endelig hadde faat læst igjennem. Og saa hadde han spurgt hende, om hun ikke kunde komme og hente det hos ham paa redaktionskontoret –?

At *han* kunde komme opom til hende, en eftermiddag, med det – nei, *det* var der likesom ikke mere tale om!

Saa tør og forretningsmæssig, som stemmen hans ogsaa hele tiden hadde lydt! Ikke en hentydning til at der var foregaaet noget mellem dem – noget [138] stort og skjæbnesvangert. Ikke en tak for brevet – ingenting –.

Ja, saa var hun kommet op paa redaktionen.

Og han hadde hilst paa hende. Venlig og høflig. Tat hende i haanden. Bedt hende sitte ned.

Og, hun hadde sat sig da, paa stolen paa den anden side av skrivebordet, der, hvor alle de, som kom og snakket, pleiet at sitte –.

Og saa hadde hun ikke kunnet faa et ord frem!

Hun hadde bare sittet og tullet med den lille skindposen sin. Og slaat laasen op og i. Mens hun kjendte, hvorledes blodet steg op og stak hende i kinderne. Og munden likesom presset sig sammen, fordi hjertet slog saa forfærdelig, og hun skjøjnte hun ikke kunde faa lyd, om hun prøvet.

Hun som hadde glædet sig saa utrolig bare til at se hans ansigt igjen. Møte hans øine! Høre hans stemme!

Da maatte jo alting straks bli godt, og naturlig! For, pleiet de ikke, de to – i en fart, saa helt, saa tilbunds at forstaa hinanden – uten ord – bare ved et eneste blik!

Men han – han sat nu der, likeoverfor hende. Rolig og behersket. I sin makelige kontorstol. Tykfalden og litt rød i ansigtet. Med de hvasse øinene, som hun kjendte saa godt, litt mysende frem for sig – og imellem, med et litet kast, over paa hende. Mens han lænet sig tilbake og begyndte at snakke – med en slags høflig, kjølig ^[139]venlighed – om veir og vind – om det sidste nyt – eller kom med nogen, noksaa likegyldige, bemerkninger om hendes manuskript.

Men brevet! Det brev, som hadde været hendes bud til ham! Det hentydet han ikke til. Ikke med en stavelse! Ikke til noget av det, som var foregaaet, oppe hos hende – den aftenen!

Og minut efter minut var gaaet. Og hun hadde følt, hvorledes der likesom seg noget ned over hende. Noget tungt – dødt – haabløst, som en tæt, klam taake. – Mens han snakket. –

Hun syntes, hun gjerne kunde *skrike*. –

Men saa var den tanken pludselig kommet over hende – rent som et solglimt – at det kanskje altsammen hos ham var en slags forpint skyhed. At ord og forklaringer syntes ham for tunge. At det hadde sin grund i finhed og hensynsfuldhed mot *hende*! At det var derfor, han ikke vilde rippe op dette, der var hændt mellem dem – og hvor han saa rent hadde tapet herredømmet over sig selv!

Og saa – at der kanskje i hendes brev hadde været noget, der hadde saaret og krænket ham paany? Netop i den stemning han da var.

– Dette var strømmer gjennom hende bare paa nogle faa øieblikke. – Mens han sat der og gjorde sig det travlt med at finde frem manuskriptet og lete i skufferne efter noget stort papir at slaa omkring det – og en hyssing –.

Men da hadde hun likesom styrtet sig ind i det og sagt – saa rolig som hun kunde, og ganske lavt:

^[140] «Gustav – du har vel faat mit brev?»

Han nikket. Og mumlet noget saant som «Jo – og tak – han hadde da det.»

Saa vovet hun sig endnu længere frem –

«Er du vond paa mig fremdeles, Gustav?»

Men da var blodet pludselig skyllet ham op i panden. Og han hadde set paa hende. Og i hans øine var der igjen likesom en refleks av det onde glimt som den aftenen, da han gik –

Og hendes hjerte var begyndt at banke – og gjorde saa ondt.

«Jeg skjønner, at du er forundret og fornærmet, fordi jeg ikke er i henrykkelse og taknemlighed for det brevet,» sa han.

«Nei – taknemlighed – nei, Gustav,» hadde hun prøvet at faa ind.

«Du faar undskyldte, at jeg ikke kan præstere noget av den slags,» la han til, uten at høre paa hende. «Dit brev stod tvertimot for mig som typisk for nutidens kvindehovmod. Denne selvgode, selvsikre kvindemoral – som er saa god at ta til – naar en *ikke* elsker!»

Det var kommet saa underlig upersonlig og knapt og tørt, næsten docerende.

«Men – Gustav – hvordan *kan* du si –?»

Hun følte sig med engang saa ribbet og forsvarsløs. Hun var saa rent i vildrede. Ordene hadde jo likesom faat slik motsat betydning for hver av dem. –

Og saa hadde hun sat der og stammet og stotret og endelig faat noget frem, paa en vis, om: At han da *maatte* vite bedre. For hun hadde da ^[141] ikke kunnet være – *saan* imot ham – hele vinteren – han *maatte* da forstaa, at *slikt* gjør ikke – en ung kvinne – hvis hun ikke – hvis det ikke var – fordi hun –

Men, da svarte han. Og det lød ganske koldt og tørt, som gjaldt det en op- og avgjort sak, det ikke nu var værd at spilde saa mange ordene paa:

«Du faar finde dig i det, Asta. Der blir alltid et arr i en mands sind efter en slik behandling som *din* – den aftenen.»

Saa hadde der reist sig noget i hende.

Men han – *han* da!

Nei – hun *kunde* ikke vende det om mot ham! *Turde* ikke. Var det av en instinktmæssig rædsel tor, at han igjen vilde uttale ord – forfærdelige – uigjenkaldelige?

Eller var det bare, fordi hun var feig?

Saa sat hun da der. Kuet og – stum.

Og han hadde latt som ingenting igjen. Fortsat med at tale om noget andet. Hadde endog spurgt om hendes reiserute. – Og nævnt deres eventuelle møte deroppe paa fjeldet.

Det skulde bli deilig at faa litt fjeldluft i lungerne inden den der kongressen! Ja, *var* det nu egenlig ikke dumt av hende ikke at ta derved? Det kunde bli baade hyggelig og nyttig for hende paa mange maater –

Og saa hadde hun da bare svaret ganske rolig, at hun fik nok holde paa sin bestemmelse. Og reist sig

og sagt «farvel» og «paa gjensyn!» Og takket for, at han hadde hat umaken med at gjennomse [142] manuskriptet. – Hun skulde nok se at arbeide videre paa det, naar hun var kommet i ro paa Helgeby –

Saa hadde de igjen tat hinanden i haanden. Og saa var hun gaat sin vei –

I yderkontoret hadde hun endda møtt fru Bervig. Som var frygtelig optat og pyntet og saa saa triumferende ut. Og endelig vilde høre om kongressen – om ikke Asta skulde derned – saa kunde de ta den samme dampbaat – ja, hun visste vel, der var moderation – aa, det var sandt, det var nok ikke noget for *hende* – men –»

Hun husket ikke, hvad hun hadde svaret. Eller hvorledes hun var kommet fra hende.

– Asta gik heftig op og ned paa gulvet. Glemte hvor hun var. At tiden gik. At der var nogen dernedenunder, som ventet paa hende –

En skarp banken paa døren. Tjenerens stemme lød utenfor: «Der er serveret.»

Hun kvak i. Og holdt begge hænder op til brystet. Det var som hun fysisk hadde faat et slag.

«Bed dem ikke vente – jeg kommer straks.»

Vær nu tapper, Asta! Ikke en mine! –

«Jo, tak – deilig tur! *Litt* formeget regn kanskje – men –»

*

Abborvandet var oprindelig et litet skogtjern. Men Karsten hadde bygget op en svær granitdæmning der, for at faa større vandmængde aaret rundt til sine anlæg nede ved Helgebysjøen. [143] Og tjernet var blitt et blankt vand. Med tæt, mørk granskog rundt omkring.

– Efter den ganske lange og anstrengende marsch i varmen nød man kjøligheden og skyggen deroppe dobbelt.

Men Karsten fik ikke lang tid paa sig, førend han maatte indfri sit løfte til Karola og Einar om roturen.

Og nu sat de to børnene der stille og lykkelige bak i baaten og holdt hinanden litt høitidelig i haanden. Mens Karstens lange, rolige aaretak fylgte stilheden med sin regelmæssige plasken. Og en lys, spillende fure strakte sig langt efter den lille hvite baat, der speilet sig med sine tre hvite skikkelser – en stor og to bitte smaa – i den ensomme sorte, tilsyneladende bundløse vandflate.

Imidlertid hadde Else, med en tjeners og pikes hjælp, faat gjort ild op, og kokt vand til te, pakket ut de medbragte kurve med smørbrød og kaker og dækket bord paa en av de store, flate stener dernederst, i nærheden av dæmningen.

Saa blev der rodd iland. Og drukket te. Og børnene hadde naturligvis fundet sig pladse saa langt ut i vandkanten som mulig uten at avbryte al forbindelse med land. Der lot de sig alting smake. Mens de ikke glemte, som bibeskjæftigelse, at se efter fiskespræt, kaste med smaasten for at se, hvem der kunde naa

længst, og dyppe hænderne ned i, for at skylle de smaa kopper i det uendelige – og faa anledning til at springe frem og tilbage og fylde dem paanyt.

[144] Efter teen hadde de voksne spredt sig litt. Karsten hadde fundet en hyggelig plads oppe paa en gammel mosgrodd træstamme ved siden av tante Erika, som han nu underholdt med en lang, detaljeret forklaring angaaende dæmningens tilblivelse – samt dennes, elvefaldets, sliperiets og det elektriske lysanlægs indbyrdes avhængighed og forhold til hinanden og de mangehaande vanskeligheder, han hadde hat at kjæmpe med i den anledning. Og tante Erika lyttet med usvækket interesse til alt, hvad det gjaldt fremskridt og forbedringer paa det gamle, kjære Helgeby!

Else var imens kommet til at sitte litt isoleret dernede ved «tebordet», hvor ilden hadde været tændt. Hun holdt endnu paa at sørge for børnene, og der var nogen ordre om indpakningen til tjenerne, der skulde gaa hjem iforveien.

Mens Asta litt efter litt var gaat et stykke indover i skogen, lokket av nogen tuer, overspundne med et net av blomstrende linnæagrener, som hun opdaget her og der indimellem grantrærne, og hvorav hun nu holdt paa at samle sig en buket.

– Forinden hadde hun, med en selv for hende uvanlig, næsten forceret energi, kastet sig ind i en samtale, som var blit ført, mens de alle var samlet om teen.

De hadde begyndt med at snakke om jagt og sport og friluftsliv. Og var saa kommet over til de moderne former for selskabelig samvær mellem ungdommen. Og den voksende frihed og løssluppenhed, ogsaa i tone, sæder og skikke, som [145] dette igjen hadde bragt med sig. Ialfald her hjemme. Alle hadde de været enig om, at her var der en virkelig fare. Baade moralsk. Og for den rette hjertefinhed de unge sig imellem.

Men da saa de rette grænser og de rette «bremser» var blit gjenstand for diskussion, antok den en farligere, næsten personlig karakter. Med tante Erika, assisteret av Else og Karsten paa den ene side og Eilif Bech og Asta – som ikke kunde hjælpe for, at hun følte sig paa en viss maate ilde berørt og personlig angrepet i kampen – paa den anden.

Da der saa blev opbrud, hadde disse to fortsat samtalen paa egen haand. Og Eilif var derved ogsaa uvilkaarlig kommet til at fjerne sig fra de andre, idet han fulgte med Asta indover i skogen.

Og efter nogen minutters forløp var de ganske ut av syne. Lyden av deres stemmer trængte endnu en stund tilbage, men svakere og svakere – indtil den ogsaa fuldstændig ophørte.

– Men Else var blit sittende igjen alene nede ved stranden.

I samme øieblik som denne absolute stilhed indtraadte. Og tomrummet mellem hende og de to andre utvidet sig. Da slog der pludselig noget sterkt ned i hende: Blodet jaget i voldsom fart gjennem legemet. Hun følte en het, stikkende smerte i brystet – og en luende følelse av uvilje, ja likefremt had – mot Asta!

[146] Uvilkaarlig prøvet hun at verge sig mot dette nye, pinefulde. Faa den dæmpet, denne pludselige flamme, saa mættet av bitterhed og harme – at hun syntes ikke hun vilde kjendes ved, at den kunde være

sprunget frem fra hendes eget bryst.

– Og hun ræsonnerte med sig selv: Hvad var dette for noget? Bare indbildning og nervøsitet! Var det nogen mening i at ta slikt smaatteri, som det at Asta var vigtig av sit saakaldte gode hode, og vilde dominere og føre ordet i al konversation – især naar herrer var tilstede – saa urimelig tragisk? Komme i slikt oprør, fordi det bare viste sig tydeligere og tydeligere, at hun simpelthen var forfærdelig koket? Ganske anderledes koket end alle disse flirtende unge damer og herrer paa skiture og baller, som hun netop hadde været saa streng imot! Sandelig, den emancipationen, Asta dyrket – med al sin kunst og literatur og dype konversationstemaer – den var igrunnen heller ikke andet end mere frihed til at la sig kurtisere og selv kokettere – – ja, til en grad! Hele byen snakket jo snart om hende og Gustav Klemm! Men herregud – hvis hun da bare vilde nøie sig med ham! – Men, naar han saa ikke var ved haanden, at kaste sig over Elif Bech! Stakkars – han var jo saa godtroende. Beundrede saa Astas begavelse! Der hadde han rigtig en rent latterlig trang til at ligge paa maven for talenter og kunstnere. – Nu ja – naar *han* vilde gaa med paa det saa – gjerne det!

Men det brændte og sved like godt derinde i ^[147]brystet. Og blodet banket i tindingerne og bruste for ørene. –

Og Else bøiet hodet litt fremover, og lyttet – lyttet –

Ingen lyd derindefra skogen.

Taushed. En taushed, der likesom for hvert sekund vokset sig større, mere hemmelighedsfuld – mere betydningsfuld – som gjemte den paa menneskeskjæbner, der dannedes – der fuldbyrdedes – der inde!

Et litet stykke bakenfor kom den summende lyd av Karstens fyldige, litt monotone stemme, avbrutt av tante Erikas kortere bemerkninger. Som den nu irriterte hendes nerver, den lyden! Paa det grusomste. Og vendte hendes bitre tanker – ogsaa mot dem!

De syntes naturligvis, alt var i sin orden! For dem var det jo den rimeligste ting av verden, at Eilif og Asta skulde dyrke hinanden – og finde hinanden! Unge – *ubundne* – var de jo begge to. Vilde passe udmerket sammen. Hvor tante Erika vilde bli henrykt! Tænk, for en glimrende utgang paa Astas uavhengighedslyster – Eilif til svigersøn!

Nei – det gjorde *for* ondt! Det var ogsaa dumt. Tante Erika maatte bare ikke indbilde sig noget. –

Det var *hende*, Eilif var glad i! Ikke i nogen anden. Hun visste det. Han hadde saagodtsom sagt hende det. Hvor ofte hadde han ikke set paa hende med de aapne, varme øinene sine – saa bløtt – og saart likesom. For, *han* ^[148] hadde det heller ikke godt. Aa – de forstod hinanden! Trods Asta. Trods at Asta ogsaa fik ham med paa at være uhøflig og tilsidesætte alle hensyn og alle former – de, som begge var hendes gjester – la hende sitte alene!

– Stakkars Else Grubbe. Med et barns trang til at vugges og lunes ved et varmt menneskehjertes bløte dun. Hvor det gjæret og banket og slet i hendes eget, unge hjerte – som var blit noksaa tomt og ledig i disse sidste par aarene!

Hendes kjærlige, bløte natur krympet og vred sig under denne nye magt, der vakte alle disse stygge, hadefulde tanker hos hende.

Hun – som jo ikke havde lov til at *føle* denne lidelse engang –.

Karsten – det var jo, som han ikke eksisterede!

Aa – om hun kunde kaste sig ned og graate. Av sorg og skam over sig selv –.

Nei – av sorg – fordi Eilif ikke længer var glad i hende!

– Stille, ubevægelig blev Else sittende. Paa den store stenen. Der, like ned ved vandet.

Hendes lyse silhouet stod saa malerisk mot det mørke, blanke vand og den mørkegrønne, næsten sorte granvæg over paa den anden side – hvis øverste toppe solen idetsamme forgyldte.

Med albuen hvilende paa det ene knæ, og kind og hake støttet i haanden – stirret hun frem for sig – ut over vandflaten, hvor smaafisk sprat, og de hvite og gule smaa sommerfugle flagret – ^[149] to og to – i lekende flugt op imot den blaa luft. Og det saa ut, som sat hun i en lykkelig drømmetilstand – en slik som kan ta og holde en fast – en deilig midtsommerdag – midt i en fredelig, lykkelig skognatur!

Ned til hende kom Karstens og tante Erikas stemmer, endnu mer dæmpet. Blandet sig med tjenerens og pikens korte og lave smaareplikker, klirren av kopper og tallerkener, som pakkedes ned igjen i kurvene. Og med børnenes smaapludren og glade smaahvin der henne, like ved den svære, brede granitmur –.

Et rædselskrik – utstøtt av begge barnestemmer i forening – skar ind i stilheden!

Karola hadde kravlet opover stenene, der fra siden førte op paa dæmningen. Nu stod hun deroppe. Og bøiet sig utover – der var kun sat op et provisorisk, ganske let jerntraadgjærde paa murens ytterkant. Hun vilde holde sig fast i det for at se bedre. Se dypere ned. Men idetsamme faldt hun fremover, med kroppens hele tyngde. Gjærdet bøiet sig, og det lille legeme blev liggende utstrakt med heldning nedover mot dypet, like paa nippet til at ta overbalancen –.

I samme nu var Karsten sprunget op og bortover –

Men, forinden han naadde frem, var Eilif Bech styrtet ut fra skogkanten. Med sine lange ben var han i et sekund oppe paa muren, hadde grepet Karola i klærne og trukket hende op fra den frygtelige stilling. Men, da han saa bar hende tilbake ^[150] mot stranden, snublet han i et par store stene ved siden av dæmningen, vaklet – og vilde være faldt, hvis ikke Karsten saa hadde faat grepet ham i armen og tat Karola fra ham – som han derpaa bragte hen til Else.

Eilif vilde følge efter. Men sank ned paa en sten, ganske likblek og med ansigtet fortrukket av smerte – uten at nogen i øieblikket blev det var.

– Else var kommet i sterk graat. Hun trykket Karola ind til sig, og følte hvorledes det spæde legeme endnu skalv efter den overstaede rædsel, mens hun hulkende og hikstende boret hodet ind i morens skulder.

Lille Einar strigraat av bare forskrækkelse og for selskabs skyld. Og Asta tok sig paa at trøste og berolige ham.

Mens tante Erika kom med lommestørklædet dyppet i vand som kolde omslag paa Karolas smaa hænder, der hadde faat hudløse striper, hvor de krampagtig hadde holdt sig fast i de tynde jerntraade.

Karsten var den første, som var henne hos Eilif, og takket ham for, hvad han hadde gjort for dem. Den sterke mand var selv blit saa overvældet av spændingen ved det rystende optrin, at taarerne stod ham i øinene.

Men idetsamme slog den unge officers blekhed og lidende ansigt ham.

«Hvad er det iveien? Har De slaat Dem?»

Else kom til. Hun la haanden paa hans skulder: «Aa, hvordan skal vi kunne takke Dem – [151] De, som har reddet Karola! Men – De er syk! Eller – har De vredet foten – eller brukket noget?»

Hendes hele skikkelse dirret. Ordene ogsaa – i bløthed – i inderlighed.

Men, det var der jo ingen, som la merke til – eller undret sig over – i dette øieblik!

«Der feiler mig ingenting, fru Else. Og det er da ingenting at takke mig for! Deres mand hadde nok naadd hende –»

Han gjorde nogen voldsomme anstrengelser for at late som ingenting, idet han nu vilde reise sig. Men, i samme øieblik han satte foten ned, bet han tænderne sammen av smerte. Og maatte sætte sig ned igjen. Sveddraaperne presset sig frem i hans ansigt, der var likblekt.

Else utstøtte et sagte rop.

Han forsøkte at smile. Men det blev bare til en grimace: «Nei, kjære Dem, det er en ren ubetydelighed – det blir bare en litt kjedelig hinking med mig hjemover, er jeg bange» –

«Hinkingen» viste sig at være et altfor optimistisk uttryk for tingen. For, da den skulde sættes igang – var helten en besvimelse nær!

Og, paa en improviseret bærebør av staurer og grene, bar Karsten og tjeneren ham ned til det nærmeste skoghus, hvor Karsten fik folk ned til Helgeby efter hest og vogn – og med paalæg om straks at telefonere efter doktoren.

VI

[152] «Mindst en fjorten dages fuldstændige stillesitten, med daglig massage, og foten i stivt bind,» ordinerte doktoren efter endt undersøkelse. Anklen var forstuvet, nogle sener overrevne samt et par smaa ben inde i selve foten brukket. Derav de heftige smerter og den paafølgende sterke ophovning.

– Saaledes hændte det, at løytnant Eilif Bech fik sig en liten ufrivillig ferie. Og maatte lægge «rent ublufærdig beslag paa den berømte Helgebygjestfrihed», som han selv spøkende uttrykte sig.

Men, selv den største beskedenhed maatte komme til at slaa sig til ro under den rent ut overstrømmende gjestfrihed, som nu utøvedes likeoverfor ham. Ikke alene som den altid velkomne gjest og ven, han i det sidste aastid hadde været. Men nu ogsaa i egenskap av lille Karolas «redningsmand», og som lidende under følgerne av denne i hans egne øine rigtignok høist beskedne «heltedaad!»

Og, naar den unge officer nu hver morgen ved to mands forenede anstrengelser blev baaret [153] «paa guldstol» ned fra sit værelse og placeret paa den makelige chaiselongue av bambusrør ute paa verandaen mot syd – begyndte ogsaa et «rent overdaadig slaraffenliv,» der gjorde ham hver dag til en fest!

Varme, klare sommerdage kom der nu ogsaa. Den ene efter den anden. Uten trykkende hete. Mens en forfriskende regnskur av og til om nätterne sørget for at rense luften, holde plænerne grønne og blomsterne ranke. – Og naar Eilif nu, fra sin hvilende stilling, gjennom verandaens hvite søiler, lot blikket langsomt og dvælende følge det skjønne fredelige landskap, der bredte sig ut foran ham, med den lange Helgebysjø glitrende i sollyset langt, langt utover – mens elvens susen fra dalsænkningen tilhøre, og fossens dypere og tungere dur nedenfor indgav ham en slags suggestion av kjølende vift fra hvitt skumsprøit – saa omsvøbtes han ogsaa efterhaanden av et velvære, baade aandelig og legemlig, som han ikke hadde kjendt siden sin tidligste ungdom!

Den smule rent fysiske mathed der fulgte med, fordi den syke fot ofte om nätterne forstyrret hans søvn, bidrog ogsaa til at det blev noget som av en helsebod at kunne hengi sig til denne halvt drømmetilstand og la sig vugge til ro i denne atmosfære, som naturens skjønhed og menneskelig velvilje og sympati skapte om ham. –

Bare ved at kaste et blik paa bordet, der var stillet ved siden av hans chaiselongue, opdaget en ogsaa straks tydelige beviser paa den «forkjælelse» [154] han nu uimotsigelig var gjenstand for – og som han ikke «orket at verge sig imot».

Der laa dagens post, som Karsten selv hver morgen bragte ham. Likesom han aldrig gikk til sit arbeide uten at sørge for, at cigarer med tilbehør altid var inden gjestens rækkevidde.

Der stod Aastas linæabuket oppe fra Abborvandet, som holdt sig duftende og frisk i flere dage. Rundt omkring grupperte sig efterhaanden diverse, mer og mindre merkverdig sammensatte buketter fra alle

børnene. Hvilke maatte holdes særskilt rede paa, da de respektive givere ved hyppige besøk altid vaaket over *sine*! Indtil Mette og Mons, der trolig fulgte dem i hælene, en vakker dag, i et ubevogtet øieblik hadde veltet glas og krukker og slukt hele stasen, rub og stub – hvorefter de to «skyldige» høitidelig lystes i ban og forbødes at betræde have og veranda for hele resten av sommeren!

Men husets unge frue skyndte sig at fylde hver ledig plads med havens deiligste roser og et utvalg av den fineste frugt, Helgebys gartner kunde præstere.

Tante Erikas hyggelige, store sypose hadde altid sin plads ved siden av. Og viste, at denne gode veninde ofte slog sig ned der med sit hekletøi. Mens et par gule bind nyere franske verker av kunsthistorisk eller biografisk indhold med Asta Steinegers navn skrevet paa titelbladet, lovet ham interessant beskæftigelse i de stunder, han var overlatt til sig selv.

[155] – At disse ikke blev synderlig lange eller meget hyppige, var selvindlysende. Ikke heller følte han netop for øieblikket nogen saa særlig trang til at fordype sig i bøkernes tanke- og idéverden, fjernt fra virkeligheden! Tvertimot kunde han i timevis ligge paa sin chaiselongue med halvlukkede øine – uten at foreta sig nogetsomhelst!

Bare la tankerne vandre – og ta mot dem, som de kom –.

De gik jo i denne tid somoftest i retning av de mennesker, der nu omgav ham, og som han syntes, han for hver dag kom nærmere og lærte bedre at kjende.

Her kom hans to vertsfolk naturlig nok i første række. De selv – og deres indbyrdes forhold. Det, han allerede fra vaaren hadde faat et indblik i, hin formiddag, da han var kommet op til Else i sin egen skuffede sindsstemning – og hos hende hadde fundet som en gjenklang av det samme!

– Han saa Karstens rolige tyngde. Den enkle, fordringsløse maate, hvorpaa han uavladelig arbeidet paa opfyldelsen av det, han ansaa for sine pligter. En kunde ikke andet end gi ham baade agtelse og beundring, naar en tænkte paa, hvorledes den stilling i hans forholdsvis unge aar, maatte friste til at la andre arbeide for sig – for selv at nyde! Det lot sig dog ikke negte, at dette ofte var forbundet med noget rastløst og «masete», der kunde ha sin grund i en viss manglende evne til at skjelne smaat fra stort, men som *maatte* komme til [156] at virke trættende paa hans omgivelser og hans underordnede! Og som desuten gav én indtrykket av en viss smaalighed, paastaalighed og egoisme, der maaske slet ikke bundet saa dypt i hans inderste væsen og karakter.

Men, hvor saa Elses saagodtsom uforanderlige blidhed og taalmodighed likeoverfor dette, der dog ofte først og fremst kom til at gaa ut over hende – var beundringsværdig – ja, rent storartet!

Paafaldende var det ogsaa – uforklarlig – hvor litet den unge godseier beskæftiget sig baade med hende og med børnene. Han hadde likesom aldrig tid!

– Eilif maatte sommetider spørge sig selv, om det da var aldeles skjult for denne mands forstand, at han jo paa den maaten lot sin unge hustru leve, saa at si, i skyggen av sin egen, brede skikkelse derhjemme. I *skyggen* – hun som trængte saa saart til sol og lys –.

Var hans nerver saa altfor robuste? Eller var der noget iveien med hans hjerte – hans følelse for hende?

Sommetider kunde der i det daglige forefalde smaa karakteristiske scener, der pludselig i et glimt gav ham indblik i dette forhold, og den kløft, det *maatte* skape mellem dem.

En dag, ved middagsbordet f. eks. blev der talt om en arbeiderfamilie nede ved sliperiet, som hadde et vanført barn. Else hadde lovet, paa sin bekostning, at la det bringe ind til byen paa en klinik, naar doktoren fandt, at tiden for en operation var inde. ^[157] Nu var tidspunktet kommet. Og dette hadde hun netop fremholdt for Karsten.

«Hvis det, som jeg tror, er faren til det barnet, som er hovedmanden for opvigleriet dernede» – det holdt paa at ulme op til streik – «saa er det bare ikke tale om det der nu,» svarte Karsten temmelig barskt.

«Jamen jeg har lovet det.»

«Det faar være det samme.»

«Ja, men, hvis det ikke blir tat akkurat, naar doktoren siger det, blir det for sent.»

«Det faar være det samme, siger jeg.»

«Det mener du ikke, Karsten.»

«Jo, sandelig mener jeg det! Jeg gjør ikke noget for dens barn, som opvigler arbeiderne mot mig – det er mit sidste ord!»

«Men – det kan da barnet ikke gjøre noget for – og det vilde være uretfærdig,» indvendte Else.

Han avbrøt, kort og ærgerlig: «Det skjønner du dig ikke paa, Else. – Det er nu engang saa, at de uskyldige sommetider *maa* lide for de skyldige. – La os ikke snakke mer om dette, er du snil.»

Og Karsten fik dette sta, likesom tirrede og trodsige i øinene – hvor alle de, som kjendte ham, visste, at nu rokket de ham ikke et haarsbred hverken med argumenter eller med bønner!

Men fru Elses øine var fulde av taarer –.

En anden gang, senere, da Eilifs ophold nærmet sig sin avslutning, og Karsten saa smaat ^[158] hadde begyndt at lægge planer for jagtsæsonen – snakket han en dag om, at han kanskje vilde kombinere denne første jagtturen med et længere ophold ved et sagbruk, langt avveien, hvor der nu var nogen nybygninger under arbeide –.

«Saa kommer jeg ikke nedover igjen, da, ser du,» henvendte han sig til Else. «Jeg kan jo telefonere efter alle greiene mine. – Og det blir meget mere praktisk og nemt for mig end den frem og tilbakefartingen –.»

Men Else sat taus. Og hendes øine blev større og større. Hun aapnet munden flere gange for at si noget. Tilslidst kom det ganske spakfærdig:

«Men, kunde du ikke heller komme hjemom først da Karsten – om det nu bare blev for nogen faa dage? Og opsætte den der jagten litt. Du vet, far og mor skal være her netop den tiden – og jeg synes da ialfald, du kunde hilse paa dem. Det vil bli saan stor skuffelse for dem –.»

Men da var Karsten, som allerede hadde været ærgerlig over forskjellige vanskeligheder, der tidligere paa dagen hadde møtt ham, blit rent ute av humør ved ogsaa at se sine planer her sat paatvers. Og han brøt løs.

«Nei, det faar være det samme, Else. Jeg kan saa sandelig ikke ta alle de hensynene bestandig. Det kan jeg ikke. Og svigerfar – ja, rent ut sagt ja, jeg vet jo, det er i den bedste mening – men, sandelig – alting skal han jo ha greie ^[159] paa – og han spør og spør. – Ja undskyld da, Elsemor – det er jo rimelig, og det er fordi han er glad i os – og jeg skønner ogsaa det, at han som jurist og gammel dommer interesserer sig for alle disse jordspørsmalene, og skogspørsmalene og vandspørsmalene – og tvistspørsmalene ogsaa! Men – jeg stræver jo med dette bestandig, jeg. Og saa har jeg min egen advokat og praktiske folk at raadføre mig med. Og naar han saa utreder for mig alt dette her: Hvad der er *for*, og hvad der er *imot*. Og paragraffer og præjudikater og love av den tid og love av den tid – og *det* maa jeg vogte mig for, og *det* maa jeg da passe vel paa, og *der* maa jeg paalægge klausuler – og *der* maa jeg opsætte kontrakter – for ellers vil *det* hænde og *det* hænde – det kan altsammen være bra, Else. Men, naar en altid har disse menneskene stimende omkring sig, med husene sine, og kjærringerne sine og barna sine – og naar gnaal og fordringer og misfornøielser suser om ørene paa en hele aaret. – *Sandelig*,» og Karsten trak pusten, «trænger en litt friluftsliv med jagt og hunde og gode venner og flaksende rypestegger, og frisk, deilig vindfyk bortefter vidden –.»

Og saa var der noget saa uimotstaalig komisk over denne Karstens lange, om ikke saa særdeles velformede tale, fremført med hans fyldige, noget rungende røst, i en halv patetisk, halv hjælpeløs tone, der ikke var fri for at klæde ham særdeles godt – at alle de andre uvilkaarlig hadde maattet le høit!

[160] Mens Else strævet med et smil –

Men saa var da tante Erika optraadt paa skuepladsen. Og hadde utvist ikke saa litet av et diplomatisk talent. Og faat ordnet et kompromis mellem de to stridende parter. Hvormed de saa begge erklærte sig tilfreds. –

– Det var noget av alt dette, som svirret omkring i den unge officers hjerne, mens han laa der paa verandaen. Og der gik pludselig et ordentlig ryk gjennom ham, saa levende stod det med ett for ham dette – at de alle dengang hadde ledd!

– For, det var uridderlig og ubarmhjertig. Stakkars lille fru Else. – Dette maatte han sandelig se at faa gjort godt igjen. Han skulde vise hende, at *han* da ialfald forstod hende –

Han strøk sig med haanden over øinene. –

Men *Asta* da! Han fik en idé. Hvorfor kunde ikke de to unge kvinder staa mer sammen? *Asta* kunde sikkert influere paa Karsten – hvis hun *vilde*. Han hadde stor respekt for den kusinen. Al forskjelligheden tiltrods.

– Ja – han hadde jo allerede forsøkt sig litt frem med hende forleden! Engang de to var alene. Det var de forresten svært sjeldent. Da var denne sidste lille scenen, som de begge hadde været vidne til, ogsaa blit nævnt mellem dem. Og han hadde spurgte litt. For – «hun kjendte jo Karsten saa godt fra barnsben» –

Men, der var han ikke kommet nogen vei. Bare faat nogen almindelige talemaater! Hun var glad i dem begge. Mest naturligtvis i Karsten, [161] hendes gamle lekekamerat – og som i saa meget mindet hende om moren. Og *litt* kamp maatte der vel til mellem egtefolk? Hun satte Karstens karakter overmaade høit. Else var bare saa altfor saar og sensibel av sig. –

Først syntes han at merke en viss kulde og overlegenhed i Astas maate. Det *støtte* ham. Men længere hen i samtalen skjønte han, at hun igrunnen slet ikke *var* med! – Hun var jo ofte saa underlig ujevn og taus og distrairt av sig i denne tiden. – Det var bare, da de hadde forlatt dette personlige og kommet ind paa abstrakte emner, at hun var blit sig selv igjen. Sprudlende – interessant. Riktig bedaarende søt – som hun kunde være!

– Ja hvad var der egentlig iveien med *hende*? Saa forandret i det ydre ogsaa! Hvor var nu de stjernefunklende øinene blit av? De, som gav et saa intenst og eiendommelig liv til hele ansigtet – saa en aldrig kom til at fæste sig ved, at det igrunnen ikke var vakkert – at næsen var litt klumpet og munden for stor! Og dette store freidige smilet hendes – saa alle de friske hvite tænderne skinte. Og denne uforbeholdne, entusiastisk given sig hen i øieblikkets stemning. Og dette suveræne, sig selv nok – der gav hendes hele personlighed en saa sær magt?

Der *var* noget iveien. – Skulde det være noget med hende og Klemm? Hun nævnte nu aldrig hans navn. Ingen andre heller forresten. – Det brevet, hun ventet? – Og, som aldrig kom!

– Stakkars. – Han saa hende for sig: Komme [162] ut paa verandaen om morgenen – naar hun visste posten var kommet. Breve og aviser laa paa bordet. Han saa det store, rare, hungrige blikket, der i et eneste sekund likesom *slukte* det hele! Uten at finde det, det søkte. Og, som lukket sig til igjen. Ugjennemtrængelig. Aldrig mere spurte hun – som den første aften, da de kom til Helgeby sammen – «Er der noget brev til mig?» Aldrig var der noget til hende heller. –

– I Eilifs sind blev der sittende en liten stikkende torn. I den stemning han var, virket Astas forandrede væsen, og den uvilkaarlige fornemmelse, han fik av, at her gik en ensom, ulykkelig sjæl blandt dem – næsten fysisk ubehagelig paa ham. Som noget saan litt av en personlig forulempelse. For, det *pinte* ham virkelig! Gjorde det tungt og trykkende omkring ham. Han interesserte sig jo for hende, holdt av hende – satte hende høit.

Og han *vilde* ikke dette – rent ut –

For *nu* skulde alt være bare godt og lyst og fredelig!

– Og hans tanker vendte atter tilbake til det, som nu om dagen var deres centrale punkt.

– Og han laa der, med halvlukkede øine – og tok imot dem – som de kom!

– – – Ikke sandt – fru Else? Vi mennesker maa ikke ta for tungt paa tilværelsen? Vi maa bare glæde os,

naar livet kommer og lægger sol og blomster og menneskers fine sympati for vore føtter. Ikke forlange akkurat det eller det. Eller gruble og dissekere og spørge hvorlænge – hvorlænge? ^[163] Ikke sandt – De har ogsaa lært, at dette barnlige, umiddelbare – det er livets hemmelighed? De gaar her saa ung og lys og uskyldig omkring os. Jeg hører Deres lette trin gjennom hele huset. Jeg hører Deres travle og hurtige gang op og ned av trapperne og i alle Deres huslige gjøremaal. Og Deres bløte, venlige stemme, naar De gir besked til tjenerne eller spøker med børnene saa de alle ler sammen med Dem. Jeg ser Deres venlige smil og Deres nænsomme hænder, naar De kaldes ut til dem, der fra nære og fjerne smaa hjem kommer for at bede om raad og hjælp. –

– Det er jo, som hele Deres væsen nynnner en sagte melodi i denne tiden, fru Else. Som der fra Deres personlighed utstraaler en slags fin essents. – Jeg talte engang med en teosof dernede i syden. Jeg kommer til at tænke paa det nu. For her synes jeg, det maa være dette aandige og hemmelighedsfulde fluidum, som han paastod omgir vore materielle legemer – og som er vort egentlige *jeg!*

– Naar De i Deres hvite dragt gaar og steller i den store salon derinde, mellem alle de gammeldagse, hvite møblerne med det gule silkeetrækket. Naar Deres hænder ordner med alle disse deilige Helgebyroserne, eller med de store blomstergrenene, som næsten er altfor tunge for Dem at greie med, og gir dem den form og den plads, som de akkurat *skal* ha i de store kinesiske urner derinde i hjørnerne. Eller – aa, det er det allerbedste – naar De imellem, for at glæde mig derute, ^[164] sætter Dem hen til flygelet, og spiller noget. Grieg, Sinding og Sibelius. Eller kanskje De en eller anden gang tar frem en av de engelske valsene – dem, De vet, med den saare klangen, der likesom etser sig like ind i hjertet paa en, naar strykeinstrumenterne synger deres bløte og vemodige melodi. – Kan De huske – det var vist den, vi danset sammen den aften – hos ministeren. – Kan De huske det, fru Else? Og alt det dumme eller sublime, som den fik os til at tænke og si?

– Og naar De saa kommer herut til mig paa verandaen, og solen skinner paa det gyldenbrune haaret, saa det staar som en glorie om Deres, saa altfor hvite ansigt – naar De saa sætter Dem ned ved siden av mig – og snakker med mig. Viser mig tillid – aapenhet. Jeg kjender Dem jo – De behøver ikke at betro mig noget – det vil vi ingen av os. Det blir saa altfor tungt bare. De behøver slet ikke at tale. Ikke at si noget. – Ikke at være herute engang! For De er her allikevel. Jeg føler Deres nærhet. Og noget, som siger mig, at De nu er lykkelig. Og i fred og harmoni med Dem selv! Og jeg vet, at jeg er med i den lykken. Ja, at jeg er en del av den. – Jeg spørger ikke hvorfor – eller hvorledes.

– Men jeg føler ogsaa slik fred og harmoni inde i mig selv.

Det er som jeg ser det livets «gyldne bæger», som vi engang talte om – ser det finkle for mine øine, deroppe i solstraalerne – ser det dale ^[165] – dale ned imot mig. – Og jeg sætter mine læber til randen av det – aa – ganske let – ganske let –

– Og Eilif har lukket øinene. Lukket dem helt til. Luftens hete, krydrede, søttduftende aroma lægger sig kjærtegnende om hans hele væsen. Den fjerne brusen fra elven dernede blir en deilig, nynnende vuggesang. Hans bryst hæver sig. Blodet ruller ungt og let i hans aarer. Han vet ikke om han er vaaken – eller drømmer –

Han vet bare, at livet er skjønt – skjønt. –

Doktoren hadde været der. Og erklæret sig tilfreds med resultatet av kuren. Endnu nogle dages ro med forsigtig øving – og han vilde kunne vende tilbake til leiren. Om end ikke fuldt tjenestedygtig.

Der la sig et litet vemodsslør over disse sidste dagene. Hele huset følte det. Alle dets beboere, hver for sig hadde vænnet sig til, at alt paa en vis hadde dreiet sig om den ungdommelige skikkelse med det varme, spontane væsen, der altid var at finde dernede paa verandaen paa sin chaiselongue, med det brogede teppe over føtterne, og det lille festpydede bord ved siden.

Og naar han nu ved hjælp av en stok og en velvillig arm skulde øve foten ved smaa spaserture omkring i haven, saa var ogsaa enhver straks parat til at yde denne lille støtte – og sikre sig en liten hyggelig privatpassiar med det samme!

[166] – Saa var den sidste dag før hans endelige avreise kommet.

Heten hadde den dag kulmineret og luften været tung og trykkende. Indtil et sterkt tordenveir med skylregn ved middagstid var kommet og hadde avkjølet atmosfæren.

Nu paa aftenen hadde det atter klaret op. Det var fremdeles varmt. Men luften var frisk og fuld av aroma.

Augustmaanen stod fuld og lys paa den dypblaa himmel. Midtsommerlyset var allerede avløst av et sløret tusmørke, saa stjernerne tindret med en intensere klarhed.

– Man hadde, som man pleiet, samlet sig paa verandaen efter aftensbordet. Men stemningen var trykket og vilde ikke op. Og samtalen, der altid pleiet at være saa let og naturlig mellem dem, gik ofte helt istaa, eller fik et anstrengt konversationspræg.

Eilif Bech kunde heller ikke selv fri sig fra en viss nedstemthed ved tanken paa, at et tidsavsnit nu var forbi, som hadde været saa sorgløst og lykkelig.

Vistnok glædet han sig til at komme i arbeide igjen. Men Helgeby hadde lagt som noget av en trollring omkring ham! – Og det, i sig selv ubetydelige ildebefindende, der dog hadde holdt ham uvirksom og ubevægelig i de sidste tre uker, hadde paa en vis svækket hans motstandsevne og gjort hans nerver mere sensible. Saa han nu formelig krympet sig ved at skulle faa fortryllesen brutt.

[167] Karsten, hvis stemme pleiet at lyde saa frisk og sterk, at det aldrig kunde bli trykkende, der hvor han var – han var ogsaa iaften mer taus og mer indesluttet end vanlig. Fortænkt røkte han sin cigar med sit glas whisky og vand foran sig. Han skulde ogsaa avsted tidlig den følgende morgen, hadde hat meget at ordne og gi besked om – og der var nu ogsaa kommet daarlige nyheder oppe fra sagbrukene, hvor halvdelen av arbeiderne hadde nedlagt arbeidet.

Selv tante Erika, der i en saa høi grad besad verdensdamens evne til at holde en konversation gaaende, hadde iaften «opgit evret» og heklet med en slik voldsom iver, som gjaldt det mindst et væddemaal at faa den paabegyndte «rute» færdig inden sengetid! Hun hadde endog flyttet sin stol bort fra de andre og helt ut paa ytterkanten av trappen for «bedre at kunne se». Men ved nærmere at iagtta hendes ellers saa rolige

ungdommelige ansigt vilde en opdage noget oprørt og nedstemt over det – med nogen helt ukjendte furer og linjer, der pludselig gjorde hende aar ældre.

– Asta var ikke tilstede. Hun hadde netop været der. Men var gaat tidlig op – for «der var et brev, som hun endelig skulde skrive».

Ikke kunde hun nu utstaa dette *dolce far niente* i maaneskin heller – saan utover et visst maal da! Slik gammeldags romantik passet ikke til nutidens nøkterne realister, hvortil hun – som de nok visste – satte en ære i at henregne sig. –

[168] Men det forholdt sig nok simpelthen saa – at Asta i disse to sidste dagene hadde opbrukt omtrent alt, hvad der stod til hendes raadighed av selvbeherskelse, stolthed og skuespillertalent – og at hun rent ut, syntes hun – foreløbig – ikke orket mere! –

– Men da hun nu, langsomt og tungt, som om hvert skridt kostet hende anstrengelse, gik opover trappen til sit soveværelse – saa gjorde hun sig allikevel ingen illusioner! De var nok allesammen dernede fuldstændig paa det rene med, *hvorfor* hun var flygtet bort fra dem – og fra romantikken, og maaneskinnet!

Og – om der end ikke blev vekslet et eneste ord mellem dem i den anledning – saa vilde hun ubønhørlig bli gjenstand for deres nysgjerrighed, medlidenhed – eller *dom*. Eftersom hun nu stod til hver enkelt av dem! Det var nok ikke til at komme fra, det –. Det *maatte* jo være baade en skam og en skuffelse og en himlens straf for hende – hun, som i sin store naivitet og egenraadighed hadde latt sig narre til at slutte venskab – intimt – med en mand, som den Gustav Klemm! –

For – dernede trodde de nok, det var mest hendes *selvfølelse*, som led. –

Hvad visste de om dette – dette, der sat inde ved hjertet? Hun syntes det mest kjendtes, som det skulde være en rovfugl – en slags grib – som sat der og hakket – ustanselig – ustanselig –

For livet var forfærdelig –

[169] Hun kjendte den der hakkingen – derinde i brystet – fra ivaares – og utover.

Livets grib. Ja, hvor timerne kunde være lange saan – hele dagen – og hele natten. Som en *maatte* gjennom –

Saa brat og rent uforberedt, som dette var kommet ogsaa!

– Hun var jo, uten at ane nogenting, gaat ut paa verandaen igaar morges, som hun pleiet. For at se efter posten. Og om der var brev. Det ventet hun jo hver dag endda. – Og saa læse aviserne –

Eilif Bech hadde endda sittede der alene. Han holdt paa at skrive brev. Men paa bordet laa mot al sedvane ingen post, ingen aviser. Saa hadde hun spurgt ham. Men han svarte kort, som om det generte ham at bli forstyrret, at han trodde, Karsten hadde tat aviserne med sig over paa kontoret.

Else var idetsamme kommet til. Og gav akkurat det samme svar. Men var blit litt rød med det samme.

Da var hun begyndt at bli opmerksom.

Hun var gaat like bort paa Karstens kontor.

«Nei, er det dig, som søker mig her i min hule da,» hadde han sagt saan litt spøkende, men med noget tvungent over sig, som hun straks merket. «Aviserne, kjære – ja, hvor er de nu henne –» Og han lot som han rotet omkring i nogen papirer og løftet paa protokoller – «jeg tror sandelig, fuldmægtigen har tat dem jeg – der var netop nogen greier der idag om disse lovbestemmelserne ^[170] om skog og vasdrag, du vet! – Naa ja – jeg skal nok sørge for, at de blir bragt over til dig – siden –

Og i Karstens snille brune øine hadde der staat virkelig medfølelse at læse.

Naa. Der var altsaa noget skedd, som de vilde skjule for hende!

Hendes første tanke var:

Gustav var naturligvis død. Pludselig. Dernede i Kjøbenhavn. Slikt læser en jo hver dag om i avisen –

Hun turde ikke spørge. Turde ikke høre. For, hvis det var saa – da maatte hun *skrike!* Saa høit – at de alle *visste* det!

– Hun hadde da likesom paa en vis kommet sig op paa værelset sit –

Der laa aviserne allerede paa bordet. En hel bunke.

Men, øverst, oppe paa bunken, tydelig bestemt til at sees og læses først, laa et brev med morens haandskrift.

Nu –

Hun fik det op – øinene fløi nedover siden – og hjertet hoppet, saa hun knapt kunde holde papiret.

«Kjære mit barn! Jeg tænker mig, at alle disse ubehagelige nyheder der nedenfra Kjøbenhavn – denne uhørte skandale, hvor din ven Gustav Klemm har været hovedmanden – baade vil bedrøve dig og oprøre dig paa det sterkeste. Derfor ordnet jeg det saa, at du ikke skulde faa dette uforberedt og i andres nærvær. Paa os alle, der ^[171] staar dig nær, har det naturligvis gjort et overmaade pinlig indtryk. Selve saken er jo ogsaa skikket til at vække den største opmerksomhed og mane til eftertanke. Men, særlig for din skyld, kjære Asta, gjør det mig ubeskrivelig ondt, det forstaar du nok. Jeg føler, hvorledes din stolthed maa oprøres og krænkes, og dine følelser saares, naar du nu opdager, hvorledes den mand viser sig at være, som du dog i den senere tid har regnet til dine nærmeste venner! Om end dette venskabsforhold har været baseret paa fælles arbeide og interesser og ikke paa livssyn og grundopfatning – hvad jeg føler mig overbevist om – saa har du dog sikkert git ham din sympati og vist ham fortrolighed og tillid! – Ja, livet bringer os alle sine bitre erfaringer, mit kjære barn! Det vemodige er, at det ikke staar i forældres magt at avvende disse for sine børn, men at de maa kjæmpe sig gjennem paa egen haand. Ikke mindst i vor tid. Dette skal ikke være sagt for at bebreide dig noget, det vet du nok. – Gud styrke dig og lede dig i al din kamp, kjære Asta!

Din mor.»

Av aviserne fik hun jo besked: Langt telegram. Overskrift med fete typer:

Skandaløst efterspil fra journalistkongressen. En norsk redaktionssekretær, som paa en restaurant slaar en dansk pressemand i ansigtet med sin spaserstok, saa blodet flyter. De to angjældende herrer føres i arrest. Der spørges «où est la femme».

[172] Selve telegrammet indeholdt nogle nærmere enkeltheder med tilføjede navne; Efterat den egentlige journalistkongres var avsluttet, var der i den klik av pressemand og literater, hvor disse to herrer var førere, fremdeles blit festet sterkt. Ja, til overmaals. Scenen var en restaurant ute ved Klampenborg. Begyndelsen var en debat mellem de to herrer om et eller andet estetisk emne. Den var dog temmelig hurtig gaat over til at bli personlig og aggressiv, med gjensidige beskyldninger og trudsler. Katastrofen fremkaldtes ved tilstedeværelsen av en norsk kvindelig journalist, en fraskilt malerfrue, hvis noget paafaldende, tildels provocerende optræden ved den leilighed vakte en viss opsigt. Den danske pressemand skulde ha tillatt sig visse nærgaaende ytringer. Hvorpaa Klemm, der hadde optraadt paa damens vegne, i pludselig raseri hadde tildelt ham flere slag i ansigtet med sin spaserstok. Flere av de tilstedeværende hadde tat parti for og imot. Der opstod tilsidst. et formelig haandgemæng. Hvorpaa politiet tilkaldtes. Begge angjældende herrer siges i øieblikket at ha været adskillig beruset. –

– Som i feber hadde hun aapnet og vrængt og læst alle aviserne. Den ene efter den anden. Alle indeholdt de det samme, næsten ordret. Morgenaviserne, der laa underst, hadde spaltelange avtryk fra danske blade. Det beklagedes sterkt, at dette skulde indtræffe efter en kongres, der ellers var forløpet saa udmerket. Og enkelte fremholdt det tragiske i, at en mand som Gustav Klemm, der [173] hadde en saa fremtrædende position i den norske hovedstadspressen, og hvis udmerkede foredrag og skarpe, slagfærdighed i debatten alle hernede netop hadde beundret – nu skulde bli saa alvorlig kompromitteret. – Andre tok saken mer pikant, sensationelt. Serverte forskjellige versioner av dens forhistorie, tilsat med smaa maskerte hentydninger til den dame, der ogsaa hadde spillet en rolle ved denne leilighed. – Tilslut fik man vite, at de to angjældende herrer allerede var løslatte av arresten mot kaution. Man haabet, mindelig forlik kunde opnaaes etc. etc.

«Tiden» var naturligvis meget reserveret. Avtrykte fakta. Men undlot enhver kommentar. Vilde bare minde om, i anledning av flere av de øvrige blades noget ubeherskede og hoverende optræden ved denne leilighed – at der altid findes en hel del journalistiske professionelle landeveisrøvere, der ikke tar det saa nøie med kollegers og andre folks navn og rygte i det hele, naar de bare opnaar at kunne servere en pikant smakebit for deres publikums blaserte ganer. –

– Hun hadde kastet alle aviserne fra sig paa bordet, eftersom hun læste. Og de hadde hobet sig oppaa hinanden som et helt bjerg. –

– Og, uten at hun egentlig skjønnte hvorfor, hadde hun i en øieblikkelig impuls tat og samlet det altsammen, hele haugen, ind i armene sine! Og klemte og krystet dem og «knadd» dem, – saa det rigtig hadde raslet og knistret og spraket av papir om ørene paa hende. – Og dette hadde [174] gjort hende saa underlig *godt* – helt ind i hjertet. –

Og, da det hele saa var blit til en eneste sammenkrøllet, sammenklumpet, graa masse – saa hadde hun tat og baaret den hen til den store, gamle jernkakkellovnen! Og puttet den ind der. Og tændt varme paa. Og smeldt ovnsdøren igjen. – Og vendt sig fra den med det samme – braat. – Og hele tiden hadde hun hørt sig selv utstøte nogen rare smaa jammerlyder – som hun slet ikke kjendte – og som hun selv syntes klang saa uhyggelige og fremmede i sine egne øren – –

*

«Skal vi gaa nedover til vandet og se litt nærmere paa den deilige maanestripen dernede?» Det var Else, som talte. Ganske rolig. Næsten med noget fraværende i stemmen.

Eilif reiste sig.

«Ja, skal vi gjøre det.»

Det var som om han fulgte hendes opfordring uten nogen sterkere impuls fra sin egen side.

Hun hyllet det lange hvite silkeflorssjalet sit løst om hode og skuldre.

Han hjalp hende. Hun saa op og smilte.

«Det er det samme sjalet, som jeg hadde paa den aftenen paa Grand Hotel efter operaen ifjor høst. Kan De huske? Da vi opfrisket vort gamle ^[175] bekjendtskab, da hjalp De mig ogsaa at tulle mig ind.»

«Ja – tænk, er det ikke længer siden,» svarte han.

– «Er det naa forresten ikke svært litet at tulle sig ind i saavidt sent paa aftenen dette her spindelvævet da? Litt fugtig er det vel ogsaa i luften efter regnet,» la han til efter en liten pause og saa smilende ned paa hende, mens hun gik der ved siden av ham, nedover havegangen.

De to andre paa verandaen vilde bli, hvor de var, de hadde det bra der.

«Nei da – maaneskin tørrer luften saa deilig det saa,» lo Else, som svar paa hans sidste bemerkning.

«Ja saa – den egenskap har jeg aldrig hørt tillægge det naturfænomen,» svarte han og lo ogsaa.

«Tok De ikke stokken med Dem da?»

«Nei – jeg vilde prøve mig uten. Det gaar saa kjækt nu saa.»

Idetsamme bøiet hun armen likesom rent uvilkaarlig mot ham som for at tilby ham støtte. De var vant til at gaa saa disse sidste dage, mens han øvet foten.

Uten at si noget stak han ogsaa sin arm indunder hendes. Lot den hvile litt fortrolig, tungt.

Og hun trykket armen med hans haand tettere ind til sig, som for at holde mere støt og fast.

De gik videre nedover mot sjøen. Fulgte gangenes slyngninger mellom buskads og træggrupper, ^[176] saa i skygge, saa i fuldt hvitt lys, hvor deres egne skikkelser tegnet sig lange og mørke over det lyse grus eller de

grønne plæner.

De var nu naadd helt ned til vandet. Gik langsmed stranden, hvor veien paa en lav, opbygget mur fulgte dens naturlige linje, som paa midten bugtet sig utover i en lang tunge. Dernede var der en halvrund liten plads med bænke. De blev staaende paa den ytterste kant, med vand paa tre sider, mens maanestripen laa som en bred glitrende sølvbro like fra deres føtter og langt utover vandflaten.

Arm i arm, uten at røre sig, uten at tale blev de staaende og se utover paa den spillende lysstrøm –.

Stilheden, der omsluttet dem, og lyset, der lokket og vinket, hele naturen halvvaaken i det dæmpede sølvskjær – alt fik som et hemmelighedsfuldt liv. Der *taltes* omkring dem. Hviskedes uten lyd. Og tusen uørlige stemmer nynnet til et fint, dirrende strengespil –

– Og der rørttes sagte og lindt ved deres hjerter. Tie maatte de – og lytte. –

En skarp lyd av et vindu, der sloges haardt i, fra det store hus deroppe bak dem – brøt fortryllelsen og fik dem begge til at fare sammen.

«Jeg tænker, det var vinduet i Astas værelse,» hvisket Else.

«Stakkars frøken Steineger – jeg har saa inderlig ondt av hende» – Eilifs stemme var ogsaa underlig bløt og mild –

[177] Else hørte den næsten ømme medlidenhed, den syntes hende at uttrykke. Og et ubehagelig stik gik gjennom hendes hjerte.

– «Hun hadde vist sluttet sig meget nær til den Gustav Klemm,» fortsatte han, da der ikke kom noget svar. «Saa dette maa vel være en svær skuffelse.»

«Ja – hvis det ikke er noget endda meget *mere*, saa.»

Der var noget i tonen, der gjorde Eilif opmerksom.

«Ja, hvad mener De? Det skulde vel ikke være mulig, at hun – at den mand –.» Han stanset og lette efter ordene: «At Deres kusine, for alvor skulde ha forelsket sig i denne – karakterløse pjoletterdrikker – saa begavet han være vil!»

Der var en heftig indignation i hans stemme.

For Else blev den et snert over saare, spændte nerver.

Og som ved en refleksbevægelse gik der idetsamme en trækning gjennom den arm, hvor Eilifs haand hvilte. Som om den vilde være fri. Han trodde hun var træt og trak øieblikkelig haanden til sig. Og hun tok ogsaa et litet grep i sin kjole, som om hun vilde ryste væk noget av det grus, der hadde samlet sig ned i kanten.

– Men i hendes hjerte skjød der op en pludselig overmægtig trang til at gjøre Asta noget ondt. Faa hende ned, lavt ned – i Eilifs øine. Uttale et ord – giftig, ugjenkaldelig –

«Ja hvad mener De?» gjentok Eilif.

[178] Der var baade spænding og angst i hans stemme. Det var det ikke vanskelig at forstaa!

Jasaa – var det saan? Og Else trak paa skuldrene. En ganske liten smule. Der var en viss ironi forenet med en temmelig avgjørende dømmen i ordene:

«Aa – jeg mener det – at med Astas anskuelser – og paa den maate, *hun* har indrettet sig. Begreberne nutildags er jo saa helt anderledes – paa visse punkter da – end før. Jeg tviler ikke paa, at Klemm er av dem –.» Længer kom hun ikke. –

«*De vil da ikke si?*»

Eilifs stemme var slik, at Else blev ræd. Aha – han taalte ikke at høre en slik antydning engang! – Var den saa knusende for hans hjerte? – «Nei, kjære Dem – De maa endelig ikke ta det saa tragisk,» sa hun saa litt tørt. «Jeg, for min part tror det naturligvis ikke. Men folk.» –

«Folk!» Det kom foragtelig.

«Jeg siger Dem jo, at jeg heller ikke tror, at folk her har hat ret.» Hendes tone var fremdeles en smule irriteret. – «Om end folk jo av og til *kan* ha ret ogsaa,» la hun til, mere bestemt. «At der har været – ialfald en slags forlovelse mellem dem – det tror jeg nok, jeg tør si. De kan da vist selv huske den aftenen her i vaares – derute paa Bygdø – ikke sandt?»

Han nikket. «Men derfor behøver det nu ikke at være nogen forlovelse. Men, stakkar – skulde det saa være – er det jo bare endnu mere synd paa hende.»

[179] Det var som han slet ikke merket Elses forandrede væsen og tone. Men fulgte sine egne tanker, der ganske uten videre *negtet* at gaa den vei, Else ved sine insinuationer syntes at anwise dem. – «Men, da er det da bare bra, at hun faar se ham, som han er,» la han til. «Hvad hadde det været for en fremtid for hende! – Nei, om det bare hadde været *en anden!*»

Det kom saa varmt. Men ganske rolig, upersonlig. *Han* hadde ikke noget med det. Den *anden* – det skulde ikke være *ham!*

– Else følte idetsamme den skarpe, giftige klo derinde i brystet slippe taket. –

En vidunderlig fred gled over hende. Blev til jubel. Til triumf. Til taknemlighet – der flømnet over alle grænses! Og bredte forstaaelsens og medfølelsens milde strøm – selv over Astas person og væsen. Netop over hendes.

Og, idet hendes stemme igjen likesom løftedes op i et høiere register, lyst, usigelig bløtt, fandt hun faa, men fine ord, der viste ham hendes tilslutning og forstaaelse av hans varmtfødte uttalelse om Asta og hendes fremtid, «der jo ogsaa laa dem alle i familien saa meget paa hjerte.» –

– Men, som efter en fælles impuls, lot de saa emnet falde. Den skurrende mislyd av andres lidelser og sorger lot sig ikke godt smelte ind i den rene, søttklingende harmoni, der nynnnet mot dem fra luftens

sitrende strenge – og fra deres eget sind!

– De tok igjen op sin vandring, idet de slog [180] ind paa en smalere vei paa den motsatte side av den, de hadde fulgt nedover, og som bugtet sig mere skjult mellem tette, høie buskadser opover mot huset. –

En gyngende lethed var der nu over Elses gang. Noget flagrende, svævende over hele hendes person, der var Eilif saa nær, at den likesom meddelte ham noget av sin egen varme, sin egen sorgløse leven i nuet.

– Som om det ganske faldt av sig selv, smøg han sin haand igjen ind under hendes arm. Med en uvilkaarlig dvælende bevægelse, som om det nu var dobbelt trygt og lykkelig at føle, at alt dette saare, onde ikke kom *dem* nær. Og det tryk, der svaret ham, hadde ogsaa nu mer av en øm inderlighed end av trang til at være ham til fysisk hjælp og støtte. –

Saaledes blev de ved at gaa. Ingen av dem talte.

De nærmet sig huset. Og uvilkaarlig sagtnet de sine skridt. Den samme tanke var over dem begge. Øieblikkene var korte. Snart var det hele forbi!

– «Er De ikke træt? Skal vi ikke hvile en smule? Her ved min rosenlund. – Er her ikke deilig? Hun pekte paa en bænk, der stod i dyp skygge indunder en tæt buskklynge, der var skaaret ut for at gi den plads. Maanen skinte sterkt paa det lyse grus og paa det kolossale, halvcirkelformede rosenbed, der dannet den lille aapne plads, og nu med sine hundreder av blomstrende [181] roser i alle farver og alle arter utsendte en næsten bedøvende vellugt.

Han svarte ikke. Men de satte sig begge.

Rosenduftten slog dem sterkt imøte. Luften under de lave, hængende løvgrene var varmere. Den spændte som et skjermende, lunende telt om dem.

Eilif hadde lagt sin arm paa bænkenes træverk, bak Elses ryg. Og uvilkaarlig lænet hun sig nu saameget bakover, at hendes skuldre hvilte paa hans arm.

Hun saa frem for sig med halvlukkede øine. Merket ikke, hvor han idetsamme blev blek og presset læberne sammen.

«Saa er denne sidste aftenen forbi.» Hun talte likesom til sig selv. «Jeg synes, denne tiden er gaat saa fort. – Og at alt det, som gik foran, er saa længe, længe siden.»

«Jeg synes at alting er som en drøm i aften. Baade det som *var* og det som *er*,» svarte Eilif. – «Og det er deilig at drømme, men vondt at vaagne igjen,» la han til, om litt.

Else saa uvilkaarlig op i hans ansigt. Og nu saa hun, hvor blek han var, og hvor hans træk var fine og skarpe. Mens øinene, der laa saa dypt indunder de tette bryn, glinset saa underlig. – Var det maanelyset –?

Det tok hende ved hjertet.

Og hans smil var saa saart. – Og nu kom ordene saa sagte, som aandedes de utover hende, fra luften

omkring dem:

[182] «Tak for alting, da, fru Else! Jeg tror nok, De maa være den elskværdigste vertinde i hele Norges land! Mot mig har De været – ja, jeg kan ikke takke nok – som en solstraale. «Solstraalen paa Helgebygaard» – det er De.»

«Aa, det har været let – i denne tiden – at være «solstraale»,» svarte hun. Men stemmen var ogsaa lydløs som et pust –.

– Hvad var det –?

Hun var kommet tættere ind til ham. Umerkelig – nærmere og nærmere. Han følte, at hendes hele skikkelse dirret – som om den søkte ly og beskyttelse hos ham. Og hans arm gled uvilkaarlig ned og sluttet sig fast om hendes fine, slanke liv. Han kjendte hendes aandedræt – hendes haar rørte hans hals og ansigt – hendes læber strøk fjærlet opover hans kind – de løftet sig mot ham som en blomst mot sollyset. – Og hans mund møtte hendes i et eneste, sagte, dvælende kys.

– I næste øieblik hadde han reist sig. Hun fulgte hans eksempel. Ingen av dem talte.

De fortsatte at gaa. Tok fremdeles langsomme skridt. Hans arm laa i hendes. Men stiv – som han kun tok den støtte, han trængte. Hun trykket den heller ikke ind til sig.

De vekslet ikke et ord, førend de igjen var nedenfor trappen, der førte op til verandaen.

Karsten stod deroppe alene. Og gik nedover trinene for at møte dem.

«Nei, nu tænkte jeg virkelig paa at gaa nedover og hente dere! Der er da maate med maaneskinssværmeri [183] ogsaa,» ropte han med kraftig røst. «Og jamen ser dere saa bleke ut som spøkelses, begge to. Aa ja – det er vel denne belysningen. – Jeg skal hilse fra tante Erika, stakkars. Hun gik tidlig tilkøis. Hun var nok svært beklemt for Asta iaften. Ja, det er da ogsaa en pokkers historie den der. Jeg er glad, jeg ikke har hat den der fyren i mit hus. Og Asta da – ja slik er det, naar en skal være original og kunstnerisk. Isch – jamen er der saa meget ekkelt i verden saa! – Klokken er snart elleve. Saa jeg vil ogsaa lægge mig. Jeg skal tidlig op og gjøre 30 kilometer, inden De skal ha automobilen til stationen kl. 9, jeg, løitnant! Saa jeg siger godnat.»

– Eilif hadde tat sin hat av. Og stod og holdt den i haanden. Der var næsten noget stivt militært over hans holdning. Han gik et par skridt frem og rakte haanden ut mot Karsten.

«Jeg kan ikke takke Dem nok, Grubbe, for den deilige tiden, jeg nu har hat her paa Helgeby, baade lille Einar og jeg. Og for al venligheden mot os begge.» Der var en bevægelse i hans stemme, saa den holdt paa at briste over. Han fik den fast igjen. «Ja, tusen tak for mig – farvel.»

Karsten la sin arm over hans skulder, og der var en større, impulsiv hjertelighed over hans væsen end det pleiet:

«De faar ikke glemme, at det er os, som skal takke Dem og ikke omvendt, min kjære ven! Det De har gjort for os, det kan aldrig gjengjældes, [184] skal jeg si Dem. Men, kom til Helgeby naar de vil – saa ofte De

vil – altid skal døren være aapen – og hjerterne med – det kan De stole paa.»

Det er midnat.

Maanen staar blank og høi paa himlen. Helgeby store, hvite bygning med de hvite søiler skinner som marmor. Og laurbærtrærne, der staar i række utenfor verandatrappen, kaster skarpe skygger paa det lyse grus.

Paa selve verandaen er det øde og tomt. Eilifs chaiselongue med det brogede teppe er flyttet hen i et hjørne. Der er ikke mere bruk for den.

Imorgen er han borte.

– Han staar nu oppe paa sit værelse, et stort hjørneværelse mot sydvest. Det er smukt og hyggelig og hjemlig. Han har pakket sin lille kuffert til avreisen. Men uten at tænde lys. Vinduerne til begge sider staar vidt aapne.

Han kan ikke lægge sig. Der er uro over ham. I hans sind. I hans blod. Selv under maaneskinnets grønhvite lys kan en se, at det markerte, solbrændte ansigt er blussende, og at aarerne i pande og tindinger træder sterkt frem, som ved høi puls.

Han har stillet sig i vinduet mot vest. Og lar haanden fare over panden gang paa gang. Luften trænger ind, frisk og kjølig. Horisonten derhenne er intens klar og lys, gjennemsiktig grøn. Han hører elvens brusen fra dens skjulte ^[185]leie bak orekrattet. Over skogen deroppe paa aasryggen tegner den lille kirkes slanke spir sig skarpt og fint. –

Naar han bøier sig fremover, hører han ogsaa det lille fredelig pladskende springvand nede paa gaardspladsen, og ser over de store uthustake, de svære, mørke Helgebyskoge høine sig med sine mægtige konturer, der staar sorte og skarpe mot den lyse aftenhimmel. –

Hys – hvad er det?

Han skifter plads. Er henne ved det andet vindu. Det vender mot haven. Hans værelse ligger over den store havesal. Er der ikke trin dernedenunder? Han bøier sig utover og lytter.

Jo, der gaar nogen dernede. Lette, men dvælende trin. En kvindes. De skifter og stanser. Det er som nogen gik og ordnet. Han hører en stol skyves. Flygelet maa ha staat opslaat. Nu lukkes laaget igjen stille og forsiktig. –

Trin paa verandaen. – Trin paa gruset utenfor. – Skyggen av en menneskelig skikkelse paa plænen foran huset. En kvindeskikkelse –

Det er hende! Hyllet i sit lange, hvite slør. –

Han kaster sig hurtig tilbake fra vinduet.

Trinene nærmer sig. Nærmer sig paa gruset. De stanser der i skyggen av det nærmeste laurbærtræ litt tilsiden for hans vindu. –

Hans hjerte banker – hans aandedræt gaar tungt og kort. –

Endnu? Nei. Nu fjerner de sig. Lyden, den lille skrapende lyd paa gruset, blir utydeligere.

[186] Han lister sig hen til vinduet.

Den hvite skikkelse gaar nedover havegangen. Der hvor de gik sammen for ikke mer end en halv time siden. Han ser den komme frem indimellem trærne, hvor der er aapning. Hvor den skinner hvitt i maanelyset! – Nu er den helt borte. Der dukker den frem igjen. Langt dernede. Hun gaar helt ned til vandet. – Nei, hun er gaat ind paa en tvervei – kommer nu opover paa den anden side.

Hvor langsomt hun gaar. – Med den svævende gangen, som er hendes. Men med bøiet hode. Som om hun gaar i dype tanker. Imellem staar hun ganske stille – løfter armen – Graater hun?

Nu nærmer hun sig atter huset. Hendes skygge kastes igjen frem foran verandaen. Mellem laurbærtrærne. – Nu kommer den nærmere. Knistringen paa gruset blir tydeligere. – Hun stanser – dernede – skjult under laurbærtræets skygge.

Han kaster sig igjen tilbake –

Han er viss paa, at nu staar hun der. Ser op mot hans vindu. – *Venter hun?*

Om han bøiet sig frem! Han vilde se hende. Se hendes hvite, fine skikkelse. Møte hendes øine. Han visste det. Og de øine vilde drage ham. Han visste det. Han vilde maaske løfte paa dørklinken derborte og gaa ut. Gaa henover koridoren. Forbi det værelse, hvor han husket Karsten sover. Forbi barnekammeret med Einars lille værelse ved siden av. Gaa ned ad trappen. Gjennem havesalen. Maanelyset falder ind gjennom [187] den aapne dør, paa det blanke gulvet, en lang, lys stripe. Alle tingene dernede staar som vanlig – flygelet – de hvite stole med det gule silketræk – bordene med roserne – de svære blomstergrene i de kinesiske vaser. – Og i døren en hvit skikkelse – bløt og fin – kjærlighedshungrende – hun kommer med utbredte arme –

Nei – Nei.

Hvorfor ikke – ja, hvorfor ikke?

– Han hører elvens susen derborte. Gjemt bak orekrattet. Den gaar avsted – stryk i stryk – uophørlig – uophørlig. Lyden vokser, blir likesom sterkere og sterkere. Aldrig hørte han den som iaften –

Fossen, der nederst ved sliperiet. Dypere, mere dump, mere fjern klinger dens brusen i stilheden. Men vældig – overmægtig som skjæbnen selv, – jager den avsted, styrter sig utover – utover – uten motstand – viljeløs –

«Følg med – følg med!» roper den. «Ta øieblikket. Grip, hvad du kan naa. Gaa – gaa – *gaa!* Drik av lykkens bæger! Har en ikke ret til at ta imot, naar det byr sig? Er *her* tid til at nøle – stanse? Skynd dig –

drik ut! Livet er kort. Dets løp er snart forbi! – Hvorfor staar du, stiv og ræd? Er du av dem, der tror, de kan kjæmpe for livet, *mot* livets egen lov?

Lysræd. Livsræd? – Gaa – gaa! Hun, den unge deilige kvinde, venter dig – staar dernede og *venter* dig! – Vil du kanskje gjøre hende ondt? *Skylder* du hende ikke noget?»

– Eilif biter tænderne sammen. Og holder sig ^[188] for ørene. Han *vil* ikke høre denne sterke, vilde røsten dernedefra! Han vil være sin egen herre. Herre over sine tanker – sin vilje –

«Hvad har jeg gjort,» vaander det sig fra hans inderste sjæl. «Min Gud – hvad har jeg gjort?»

Hvor alt er forvandlet! Forbi er den lykkelige, drømmende ro. –

Hvad er det for et slør, der har ligget over hans sind?

– «Else – hvad fordrer du av mig – hvad venter du? Aa, tilgiv – tilgiv.»

– Men elvens hvileløse jag – fossens dumpe brølen – han *maa* høre den, lytte til den. Det er som den raser og truer – trækker ham til sig – hvirvler alt i hans hjerne om hinanden.

Nei – det er jo i hans eget bryst, det bruser og syder – brænder som feber i hans aarer – – banker og hamrer for hans øren – sterkere og sterkere –

– Han staar igjen ved vinduet. Og lytter. Det *drager* ham. Han kan ikke andet! Og han knytter hænderne. Ja, slik er det. Slik er livet. Trækker én viljeløs med. Følge maa én. Vet ikke, hvor det slutter. Det slutter aldrig. Aldrig. Strømmen har tat og baaret én dit, én staar. Intet fører tilbake. Vender elvens løp kanskje om og begynner paa nyt? En *maa* følge – følge –

Han reiser hodet. Hvorfor ikke? *Naar hun vil*. Naar det er blit slik mellom hende og mig. Uten at vi selv visste det. Vilde det? – Har jeg saa ikke bare at ta hende i mine arme. Elske hende. ^[189] Beskytte hende. Gjøre hende lykkelig? – Jeg kan det, for hun elsker mig. Nu. Jeg vét det – –

– Og al lyden og brusen derbortefra kommer likesom svakere, fjernere, litt efterhvert. Feberen i blodet slipper ham. Gir plads for klare, sammenhengende tanker. – Han gaar frem og tilbake paa gulvet. Ordner – legger planer –

Hun kan bare flytte bort en stund. Til utlandet. Paris f. eks. Han kan besøke hende der.

Han kan se at faa tjeneste i et regiment dernede. Hun faar skilsmisse, hvis hun vil. Lovene er ikke strenge nutildags. Karsten er ikke saa brutal, at han legger sig i veien. Om et aar eller to kan han aapent føre hende ind i sit hjem. – Og *da* er ult det onde glemmt –.

Han stanser med et ryk. Og presser munden haardt sammen.

«Min kjære ven – kom til Helgeby, naar De vil. Vi kan aldrig gjengjælde Dem – dørene altid aapne – hjerterne –.»

Han hører Karstens stemme. Tryg. Rolig.

Og han ser et billede for sig:

Karsten er her i huset. Alene. Ser sig om med sine gode, brune øine. Der er slik bedrøvelse og slik forundring i dem. Han *forstaar* jo ingenting. Han har gjort Else ulykkelig, siger de. Han, som trodde hun hadde det saa godt! – Og der er børnene. Karola hun har saanne sterke og underlig alvorlige, strenge øine: Hvor er mama? Og folkene – de mange, mange – de ser paa ham med nye øine. Saa streng og haard han altid ^[190] var, godseieren med sit «Ret er ret.» Hvordan er det hos ham selv? Og det trodsige tirrede, kolde kommer i Karstens øine. Han sætter foten i gulvet. «Galskap er det – Else har simpelthen ikke lov til det der! – Saa det var slik han var, Eilif Bech! – Slike vakre, humane tanker, der altid var i hans mund –.»

– Eilif stormer op og ned i værelset. Skyver billedet fra sig. – Det kan han virkelig ikke ta hensyn til. *Noget* maa det koste. *Noget* maa der ofres! I slaget kommer en ikke frem uten over faldnes lik. –

Lykkelig – skal Else bli! *Endelig!* – Slik som hun har længtet efter det. –

Han stanser op.

Lykkelig?

– Da maa hun først lære at glemme. Eller bli en anden. Slik som hun var – var *hun* skikket til at staa der – med den kolde ensomheden om sig – hjemløsheden – menneskenes domme og fordomme – barnestemmer ropendes efter sig? – For alt det der *maatte* hun gjennom – først –

Hvad skulde han trøste hende med i slike stunder? Hvad skulde han holde op for hendes rædde tanker og saare samvittighed? – Kjærtegn og forsikringer ja – som dulmer – for en stund – Men det, som kan gaa helt ind til hendes hjerte og gi det fred? Hjælp til at leve – videre – til arbeide – glæde –

Gi hende *kjærlighed* –

– Hvad var det for en stemme, der kom op til ham, der, fra dypet av hans eget sind?

^[191] «Har du kjærlighed at by hende? *Elsker* du *hende*? Eier *du* den følelse, der kan skjermehende og dække hende, naar hun fryser – fordi den er som en stor, varm vinge, der aldrig blir kald og aldrig slap, saalænge dit eget hjerte slaar? – Er *dette* den store kjærlighed, den du aldrig har kjendt, men som du *vet*, du engang vilde faa til gjest? Er ikke den gjesten kommet ubuden og har brutt sig ind hos dig? Du visste ikke om det. Ønsket det ikke. Bød den ikke velkommen –

Hysh – vær bare stille! – Saa skal jeg si dig noget:

«*Nu* vil du gjerne ta imot hende, den unge kvinde, som kommer dig imøte. Ta hende i dine arme. Eier hende. «Gjerne». Det er ikke det rigtige ord. Nei – du synes du *maa – skal* eie hende! *Koste hvad det koste vil!* – Aldrig har du kjendt lykken. Den virkelige, fulde lykke. Aldrig elskoven, der beruser! – Du har ogsaa holdt dig for god til at søke surogater, som saa mange andre! Det har kostet ikke saa litet det der. Men nu stormer *alt* over dig! Nu – endelig – kan du gripe til! –

Saaledes forholder det sig. – Kald det bare ikke *kjærlighed!*»

– Men derhenne, bak orekrattet, hvor elven jager ustanselig fremad, hvor fossen styrter sig viljeløs utover. – *Der* kalder andre røster.

– Hør, hvor de truer og roper – hvor de mumler og hvisker:

[192] «Gaa, gaa! Skynd dig – skynd dig! Lykken venter – lykken – livets, jordens salighed!»

– – Eilif Bech har lukket vinduerne. Lukket lys og lyd ute.

Han har kastet sig ned foran sengen, med hodet gjemt i sengklærne. –

– Endelig reiser han sig. Og tørrer sveden av sit ansigt.

«Det *skal* gaa,» mumler han. «Det *skal* bli til det bedste for os begge.»

Og litt efter litt falder han til ro. De mandige træk fæstner sig klare, viljehaarde.

Han sætter sig til skrivebordet, og skriver. River itu og skriver paanyt. Det tar timer. Det gaar langt utover natten! Og det blir bare nogen faa, korte linjer. Som han atter og atter læser igjennem. Og som han tilslut, hurtig og nervøst, som om han er bange for, at noget skal komme og hindre, folder sammen. Og lægger ind i konvolutten. Og klæber den til.

Han vil la det bringe ind paa hendes værelse med det samme han reiser. For, noget siger ham, at hun *ikke* vil være ved frokosten imorgen tidlig.

«Kjære fru Else! Tilgi mig. *Kan* De tilgi mig? Ja, jeg vet, De gjør det. For De er god og fin og vil det bedste for os alle. Og nu ber jeg Dem: Dvæl ikke – la os ikke, hverken De eller jeg – dvæle ved et øiebliks svakhet! Selv ikke i selvbebreidelse. Tro mig – *det gjør intet godt*. Vi maa søke fremad og opad. Alting kan bli til det gode, naar vi selv vil det – for alvor. [193] Og der er jeg viss paa, De vil være med. Og naa langt. Det har jeg jo set hver dag i denne tid. Det gjør godt at vite dette nu. For, saa forstaar vi hinanden. Og behøver aldrig at bli fremmede for hinanden. Tak og farvel, fru Else!

Deres ven Eilif.»

VII

[194] En ukes tid efter Eilif Bechs avreise, forlot ogsaa Asta Helgeby. «Hun maatte nok for alvor ta fat paa arbeidet med sin nye bok, hvis hun skulde tænke paa at faa den færdig til jul.»

Og med en viss forceret livlighed, der ikke stod i den rette samklang med et par trætte, forvaakede øine i et ansigt, der paa den sidste tiden var blit saa graablekt og litet og skarpt at se til – omfavnet hun Else og Karsten og kysset sin mor til avsked.

Tante Erika blev igjen som eneste gjest. Det ventede besøk av Elses forældre, der engang hadde git anledning til visse «indre forviklinger», var av forskjellige grunde blit utsat til senere paa aaret.

Og Karsten begyndte saa, med en for ham uvant energi og iver at forberede alt til de store aarlige jagter, som fulgte efter hinanden nu utover høsten deroppe.

– Og fra de forskjellige kanter av de svære skogeiendommene kom der skogforvaltere og skogbetjente til overlægning og raadslagning. Og de bragte med [195] sig kobler med hunde – for fugl og for hare og for elg – som holdt til paa den bakerste gaardspladsen borte ved staldbygningerne. Og derbortefra var der nu om dagen et svare leven med gjøen og pipen og hylene og risten i halsbaand og vildt energiske stormløp paa remmer og kobler! Mens alle børnene – foruten lille Einar, der ogsaa var reist – fløi yre av glæde omkring med Mette og Mons i hælene paa sig! Og naar gjetekillingernes spæde brægen blandet sig med hundeglam i alle tonearter, da stemtes alle de smaa barnesjæle frydefuldere og frydefuldere, efterhvert som hurlumheien og spektaklet blev mere og mere intenst og øredøvende – og ulidelig for de voksnes øren!

Og Karsten gik tidlig ut om morgenen med gevær for at prøve hundene. Og det smald og knald i aasene like ved huset, saa tante Erika hoppet høit paa verandaen, hvor hun sat med sit hekletøi. Og Else tok sig til hjertet, som om de skarpe skud gjorde hende fysisk ondt.

Upræcis og uten at gi sig tid til omklædning, kom Karsten nu om dagen til middagsbordet. Næsten altid med en eller flere av sine mænd, der skulde spise med. Og konversationen var ikke andet end jagt og hunde – og hunde og jagt.

– Og Else præsiderede ved bordet som vertinde, og sørget for, at enhver fik netop det, han vilde ha. Mens hun hørte uten at høre og saa uten at se. Indtil hun pludselig vak op og fik putt et ord ind: «Hvorledes lever Deres kone» [196] eller: «Er Deres børn friske igjen nu efter meslingerne?» Og hun husket navnene og spurgte efter hver enkelt. Og der var noget saa fint og mildt over hendes væsen, at svarene kom med tak og med hjertelighed og med forklaringer. Men, saa forstod en nok, at det ikke var noget at besvære med, saa blek og træt som fruene med engang kom til at se ut, uten at en før hadde kommet sig til at tænke over det! Og fruene lot heller ikke til at merke, at de begyndte meddelelser fra de respektive hjem ikke fik nogen avslutning.

Men naar saa samtaleemnet kunde skifte, og der blev spurgt hende direkte om hendes mening eller ønsker med hensyn til arrangementet i jagthytten oppe i de øverste trakter av Helgebyskogene, hvor herskabet med børn og gjester iaar skulde opholde sig hele jagtsæsonen utover – *da* sa hun bare: «Gjør som De synes» eller: «Det faar godseieren selv bestemme.»

Men der var ingen sterkere klang i hendes stemme, der forkyndte, at dette paa nogen maate laa hendes interesser eller personlige lyst nær.

Det var nu igrunden tante Erika, som hadde inspireret den hele plan. Med bygdens og familiens gamle læge og ven som villig og forstaaende talsmand. Hun var rigtignok kommet til det resultat, at med hensyn til *arten* av Elses uvelbefindende hadde hun draget feilagtige slutninger – det var nok ikke andet end blodmangel og nervøsitet. Men, at Else nu trængte avveksling, ro og hvile efter [197] sommerens anstrengelser – saameget forstod hun idetmindste!

Og med sin velmente omtanke, og en instinktiv fornemmelse av, at der *kunde* være kritiske perioder, selv i det lykkeligste egteskab, fik hun, før hun nu selv forlot det kjære Helgeby, anledning til at gi Karsten et litet kursus i de gamle Helgeby-traditioner, «hvor det altid var skik og bruk, at i jagthytten var herren vert og fru den fornemste gjest.» Noget, hun visste, han som oftest aldeles ikke hadde draget sig til minde deroppe.

Else lot arrangere og bestemme. Og bestemme *over sig selv*. Uten protest. Men ogsaa uten tilslutning. Vedblev bare at gjøre, hvad hun i sit daglige liv var vant til. Gik omkring i huset, gav sine ordre, lekte med børnene, snakket med tante Erika. Og var snil og gavmild mot fattige og syke. – Men naar hun bare kunde faa stelt sig til at være alene, saa kunde hun sitte aldeles urørlig i en stol. Med træt nedhængende arme og lukkede øine. Hele timer. Og med et ryk og et forvildet blik rev hun sig saa løs fra sine grublerier, naar der kom nogen ind og talte til hende.

Erindringen om alt det, som var skedd den sidste aften før Eilif Bechs avreise. Og om det lille brevet, hun morgenen efter, da han allerede var langt borte, hadde fundet paa sit toaletbord – disse faa linjerne, hvori han med slik myndig om end bløt haand dog rak at faa stillet «alt paa sin rette plads» baade for sig selv og for hende – [198] alt dette jaget ustanselig rundt i hendes hjerne. I følge med en strøm av skiftende – og hinanden motstridende – tanker og følelser!

Ikke for det – nogen egentlig bevisst kamp, nogen viljefast motstand – med klarhed over: Skal – skal ikke – likeoverfor dette nye, der nu var trængt ind i hendes tilværelse og hadde bragt med sig en slik gjennomgripende omveltning i hendes indre – derom var der for Elses vedkommende slet ikke tale!

Trods Eilifs anvisning.

Men paa den anden side var det langt fra, at hun stillet sig nogen maalbevisste planer eller ønsker for fremtiden – og arbeidet henimot dem!

Hun bare stod der. Alene. Hjælpeløs. Uforberedt. Blødende av et saar, der pludselig var tilføiet hende. Av nogen – av noget – uten at hun var sig bevisst hvorledes – eller hvorfor –

– Og lot sig drive videre. Viljeløs. Magtstjaalen. Altsammen under én eneste higen og længsel: Bare

atter at kunne faa komme ind under fortryllesen! Fornemme denne nye, betagende lykke, der for første gang, hin hete sommernat, med en slik underbar magt var strømmet ned over hende – gjennom et andet væsens nærhed!

Men idetsamme denne længsel løftet vingerne for at bære hende *bort* fra virkeligheden – saa stod den netop der, like ved siden av hende! Med sit kolde dagslys, sine murede faste stængsler – og slog hende som med en jernhaand over nerverne. –

[199] – «La os ikke dvæle i tankerne ved et øiebliks svakhed» – «For, *saa* forstaar vi hinanden –»

– Ja, det er udmerket, storartet! Saa er det bare ikke mere at snakke om det.

– Som de kunde opirre hende! Gjøre hende bitter i tanken paa ham – alle disse nøkterne ord, og denne Eilifs korrekte, kjølige holdning! – Efter hin aftens stumme tilstaaelse – dette ene kys! Det som hun, med en saa søt gysen – *naar* hun vilde – kunde gjenkalde sig! Og som dog vel sa mer end tusen ord?

Var det bare strøket *ham* forbi? Som et aandepust? – Ikke anderledes kanskje end som et vift av den rosenduft, der i aftenens tunge, varme stilhed var strømmet over til dem fra de mange dyprøde blomsterkalke i hendes store rosenbed likeoverfor dem paa bænken, hvor de sat?

– Men naar hun saa atter fik manet ham frem for sig. Saan som han bakefter gik der, ved siden av hende, op mot huset – saa blek, med den smertelige linjen om den bløte, saa talende mund – og pludselig saa taus og saa fjern – ja, da banket hendes hjerte allikevel av glæde!

Han følte det samme som hun! Det nyttet ikke, han negtet. Han *elsket* hende. Ja, hun vovet at bruke det ordet!

Han *vilde* det bare ikke. For hendes skyld. For Karstens og børnenes skyld. – *Det* var det. For han var saa ædel og saa sterk. En karakter. Sand og helstøpt. En *mand*! –

Og det kunde bli en slags lise for hendes syke [200]sind at gi sig lov til at pryde denne mand, som hun syntes stod hende saa nær – og som allikevel var saa langt væk, saa umulig at naa – med alle store egenskaber. Og faa det til, at det jo netop var hendes *pligt* og *ret* nu at sætte ham endnu meget høiere end før!

– Han, som dog led for hendes skyld!

Dette, at han endnu *led*. Det blev det, Else tilslut stanset ved. Ut fra sin egen selvopholdelsesdrift. Det levet hun av. Det holdt hun fast paa, og bygget videre paa. I sin ensomme vaande, derinde i sjælens løndomsfulde dunkelhed. Hvor de skjulte følelsers fine og farlige spind væver sig tettere og tettere, eftersom de mere og mere løsner sig fra al forbindelse med den ydre tilværelse – derute i dagens lys og luft – *der*, hvor hun møtes med – de andre!

Men fra Eilif Bech selv hørte hun intet. – Efter det brevet, skrevet like efter hans tilbakekomst til leiren, hvori han sendte sin tak for al gjestfrihed – adresseret til Karsten.

– Det var først et par uker, efterat de var flyttet op til jagthyttan, at hun, idet hun aapnet posten, der et

par gange ugentlig bragtes derop, saa i en avis, at løytnant Eilif Bech var meddelt tilladelse til at tjenestegjøre i et fransk regiment for de kommende vintermaaneder nede i en liten fransk alpeby.

Et par dage efter kom der brev fra ham selv. Og, til hende. Holdt i en naturlig tone av hjertelig venlighed: Den endelige bestemmelse om dette var kommet saa hurtig paa, skrev han, da der forinden [201] var saa mange formaliteter at iagttå, saa mange slags ansøknings, at avvente svar paa, før slikt kunde ordnes. Efter den forbigaaelsen i vaares, vilde han ikke endnu et aar gaa i halv lediggang og vente paa endelig at bli kaptein. Og paa at en anden post skulde bli fri. Til vaaren, da vilde ialfald chancerne forbedres.

Han hadde naturligvis tænkt han skulde komme op til Helgeby for at si farvel, men hørte saa i telefonen, at de allerede var langt oppe i skogene allesammen. Og derop rak ikke tiden. Nogen permission skjønnte hun nok, han *nu* ikke hadde utbedt sig! Vilde saa si farvel, og paa gjensyn til næste aar! Maatte de alle møtes friske og fornoiet! – For hans eget vedkommende drog han avsted med tungt hjerte, da lille Einar, som jo var kommet sig saa godt paa det deilige Helgeby, nu netop i de sidste dagene igjen hadde faat et anfald av sin bronkit fra forrige vinter! Høsten var jo ikke det rette tidspunkt for en slik sygdoms hurtige helbredelse heller. Men doktoren gav ham forresten det bedste haab og erklærte, der ingen grund var til ængstelse. «Og – ikke sandt, fru Else – De vil nok, naar De flytter ind til byen, av og til se op til ham, De og Karola? Og be ham til Dem imellem, naar han blir rask. De er jo altid saa snil mot ham. Og De vet nok, min svigermor saa snil og kjærlig som hun er, saa er hun selv saa sykkelig, og hendes sind er saa tungt fra før – og hun forstaar det ikke rigtig med at omgaaes børn. Og Dem er jo Einar saa glad i! – Lev da [202] vel! Jeg kommer nok ofte til at tænke paa Helgeby og paa Dem, og sender Dem mange gode ønsker om, at De maa være frisk og ha det godt.» –

«Frisk – ha det godt!»

Der skyllet en brændende bølge over Elses bryst. «Ha, ha!» Hun støtte det høit og bittert ut. Med en haard latter. Mens hun krammet brevet, saa det blev en sammenrullet bold i hendes haand. – Og hun stampet med foten – og kastet den heftig bortover gulvet hvor hun stod!

– Men saa strømmet der hete taarer frem.

Og, det var med noget av et barns saare, hjelpeløse forundring, at hun spurgte sig selv, om igjen og om igjen – om det virkelig kunde gaa an, at et menneske maatte gaa, ganske alene – ganske alene – og ha det saa forfærdelig ondt her i verden? –

*

Imidiertid var Asta kommet tilbake til sin hybel. Som hun nu betraadte med noget, der lignet antipati. Og hvor det arbeide, som nu ventet hende fremover, forekom hende et aag, hun motvillig skulde spændes i, med opbydelse av alle kræfter. Dem, hun ikke længer syntes hun eiet!

– Men da hun nu med en slags træt gjenkjendelse og med en bitter fornemmelse av noget, der *hadde* været og ikke længere *var*, lot sine øine streife henover det store nøkne atelier, hvor alle smaaprydelser var borte – mens en het augustsol skinte lummer og tung ind paa glisne bordpanelinger med flosset,

avslitt maling og falmete gardiner [203] og møbeltræk – saa lyste der hende imøte borte fra skrivebordet noget hvitt – et brev.

Hun grep det likegyldig. Men idetsamme gik der et heftig ryk igjennem hende. Og hænderne, som rev op konvolutten, skalv.

Det var fra ham! –

«Kjære Asta, jeg kan og vil ikke finde mig i, at du fra nu av skal anse mig som en sviregast og en professionel slagsbror! Aviserne har jo fremstillet det saa. Ikke mindst den del av pressen, hvor du og dine nærmest holder til. Men *det er ikke sandt*.

At vente skaansel, fordragelighed – jeg vil ikke nævne et ord som retfærdighed – i nogen av de domme, der nu fældes over mig, offentlig som privat, det er noget jeg saavist har maattet opgi! Men *du* burde ialfald kjende mig saapas godt, at en forsikring her skulde være dig unødvendig. Men ikke engang *det* tør jeg længer regne paa. Slik som du jo har stillet dig mot mig paa den sidste tiden? – fra ivaares og utover.

Du steiler. Og jeg tror, jeg er ganske klar over, hvorledes din protest vil forme sig. Er det ikke *dig*, som har været den imøtekommende – den ædelmodige? Mens jeg – skulde «stande tilrette»!

Ser du, Asta. Saa klok og menneskelig du er, der er meget i din opfatning – netop her, mellem os – i forholdet mellem mand og kvinde – som du maa revidere, hvis du skal bli et helt modent, voksent menneske. Du har dømt – og [204] dømmer fremdeles kun ut fra dig selv! Som alle kvinder. Og den *feighed for opinionen*, som er blit ialfald den dannede kvindes anden natur – og hendes letvakte, *krænkede forfængelighed*, hvis en mand ikke øieblikkelig falder tilfote og akcepterer *hendes code-civile* – de to ting kommer saa altfor let til at bli det bestemmende for hendes dom og handlemaate. Gjør hende ofte baade herskesyk og selvgod og uretfærdig – mer end hun selv kanskje forstaar og ønsker det!

Ja – jeg antydet noget saant for dig, sidst vi taltes ved. Jeg erindrur, jeg brukte ordet *arr*. Og jeg kan ikke ta det tilbake. Men jeg hadde haabet, vi skulde faat redet det bedre ut, naar vi nu i ro og stilhed traf hinanden paa fjeldet. Vi kunde kanskje naadd at møtes paa halvveien. – Jeg var ialfald villig til at erkjende, at jeg paa min side, mer end de fleste, er noget av en «haard hals». Med mange kanter og knuter og tagger og slikt for dem, som tør friste at «lægge ut» i følge med mig. –

Men, du saa, hvorledes *det* gik! Jeg maatte jo reise like ned til Kjøbenhavn i stedet. Var blit valgt til formand i en specialkomité dernede, som traadte sammen inden kongressen. Og hvor der skulde utarbeides og opstilles en del viktige forslag, der skulde forelægges denne. Her fik jeg ikke mere end to dages varsel. Det var saavidt jeg pr. telegram naadde at faa underrettet de fælles venner deroppe og bedt dem gi dig besked om, at jeg uteblev.

– Du mener kanskje, at dette, jeg her har sagt, ikke [205] berører, hvad her nu foreligger. *Jeg* tror derimot, det maaske netop ved denne leilighed kunde bringe dig til eftertanke. Til større varlighed inden du fælder din dom –

Og – la mig saa komme tilbake til den forklaring, jeg ønsket at gi dig – *skylder* dig, vil jeg rettere si!

Ser du. Jeg indrømmer naturligvis, men kan ikke tjene dig med derfor at bøie mit syndige hode – at nogen av os, og i parentes sagt, ingenlunde av kongressens ubetydeligste deltagere – trøtte og utaste, som vi var, en og anden gang i selskabelig samvær, kunde komme til at ta litt mere til os end klokt og korrekt var, av disse stimulanser – der ved slike anledninger saa jevnt og tidt stikkes en like i ansigtet, at en ikke *kan* undgaa dem, om en vil! Er en da saa slap og sliten, baade av arbeide og av nattevaak, som vi var det – husk, vi hadde jo vore komitémøter ved siden av selve kongressen – saa blir en tilslut ikke helt ut sig selv! Du kan naturligvis vanskelig sætte dig ind i, hvorledes en under slike unormale tilstande, formelig kan bli *nødt* til at stive sig op paa alle maater – bare for nogenlunde at kunne henge i! Jeg, for min part, hadde jo foruten alt andet, ogsaa mine korrespondancer til

«Tiden», der skulde holdes à jour –

Saa var det *skandalen* da –

Sig mig, Asta – *vilde* du heller, at jeg skulde hørt taus og uten protest paa, at en vergeløs dame og det her en dame, som du vet, jeg længe ^[206] har kjendt – og som saa at si var stillet under min beskyttelse, knyttet som hun er til det samme blad som jeg – at hun blev fornærmet, blodig fornærmet, av en brutal raatamp? Og det i en større kreds av kjendte – paa et offentlig sted? *Hans* grund – det forsikrer jo dig paa mit æresord, var ene og alene den, at hun ikke hadde vist sig mottagelig for hans tilnærmelser! Og at hendes optræden likeoverfor ham bakefter maaske hadde været noget vel uforsigtig aggressiv. – Det er nemlig hans *métier* at være den «altid uimotstaaelige». Saa dette hans nederlag – der paa grund av ganske tilfældige omstændigheder, jeg her ikke behøver at gaa ind paa, var blit almindelig kjendt og omsnakket – blev mere end hans forfængelighed kunde bære!

Synes du ikke? – at i vore dage, hvor *indignationen* som oftest ikke faar andet utslag end gjøn og flir mand og mand imellem – eller, kommer det høit, finder vei til avisernes petitspalter eller kjelderetage – synes du ikke, det da kan være bra, om en mand paa litt gammeldags vis, opkaster sig til ridder og paa stedet avstraffer en slik bavian? – Hvem faar saa i et slikt øieblik tid til at betænke, at – som samfundet nu er beskaffent, saa vil sladdereren faa storartet anledning til at æte rigtig giftig omkring sig – og retfærdighedens altid aarvaakne haandlangere endog finde det paakrævet at optræde paa skuepladsen for øieblikkelig at putte «den bolde ridder» i hullet! – Dette sidste dog kun for nogen *timer*. Berolige dig med det.

^[207] – Men i Helgebys saloner kan jeg nok forestille mig, at de elegante damer trak sine skjorter til sig bare ved lyden av mit «tilsmudsede» navn! Og, at jeg derved har skaffet dig baade vanskelige og bitre stunder. Det erkjender jeg aapent. Og jeg ber dig herved om tilgivelse derfor.

Ja – saa faar det være slut.

Saameget skal du dog vite Asta, at jeg, trods alt, endda tror, du holder saa pas meget av mig, og er saavidt personlig og frigjort, at du i længden ikke bøier dig for publikumskriket. Det, som nu vil ha mig merket som en farlig og berygtet personage – noget i klasse med indbrudstyre og mordbrændere!

Hvis jeg ikke tar feil heri – saa send mig et par linjer snarest. Min adresse er fremdeles redaktionen.

Din G.

P. S. Heroppe i «Tiden» har jeg dog opnaadd at hævde mig. Skjønt jeg ogsaa *der* har betalt overflødigen i ydmygelsens mynt. Men, de kan nu ikke undvære mig, om de ønsket det.

Og du, Asta? Du, min allerfineste ven, kan *du*? Vi har dog hat saameget vakkert og rikt sammen, vi to. Synes du ikke, det er for godt – at det for os begge betyder saa meget, at vi ikke har raad til at miste det? Jeg længes efter dit store, friske smil – efter din ærlige tro – og behøver begge dele; det forsikrer jeg dig!»

–

Asta sat paa «den grønklædte» med brevet i haanden.

[208] Eftersom hun læste, var det, som om noget haardt, stramt, sviende inde i brystet løstes – løstes, litt efter litt, langsomt og mildt. Og aandedrættet blev friere. Over de forpinte lukkede træk gled der som et varmt, kjærtegnende solstreif, der med en gang gjorde hende yngre, vakrere. Hun løftet hodet Og de store øine i det magre lilleⁿ² ansigt fik en glans, som i lange uker hadde været dem fremmed –.

For – som hun nu engang var – saa stod hun jo der med troen og kjærligheden i to aapne hænder! Rede til at gi ham begge dele – naar han bare kom – og bad om det!

– Og hun *husket* ikke mer de sidste maaneders sorger og skuffelser og bitterhed. Og ikke de lange dages og de vaakne nætters kval, deroppe paa Helgeby – for ikke stort mere end en uke siden! Der, hvor hun hadde hat «livets grib» sittende ved hjertet. Og hvor det var som følte hun skam og fornedrelse krype ogsaa nedover sig selv, mens hun i avisernes spalter fulgte «skandalhistorien» i alle dens detaljer og med dens idelige, stikkende omkvæd: «*Où est la femme*». – Mens billedet av den mand, som hun hadde git sine bedste og fineste følelser – sine kjærtegn – idetsamme hadde fordreiet og forvandlet sig i hendes sind til en beruset «uthaler» – i brutalt slagsmaal og haandgemæng – i skrik og støi, med stokkeprygl og blodige ansigter – under en fru Bervigs eggende øine!

– Og nu gled det altsammen væk. Sagte. [209] Som naar taaken letter en høstmorgen. Og landskabet atter ligger der. Med sine brogede farver. I solglans. I sin klare stilhed!

– Nu kom han jo tilbake til hende. Helt. Av sin egen fri vilje. Han følte, at de to hørte sammen. Han visste, hun vilde ikke svigte. Hans «allerfineste ven». For hun var den, han trængte til. Som han kunde støtte sig til. Utad mot opinionen. Og indad, hvor han selv saa godt saa spliden og trodsen i sit eget sind. Han stolte paa, at hun – nu og altid – hvorledes det *utenfra* stillet sig – vilde forstaa ham, agte ham. Og *tro* ham –.

«At du holder saapas av mig endda,» hadde han sagt.

De ord klang igjen i hendes øren.

Hvorledes kunde han tro hende saa liten? Regne med saa smaa tal? – Hvor langt borte han allikevel var fra at *forstaa* –.

Hun som dog i disse sidste to aar – ikke mindst fra sidste vinter, hadde lagt sit hele væsen saa aapent for ham!

Hun stanset sin tanke. «Ja, det fik være det samme! Hun maatte da huske paa, at nu skrev han ut av sin sindsstemning. Den, som mer end nogensinde var bitter og mistænksom. Saaret tilblods som han var – av krænkelser, og forfølgelser og bagtalelser!

Han, som jo heller ikke var som andre. Han, som mer end nogen anden var *en personlighed*. Noget saa helt for sig selv. – Den atmosfære, han [210] aanded i var likesom altid mættet med stof og gjæring. Glød og farveskiftet var der om ham, hvor han var! – Det var jo netop derfor, hun holdt saa av ham. – Men, derfor var det, han heller ikke maatte dømmes som andre! – Nei, det vilde ikke være retfærdig.

– En fik bare ikke la sig paavirke. *Utenfra*. Fra det, paa sæt og vis, medfødte, tillærte. –

Feighed for opinionen. Var den saa sterk hos kvinden, som han mente?

En maatte lære sig til at se personlig paa tingene.

Dømme individuelt. Retfærdighed, det var det største av alt!

Hun maatte se at bli den modne, voksne kvinde, som han talte om. – Som saa retfærdigere paa forholdet mellem mand og kvinde.

– Bare nu her: Hvilken avgrund – kunde en gjerne si – var det ikke mellem *hans* opfatning av det, som var forefaldt deroppe hos hende den aften ivaares – det, som dog næsten helt hadde skilt dem siden – og *hendes*!

Og det hadde dog flænget i deres begges sind!

For *ham* hadde det været en pinefuld episode. Men en ting – blandt mange andre.

– For hende hadde det været *alt*!

Her var forskjellen – mellem mand og kvinde!

Og naar saa dertil kom, at her gjaldt det en betydelig mand, en overlegen aand! Optat, ja opslukt av offentlige gjøremaal. En av dagspressens [211] første penne. Altid i aktivitet, i arbeide. Dag og nat. –

Den slags mennesker faar, endnu mindre end andre, tid til at beskæftige sig med sine personlige oplevelser!

De *maa* jo gaa op i sit blad. I alt, hvad der sker. I deres egen by og deres eget land – og langt utover hele jorden! De har selv likesom *del* i det. – De er med at styre begivenhedernes gang. Kan skyve paa og holde igjen. De vækker og leder menneskenes sympatier og antipatier – i smaat og stort. De har *magt*. De opdager misbruk, og paataler uretfærdighed. Og sætter retten igjen i høisætet! Ja – deres optræden og deres medvirken, det blir jo som et led i selve samfundets skjæbne – i hele verdensskjæbnen! –

– Asta hadde gaat frem og tilbake paa gulvet som¹³ hun pleiet gjøre det, naar tankerne var i sterkt arbeide.

Nu stanset hun pludselig. Øinene saa op gjennom de svære, vidtaapne skraavinduer. Op mot den høie,

blaa himmel, hvor smaa hvite uldne skyer drev forbi og et øieblik ad gangen skygget for solen. – Der var noget intenst over hendes blik. Men det fanget ikke bevisst noget billede. Det søkte *indover* – altid dypere.

–

– Maatte saa ikke deres hele tilværelse bli en dobbelt? Deres personlige liv og følelser – deres sorger og længsler – deres kjærlighed – ofte bli likesom borte for dem?

– For saa til andre tider kanske at kaste sig ^[212] over dem mange gange sterkere end over andre! Med krav paa lykke og hvile og livsglæde!

Og nu dertil Gustav med sin overnervøse saarbarhed og sensibilitet! –

Hun begyndte at forstaa nu. Ane sammenhængen i alt, hvad der var foregaaet! – *Ogsaa det dernede.*

Alt dette forkavede, slitne. Denne halve søvngjængertilstand, som *maatte* overvindes. Dette rent fysiske krav paa stimulans – som altid bød sig frem! Og tilslut den indignation, der var kommet over ham ved at se en forsvarsløs kvinde offentlig fornærmet.

– Men saa kunde Gustav Klemm heller ikke handlet anderledes! – Steil og hvas og haardhændt var han mangan gang. Det visste han selv. Men i sit inderste var han dog den noble, storhjertede mand, der *ikke taalte uret!* Møtte han den – hos høi eller lav – saa blev han hensynsløs. I skrift og tale – altid.

Nu var det slaat ut i gjerning.

Og takken blev sladder og fængsel! – Og en skandalsyk presses giftige insinuationer. –

Fru Bervig – Det stak hende igjen i hjertet.

Nei, nei, Hun visste jo, der var intet mellem dem. Fru Bervig var ham ikke engang sympatisk. Der var de av samme mening. Hun mindedes engang – det var ikke længer end siden i vaares – at der blev nævnt et navn, en berømt malers, sammen med hendes. «Velbekomme», hadde Gustav sagt. I en tone, som ikke kunde misforstaaes!

Desuten – kjære – hun kunde gjerne smile ved ^[213] sig selv – *da* vilde han idetheletat ikke ha skrevet til hende!

Nei, nei – nei. Der skulde ikke mere tænkes tilbake nu. *Alt* skulde glemmes. Strykes helt over. Nu strakte han haanden ut mot hende. Bad hende komme – med sin «ærlige tro». Kaldte paa hende «sin allerfineste ven».

– Astas øine stod fulde av taarer.

Nu skulde han ikke skuffes. Nu skulde hun da prøve at holde maal!

Kanske var det saa, at den malm, der var i dem begge, *maatte* hugges ut med slike haarde slag, der gjorde saa ondt – for at bringe den, som ædelt og rent metal, frem i lyset!

– Og der kom ro og beslutsomhed over hende.

Han gav sig til at pakke ut sin kuffert. Og rydde op Og satte ivand alle blomsterne, hun hadde bragt med sig fra Helgeby. Fyldte blæk i blækhuset. Og skottet idetsamme hen til mappen med det ufærdige manuskript, som laa henne paa flygelet. Hun kunde kanske faa det til nu. – Men først –

Hun satte sig til skrivebordet. Tok et brevark og skrev hurtig.

«Kjære Gustav, jeg forstaar dig nok bedre, end du tror. Hvis du rigtig skjønte, hvad du er for mig, og hvormeget du er for mig, saa vilde du aldrig tvilt paa, at jeg var der, naar du søkte mig. – Hvis du bare i *alt* vilde ha tillid til mig! – Jeg tror, jeg fortjener det av dig. For, jeg gjemmer intet av mit væsen bort for dig. Hverken det smaa, eller det store! – Kom op til mig, hvis du ^[214] kan, imorgen eftermiddag. Saa skal vi snakke om alting!

Din Asta.»

Da hun la det sammen og sprang nedover trapperne for selv at lægge det i postkassen – saa strøk der pludselig som en varm glædesstrøm op i hende.

Han var jo hjemme igjen. Han var her! Ikke langt fra hende. Og hun kunde faa se ham igjen. Tale med ham – kanskje allerede imorgen!

*

Asta strakte begge hænderne ut mot ham – øinene kjærlighedsfulde, med noget ængstlig spørgende indunder – uten at kunne faa et ord frem – da Gustav Klemm den næste dags eftermiddag traadte ind til hende.

Hun hadde pyntet baade sig selv og «hybelen». Alle blomsterne fra Helgeby gjorde fest. Og den fine, hvite kniplingsblusen, hun hadde paa – morens sidste fødselsdagspresent – stod saa godt, det visste hun, til hendes gulbleke teint og sorte haar. Den gamle ærværdige russiske Helgeby-temaskinen som rummet vand til 30 tekopper, var placeret paa tebordet, skinnende blank og pudset, og surret og kokte. Instinktmæssig hadde hun følt, at dette, saa litet i sig selv, allikevel slog fast tilliden mellom dem. Understrekte det blivende, rolige i deres samvær. Som før i tiden. –

– Der var intet i det ydre genert eller forpint over ham idetsamme. Litt blekere var han kanskje end vanlig. Med noget stivere, mere utilgjengelig i ^[215] uttrykket. Og det blik, der nu møtte hendes fra de smaa hvasse, litt mysende øine, hadde ikke det lille eiendommelige glimt av ømhed og bløthed, der for hende alltid hadde hat en saa uimotstaaelig charme – netop for motsætningens skyld.

Han kysset hendes hænder – men slap dem straks igjen. Med en viss tilbakeholdenhet, noget demonstrativt korrekt, som i samme øieblik virket koldt og unaturlig paa hende. –

Takket saa for hendes «lille gode seddel». Sa han hadde længtet slik efter at se hende igjen. Spurgte hvorledes det gik med arbeidet. Med anden del av boken. Og om hendes ferier hadde været morsomme. –

«Du kan da vel skjønne, de ikke var *morsomme*, Gustav.»

Astas læber skalv litt, da hun svarte det. Og hun vendte sig litt fra ham for at gaa hen til tebordet.

«Aa nei. De var vel ikke saa svært morsomme – for nogen av os – det kan du nok ha ret i.»

Det kom i en litt bitter tone. Som han nu fulgte efter hende og satte sig paa den lave stol, hun anviste ham, mens hun selv tok plads paa «den grønklædte» likeoverfor. Med maskinen foran sig, der halvt skjulte hendes ansigt.

Nu saa hun, at han var forandret.

Der var kommet et haardt drag om hans mund. Og den hadde faat en dyp, nedadvigende fure paa hver side. Med noget slapt i linjerne, som hun [216] ikke hadde set der før. Litt magrere var han ogsaa blit. Med noget anstrengt, rødsprængt i øinene – som tydet paa arbeide og nattevaak.

Asta svelget den skuffelse, der begyndte at dukke op i hende.

«La os ikke mere tænke paa det leie, Gustav! Kom – her har du din te. – Og la os nu snakke om os selv – og ha det hyggelig!»

Han tok den frembudte kop, og hun hjalp ham til sukker og fløte, og skjøv kakeskaalen hen mot ham. «Spis nu litt da, Gustav. – Du kan ikke tro, hvor jeg synes, det er morsomt at ha dig her igjen?»

Og der var noget kjærlig, og varmt og aapent og naturlig i hendes væsen, som virket tilbake paa ham. Gjorde ham tryg.

– Og efterhvert blev han ogsaa mere livlig, mer sig selv. Fortalte let og underholdende løst og fast fra kongressen. Og om det tilfredsstillende resultat av sit komitéarbeide. Der kom ogsaa smaa morsomme episoder dernedefra indimellem. Saa nævnte han nogen forfattere, han hadde stiftet bekjendtskab med. Og hvorav en hadde læst Astas bok. Som han var svært fornøiet med. Vilde endelig vite, om han kanske kjendte noget til forfatterinden. «Aa ja – litt saa.»

Men da maatte Asta skifte plads. Og flytte sig litt nærmere, saa hun kunde ta ham i haanden. Og nu maatte de begge le til hinanden. Og Asta beholdt hans haand. Og la den kjærtegnende op til sin varme kind.

[217] Da bøiet han sig som efter en uimotstaalig impuls mot hende. Og kysset hende.

Deres øine møttes. Hendes fulde, varme, lykkelige. Hans i et glimt av ømhed og oplussende lidenskab.

Men – som om intet var skedd, tok han straks samtalens traad op igjen. Meddelsom og underholdende. Men alt i en viss formel-elskværdig tone, der smakte av konversation. Der var et par nye bøker, han hadde med til hende. De hadde vakt opsigst netop nu. Han hadde skrevet et par smaa anmeldelser for «Tiden». Hadde hun lyst til at se dem?

Han gjorde sin haand fri for at ta manuskriptet frem av brystlommen paa sin jakke. «Her er bøkerne ogsaa – saa kan du se, om du er enig.»

Til den tragiske slutningsepisode ved kongressen, hentydet han ikke. Fru Bervigs navn blev ikke nævnt

av nogen av dem!

Han fortalte, han hadde byttet logis og leiet sig en kvistetage ute hos en familie i en villa ved Bækkelaget! Netop fordi han nu hadde faat overlatt mer av det literære anmelderarbeide og teaterkritikken, samt tilfældige oversigter over det kunstneriske i ind- og utland. For da behøvet han ikke møte paa redaktionen hver dag. Dette gjorde ham mere uavhengig. Passet ham idethele bedre – eftersom hans egne interesser i den senere tid hadde utviklet sig. For ham stod det nu saa, at øieblikket for videregaaende politiske og sociale reformer, utover hvad der nu var naadd, endnu ikke var inde, [218] Folket maatte først opdrage sig selv til at bli mindre smaaskaarent, barnagtig, misundelig og egoistisk. – Han var blit saa inderlig kjed av at være erklæret autoritet og piedestalhelt, for lægmandsskjønnets repræsentanter her i landet! Gratis pædagog for seminarister og landbrukselever. Fast ansat trappebygger – uten nogetsomhelst vederlag – for deres armodslige, latterlig opblæste ambitioner og magtbegjær!

– Med tydelige ord blev det *ikke* sagt, at han ikke længer var redaktionssekretær i «Tiden». Men Asta oppfattet det saa. Uten egentlig at kunne gjøre sig det klart, om den plads, han nu hadde, var frivillig valgt eller ei. Spørge vilde hun ikke.

Det *personlige* – forholdet mellem de to. I fortid – nutid – fremtid – berørte han ikke! – «Mine utsigter er jo ikke glimrende,» kom det engang som i en parentes. – «Jeg har nu aldrig fundet livet, som *institution*, videre vellykket, vet du,» hugget det sig en anden gang frem som fra noget tungt, der laa og presset paa inde i hans bryst. – «Det er snarere noget av en satanisk oppfindelse,» la han til.

Og Asta saa paa hans uttrykk, at de trøstesløse ord, i det øieblik ialfald, var sandhed for ham. –

Han kunde ikke bli længe. Der var en premiere paa et literært stykke i teatret, hvor han maatte hen.

Asta rakte ham haanden til avsked. Litt paatat kjølig – konventionelt. Der var efterhaanden krøpet noget saa klamt, stivnende over hende. [219] Hun syntes, han, trods de mange ord, likesom hadde skjøvet hende saa langt fra sig –. Han tok og kysset den, flere gange. Med noget av den ømhed, blandet med den æstetiske beundring for dens smukke form, som han hadde brukt saa ofte før.

«Farvel – og nu faar du se at være rigtig flittig da! Du har ikke lagt dig meget i sælen just her i det sidste. – Der var vel formegen anden underholdning paa Helgeby, kan jeg tænke.»

Men *da* reiste der sig noget i Asta. Hun vilde skrike mot ham: «Det er din skyld! Forstaar du ikke, det er din skyld – forstaar du ikke?»

Men hun sa intet.

Han hadde allerede aapnet døren for at gaa –

nei – da *kunde* hun ikke mere!

Hun trak ham tilbake. Med magt. Lukket døren –

Og skjælvende – som i en voldsom, frembrytende hulken – kastet hun sig ind til ham! Klamret sig til ham – som om hun ikke *turde* slippe!

Det var noget som av en pludselig livsangst, der hadde slaat ned over hende – og likesom grepet hende i strupen. Hvis hun nu lot ham gaa. Slik – med kjøligheden som av en fremmeds besøk, endnu hængende omkring sig – med alt dette usagte, bortgjemte, usande, stængende mellem dem! – *Saa* vilde han komme til at ta hendes hele kjærlighedsliv fra hende med det samme! Nu – i denne stund! Ta det med sig. Og bære det ned ad trappen. Bort. Langt bort. – Og aldrig bringe det tilbake [220] til hende igjen! Her – hvor hun nu stod – saa alene!

Og sagte, avbrutt av hulken kom det: «Gustav, du *maa* ikke si, at livet er – at du ikke har noget at haabe, leve for! Jeg – du – aa, alt skal nok bli godt igjen – med tiden – hvis du bare holder av mig!»

«Om jeg gjør?» hvisket han tilbake. Men det var umulig at si, om der var glæde eller varme i ordene.

Men han bøiet sig ned. Og kysset hende igjen. Mange gange. Heftig. Lidenskabelig. Støtte hende saa paa en næsten ostentativ maate fra sig. –

Og var i det næste øieblik ute av døren. –

– Men Asta gjemte hodet i puterne paa «den grønklædte». Og graat bitre – bitre taarer.

*

Ukerne gik. Og maaneder. Julen nærmet sig. Men Aastas bok var ikke færdig.

Hun hadde maattet be om utsættelse hos sin forlægger. Den skulde nu komme senest i slutten av februar.

Og endda følte hun, det var et spørsmaal om hun kunde række det.

Arbeidet var gaat saa ujevnt, støtvis. Sommetider kunde hun stænge sig ganske inde. Arbeide intenst. Uten hvile. Med en sterk følelse av, at *alt*, hvad hun dette sidste aaret hadde gjennomlevet, likesom føiet sig sammen i hendes indre til [221] en større glød, en inderligere sammenleven med hendes egne fantasiskabninger. Gav dypere forstaaelse av deres karakterutvikling og deres skjæbner.

Men, saa kunde der igjen komme dage, uker, hvor hun ikke fik noget til. Skrev og strøk over. Skrev paa nyt – og strøk ut paa nyt. Alt i hende var som tomt, farveløst, klangløst!

Og da kom modløsheden. Og hun begyndte at mistvile om sine evner.

Det var mest, naar hun hadde været sammen med Gustav Klemm.

Hun kunde ha spurgt ham om noget, hun var uviss om. Eller faat ham til at læse gjennom noget, som hun syntes særlig var lykkedes for hende. Eller som hang spesielt sammen med noget av det dypeste og sterkeste i hende selv.

Da hændte det, at istedetfor interesseret utviklende drøftning, som de pleiet ha den før, og som hun kunde længes slik efter – saa hadde han bare nogen likegyldige, rent banale bemerkninger! Eller, hvis det var noget, han ikke sympatiserte med – en kritik, saa underlig kold og haanlig, at den med engang tok al glans og lyst bort fra arbeidet!

– Sommetider kunde han ogsaa komme med temmelig hensynsløse ytringer i anledning av det, han kaldte «hendes mangel paa energi». Ja endog saare hende med likefremme hentydninger til «de faste rentepenge», der sparet hende for at arbeide for sit underhold, som andre kunstnere. Og som til gjengjæld, hvis hun ikke var paa vakt, [222] vilde ende med at gjøre hende til *amatør* – intet andet!

Saa var det, hun holdt paa at drive like ut i selvopgivelsens ødemark. –

Og kampen stod paa i hendes bryst!

Var boken daarlig? Var det *hende*, som ikke duet?

– Eller, var det fordi de to ikke længer forstod hinanden.

Var de begge under en utvikling, som naturnødvendig førte dem længer og længer bort fra hinanden? Tæret paa deres aandelige fælleseie? Det, som hadde været hendes livs fylde og hendes stolthed at kunne dele med ham?

Hun skjøv tanken fra sig. Det forekom hende saa umulig – paa nogen faa maaneder. –

Men. – Der var endnu én ting kommet til: Den forunderlige, knugende mistro, som hun nu næsten altid følte aande paa sig i hans nærvær. En skepsis, idelig paa vakt likeoverfor hendes ærlighed og sandruhed. –

Dette, som for første gang, hadde stukket hodet frem hin skjæbnsvangre vaaraften, da han hadde slynget hende sit: «*Hvem er du?*» i ansigtet –.

Aa, som hun prøvet av al sin magt, av hele sit hjertes varme at faa dette bort, der vilde forgifte *alt* for dem! – I al sin færd. I al sin tale. Hvor hun viste ham den mest aapne, uforbeholdne fortrolighed –

– For, *sandheden* maatte da tilsidst bli den sterkeste!

[223] Men – bakefter – saa merket hun paa hans svar, at han bare hadde sittet der, ved siden av hende og, for sig selv, slaat av og reduceret og – som en ren jonglør – gjort kunster med hendes ord, og hendes meninger og forklaringer – saa han fik smaat til at bli stort og stort til at bli smaat – og det sidste til at bli det første og det første kanskje til at – bli helt væk!

Og der aapnet sig i samme øieblik en gapende kløft foran hende. Et dødt, lufttomt rum var der mellem dem – hvor lydbølgerne ikke mere kunde følge sine love. –

Da begyndte Asta først at forstaa, hvad der ligger i dette enkle, at det ene menneske *tror* det andet! At ordene finder frem og falder ned i den andens lyttende øre med vegten av sin virkelige værdi!

– Og at det kun er ved at lytte og tro – og selv bli trodd – at en virkelig kan vokse sig rikere i samværet med mennesker. –

Hun kom til at mindes et gammelt ord: «*Kjærlighed og tro* kan ikke skilles ad.»

Og – der reiste sig idetsamme et spørsmåal inden i hende. Hun vovet næsten ikke at se det i øinene.

Holdt Gustav ikke længer av hende?

Hadde hun ikke længer sin gamle magt – den gamle charme for ham? Var hans sympati med dette, som var hendes sjælelige personlighed – var den ene og alene knyttet til og avhængig av hans mer eller mindre heftige – forelskelse i hende?

Elsket han hende ikke længer – som før?

[224] – Da kunde Asta staa der. Og vride sine hænder, som foran stængte døre – en ikke *tør* banke paa!

Og dagene gik.

Hendes møter med Gustav Klemm blev sjeldnere og sjeldnere. Baade ute hos andre og oppe hos hende selv. Og deres samvær, naar de var alene, ofte kort og oprevet.

Hun var næsten kommet saa langt, at hun kunde *grue* for dem – og *længes* efter dem allikevel!

– Hun kunde ogsaa tvinge sig til at holde sig tilbage. Ikke be ham komme. Være stolt og vente, til *han* spurgte. Mens længselen skrek endnu sterkere. Og ensomheden, den, hun da følte, gjorde livet ørkanagtig for hende!

Og der kunde atter komme dage, hvor hun kjendte sig saa utpint og utsultet, at hun begyndte at prutte med sig selv! Skulde hun ikke kunne lære sig til at bli mer nøisom? Vænne sig av med at ville ha det største – «Jubelvinterens» rike, mættede dage omigjen!

Just som hun stod slik – saa hændte det en dag, at Gustav Klemm skrev til hende, og bad om at maatte faa komme op til hende en av de allerførste eftermiddage: Det var saa længe siden, han hadde svalet sig i hendes friske smil. Og talt litt længe og godt med hende – den eneste, han kunde dele sit bedste med! Hun som forstod ham og som han jo engang hadde faat lov til at kalde «sin allerfineste ven». –

– Og han kom stille ind. Med noget dæmpet [225] og «nedfor» over sit hele væsen – der i Astas øine gjorde ham dobbelt indtagende. Det stod likesom i en slik rørende motsætning til hans overlegne selvfølelse fra før!

Han begyndte at tale om sig selv. I bitre knappe ord. Menneskene var onde mot ham. Sladderer hadde faat tak i ham og vilde ikke slippe. Den snuset i hans privatliv. Fik ham paa falske præmisser tilsidesat og utelukket, hvor den kunde naa ham. –

– En fik jo bære følgerne av sine gjerninger. Men snart maatte han vel ha betalt for den der Kjøbenhavner-skandalen han ogsaa – baade med renter og renters renter! Men det var jo altsammen paa bunden ikke andet end misundelse – brødnid og forfængelighed! – Han kom med eksempler: Der var magtsyke stræbere eller fordums kolleger, som han før hadde kritisert og sagt sandheden. Nu var de kommet i høie stillinger. Og hevnet sig. – Eller der var andre, som vilde op, men endnu ikke var naadd frem. De prøvet ialfald at trække *ham* ned, for ikke at stanses av *ham* i konkurransen!

– Slikt hørte jo til det norske folks specialegenskaber.

Og naar en saa dertil var en ensom mand. Ensom i dobbelt forstand. Som i sine private forhold ikke hadde nogen at holde sig til! Som maatte nøie sig med almisser – naar andre hadde faat det, *de* forlangte – og endda takke til! – Ja, han var bare saa træt – saa færdig –»

[226] Og nu var det igjen i hans øine dette smertefulde, glinsende, som straks hadde trukket Asta saa uimotstaalig mot ham. Dengang, i den første tiden, da han fortalte hende om sin kampfyldte ungdom. – Og hun mindedes ham nu, som han stod der paa talerstolen i «Folkets hus» for ikke stort mere end et aar siden, og sikker og myndig flænget hykleriet og manet arbeiderne til vern om tankens og personlighedens frigjørelse. Mens alle lyttet til ham. Og likesom dukket hoderne under hans svepeslag.

Var menneskene saa glemsomme – saa uretfærdige og troløse?

– Og al hendes tvil og sorg, alt det mellem dem, som hadde tæret paa hendes kraft og gnavet og slitt paa hendes hjerterøtter – det var som skyllet bort! Og noget stort og mægtig – en sterk, varm bølge tok og løftet hende –

– Hun la sig paa knæ foran stolen, hvor han sat. Og saa op i hans ansigt.

«Aa Gustav,» hun hvisket stille og inderlig. «Om vi bare alltid kunde være sammen. Da skulde vi være to om det onde!»

«Du?» Han saa ned paa hende. «Du – det er jo netop *det*, du ikke vil!»

Der var mistro i hans blik. Og en viss spot i hans røst.

«Jo, Gustav – du vet jo, jeg vil – med tiden.»

Han svarte ikke.

Da la hun til. Mens hun gjemte hodet ved hans skulder. Og hendes hjerte slog, saa hun næsten ikke fik lyd i stemmen: «Til neste høst.»

[227] «Jeg har ikke saa god raad paa tid, som du!»

Hvor bittert, haardt og koldt han støtte ordene ut. Slik en bebreidelse der var i dem!

«Hvad mener du?»

Asta reiste hodet. Hendes øine søkte hans. Smerte og forundring stod at læse paa bunden av deres dype glans. Og bøn om svar. Og hun gjentok: «Hvad *mener* du, Gustav?»

Men han taug. Og vendte sig halvt bort fra hende.

– Hun hadde reist sig op fra sin knælende stilling. Og stod foran ham, uviss. Et ord laa hende paa læberne. Et eneste. Hvori *alt* var indesluttet! For hende var det et vakkert ord. Med noget fast og lyst – fremover: Forlovet. Hadde de ikke lovet, git hinanden et løfte?

Men hun turde ikke bruke ordet. Hun hadde en hemmelig fornemmelse av, at hun kanskje vilde møte

noget ondt, hun ikke aarket ta imot –

– Med sin hele vilje, i den følelsens sterke brytning, som var i hende – tvang hun ham til at vende sig mot hende igjen.

Og han *maatte* møte disse store aapne og varme øine – der ikke kjendte svik.

Slik stod de et øieblik og saa paa hinanden.

– Da kom der en pludselig forandring over ham. Der glimtet ømhed og glæde i hans blik. Han trak hende lidenskabelig ind til sig. Og kysset hende. Der lød nogen hurtige, hviskende ord over hendes hode om, at hun var det bedste, fineste og varmeste menneskebarn, han kjendte. [228] Og at hun nok ogsaa skjønte, at for ham var der bare *en eneste ting*, som han vilde kalde *lykke!*

Hun saa gjennom taarer et lukket herjet ansigt mot sig – slitte træk, der talte om kamp, lidelse, forsagelse –

– Og kjendte sig atter puffet haardt bort –

Asta stod igjen alene. Men med en ny følelse over sig – av skyld. Lykke ogsaa, og bitter smerte – men først og fremst skyld!

*

Fra den dag av begyndte der at arbeide sig noget nyt frem i Aastas sind. En gnist hadde fænget. En *beslutning* var begyndt at ulme. Den vokset sig sterkere og sterkere. Slog sig frem gjennom stængsler og mure av nedarvede begreber, av fastslaaede principper og kolde lovparagraffer.

Var «*kvindens feighed for opionen*» en værdiløs, egoistisk svakhed? Hendes «*code civile*» et skin, der dækket hendes ansvarsløshed, hendes mangel paa selvbestemmelsesevne? En selvgod og sjælløs forkrøbling av hendes væsens dypeste evne – hendes ideale selvhengivelses- og offertrang?

Var det falske avguder, hun hadde hat det saa travlt med at bygge et alter for?

– Og var den dypeste sandhed kanskje den:

At Gustav Klemm var en *martyr*. – Og hun – en feig *egoist!* –

– Men saa steg der en skikkelse frem for hendes indre øie. Sikker, harmonisk. Med to [229] klare, aapne øine, der ikke kjendte gjenveie og smugveie: «Ret er ret.» – Det var hendes mor.

Som aldrig vilde forstaa. Aldrig vilde kunne glemme og tilgi.

Og Asta bævet tilbake. Hun turde ikke se fremover. Ikke handle. Ikke tænke.

*

I Aastas nærmeste slegt merket man intet til alt dette, der gjorde hendes tilværelse saa fuld av kamp og slitende, smertelige overgange.

Man lot hende ogsaa være i fred. Fordi man visste, hun i disse maaneder la sidste haand paa sin nye bok, og nødvendig vilde distraheres ved noget brudd paa sit isolerte, regelmæssige liv.

Og naar hun nu, som hun altid hadde gjort det, hvis det var hende mulig – like fra hun hævdet sin uafhængighed og trang til selvutvikling ved at flytte hjemmefra – hver søndag spiste middag hos sin mor, de to alene, saa kunde den skjæbnesvangre gjæringsproces, hun nu gjennemgik, netop frembringe hos hende og i hendes væsen – i langt sterkere grad end aaret i forveien – noget av barnet, der ut fra det kolde, ensomme, fremmede søker tilbake til morens og hjemmets tryghed og varme!

Sommetider traadte dette saa sterkt frem, at fru Erika blev opmerksom og tænkte: Hun er ulykkelig. Og vil gjerne komme tilbake! – Men hun ^[230] spurgte ikke. Hun visste, at Asta vilde komme i sin tid. Men heller ikke før.

Hun bare stelte det godt for hende. Med god mat. Og blomster paa bordet. Og den lune fortrolighed, og den utvungne passiar som hører hjemmet til. –

Mens hun selv fortsatte sit vanlige liv – om end med noget mindre vigør end før – med sine smaa selskaber, sin bridge og sin velgjørenhed. Og med sin intime omgang med Karsten og Else og deres børn.

–

Grubbes var iaar allerede før jul flyttet ind til byen. Karola skulde begynde paa skole. Og Karsten maatte ofte være fraværende længere tid ad gangen, da han hadde for sig nogen forandringer og omlægninger av bedriften i forbindelse med nogen gruber og nye fabrikker. Derved blev hans tid og interesser, endnu mer end vanlig, optat med alle disse gjøremaal. Og Else kom til at sitte saa altfor meget alene hjemme. –

– Men saa tok hun jo rigtignok *revanche* ved at kaste sig, med en nær sagt lidenskabelig iver, ind i den strøm av selskabelighed, som fra midten av januar skyllet ut over byen. –

Skjønt det første lægerne hadde forbudt hende var alle adspredelser, der foregik i slet luft og virket forstyrrende paa hendes nattesøvn – hvis hun virkelig ønsket at bringe sine nerver i nogenlunde normal spænding igjen! –

– Men *der* var Else egensindig. – Som hun idetheletat ikke var saa føielig og let at behandle som før. –

^[231] «Men søt og kjærlig og «den yndigste vertinde i byen», det var hun da likefuldt,» sa tante Erika, naar hun talte med Asta om dette – der dog foruroliget hende. –

– Man var i begynnelsen av februar.

Asta hadde endelig faat sit manuskript færdig og indleveret til forlæggeren. Og i en viss lettet stemning hadde hun latt sig overtale av sin mor til at motta en indbydelse til Grubbes til en musikalsk aftenunderholdning med efterfølgende dans.

– Det slog hende, med det samme hun hilste paa Else, hvor forandret hun var blit paa de maaneder, de ikke hadde set hinanden! Et indtryk der fæstnet sig utover aftenen.

Hun kunde ganske visst endnu være «den yndigste vertinde i byen». Med en tanke og et venlig ord til alle, der hver især maatte føle sig særskilt velkommen under hendes lyse milde smil. Men der syntes likesom ikke længer at være den rette umiddelbarhed over hendes væsen. – Dette bløte, ungpigeagtige, der hadde utgjort en saa karakteristisk charme hos hende, den harmoniske likevegt, som hadde git hendes hensynsfuldhed og hendes medfødte trang til at behage et saa enkelt, naturlig præg – hadde, ialfald tildels, maattet vike pladsen for noget mere bevisst og fordringsfuldt.

Men, hun var maaske endnu smukkere end før! Og ganske visst endnu fornemmere at se til. Med en seiersikker følelse av at være «verdensdamen paa mode»! Som ikke alene mottar, men ogsaa fordrer alles hyldest! Hvis toiletter er likesaa utstuderte, ^[232] som luksuriøse – og blir baaret med en tilsvarende selvfølelse og pretention! –

– Asta vekslet kun nogle ord med hende i aftenens løp. Og hun spurgte hende straks efter Eilif Bech. Det faldt hende saa naturlig at anta, at Grubbes, fra isommer, hadde vedlikeholdt forbindelsen med ham i utlandet. –

Else løftet sit smukke hode, der iaften var prydet med et straalende diadem. De blaa øine myste litt fremfor sig. Det bleke ansigt var koldt og ubevægelig.

«Det var en god stund, siden de hadde hørt noget. Han hadde nok svært travlt dernede. Arbeidet paa en slags avhandling ved siden av regimentsøvelserne – hadde han skrevet til Karsten. Men hjemme hos hans svigermor, der ligger nu lille Einar igjen! Og vil ikke komme sig av sin bronkit –»

Nu sitret der noget i Elses stemme. – Hun slog ut sin fine lille rokokovifte med malte hyrdescener og amoriner lekende mellem roser – et arvestykke i den Grubbeske slekt – nikket til Asta – og hendes guldindvirkede florsdragt gled henover gulvet – og forsvandt mellem gjesterne.

Asta saa efter hende. Men tankerne fløi til det bleke, saa fine lille gutteansigt med de bittesmaa træk, som ikke vilde bli robust og struttende – og til den høie mørke mand med det markerte ansigt og de dyptliggende mørkeblaa øine, der fæstet sig paa en med en saa trohjertet aapenhet og slik levende, varm intelligens.

^[233] Hun mindedes ham for flere aar tilbake. Dernede i Syden. Altid vaakende, altid øm og taalmodig, bøiet over en sykesofa. –

Skulde han endnu engang prøve det samme?

Hvor livet var svært – og gaadefuldt – for alle!

– «Naa Asta – har du solgt smør og ingen penge faat?»

Det var Karsten, som stod bak hende. «Man har forresten forpligtelse til at more sig her ikveld – vet du ikke det?»

«End du da Karsten?» Hun vendte sig mot ham med sit store smil, der viste alle de skinnende hvite tænder. Og saa op i fætterens vakre ansigt.

Der laa en større tyngde end vanlig over hans store, litt massive figur. Og en viss slitthed omkring mundens linjer med det litt slapt nedhængende overskjæg, der likesom gav uttrykk for træthed og misstemning.

«Aa, jeg da. Det er længe siden sidst! Jeg tror, jeg er kommet ut av vane med at more mig, jeg! Jeg forsikrer dig,» han uttalte hvert ord med vekt – «mangen gang – kan jeg ha mest lyst til at samle sammen, hvad mit er – og reise ut av landet med det!»

«Aa nei da – Karsten!» Asta slog hænderne sammen. Hun kunde ikke la være at le ved tanken paa, at Helgebys eier tænkte paa at emigrere!

«Ja – du tror det er spøk, du! Men nu har jeg ikke gjort andet i disse sidste maanederne end at kjegle og mase og stri med disse nye fabrikkerne, [234] som driften *maa* ha, skjønner du. Først hadde jeg en streik her like under jul. Vet du, hvad den kostet mig – 50 000 kr. – lavt regnet, siger jeg dig! *Saa* har vi staten og kommunerne med sine love og reglementer og koncessioner. De er efter en rent som vilde dyr. Lægger sig iveien for en, hvor der er nogen mulighed for det, vringler og ægler sig ind paa en, tyner og plyndrer en, hvor de kan se sit snit! – Se nu bare oppe paa Helgeby! Der betaler jeg alene de tre fjerdeparter av skattebyrderne. Uten at ha mer at si over pengenes anvendelse, end det, som er bak paa min haand! – Og istedetfor at beskyttes av mine arbeidere, der skulde ha fælles interesser med en, naar en, som jeg, paa alle maater stræver for at skaffe dem bedst mulige vilkaar og alle lettelser. Men, hvad gjør de? Jo, de lægger sig ogsaa om en for at chikanere en og binde hænderne paa en, hvor de kan komme til! Det er det, en kalder demokratiets velsignelser, ser du! Nu har jeg vel en 3 – 400 arbeidere paa brukene mine. Og hver av dem – og kjærringerne deres med – har sin stemmeret, som Else og jeg har vor. Det blir vore to stemmer kontra deres 699 stemmer det! Til at kaste sin avgjørelse ind i alle saker, som er fore i kommunen. Skattepaalæg og veianlæg og skolegreier og slikt. – Og da, skal jeg si dig, er en mand i min stilling ikke bedre faren end en død skjære i en myretue! Det er nøkterne sandhed, det!»

Han stanset op. Han hadde latt sig rive med av sit yndlingsemne. – Som det kunde hænde ham, naar han var fylt av noget, og det var [235] længe siden, han hadde fundet nogen, som vilde høre paa ham. – For til Else hadde han i det sidste vænnet sig av med at gaa. Det blev jo bare til misstemninger og plage for dem begge!

Og nu saa han sig omkring i den lyse brogede festsal med noget saa fraværende og forundret i sit hele minespil, at Asta, trods alt hans alvor og al tragik ikke kunde bare sig for at le høit.

«Og nu er du her – ja – og er *vert!*»

Han lo ogsaa. Og strøk sine mustacher.

«Ja, det er netop det, jeg staar og besinder mig paa, ser du. Else siger, det er nødvendig, vi «repræsenterer», som hun kalder det. Og det er det vel ogsaa. Bare hun nu selv kunde ta det litt anderledes! – For jamen synes jeg, det ser ut, som Else snart «repræsenterer» helsen av sig, jeg;» kom det saa tilslut med noget bittert og tørt i stemmen, som Asta aldrig hadde hørt der før.

– «Men, se, tante Erika – aassen gaar det dig? Er du svært engageret iaften da?» slog han om i sin muntre, gemytlige tone, der altid hørte til mellem de to – da fru Erika i samme øieblik kom henimot dem

med sin stanglorgnet i haanden. Hun var vakkert klædt, i lys lilla atlask med gamle kniplinger og diamanter. Men hun var temmelig blek. Og magrere. Og ældre. Det var ikke rigtig den gamle tante Erika allikevel!

«Ja, naturligvis – jeg har danset hver dans – du vil da ikke fornærme mig?» blev hun ham ikke svaret skyldig. «Naa, det glæder mig forresten at se familien holde sammen,» hun saa smilende fra [236] den ene til den anden. «Men, min kjære ven,» hun vendte sig til Karsten, «vi ældre, vi synes jo nu, vi kan trække os tilbage fra dansens glæder og faa os en liten bridge. Fru Mynter, general Hals og jeg – vi finder vel en fjerdmand.»

«Jeg tænkte saa sandelig netop paa det, tante Erika, – men, saa kom det fra mig igjen.»

Han sendte Asta et forstaaende blik, bød sin tante armen og førte hende henimot døren til et av sideværelserne.

Idetsamme kom der en herre hen og engagerte Asta til den française som der netop spilledes op til.

Moren vendte hodet. Og nikket til hende, som om hun vilde si: «Du gjør vel ikke principper av ikke at danse.» Og hendes blik hvilte et øieeblik paa datterens høie, eiendommelige skikkelse, der «endelig» iaften var klædt, «som det passet sig», i den hvite broderte tyllsdragt og med en egte perlekjede om halsen. «Folk kan si, hvad de vil,» tænkte hun idetsamme. «Der er da ingen dame her iaften, der ser mer distingveret ut end Asta.» –

Og fru Erika sukket let, idet hun nu forsvandt i det tilstøtende værelse, hvor bridebordet ventet.

– Else stod i den anden ende av salen. Hun hadde hele tiden danset ivrigere end nogen anden. Og altid var der fuldt av herrer omkring hende. Hun snakket og lo meget. Ikke overdrevent høit – alltid med noget fint og diskret over sig – men dog paa en viss anstrengt og forceret maate, der ogsaa kom frem i uttryk og gestus. – Mens hendes kavalerer svøpte hende ind i komplimenter, og anstrengte sig for [237] at tiltrække sig hendes oppmerksomhed og vinde hendes bifald.

Og hun stod der mellom dem – idet hun førte sin elegante vifte med de ømme hyrdepar og de lekende amoriner frem og tilbake – og tok imot alt! Og svarte paa alt – og syntes alltid at kræve mere! Hun var koket. Og visste det –

Men inde i hendes bryst gik der mange strømninger – der krydset hinanden og blandet sig i hinanden. Hun tænkte ikke paa at skille dem ad. Men én blev tilslut alltid den sterkeste:

Eilif skulde faa vite dernede, at hun ikke sukket større for ham! Ikke var knækket, hverken efter hans kurtise fra sommeren eller hun saa korrekte tilbaketog! Han skulde faa høre fra alle kanter her hjemmefra – hun visste der var kamerater av ham i denne kreds, der korresponderte med ham – at Else Grubbe ivinter var smukkere, livligere og mere hyldet og beundret end nogensinde før!

Han skulde ikke komme forbi det! Og det skulde svi i hans hjerte! Riktig svi, saa han krympet sig ved det. Naar han fik vite, at han var glemt. Og at hun sandsynligvis nu foretrak en anden!

Hun kunde rigtig fryde sig, naar hun tænkte paa, hvorledes der da vilde gli en skygge over hans

mørkeblaa øine! Hun saa ham for sig: Hvorledes trækkene blev fine og meislet og blodløse, med noget saart om munden! – Aa nei – han skulde nok ikke kunne skjule for sig selv, hvorledes han hadde det, trods alt – trods alt!

[238] Nu kunde han *lide* dernede. – Som han fortjente!

– For, Else Grubbe var virkelig begyndt at foragte ham saa smaat! –

Hun, som i sit inderste hjerte i sommer ikke hadde kunnet negte ham en hemmelig beundring! Hun som i sin enfoldighed hadde sat ham «paa piedestal»! – Nu var det ikke langt fra, at hun paa dette sidste halvaar hadde utviklet sig derhen, at hun – som et egte barn av sin tid – begyndte at finde, at det dog var noget visst *umandig* for *en mand*, at staa imot fristelset av den art – og bekjæmpe dem! –

– En ung civilklædt herre, uten ordener, med et blekt alvorlig ansigt hadde nærmet sig den lystige gruppe. Han stod taus, litt bakenfor de andre, som ventet han paa sin tur.

Der spiltes op til kotillon. Han nærmet sig Else, idetsamme hun vendte sig for at se over salen og forberedelserne. – Hun vak i med det samme. «Nei, kjære,» hun smilte, «er det Dem doktor? Har De ingen dame? Vil De, jeg skal» –

«Nei tak. – Jeg vil bare si Dem. Jeg har været hentet ut til vor lille patient, Einar, frue. Han fik et voldsomt tilbakefald iaften. Feberen er høi og begge lunger er angrepet. Vi har telegraferet til faren iaften, at han bør komme. Der er maaske ingen øieblikkelig fare. Men tilstanden synes allikevel alvorlig. En maa vel si haabløs. Det vil vist nu gaa temmelig hurtig nedover» –

Elses ansigt blev med ett saa forandret. Saa [239] stivt. Og saa graahvitt. Og hendes skikkelse faldt likesom saa underlig sammen. Doktoren strakte uvilkaarlig armen ut. «Frue, sæt Dem ned – De blir daarlig –»

Hun fik strammet sig op igjen. Men der var noget sykt, anraabende i det blik, hun fæstet paa doktorens alvorlige ansigt

«Det – det gjør mig saa ondt – forstaar De. Vor stakkars lille gut! Karolas bedste ven!» Stemmen holdt paa at briste – «Vi skal nu danse kotillon, hr. doktor.» En bestjernet herre stod og bukket smilende for hende. «Nu kommer jeg! Imorgen gaar jeg derop,» hun gav doktoren haanden. «Godnat. Skal De ikke danse?»

Hendes guldindvirkede smygende florsdragt, der svøpte sig tæt om den slanke skikkelse, gled henover det bonede gulv –

VIII

[240] «Til sommeren – naar jeg blir frisk igjen – saa skal jeg gaa i skogen – med onkel Karsten.»

Han ventet et litet øieblik.

– «Og med – store støvler paa!»

Stemmen var saa lys og glad. Det lille bleke ansigt med de milde fromme øine, indrammet af det lyse haar, laa tilbake paa den hvite hodepute. Og den bittelille mund formet hvert ord saa tydelig med den smule læspen, der klædte ham saa eiendomlig.

– «Hvad tror du, onkel Karsten siger da, – tante Else?»

Og nu var der slik en dyp, hemmelig glæde i ordene, som om han gjorde sig rigtig tilgode med den overraskelsen, han laa der og gjemte paa til onkel Karsten.

– «Men papa kan ikke være med,» la han saa til, uten at oppbie noget svar. Og rystet saa smaat beklagende paa hodet. «Papa skal eksersere. Skal du ikke – eksersere papa?» [241] – Else og Eilif Bech sat paa hver sin side av den lille hvite seng. Og Elses gyldenbrune haarfylde kunde av og til streife Eilifs mørke, kortklippede hode, naar de begge bøiet sig forover for bedre at høre, hvad den lille patient hadde at si, eller for at følge det skiftende minespil i det lille barneansigt, der allerede hadde noget av overjordisk, englelig skjønhed over sig.

Men, ingen av dem ænset den lette berøring. Og ingen av dem syntes mere at mindes den varme maanelyse augustaften derute paa Helgeby med dens besnærende magt og farlige sødme. – For længe, længe siden. Før end Einar blev syk til døden. Og doktorens telegram blev sendt, – at nu maatte hans far komme hjem –

– Hvor det altsammen ogsaa syntes Eilif fjernt. Uvirkelig!

Dernede i den franske, lille garnisonsby. Ivrig i tjenesten. Den første i alle strabadser. Optat i ledige stunder med arbeidet paa besvarelsen av en militær prisopgave – hans maal hadde igrunden kun været ett: Med fast haand at faa revet ut av sit hjerte den begyndende ømhed, den fristende dragning mot denne unge, indtagende og selv utilfredsstillende frue – i hvis hjem han hadde møtt en saa varm og tillidsfuld gjestfrihed!

Bittert hadde han bebreidet sig sin svakhed, sin «ynkelige umandighed». Den, som hadde trukket ham længer og git sig utslag, der hverken stemte med hans virkelige følelser eller med, hvad han ansaa for pligt og ret!

[242] Og nu. Her hjemme igjen. Under den knugende vegt av den ulykke, der hadde rammet ham:

Visheden om, at inden en kortere eller længere tid av uker eller maaneder, vilde hans lille gut tages fra ham, rives væk av den samme sygdom, som hans unge mor for nogen faa aar siden forgjæves hadde kjæmpet imot – saa var det, som han fik en endnu sikrere følelse av, at den episoden nu var helt avsluttet – og han selv hærdet og staalsat mot al fristelse fra den kant – for alltid!

Og naar Else – som hun gjorde næsten hver dag i denne tid – kom derut til dem, enten alene eller fulgt av Karola. Og tok plads der likeoverfor ham. Mens svigermoren – med sit bleke, magre ansigt, hvor alle livets sorger og gjenvordigheder syntes at ha erobret hver linje og hvert uttryk – sat og strikket i dagligstuen ved siden av, hvor hun altid holdt til, naar hendes lille barnebarn hadde besøk – saa banket hans hjerte ogsaa med rolige slag, naar han tok den unge frues haand og takket hende for alt det gode, hun nu som før gjorde mot dem!

Og fru Else selv. Med det dæmpede, harmoniske væsen, den udelte opmerksomhed og omhu hun viste lille Einar – syntes heller ikke at kalde paa nogensomhelst ekstra sikkerhedsforanstaltning fra hans side!

Der var maaske kommet en viss stivhed over hende. Ialfald var hun alvorligere, tausere og mer reserveret likeoverfor ham end før. Som jo forresten kunde være naturlig i samvær med en, der ikke [243] hadde, eller kunde ha, tanke for andet end sit syke barn.

– For, det var virkelig ogsaa som om sorgens og dødens alvor og nærhed nu kom hende hjælpende imøte, og la en større ro og stilhed ogsaa over hendes egen sjæl. Hun følte det selv som en lettende hvile. Og et sikkert tegn paa helbredelse og gjenvundet herredømme over sit eget hjerteliv!

Det var kun ganske momentant, at den glimtet frem for hendes bevissthet – for straks at skyves bort igjen – den hemmelige tanke, at der *under* al sorgen og angsten, paa bunden av Eilifs sind, *dog* kunde skjule sig noget andet: Et lokkende minde – et aapent saar – en aldrig tilfredsstillet længsel, der strømmet tilbake – mot

hende!

Uvilkaarlig bidrog ogsaa hendes forandrede holdning og væsen til at gjøre Eilif mere tryg. Mere og mere sikker paa, at hun, paa sin side, – maaske med lettere vaaben end han selv – ogsaa hadde bragt den fulde seier hjem! Vernet og hjulpet av alt det gode, hæderlige og uomskiftelige i sine nærmeste omgivelser. Og styrket i Helgebys rene luft, med slegtens gamle valgsprog: *Jus est ars boni et aqvi* over porten! – –

– Else hadde hjulpet den lille patient med at sætte sig litt høiere op i puterne. –

Med sine smaa hvite feberhete hænder var han nu ifærd med at stille op nogen nye smaating, som hun hadde bragt ham, paa det træbret, der var anbragt tvers over hans seng. – Mens hans [244] tanker dog fremdeles syntes at dvæle ved alle de lyse fremtidssyner for sommeren.

«Kommer – automobilen – og henter mig da, tante Else?»

Han saa spændt op i hendes ansigt.

«Ja, du – den kommer sikkert! Og onkel Karsten vil selv være chauffør, naar det er *dig*, som vi venter, kan du vite.»

Der fløi et straalende smil over det lille ansigt. Av stolthed. Av tro.

«Og ikke *nogen* skal være med mig! – Ikke bestemama. Ikke dada. Bare jeg alene!» Og nu var den der igjen den varme, glædesfyldte stemme av lykkelig, hemmelig forventning. «Hvad tror du, onkel Karsten siger da, tante Else?»

«Aa, onkel Karsten blir saa glad, saa glad. Og tante Else og Karola og Erik og Lillemor, vi staar i døren paa Helgeby og siger: «Goddag – goddag!»

Og Elses øine svømmet i taarer, og hendes læber skalv. Mens hun prøvet at gjøre sin stemme sikker og sit smil lyst.

Men over den sykes ansigt strøk der som et gjenskin av lykkelig triumf. – Idet han nu la sig tilbake i sengen igjen. Og likesom han allerede paa forhaand *hvilte* i den sikre opfyldelse av alle sine høieste ønsker!

Eilif hadde vendt hodet bort. Og rømmet sig gjentagende. Nu reiste han sig og gik ind i det tilstøtende værelse, hvor han drev frem og tilbake paa gulvet. Hans hænder knyttet sig. Hans hjerte føltes saa sykt og saart – som han ^[245] syntes – til døden. Og der gnavet ham en hunger i brystet efter at kunne faa tale ut. Styrkes ved et andet menneskes medfølelse.

Men herinde møtte ham et par forgræmmede, anraabende øine, der tydelig sa: «Jeg orker ikke at bære mere – *hvorfor* skal vi prøves saa haardt?»

Og han taug. Eller la sin haand over svigermorens smale skuldre: «Han har det noksaa godt iaften, synes jeg. Han har ikke hostet paa over en halv time.» Med et smil, der rigtignok kun blev en trækning om de sammenpressede læber. –

– Sommetider, naar han kom hjem før middag – han hadde faat sig et vikariat paa krigsskolen – fandt han Asta sittende ved Einars seng.

Hun kom der med større mellemrum end Else. Men naar hun kom, pleiet hun gi sig god tid. Det var, som hendes hele væsen – dette kvindelig ømme uttryk, der da blev saa fremtrædende hos hende – stemmens myke modulation og rørselernes dæmpede varlighed – altsammen bare sa én ting: At i dette øieblik hadde hun ialfald intet høiere ønske, ingen anden tanke end at kunne faa lykke til at gi denne lille kjæmpende barnesjæl en liten glad hvilestund!

– Og saa tok hun den likesom og løftet den med sig, ut av nuet, bort fra virkeligheden – og ind i eventyrets fantasiverden, hvor alt det onde helt kunde glemmes!

Og naar Eilif da paa taaspidserne traadte ind, saa løftet lille Einar næsten høitidelig advarende ^[246] sin haand: «Hysh, papa – tante Asta fortæller eventyr!» Og med et spændt, intenst optat uttryk laa han der ubevægelig og saa op i hendes ansigt og lyttet til hendes tale – mens hun, med levende mimik og i malende billeder, lot ham følge de lyse eventyrskikkelser, der trods alverdens ondskab og trollskab, dog altid bragte lykken med sig hjem tilslut! Enten det nu var «Askeladden», der var ute at lete efter prinsessen – eller det var «den lille Tommelise», som maatte ha det saa ondt, inden den snille svalen kom

og bar hende paa ryggen sin høit oppe over land og sjø til de varme lande, hvor den deiligste lille prins med guldkrone paa hodet hoppet ut av en stor rød tulipan for at ta imot hende!

«Hm» – kunde det saa komme fra den lille syke. «Hm» – saa rolig, og i en lettet tone. Som uttryk for hans fulde tilfredshed og hvile i den lykkelige avslutning. –

– Men, i samme øieblik som Eilif hadde sat sig stille ned bakom sengens hodegjærde for selv at høre efter og ikke forstyrre – kunde der glide noget tvunget, mere sky og tilbakeholdende ned over Aastas væsen. Hun blev hurtigere færdig med sin fortælling. – Og naar hele fantasiverdenen saa var avlukket, og hun reiste sig for at si farvel, da blev han først opmerksom paa, hvor forandret hun var, og hvor ulik sig selv hun var blit paa disse maanederne. Hvorledes det saare, lukkede træk om munden, som han mindedes i glimt fra sommeren forut paa Helgeby – var blit saameget ^[247] mer fremtrædende. Og hvor hendes øine hadde faat en underlig febrilsk, urolig glans. –

«Tar De imot en liten visit paa «hybelen» imellem iaar ogsaa, frøken Asta?» sa han engang.

Det var, som om noget kaldte paa ham i de øinene. Som de fortalte ham historien om en ensom menneskesjæl, der holdt paa at slite sig ut i angst og uro og spænding!

Hvorfor? – spurgte han sig selv, hver gang. Og hver gang med sterkere interesse, større samfølelse med en, der led – som han!

Det var som hans sjæl blev urolig for hendes skyld. Trangen til at gaa hende imøte, til at stille sig ved siden av hende – som en bror – som en ven – blev større og større. Han syntes, han maatte verne hende. Mot noget, mot nogen. Han visste ikke hvad, eller hvem. Indenfra – utenfra?

Han begynde at lete i sin erindring for bedre at forstaa. Gik tilbake til sommerens begivenheder. «Kjøbenhavnerskandalen». Else's antydninger dernede ved Helgebyvandet hin maaneskinsaften. Hvorledes forholdt det sig dengang? Hvad var der skedd siden? Var hun nu paa veien – kjæpende mot alt og alle for at vinde lykken? Eller stred hun med overspændte og slitte nerver – for at overvinde sig selv? –

– Asta møtte hans varme, aapne blik. Og smilte. Det var et tungt, træt smil. Men hun hadde idetsamme faat et litet skjær av rødme op i kinderne.

«Tak – vil De besøke mig, saa tar jeg da ^[248] imot, kan De vite! De kan bare telefonere iforveien. – Jeg er forresten omtrent alltid hjemme mellem 4 og 5.»

«Og Deres nye bok?»

«Endelig kommer den da i bokhandelen om et par dage.»

Det blev sagt uten glæde og uten uttryk for nogen slags spændende forventning.

«Da vil jeg naturligvis straks se at faa læse den. Og saa maa vi snakke om den – likesom sidst!»

Hun nikket. «Hvor snil De er!»

Der kom en taknemlighet op i hende. En trang til at ta imot noget godt. Som hun trængte til.

Hun stod nu ute i entréen og trak paa sig sine hansker. Eilif hadde fulgt hende gjennom dagligstuen, der i øiblikket stod tom, og hadde hjulpet hende kaapen paa. Nu holdt han muffen frem mot hende.

– «Og saa har vi jo nogen fælles erindringer dernede fra Syden, vet De,» hvisket han, saa lavt han kunde. «De kommer ofte op for mig i denne tiden, kan De tro. – Og det gjør saa godt at faa tale litt ut imellem.» Han gjorde en bevægelse med hodet mot værelserne indenfor – dagligstuen og barnekammeret med den lille seng. – Asta nikked igjen. Og der var en varme over det faste haandtryk, hun gav ham, der sa ham, hun forstod.

– Saaledes hændte det ikke saa sjelden i de uker, som nu fulgte, at Eilif Bech om eftermiddagen ringte paa Astas dør. Og kom ind og satte [249] sig likeoverfor hende. Mens hun hadde sin faste plads paa «den grønklædte». Og snakket med hende. Om stort og smaat. Om dagens begivenheder. Om sit liv og sit arbeide. Og om hendes. Uten dog at møtes *der* av nogen større fortrolighed – hvad han endnu ikke hadde fint nok øre til at merke. – Men, først og sidst dreiet hans tanker og hans ord sig jo om den grusomme fiendes uavladelige og ubønhørlige arbeide derhjemme, hvor lille Einar laa i sin stille, taalmodige kamp, uten klage – men for hver dag med færre kræfter og større piner!

Og med den sympati med alt menneskelig, der var et av hoveddragene i hendes karakter, hørte Asta paa ham. Og forstod.

Mens det paa samme tid blev som en slags befrielse for hende at slippe bort, om bare for en liten stund, fra sig selv. Komme over i det almene. Eller det, som hørte ham til!

Om hun end ikke der kunde avverge noget for ham – saa følte hun dog, at det kunde lykkes hende, gjennom sine egne erfaringer, eller den art intuition, som hørte hendes specielle evner til – at finde uttryk for, hvad der i denne tid, mer ureflekteret, ofte mere uartikuleret var sat i bevægelse inde i Eilifs sind. Og derved løse det ut gjennom den sympati, han trængte til. –

Og disse samtaler – kortere eller længere blev dem begge, litt efter litt, saa underlig *selvfølgelige*.

Gik som et næsten nødvendig led ind i deres [250] tilværelse. Noget de saa hen til. Og gjemte op til.

– Slik som det kan ske. Naar en pludselig liten dreining av skjæbnehjulet kan komme til at stryke væk for to mennesker hele det konventionelle yderlag – dette, som en jo snart lærer at lægge sig til som beskyttelse mot hvad der med livets hele blodige tragik sammenfattes i ordet: menneskene! – Og de to saa føler, at nu har de bare ganske enkelt at *være sig selv*. Uten omsvøb. Og i fuld, aapen tryghed.

– De kan ellers være saa forskjellige, de være vil – av anlæg, evner, livsvilkaar og skjæbne. – Men de vet, de aldrig vil kunne komme til at misforstaa hinanden. Fordi én ting staar fast – og forener dem: Likeoverfor selve livet stiller de sig paa samme maate!

– De fegter med det. Utfordrer det kanskje. Hensynsløst. Ubetænksomt. Saares av det. Plyndres av det! – Men blir alltid ved at se det ret ind i øinene. Strider mot det med aapent bryst, og lar huggene falde som de kommer! – Uten tanke paa at søke redning eller hjelp ved uværdige alliancer – eller at binde sig til det

gjennem en æreløs fred!

Altsammen fordi der inderst i deres sjæle sitter en *tro*. Fordi de – kanske uten at vite om det – dog eier en slags stille, mystisk forvisning om, at det kun er derved, at de kan *bevare sig selv*. Og finde frem til det som er – *veien – sandheden – og livet!*

[251] I sine ydre forhold prøvet Asta i denne vinter av al magt og vilje at føre sit liv ganske som ellers.

Hun hadde endog fra nytaar av tat op sine fjortendaglige torsdagsmottagninger fra aaret iforveien.

Det var ikke skedd uten kamp. Hun var just ikke saa meget «menneskevenlig av sig», som hun haanet sig selv med at si. Men paa den anden side syntes hun ikke, hun vilde eller burde miste al føling med mange av disse mennesker, hvis arbeide og interesser ogsaa var hendes. Og hvoriblandt der dog var enkelte, hun betragtet som virkelige venner.

Og – hvad der var langt mere avgjørende. – Det gjaldt at vise verden, saavidt hun rak, at her, *hos hende*, indtok Gustav Klemm fremdeles og uavkortet den samme plads som kredsens midtpunkt – som han aaret iforveien, uten protest og saa ganske selvfølgelig hadde indtat –

Førend «Kjøbenhavnerskandalen» kom paa!

Dette var, hvad hun *vilde*.

Men, hindre kunde hun ikke, at glansen av disse sammenkomster, for en stor del var borte! Maaske ikke saameget for de andre som for hende selv!

«Jubelvinterens» festblus kunde ingen vilje tænde paanyt!

Selv følte hun sig ikke længer som den sikre feirede vertinde, omstraalet av den nimbus, som Gustav Klemms aapne hyldest og anerkjendelse av hende, baade som personlighed og som forfatterinde, dengang hadde git hende! Og rik i sin [252] stolte, hemmelige bevissthed om det lykkelige kjærlighedsliv, de to eiet sammen!

Endog den forventning og interesse, der i denne kreds hadde knyttet sig til hendes nye bok – bebudet til jul og først fremkommet længe efter – var slappet, ja syntes næsten at være druknet i en nær sagt hysterisk begeistring over et par andre verker, der var utkommet til jul – og av de ledende anmeldere og deres meningsfæller straks var slaat fast som aarets literære begivenhed!

Mellem disse var der ogsaa et litet bind digte av en ung debutant, der næsten enstemmig syntes at være gaat av med seiren.

– Og det var just de samme digte, som Gustav Klemm hin sommeraften ute paa Bygdø hadde hat med sig i manuskript og latt hende gjennemlæse!

Nu hadde han selv i «Tiden» ofret dem et par hele spalter og introduceret den unge lyriker for publikum som intet ringere end en «digter av Guds naade» –

Men Gustav Klemms navn og hans ord hadde jo rigtignok ikke længer den samme klang og den samme

prestige som før!

«Kjøbenhavnerskandalen» hadde øvet sin virkning.

Den hadde avsat som en sort, hemmelig plet, noget av et brændemerke paa ham. Der kunde avdækkes, offentlig eller privat – naar det viste sig at være oppørtunt!

Saa utrygheden laa likesom i luffen omkring ham!

[253] – Hvad der dog var endnu mere tragisk: Det var, som om denne sladderens og skandalsykens kolde aande, der uavladelig slog ham imøte – var blit til et slags *dragsug* for ham selv – der uimotstaalig trak ham til sig – med sig – nedover!

Og i den kamp, der da opstod, laa «stimulanserne» ham nærmere ved haanden. Blev lettere at ta til – end før!

Asta saa og forstod, at den mand, hun endnu elsket og trodde paa, ubønhørlig nærmet sig noget avgjørende og skjæbnsvangert.

Hun skjønte det, av alt det, han tiet med. Og av noget av det, han sa. Og av hele hans uttryk og person, der ofte talte sit tydelige sprog.

– Om hun ikke til overflod ogsaa kunde faa det fra fjernere bekjendtes tankeløse sladder. Eller gjennom telefonen til redaktionen, hvor svaret kunde lyde: «Har ikke været her paa flere dage» i en tone, der ikke kunde misforstaas?

– En aften, hos sig selv, hørte hun ogsaa et navn – i forbindelse med hans – *fru Bervig*.

Men *da* var der gledet et stolt og foragtelig smil om Aastas mund. Og hun hadde reist hodet. Som hun pleiet – naar verden kom hende for nær!

Og de kom op i hendes erindring, de ord Gustav hadde brukt, engang i en trøstesløs stund.

– Giftig sladder – brødnid og misundelse – og hevn! Endnu farligere, mere ondskabsfyldt, fordi det som tiest kom skjult – maskeret.

[254] I *alt* vilde man jo nu se gjentagelse av sommerens ulykkelige begivenhed! Knæsatte alskens løse rygter, uten at ane sammenhængen; En mands ridderlige forsvar, og spontane «gammeldagse» avstraffelse av en anden mands pøbelagtige angrep paa en kvinde! –

– Og, Asta var gaat like over gulvet, hen til fru Bervig. Som hun netop av denne grund heller ikke iaar hadde villet utelukke fra sine mottagninger. Og hadde sat sig ned ved siden av hende og talt næsten demonstrativt længe og livlig med hende!

Fru Bervig syntes ogsaa, trods al sladder og alle skandaler, for sit vedkommende at ha bevaret sit glimrende humør og sin gode samvittighed ubeskaaret! Hun uteblev heller aldrig. Og, motsat alle andre, vedblev hun at behandle Gustav Klemm med en kanskje endnu mer fremtrædende dyrkelse end aaret iforveien!

Likeoverfor Asta var der nu intet spor igjen av dette triumferende i blikket, der hadde slaat hende forrige sommer – dengang de møttes i forværelset, efterat Asta hadde været oppe hos Gustav paa redaktionskontoret for at hente sit manuskript.

Hun var tvertimot saa indsmigrende. Saa katteagtig behændig i sine manøvrer. Som hun nu kom med sine smaa hentydninger til Aastas «moralske mod», som hun kaldte hendes uafhængige tilværelse modsat familietraditionens konventionelle aag! Og i de mest smigrende og velvalgte ordelag komplimenterte hende i anledning av hendes sidste bok. [255] «som ved Gud *maatte* læses flere gange for helt ut at nydes og vurderes efter fortjeneste.»

– Saa Asta med sin aapne, umistænksomme natur, virkelig begyndte at gjøre sig smaa selvbebreidelser for den antipati, som hun ikke *kunde* faa rigtig bekæmpet likeoverfor denne saa velmenende dame. Med den, litt fremmede vestlandske, ugenerte livlighed og den saa ubehagelig utrygge aapenmundethed! – –

*

Forholdet mellem Asta og Gustav Klemm var utover vinteren blit mere og mere ujevnt, mere og mere opprevet! Som fylt av en indre tragik – og med spirer i sig til sin egen opløsning!

I det hemmelige verksted inde i Aastas bryst, arbeidedes der uavladelig. Hun gjennemgik perioder av intens lidelse og nerveslitende spænding. Der altsammen suget av hendes livskraft – og paa samme tid la næring og stof til den *store beslutning*, hun gik og bar paa!

Jo ensommere og ulykkeligere Gustav blev. Jo sterkere sladderens og bagtalelsens *dragsug* syntes at øve sin tragiske virkning – jo mere pustedes der ogsaa til den ulmende gnist, der skulde faa denne beslutning til at sla ut i gjerning!

Hun – hun alene – var den som kunde redde ham! Reise ham. Opvække og styrke hans tillid til sig selv og til menneskene! – Ved at gjengi ham troen paa *hendes* kjærlighed, – der uavkortet stod færdig til alle ofre!

[256] Men naar gnisten fænget. Og det begyndte at blusse op. Og det syntes hende, at *nu* – nu netop var tiden der –

Saa *kunde* hun ikke –

Noget sterkt og usynlig. Noget, der fløt i hendes aarer. Der mumlet og hvisket i hendes øren. Tvang hende. Holdt hende fangen. Lukket hendes mund. Bandt hendes fot. – Og hun *maatte vente* – –

Og tiden gik –

*

Asta hadde arrangeret en ekstra selskabsaften sidst i april. Fordi den unge Thorvald Hebbel, hendes venindes søn, en begavet og lovende ung mand, der efter en ganske opsigtsvækkende glimrende eksamen med statsstipendium hadde opholdt sig et par aars tid i utlandet for at fortsætte sine literaturhistoriske

studier – nu var kommet hjem! Og hadde tilbudt hende i hendes kreds at forelæse et «causerie» over en del av sæsonens bøker – hvoriblandt hendes egen. Han hadde utarbeidet det for Studentersamfundet, og skulde foredrage det der den paafølgende lørdag.

Og Asta hadde med stor tak mottat hans tilbud.

– Gjesterne var samlet.

Gustav Klemm hadde indfundet sig. Fru Bervig manglet ikke.

Asta gik om blandt sine gjester, med hektiske roser og en feberglans i øinene, mens teen blev drukket.

[257] Hun var i stor spænding.

Hvorledes vilde nu hendes unge ven stille sig likeoverfor hendes sidste arbejde? Hvad vilde han fremhæve, hvad vilde han la ligge?

Hendes bok hadde allerede faat flere, og for det meste anerkjendende anmeldelser i pressen. Men man hadde dog stillet sig kjøligere – «mindre forstaaende», som Asta kaldte det – end likeoverfor hendes foregaaende arbejde.

«Tidens» anmeldelse var en av de sidste i hovedstadspressen. Og undertegnet G. K. Den var holdt i en respektfuld og anerkjendende tone. Var endog paa sine steder sterkt rosende. Saa enhver utenforstaaende maatte være av den mening, at en forfatter hadde al grund til at være særdeles vel tilfreds!

Men da Asta den morgenen klippet den ut og la den ind i mappen til de andre – saa hadde hun dog følt en saar og tyngende skuffelse krype over sig.

Formen, den kunstneriske opbygning, fordelingen av lys og skygge, de rent lyriske partier – det var, hvad *han* hadde lagt vekt paa! Den levende menneskeskildring. Karakterernes utvikling. Brytningen av de sjælelige strømninger. – Alt det, der hadde sin kilde i hendes eget dypeste tanke- og følelsesliv – det hadde Gustav Klemm latt ligge. –

Fordi han ikke *saa* – ikke *forstod*?

Fordi meget av det kanskje rent ut var ham *imot*?

[258] Men, hvorledes vilde denne unge mand, som man nu ventet sig saameget av. Som var *fremtiden*. Hvorledes vilde *han* dømme? – Ikke alene hendes bok, men hele den literatur, der var vokset frem i hans fravær? – Følte han den som et uttryk for sin tid? Eller sat den, efter hans syn paa tingene, endnu med alle røtter fast i den foregaaende?

Og Gustav – hvorledes vilde han forholde sig, hvis nu den dom og kritik, denne unge literat kom med, ikke stemte med hans opfatning? Ja, kanskje gik i den helt motsatte retning?

– Nu reiste Thorvald Hebbel sig derhenne.

Asta klappet i hænderne og stanset den surren av tale og latter, der fylgte det store rum.

Og alles øine fæstet sig paa taleren, der stod i værelsets bakgrund, under de store skraavinduer med et litet bord og den obligate vandkaraffel foran sig. Og en manuskriptrulle i haanden.

Det var en litt kort, men velbygget skikkelse, med mørkt haar og et par levende, brune, kloke og vakre øine, der syntes fulde av livsglæde, selvtillid og entusiasme.

Den første del av hans *causerie* omhandlet et par i det sidste aars tid utkomne novellistiske og dramatiske arbeider, der særlig hadde vakt opsig. Og som stadig av den ledende kritik blev henvist til, som typisk og fuldlødig uttryk for det høieste av literær kunst, den sidste tid hadde frembragt.

– Thorvald Hebbels stemme var vellydende. Hans form klar og omhyggelig utarbeidet. Men først [259] og sidst var det hele foredrag sprudlende livlig. Gav uttryk for en næsten overstrømmende varme, der saa igjen kunde avløses av en elskværdig tør humor, hvor smaa lune, kritiske *bons-mots*, anvendt paa aktuelle emner, blandet sig med ungdommelig dristige paradokset!

Det blev paahørt med megen opmerksomhed. Vaktes av og til høi munterhed og blev sterkt applauderet

Saa gikk han over til at tale om Aastas bok.

– Først gjorde han en let, fin hentydning til, at da den sympatiske forfatterinde og den elskværdige vertinde her var forenet i en person, saa maatte han jo la de slemmeste indvendinger staa hen til en bedre leilighed!

Men, idet han saa, tildels spøkende polemiserende mot flere uttalelser og uttryk, hun hadde brukt og paaviste enkelte «brud paa linjen», som han mente at ha fundet i utviklingens gang – saa fikk han dog paa en baade smuk og behændig maate vist bokens forfatterinde, at den i sin helhed var i fuld samklang med hans egne idéer, og at han, med sin sympati *netop* hadde hørt tonen fra de finere, dyptklingende strenger, som var undgaat alle de andre anmelderes øren! –

Dette avsnit blev ogsaa applauderet. Og man gratulerte Asta fra alle kanter.

Der flammest noget lykkelig op i Aastas hjerte: Vilde Gustav ikke nu ogsaa se og forstaa? Og vilde han ikke være stolt av hende, naar ogsaa de unge – *fremtiden* –

[260] Hendes kinder blev endnu hetere. Hendes puls banket sterkere.

Hun saa hen der, hvor han sat. Paa sin gamle plads derhenne halv skjult, bak flygelet. – Han kom ikke hen mot hende – som de andre.

Saa vilde hun gaa til ham. –

Men – hvad nu?

Den unge taler stod fremdeles derborte bak sit lille bord med vandkaraffelen.

Han rømmede sig. Og gjorde en pause. Og foldet saa ut den lille manuskriptrul, han hadde i haanden.

– Han vilde begynde med at gjøre sin undskyldning for de literære smagsdommere og kritikere av

den ældre skole, som kanske var tilstede. Og bare be dem betragte det standpunkt, han maatte indta, som likesaa sandt og berettiget for ham og mange av hans generation – som han selv gjerne vilde ha respekt for den dom, de selv, de ældre ut fra sin tid og sit livssyn maatte fælde.

Men, naar det her gjaldt et litet bind lyriske digte, et debutarbeide, der var utkommet til jul

– saa maatte han dog ta bestemt avstand fra de hyperboler, der i den anledning var ødslet med fra enkelte anmeldere – ikke mindst fra en ældre, æret kritiker, der i sin henrykkelse ikke kunde nøie sig med noget ringere end at betegne den unge lyriker som «en digter av Guds naade». – «Nu ja – enhver fik jo beholde» – her kom det et elskværdig smil – «sine begreber om de forskjellige kunstneres respektive relation til den guddommelige ^[261]oprindelse!» – Men her, i denne forbindelse maatte han, som repræsentant for de unge, tillate sig en bestemt protest mot, hvad han vilde betegne som et mildest talt ubetænksomt misbruk av et stort ord.

Og han vilde nu be om, som illustration til sin mening, at maatte faa lov at forelæse nogen fordringsløse parodier, som han hadde moret sig med at lage paa enkelte av samlingens sterkest fremhævede «perler». Om end smag og simpel anstændighedsfølelse forbød ham i et selskab av damer og herrer i dette øiemed at benytte sig av nogen av de mindst «rene» av disse perler – hvad der unegtelig kunde have været meget fristende!

Men han ønsket bemærket, at det hele bare var en harmløs spøk, ikke beregnet paa offentliggjørelse. Kun et forsøk paa derved maaske at kunne aapne enkeltes øine for den virkelige gehalt av dette saa rent uforholdsmæssig opskrytte produkt!

Den parodiske omdigtning av versene, der var utført med en overlegen virtuositet, vakte stormende munterhed. Man tok ikke egentlig parti. Lot det hele mere drive ut i spøk. Men man moret sig. Og det var derfor, man var kommet!

Asta maatte jo hen og takke sin unge ven og si ham noget behagelig. Og hun maatte komplimentere hans mor, som sat der, noksaa skjult og stille, men hvis tungsindige øine bak lorgnetten nu uttrykte glæde og stolthed over sønnen. Hendes eneste lyspunkt i verden!

Men Aastas kinder glødet. Hendes hænder var ^[262]kolde og klamme. Hun saa med noget av en syk samvitighed hen paa Gustav Klemm, der fremdeles sat urørlig, halvt dækket av flygelet. Nu kunde hun se hans ansigt. Der var et spottende smil om hans mund. Hans farve var blit sterkere. –

I samme øieblink reiste han sig. Og gik hen til en større gruppe, der nu staaende hadde samlet sig midt paa gulvet, hvor de ivrig diskuterte og disputerte om, hvad der hadde været fore.

Idetsamme han nærmet sig, var der enkelte, især av de yngre, der trak sig litt generte væk. Men som gjaldt det kun at gjøre plads for ham. Andre avbrøt den sætning, de var midt op i, saa samtalen gik istaa – og der blev noget av en pause.

Et eneste minut var der likesom tomt om ham –

Asta var i samme øieblink henne, hvor han stod. Hun visste, hvad han nu følte. Ingen uten hun ante,

hvor bittert!

Han mottok hende med en spydig bemerkning om, hvor udmerket hun hadde arrangeret det for at berede ham en glad overraskelse. –

Hun fik ham sagt, hurtig, indtrængende, at hun intet visste forut om digtene. Men, at hun var viss paa, den unge Hebbel ikke hadde tænkt andet, end at det hele skulde tages let paa, som en harmløs spøk. Og at han hadde trodd, de *alle* vilde more sig over det – selv den ældre kritiker, det jo paa en vis var gaat ut over! – For ingen kunde jo vite bedre end han, at det bare var ved at ^[263] være ensidig og fremsætte paradokser, at en kunde bli morsom og faa sagt noget rigtig slaaende!

Men hun saa, at hans pande var sammentrukket. Med tunge skyer over. Og at der i hans blik var noget hvast, ondt – og paa samme tid forpint.

Nu sluttet der sig nogen andre til dem. Flere uttrykte sterk misbilligelse av ungdommens hensynsløse hovmod og selvtillid og dens mangel paa virkelig utviklet kunstsans.

Dette blev adresseret som en kompliment til Klemm.

Han gav ogsaa sin tilslutning i nogen bitende ord om «umodne, hvalpete begavelser», der vilde tiltrække sig opmerksomhed og bifald ved «clowngrimacer og publikumskunster». –

Men, der var likesom ingen rigtig resonnans omkring ham allikevel. Man var hurtig færdig med ham. Og trak sig tilbake. Spredte sig – og fortsatte paa egen haand. Mest to og to. –

Astas hjerte brændte av sorg og harme. Hun var forbitret paa den unge literat, som hadde beredt den ældre, saa forfulgte kollega, denne ydmygelse!

Og det, her paa dette sted, hvor han netop hadde hat den forreste plads og den avgjørende stemme, i alle æstetiske spørsmål! – Og saa ubetinget været den første autoritet for de fleste av dem – der nu feigt «tok avstand» fra ham! –

Og – mens hun nu fik en av selskabets musikalske kræfter til at foredrage nogle saker paa ^[264] flygelet – arbeidet hendes hjerne under et høitryk, der var som en feber:

Engang hadde hun følt, at der blev kaldt paa hendes mod, hendes alvor og uavhengighed. Det var da det gjaldt at faa frem til utvikling, det hun eiet av gjærende kræfter og evner. – Og hun hadde fulgt.

Nu, – efter dette sidste aars kamp og bitre erfaringer – nu følte hun det, som om kaldet atter var der! Opgaven stilledes hende paany – men paa en høiere, mere utsat plan. Med større sak – og større offer.

– Hun skulde endnu engang ta sin skjæbne i sin egen haand. Og finde sig sin egen vei –

Og – hun vilde ikke bøie undav!

Det var idetsamme som gik der en susen av sterke vingeslag over hendes hode: Nu var beslutningen der. Stor og færdig steg den frem i hendes sjæl.

Nu skulde hun vise Gustav, at hun dog kunde holde maal.

Hun vilde komme til ham og si: Her er jeg, Gustav. Det, du forlangte av mig dengang – en aften, for et aar siden – det kommer jeg nu frivillig og gir dig. En stor gave er det. Det største jeg eier. Mig selv. Du skal ikke længer gaa og tro saa smaat om mig, at det er *feighed for opinionen*, eller saaret selvgodhed, der holder mig tilbage! Menneskene faar nu si, hvad de vil. Aapent kan vi vel heller ikke trodse de borgerlige love – saameget dette end for mig vilde synes at ^[265]være det sandeste og det rigtigste! For i virkeligheden staar vi jo som frie mennesker begge to. Og vi vil hæve os op til at skape os vor egen lov. Vi vét jo med os selv, at den ikke staar i motstrid med det store, guddommelige moralbud. Vi gjør intet andet menneske uret. Vore følelser er rene og alvorlige. Og vor egen æresfølelse og ansvarsfølelse vil bygge værdigheden og trygheden om os. Vi skal hjælpe hinanden til at leve. Du skal faa kraft til at motstaa. Og dine rike evner skal igjen utfolde sig og mane andre til stort, humant livssyn og til kamp for tolerance og aandsfrihed. – Som saa mange gange før. – Og de skal erkjende sin uret mot dig.

Vort forhold maa jo endnu en tid, fordi det maa skjules, bli hjemløst. Ufuldkomment. Men om ikke ret længe, kan vi ogsaa utenfra faa det stempel paa det, som berettiger os til aapent at vedkjende os det.

Indtil da. – Vær varlig med mig. Forlang ikke for meget. Jeg viker ikke tilbake for at miste andre menneskers agtelse og venskab for din skyld. – Men skulde min mor faa det at vite – saa vilde jeg tilføie hendes hjerte et ulægelig saar. Og *det* vilde jeg saa gjerne spare hende for – om mulig!

– Selskabet brøt op.

Hun hadde faat trukket Gustav litt tilside, førend han gik.

Han blev opmerksom paa hendes uttryk. Det var saa forandret. Saa spændt. Med noget sterkt og beaandet, der likesom spillet i hver fiber i det intelligente ansigt –

^[266]Og hans skjønheidsutviklede blik hang ved denne nye charme, der nu aabenbaret sig hos hende – med beundring, med et glimt av varme, av ømhed og glæde.

Og Asta opfanget skiftningen i hans minespil og uttryk. Nu saa hun atter den mand, hun hadde lært at elske. Gustav Klemm fra vinteren forut! Fra den lyse juniaften ute paa Bygdø – i skjæret av solnedgangen – med glans fra sjø og himmel omkring sig!

Og hendes hjerte banket. Hun trak pusten tungt. Som var hun nær en hulken.

«Gustav», hendes stemme var fuld, med noget dirrende i underklngen. «Faar jeg lov til at komme ut og se, hvorledes du har det derute? For eks. imorgen eftermiddag? Jeg har noget viktig at snakke med dig om. Noget stort at spørge dig om. Noget forførdelig stort,» gjentok hun og fæstet sine store, straalende øine paa ham med en saa intens og eiendomlig glans, at han studset.

Der gik en hastig bevægelse over hans ansigt. Om de fyldige læber trak der sig et usikkert, ubestemmelig smil.

«Vil du det? Du er velkommen. Men ikke imorgen. Jeg er optat. Men iovermorgen – til tjeneste.»

Han spurgte ikke mere. Hans stemme var rolig, næsten let. Men, der var noget i hans haandtryk, varmt og dvælende, som sa hende, – at nu var han ialfald ogsaa glad – og tryg.

– Om han end ikke forstod. Ikke nu.

[267] – Asta stod igjen midt paa gulvet i sin hybel. Alene. Hun holdt haanden haardt mot hjertet. Taarene brændte i hendes øine. Og hun hvisket fremfor sig:

«Jeg elsker ham jo – jeg elsker ham – Ingen er som han.»

Hun gjentok det for sig selv.

«Ingen er som han.»

Og et litet øieblik bakefter – kom det stille, hviskende:

«Og han elsker mig.»

*

Klokken var ikke mer end 11 næste formiddag, da det ringte paa døren til Astas atelier.

Hun var litet oplagt til at forstyrres. Og lukket motvillig op.

Til hendes store overraskelse var det ingen anden end hendes unge ven, Thorvald Hebbel, causeuren fra aftenen forut!

Han var øiensynlig litt nervøs og forlegen. Takket Asta for gaarsdagens hyggelige aften. Hilste fra sin mor. Rømmet sig. Og kom likesom ikke længer.

Asta bad ham sitte ned, og satte sig selv likeoverfor. Men uten nogen fremtrædende hjertelighed. Hun takket ham for den forstaaelse, hvormed han hadde omtalt hendes bok. Men stanset saa op, hun ogsaa. Uten at gaa videre. Ventet likesom paa, at han skulde komme frem med det, der hadde bragt ham derhen.

[268] Han dreiet paa sin hat, som han holdt i haanden. Og læste gjentagne gange, og som det syntes med stor opmerksomhed, fabrikantens navn i bunden paa pullen. Og rømmet sig igjen. Hans applomb fra aftenen forut var ganske forduftet!

«Mor syntes, jeg selv skulde gaa op til Dem idag, frk. Steineger,» kom det saa endelig. Og stemmen hadde sin varme, naturlige klang, mens hans brune øine troskyldig møtte hendes. «Og be Dem om undskyldning for at jeg – ganske visst uten at ha gjort mig egentlig rede for det iforveien – kom til at fornærme en av Deres gjester – og derved ogsaa Dem selv igaaraftes! De skjønner, hvad jeg sigter til. – Feilen var, at jeg hadde fundet paa at komme med disse smaa digtparodierne mine som en overraskelse. Jeg trodde det skulde bli saa morsomt. Ikke engang mor visste om det. Jeg tænkte, *alle* vilde forstaa, det bare var gjøn. Om det end naturligvis var mit alvor, det jeg sa om digtene forresten, kan De vite! Jeg hadde slet ikke heller ment det som noget angreb paa Gustav Klemm personlig. – Han med sin brillante og slagfærdige pen sitter da vel forresten saa pas fast i sadlen, at han maatte kunne taale en anden mening end sin egen! Og enhver faar jo beholde *sin* opfatning av et kunstverks værdi. – Men det var det, som

gjorde det saa galt, at *Deres* selskab var privat. Og *mit* foredrag var beregnet paa «Samfundet»! Det gjør svær forskjjel! Og *det* var likesom rent kommet bort fra mig! – Jeg skjønnte jo, at Klemm var ordentlig sint paa mig. Men, at De ^[269] var vond paa mig, frk. Steineger, det var meget værre! For det merket jeg ogsaa! Ja, jeg forsikrer Dem, – jeg har været *saa* lei over det bakefter *saa*!» – kom det tilslut aapent og lyst, med en appel til Astas tilgivelse i det bønlike blik.

Asta nikket let et par gange. Som hun pleiet, naar det var noget, hun var enig i. «Ja, jeg vil oprigtig si, at jeg syntes, det *var* kjedelig,» svarte hun. «Ikke kanske saameget for» – og nu kunde hun ikke hjelpe for, at der kom et litet smil – «den morsomme parodiens skyld. For, ærlig talt, der holder jeg sandelig med Dem, jeg ogsaa! – Men, der var noget andet – efter min mening langt alvorligere, og som virket ulike pinligere – der kom frem igaar! Og det var dette – denne kamp likesom, mellem de unge – og de, som er ældre! Dette hovmod – rent ut sagt – den hensynsløshed, som det er at kaste dette ord: «Vi unge», som dere altid siger – frem, som et – som et trompetstøt – skurrende, paagaende, – i ansigtet paa dem – der *ikke længer er unge!*»

Asta hadde talt sig varm. Og fæstet nu sine øine likesom utfordrende paa den unge literat.

«Men, frøken Steineger – jeg *mente* ikke – De *maa* ikke –» Han var blit blussende rød.

«Ja, omforladelse min kjære Thorvald! – Men jeg, som jo har kjendt Dem helt fra De var skolegut, jeg synes, jeg maa faa lov til at snakke like ut – ikke sandt? De har jo ogsaa slik vind i seilene, De, saa De kan nok taale litt motbør, ikke sandt? – Men dere unge *skal* skjønne, at slikt maa saare og ^[270] opirre og sætte ondt blod! – Endda de ældre naturligvis kan være –» hun saa drillende paa ham midt i alvoret – «langt klokere, langt mere dypt alsidige, mere retfærdige, mere modne – end – De selv for eks.!»

«Ja, det kan nok hende det. Det kan De nok ha ret i paa en vis. Men –» Og den unge mand løftet ogsaa hodet og saa ivrig og kamplysten ut. «Men vi, som er unge *nu* – vi *maa* reise os mot den indflydelse – den lammende, negative, nedbrytende indflydelse, som mændene fra ottiaarene har hat saa altfor god tid – og evner ogsaa, med alle de begavelser, de har kunnet stille – til at utøve paa os selv i vor opvekst – ja paa hele nutidssamfundet!»

– «Og saa uten videre *glemme*, hvad dere har lært av disse mænd!» svarte Asta hurtig. Og der kom en liten rynke mellem øienbrynene, der gav hende noget strengt, overlegent. – «Hvor stod ungdommen nu, hvis ikke disse banebrytere gjennom tvil og lidelse og anfektelse og mishandling hadde brutt stængsler ned – og fordomme, og falske værdier? Revet stasen av disse overfladiske, saakaldte *ideale* livsprinsipper? De, som bare er puter til at hvile paa, men ikke verktøi til at arbeide med! Husk, det er de mænd, som har skapt ordene: fri tænkning, fri forskning – personlighedens ret – *individet* – husk det!»

– «Aa – det meste av det der hadde de fra de store aander, like til fra tyve aar iforveien,» avbrøt Thorvald Hebbel. Han var ogsaa nu i fyr og ^[271] flamme. «Den generation, hvortil Gustav Klemm hører –»

«Den generation har hat det *ondt*,» skjøt Asta ind med varme. «Netop fordi de kom *efter* de andre! – Saa faldt det store oprydningssarbeide i deres lod. De maatte likesom krabbe sig frem mellem alle slaggerne de, – som laa igjen overalt. Og prøve paa at finde guldkornene i *dem*! Mens luften endnu var full av det støv og det smuds, der var hvirvlet op efter det voldsomme arbeide, disse «store aander» hadde

hat med at hugge malmen ut av fjeldet – dernede i gruberne og skakterne – De ved –»

«Det er noget sandt i det. For nogens vedkommende blandt dem! Men, saa varte det ikke længe med den søkningen efter det der guldet ialfald! Dertil var de efterhvert blit for skeptiske, for kritiske – og for *lyssky*! De *taalte* snart ikke længer noget, der skinte og lyste – som guld! De holdt jo for ørene sine, bare en nævnte slikt som «idealer» og «tro». – For dem kom slagordet «kampen for tilværelsen» til at bli det eneste saliggjørende. Tat i sin dobbelte betydning – i forening med livsdriften, sanseligheden. *Der* fandt de *livssandheden*. Det passet dem ogsaa. Rent personlig. – Som oftest kom de jo fra smaa stængte forhold. Sommetider med daarlig arv – baade i den ene og den anden retning. Saa blev de bitre i sin selvfølelse, og egget i mistro til alt bestaaende. Og kastet sig ind i oppositionen. Blev radikale, naturalister, socialister. Kom sig op paa det. Gjorde ^[272] glimrende propaganda for det! – Evner hadde de. Stilistiske begavelser var de ofte ogsaa. Netop saan som Gustav Klemm. Og for det meste trodde de vel, ialfald til at begynde med, paa sin berettigelse til det nedrivende arbeide, de gav sin støtte! Jeg var selv begeistret for Gustav Klemm som skolegut. Hørte som student i samfundet glimrende foredrag av ham. Og hans bok om «ottiaarene». Og hans korrespondancer fra Paris til «Tiden» dengang han laa der med journaliststipendium – ja, jeg tænker, De husker dem likesaa godt som jeg. De var enestaaende! – Men – han hadde jo sin svakhed. Allerede dengang. Der er ikke saa faa kvartalsdrankere i den generationen. – Og nu saa de jo, hvorledes det gik dernede i Kjøbenhavn i sommer! For noget, som heter: Moralsk rygrad, det eier ikke den slags folk! Og det er nu saa da, at naar et menneske ikke har idealer at arbeide for, ikke har noget fast standpunkt – om de begynder aldrig saa stort og aldrig saa høit – saa kommer reaktionen svært fort! Alle begreber blir likesom mere og mere flydende for dem. Slikt noget som kamp for renhed og sedelighed, det synes dem mere og mere kun at passe for idioter! Og saa blir der ubønhørlig nedgang og indre opløsning – over hele linjen! Det er saa sikkert som en laas! – *Da* slipper det, som Ibsen kaldte *rovdyrinstinktet* løs i en! Og det blir at karre til sig alle glæder og nydelser, baade dem av laveste art, og dem med alle de æstetiske raffinements, de raader over! En souveræn bruken og misbruken av alle ^[273] livets chancer! Uten forstyrrende indgrep av slikt som ansvar, pligt eller offer. – De ophøier jo sig selv til høieste domstol i *alt*. Og den domstolen, den frikjender dem i alt ogsaa – uten procedure! – Og derfor blir deres liv – som det er!»

«De maa undskylde mig, kjære Thorvald,» Astas stemme lød kold og tør og overlegen. – Men inde i hende hadde der idetsamme slaat et ekko ned av et ord, hun engang hadde hørt: «Menneskenes *dypeste skyldfrihed*, det er det nye i tiden!» Det var Gustavs ord hin dag paa Bygdø. – «De kan maaske ha ret. For enkeltes vedkommende. Men jeg vil si Dem én ting: Gustav Klemm er min ven. Jeg kjender ham. Jeg har kjendt ham godt, *intimt*» – «det er det samme, hvad han tænker,» sa det trodsig inde i hende. – «Jeg *taaler* ikke, at De slaar ham i hartkorn med – enkelte andre av hans samtid! Han *har* idealer. Han *har* moral. At han kan ha sin svakhed, sine fristelser. At *skinnenet* kan være mot ham. Det vet jeg ogsaa. Og – det der i Kjøbenhavn har skadet ham meget. Uoprettelig, hadde jeg nær sagt! – Men er det ikke en ynkelighed at angripen en mand – kaste smuds paa hans hele karakter – fordi slikt kunde hænde ved en enkelt leilighed og i forbindelse med – med ting – som kanske netop vilde tale til hans fordel – til hans ære – hvis folk bare kjendte den hele sandhed!» Og Asta reiste hodet triumferende, og de store, straalende øine spilte som i flammer, der uvilkaarlig bragte hendes unge motstander til at bøie hodet. – «Gustav Klemm er en i sit ^[274] inderste væsen ren, hæderlig og sand karakter,» fortsatte hun roligere. «Han kjæmper for, hvad han anser for ret. Og der *er* ogsaa uendelig meget av ret i det, han vil! – Hans personlige vandel har

jo ligget aapen. Med alle sine feil. Det vet De jo selv. Og hans livsskjæbne, – det ulykkelige egteskab, den store sorg, hans daarlige hustru har bragt over ham – alt det kunde vel bringe en mand med det gemyt til at – til imellem at søke stimulans – glemsel – og litt livsglæde.»

Hun holdt inde. Thorvald Hebbel hadde pludselig reist sig. Han stod med hatten i haanden foran hende. Hans ansigt var blit meget blekt. Og han bet sig flere gange i læben, som om han hadde vanskelig for at beherske sig.

Asta saa forundret paa ham.

En anelse grep hende. Hun vilde verge sig mot den. Hun reiste sig ogsaa. – Og lot som hun trodde, at han ønsket at gaa, fordi han syntes, visiten hadde varet længe nok. Hun smilte forceret. «Ja, undskyld, Thorvald – jeg blir saa ivrig. Det der gjør mig saa ondt, skal jeg si Dem! – Og nu har jeg nok rigtig tat av Deres tid. De er vel saa optat, kan jeg tænke, like efter at være kommet hjem –»

«Frøken Steineger.» Han la hodet litt paa siden. Hans brune øine saa paa hende med noget bønlig, som bad de paa forhaand om undskyldning for, hvad han nu vilde gjøre. – «Vi unge, som kjender Dem, som beundrer Dem, som regner Dem til en av vore – fordi De ogsaa er ung. Og fordi De av Deres anlæg og hele naturel staar os [275] nær og hører os til! De *maa* ikke – De skulde ikke tro Gustav Klemm *for* godt! Det er synd paa Dem! – Kjære frøken Steineger, De har altid været saa snil mot mig, helt fra jeg var gymnasiast, og vi disputerte om alting – kan De huske? Men – *De maa ikke tro Gustav Klemm saa godt, som De gjør!*»

Der var noget i den vegt, hvormed disse ord blev uttalt, der blev som et slag rettet like mot Astas fineste hjertefibre.

«Hvad *mener* De? Hvad *vover* De?» – Hendes ansigt var hvitt. Og der var en slik forbitrelse under den litt hæse stemme, at den unge mand uvilkaarlig tok et skridt tilbake.

Han svarte hende heller ikke. Bare stod urolig og nervøs. Som om han helst vilde flygte. Men ikke turde.

«Hvad *mener* De med, hvad De sa?» gjentok Asta, idet hun gik ham et skridt nærmere. – Og hendes blik var i dette øieblik baade koldt og arogant.

«Jeg mener – det var bare det, at jeg syntes, at jeg maatte være saa dristig –.» Han saa hende nu uforfærdet ind i øinene, men hadde vanskelig for at faa ordene frem. – «Saa hensynsløs kanske – fordi jeg trodde – fordi jeg –. Ja, det kan jo være det samme. Farvel, frøken Steineger! – Og vær ikke vond paa mig. Tro mig – jeg mente det godt.» Han strakte haanden frem.

Asta tok ikke mot den.

– «De kan forresten godt si, hvad De vil om Gustav Klemm.»

Nu var hendes stemme rolig. Og en viss kjølig [276] foragt præget hendes ord: «Det vil virkelig interessere mig at høre, hvad menneskene kan faa det til,» – la hun til, da han ikke svarte.

«Aa nei, det er bedre ikke at snakke mer om dette. Vær saa snil ikke at spørge mig –» «Jo, – nu *forlanger* jeg det!»

«Ja, naar De vil saa.» – Han dreiet paa sin hat og saa ned og talte med klangløs stemme, som om vilde han skynde sig at faa sagt noget, det gjaldt at komme hurtig over. «Det er vel noget alle vet, at paa det erotiske gebet har Gustav Klemm altid været anset for – meget frigjort! Hvad det her gjælder, tror jeg nok er almindelig kjendt i byen – jeg har først hørt det, efter jeg er kommet hjem

– nemlig, at der i det sidste aarstid har været et fuldt etableret forhold mellem ham og denne fru Bervig – foruten at der ogsaa –»

«Nei. Det er ikke sandt!» avbrøt Asta ham. Det kom aldeles rolig. Hun løftet bare øienbrynene en smule, som for endnu mere at uttrykke sin foragt.

«Mor» – begyndte han.

«Er Deres mor ogsaa med paa denne sladderhistorie?» skjøt Asta heftig ind.

«Mor trodde, De maatte ha hørt det nu.» Det kom mere dæmpet og fuldkommen behersket. «Men at hvis De visste, hvorledes det hele gaar for sig derute, saa – Jeg har en kamerat, som er ansat i «Tiden». Fru Bervig tilbringer nemlig ganske aapent flere dage derute i Bækkelaget ad gangen! – Der blir telefoneret til dem begge paa éngang fra redaktionen.

– Og da skal hun ikke ha den bedste indflydelse paa ^[277] ham paa andet hold heller! – Men mor mente, at De kanskje ikke saan vilde invitere dem sammen til Dem. Og at det var saa – saa galt av ham,» han prøvet tydelig at finde et svakere uttryk end det, som laa ham paa tungen, «at komme her sammen med hende og likesom paa en maate narre Dem til at protegere dem! – Men det er ikke bare det. Hvad de især er saa sinte paa ham deroppe i avisen for, det er, at han i den anledning ikke har brutt ordentlig med den sættersken deroppe i trykkeriet, som han nu i flere aar har staat i forhold til! – Det var jo meget for *hendes* skyld, at hans kone fik skilsmisse. – Det visste nok alle dengang – det var slet ikke konens skyld – som De tror –.»

«Saa?» – Det var, som om Aastas hjerte ikke mere slog. Men hun trak bare paa skuldrene. «Saa,» gjentok hun. «Det kan jo være mulig. Det er ialfald gamle historier det der. – Og den slags – kvinder faar man vel ikke skjænke saa svært megen tiltro. – Men, med hensyn til dette – med ham og fru Bervig,» hendes stemme var iskold. «Saa tillater jeg mig ialfald *foreløbig* – ikke at tro paa Deres – saa korrekte opplysninger.»

Der var en saa overlegen sikkerhed, og en saa fuldstændig overseen av hans ord og ærlige forsikringer i hele hendes væsen – at det ikke kunde andet end virke oppirrende paa ham. Men han betvang sin opprusende heftighed. Og svarte ikke. Stod endnu som uviss midt paa gulvet. – Saa rakte han atter haanden frem for at si farvel. Men hun saa det ikke. Eller ænset det ikke.^[276] ^[278] «Kjære Thorvald,» vedblev hun. Og nu var der en viss venlighed i hendes stemme. Men som fra en ældre, der nedlater sig til at svare en ung, umoden jypling. «Det gjør mig ondt, at dette skal være vor første samtale efterat De nu har været borte i saa lang tid. Jeg er viss paa, De mener mig det godt. Og det gjør ogsaa Deres mor, det vet jeg. – Men, jeg er nu av dem, der ikke følger flokken, og ikke lytter til løse rygter, naar det gjælder

mennesker, jeg holder av og tror paa! Skinnet kan være imot, som jeg sa. Det forstaar jeg. Men sandheden – hele sandheden i den slags ting – er der kun én som kjender – og det er angjældende selv! – Farvel –.»

– Asta laaste døren efter ham. Efter først at ha hængt ut paa dørgrepet sit kort med «Ikke hjemme». Og trak saa de tykke portiérer rigtig vel for.

Derpaa blev hun staaende midt paa gulvet i det store værelse. Hun følte ingenting. Hun kjendte ingenting. Det, som var kommet ind i hendes bevissthed, hadde likesom endnu ikke naadd at forplante sig til nerverne. Eller slaget over dem hadde været saa voldsomt, at alt var som lammet – foreløbig.

Hun gik bare hen og flyttet paa et par stole, der var kommet ut av plads. Ganske mekanisk. Og hun la ordentlig og nøiagtig sammen nogen aviser, der laa henslængt paa det lille bord foran «den grønklædte».

Hendes øine streifet skrivebordet. Der stod ^[279] i et glas en liten buket sneklokker, som Gustav Klemm igaaraftes hadde hat med til hende, da han kom.

Hun snappet den ut av glasset og kastet den med en lynrap bevægelse ind i kakkelovnen –

Det var alt.

IX

[280] Himlen var lav og graa med tæt duskregn, da Asta den følgende dags eftermiddag steg ut av kupéen ved Bækkelaget station.

Nogen minutter derefter gik hun opigjennem den store, gamle have, der hørte til den trævilla, hvor Gustav Klemm bodde oppe i kvistetagen.

Nu stod hun utenfor entrédøren. Men hun var andpusten. Og hjertet banket saa sterkt, at hun endnu ventet et par minutter, inden hun trykket paa den elektriske knap under hans navn ved døren.

Han lukket selv op.

Der var noget visst varmt og impulsivt i den maaten, som han nu trak hende ind paa, og med sin noget klodsede ubehjælpssomhed søkte at befri hende for den vaate regnkaapen.

«Stakkars dig! At du kommer i dette fæle veiret da – du, min allerfineste ven!»

Han la armen om hende og vilde kysse hende. Der lyste noget i hans øine, der fortalte, at nu hadde han gjort sig sine egne tanker op om hendes [281] erende! Og følelsen av den visse seier glimtet ut som i en hemmelig triumf, baade i hans ord og stemme.

– Men Asta gled undav for ham. Hun hængte hat og slør paa en av knaggene. Strøk mekanisk med begge hænder nedover sit sorte, av regnet ganske fugtige haar. Og gik uten at si et ord, foran ham ind i hans stue, til hvilken døren var blit staaende aapen.

«Naa – hvad kan jeg saa takke for æren av dit besøk? – Det første paa alle disse maaneder?»

Det var en noget forceret lethet i hans stemme. Og de sidste ord kom litt spydig. Det var som om hendes maate og væsen nu slog ham – og begyndte at gjøre ham en smule usikker.

«Er du kanskje kommet for at be mig omforladelse for, hvad du trakterte mig med iforgaars? Hvad?»

Asta svarte ikke. Hun aapnet munden. Men fik ikke lyd i stemmen.

Han blev endnu mer opmerksom. Saa paa det bleke, likesom ganske lukkede ansigt. Og møtte pludselig to store øine, der likesom i en eneste stivnet angst fæstet sig saa underlig paa ham.

Han vred sig under det.

Det samme usikre, ubestemmelige smil, som han hadde hat den sidste aften oppe hos Asta, drog sig atter omkring hans læber.

«Naa – skal vi saa ha det omtalte store – *forfærdelig* store spørsmaal fore da? Kom nu med det! – Saa

er det gjort.»

[282] Han forsøkte igjen den litt forlorne lethed.

Hendes væsen og utseende var ham uhyggelig fremmed. Han trodde virkelig, han hadde set alle avskygninger over det bevægelige ansigtet i disse sidste to aar!

«Hvor vil du sitte? Her?»

Asta gik hen og satte sig paa en lav kurvstol, som stod paa den ene side av hans kolossale eketræs skrivebord, der fyldte hele midtpartiet av gulvet i den ikke store stue, og var bedækket med bøker, papirer, porteføljer, tidsskrifter og skrivesaker. Alt i den største uorden.

Selv tok han plads i sin amerikanske skrivebordstol. Og dreiet sig paa dennes bevægelige sæte, saa han sat halv vendt imot hende. I haanden hadde han tat en papirkniv, som han nu med smaa tætte slag lot falde paa de ark trækpapir, der laa foran ham.

Fremdeles intet svar.

Hendes øine søkte ikke heller hans. De syntes, bare likesom ganske mekanisk, at følge denne haands bevægelser. Det var en bred, velformet hvit haand. Noget fet og noget haaret.

Der blev en pause.

«Naa,» gjentok han. Og smilte. Litt overlegent. Det saa mest ut, som om han begyndte at more sig en smule over hendes tydelige forlegenhed. «Finder du situationen saa fremmed – trykkende – litt kompromitterende kanske – hvad?»

Der laa noget i tonen. En viss nærmen sig det tvetydige. Og en usikkerhed paa samme tid.

[283] Han saa spørgende paa hende

Nu møtte hun hans blik.

Og det var atter, som om der ikke var andet end øinene, der levet i det lille, bleke ansigt. Øine, der syntes at be om liv eller død.

Han vek uvilkaarlig undav dem.

– Og flyttet rent mekanisk litt paa forskjellige bunker, der laa foran ham paa skrivebordet.

– Men i de faa sekunder hadde hele hans uttryk og utseende skiftet karakter.

Skuffelsen, den krænkede forfængelighed hadde hidset hans nerver. Og vækket alt det *andet* – som laa under. Og der hadde trukket sig en dyster skygge over hans ansigt. Det blev haardt, ugjennemtrængelig og behersket.

Saa vendte han sig igjen til hende.

«Naa?» gjentok han.

«Gustav – jeg har hørt saa meget ondt om dig!»

Det kom i et pludselig utbrud. Men hendes stemme var saa hæs, at den var ganske ugjenkjendelig. Hun klemte hænderne sammen i fanget, som for at kunne bli sittende stille.

«Saa? Ja, det er vel ikke første gang ialfald?»

Han prøvet en overlegen tone.

«Der tales om dit liv – om – om – Man bruker det ord om dig – at du er –kvartalsdranker.»

Nu holdt hun haanden for øinene. Det var, som om naar hun uttalte ordet, vilde det ramme hende selv like saa meget som ham.

[284] «Mindre kunde ikke gjøre det?»

Tonen var den samme. Han hadde et litet, spottende smil om munden.

Asta saa atter op. Hendes ansigt begyndte at brænde. Men hendes blik streifet ham bare. Saa slog hun øinene ned, mens øienlaagene glippet og bævret som i angst.

«Og – at,» stemmen var lav, næsten tonløs, «at dit egteskab – at det var det forhold, du stod i – til – til en anden – til en sætterske deroppe i avisen – som var grunden til – at –»

Nu flammet der en blodstrøm op i hans ansigt. Men hans blik var ondt.

Han avbrøt hende.

«Jeg har aldrig forsøkt at indbilde dig, at jeg har været nogen helgen! – Skal jeg stilles frem til forhør? Skal gamle sladderhistorier trækkes frem? Hvad – tør jeg spørge – hvad kommer egentlig min fortid *dig* ved?»

Han foldet armene overkors paa brystet. Og saa stivt frem for sig. Der lyste baade sinne og trods ut av de smaa, hvasse øine.

Asta hadde uvilkaarlig skjøvet sin stol en liten smule bakover, saa rummet mellem dem blev litt større.

«Men – men de siger – at det er sikkert, at nu – at fru Bervig – at hun – ogsaa er din – elskerinde –»

Det kom saa avbrutt. Saa underlig hakkende og hæst. –

Han kastet et hurtig blik til siden paa hende. [285] Hvad var det, der gik av hende? Hun sat jo der og hele skikkelsen rystet og skalv saa voldsomt, som i en pludselig feberfrost!

«Er det sandt, Gustav?» Hun saa op.

Han møtte hendes øine. Og fik atter sit likegyldige, litt spodske smil.

«Nei – det er ikke sandt.»

«Er det ikke sandt? Tør du gi mig dit æres ord paa det?»

Denne skjælvende, likesom dødsrædde skikkelsen. Disse tiggende øinene. Hvorledes skulde en nu komme fra dem? Hvad var det ogsaa for en situation, hun hadde bragt ham opi?

Det begyndte at koke i ham. Han syntes, han med ett kunde hate hende!

«Ja, jeg gir dig mit æresord paa, at det ikke er sandt.»

Stemmen var bare ærgerlig. Ansigtet vedblev at være koldt. Næsten brutalt. – For nu var han selv færdig til at angripe. Slaa fra sig, hvis det skulde behøves. Og han hugget sine brede tænder ned i underlæben, som om han med møie holdt tilbake et sterkt utbrud.

– Men Asta la likesom ikke mere merke til ham. Hun hadde reist sig. Og stod like ved ham.

To flammende øine var det, som slog ham imøte. Hendes hele legeme rystet som et espeløv. Og nu var der slik magt over hende, at han uvilkaarlig maatte dukke sig.

«Gustav – jeg ser, du lyver for mig! Jeg ^[286]vet, det er sandt! Du har staat i forhold til hende like siden – like siden – ifjor vaares. Mens du – mens jeg. – Aa Gud – aa Gud!»

Hun gispet efter aandedrættet. Det var som en stor, sugende hulken holdt paa at bryte sig frem. Brystet – hele skikkelsen hævet sig krampagtig –

«Her er folk i nærheten,» sa han tørt. «Du staar dig paa at beherske dig»

Det kom saa koldt og haardt, at der gik som et elektrisk støt igjennem hende. Hun overvandt sig med næsten overmenneskelig kraft. Tok sit lommelærklæde. Trykket det haardt mot øinene, mot munden. – Og satte sig stille ned igjen.

Der var ikke en lyd i værelset.

Da saa Asta igjen op.

Gustav Klemm sat fremdeles med sammenfoldede arme. Farven i hans ansigt var blit sterkere, næsten blaalig. Og han saa frem for sig med noget trodsig, forstenet i hele uttrykket. Det var, som hadde han nu skjermet sig bak et tykt, ugjennemtrængelig panser. – Hun kunde ikke mere komme ham nær!

Asta saa dette nye uttryk. Dette kynisk – brutale, der reiste som en skilleveg mellom dem. – Og der seg ned over hende en lammende og isnende fornemmelse av, at nu kunde hun la slagene falde, som hun lystet – hun naadde ham ikke!

Og hun taug.

Han sa heller intet. Men hans hvite, behaarede ^[287]haand lot atter papirkniven spille paa trækpapiret. Paa en maate som sa med tydelige ord, at han begyndte saa smaat at bli utaalmodig – træt. Dette tok hans

tid. –

– «Saa er det altsaa sandt,» kom det nu fra Astas læber. I en helt forandret tone. En brusten stille stemme fra en, der endelig opfatter – der nu *vet*, at alt haab er forbi – og broen mellem de to kastet av.

«Om saa var – hvad saa?»

Det kom trodsig. Med et ondt, stikkende glimt i øinene, der et sekund møtte hendes – for saa igjen at søke stivt fremover.

«Hvad – saa?» gjentok hun.

Hendes øine spilet sig op. Fæstet sig store og skræmte paa ham.

«Ja – hvad kommer det egentlig *dig* ved?»

«Mig – ved?» Hun gjentok atter hans ord, uten likesom at kunne faa dem ind. – «Har vi da ikke været,» hun stanset foran ordet – som flere gange før – hun *kunde* ikke faa det frem, *forlovet*. – Og rettet: «Har jeg ikke git dig – mit bedste – det bedste, jeg eier?» Hendes underlig brystne stemme sitret.

Han trak paa skuldrene. «Har ikke jeg det?»

«Men – ja, men – har en da ikke forpligtelse – er der ikke agtelse?»

Han vendte sig pludselig helt mot hende.

«Hvad forlanger du?» Nu gik han til angrep. Hans stemme blev sikrere, mere aggressiv: «Du *vilde jo ikke!*»

[288] Hun fór tilbake. Slaget hadde rammet *Der* var det! Endelig. Han hadde intet tilgit Og intet glemt. Og intet forstaat! Intet – intet.

– «Hvad bebreider du mig egentlig?» fortsatte han i samme tone, som om han nu vilde forfølge en fordel, han hadde vundet paa sin side. «Jeg har jo rettet mig fullstændig efter dine ønsker. Du har faat det aldeles, som du vilde ha det. Du elsket mig ikke nok til at ville tilhøre mig. *Eh bien* – jeg respekterte dine følelser! Jeg synes, du maa ha forstaat, det har kostet mig en del. Jeg er jo ikke mere end et menneske av kjød og blod. At møte, hvad jeg har møtt hos dig. For saa derefter ydmygeligen at skulle «stande tilrette». Slikt sætter arr! – Det trodde jeg forresten ogsaa, jeg baade en og to gange, aapent og ærlig hadde sagt dig?»

Han gjorde et litet ryk paa sig, som om han tok fastere plads i stolen. Foldet armene igjen.

Sikrere. Mere utfordrende.

«Jeg! – Elsket ikke jeg dig?» Astas øine sperret sig endnu videre op. – Fra den pinefulde følelse av avmægtig forundring, der hadde ligget knugende over hende, skjød der idetsamme op en stor bølge av indignation, av oprørt retfærdighedsfølelse – der overskylltet alt andet! Og hendes ord fik noget pathetisk – tragisk over sig. Som de nu løste sig ut fra alt det bundne, fra alt det, der hadde ligget dypest i hendes

sind:

«Har jeg ikke elsket – ja, tilbudt dig? Har jeg ikke sagt dig det? Har du ikke hundrede gange set, at jeg har været som et instrument i din haand, [289] som du har kunnet faa til at klinge efter dit forgodtbefindende? Fordi jeg elsket dig. Og saa op til dig. – Fordi du var mig mer værdt end alt andet i hele verden! – Har ikke forholdet til dig været det bestemmende for hele min tilværelse i disse sidste to aarene? I ondt og godt, i glæde og forventning – og i skuffelse. Og i lidelse – ja, i lidelse! Helt fra ifjor vaar – hele sommeren – den forfærdelige sommeren! – Og *nu* –»

«Skal jeg atter ydmyges? Mindes om dine velgjerninger – din ædelmodighed?»

– Hun svarte ikke. Det var, som om hans ord ikke mere naadde hende. Som de talte et sprog, hun ikke forstod. Saa langt var de borte fra alt det, der nu rørte sig i hende, og brød sig frem av hendes inderste væsen.

«Har jeg ikke git dig alle min sjæls tanker? Det dypeste og fineste og varmeste jeg eier? – Er da alt *det* bare ingenting? – Og jeg, som har – som» –

Nei. Hun holdt pludselig inde og presset haanden mot hjertet. Det banket saa sterkt, at aandedrættet blev tungt og kort. – Hvad *var* det, hun ogsaa holdt paa at si? *Nu* – her – i dette øieblik? At hun hadde staaet færdig – ikke længer end for to dage siden – til at gaa herut – og by sig selv frem til ham – si ham, at *nu* vilde hun sætte sin fot over alt andet – for at komme til ham!

«Tja – du har ædelmodigen git mig, saameget som det passet din selvgodhed og dit kvindehovmod! [290] Hvad der var over det – der gik du ikke med!»

– hørte hun Gustav Klemm svare. Men det kom likesom saa langt bortefra.

Og hendes stemme blev nu roligere. Og tørrere. Som om de bare var ifærd med at gjøre op et regnskab. Med nøiagtig fordeling av tap og gevinst.

– «Var vi – var jeg ikke forlovet med dig?» vedblev hun – men tok sig i det. «Hadde vi – hadde du ikke mit løfte? Saa du ikke i hele min handlemaate – saan som jeg var mot dig – et løfte om – at jeg var villig til at gi dig *alt*? – Vi maatte jo bare vente –» Hun stoppet op.

Han hadde gjort en bevægelse. Hun saa et umerkelig smil – ironisk, overlegent – glide over hans ansigt. – Og han trak, ganske let, paa skuldrene.

«Var du – ikke forlovet med mig?» gjentok hun likesom mekanisk og forvildet.

«Jeg kjender ikke det ord. Det klinger mig noget – noget antikveret – undskyld mig – i vore dage! Jeg trodde, du kjendte mig saa godt, – at vi begge var saa vidt modne mennesker, – saa vi kunde lægge tilside den slags – som ubrukelige for os! For mig ialfald er det hele mere – enkelt – om du vil: To mennesker, en mand og en kvinde lærer hinanden at kjende. De føler sig dragne til hinanden. Elsker hinanden. Da blir det saa naturlig, som at blomsten følger knoppen, at de tilhører hinanden. Helt ut. – De søker ikke først garantier. Hos prest og klokker. Ber ikke [291] om lov. Hos mama og papa. De lar sig ikke tjore av samfund

og fordomme, ind i spidsborgerlig avstængte baaser og indgjærdinger – saa langt dit – saa langt hit! – Tillater de borgerlige love en offentlig vielse. *Eh bien!* Er det overensstemmende med deres personlige lyst og smag, saa gjerne det! Det gir jo en viss saan borgerlig tryghed. Og det hele kan holdes mer publikt aapent! – Tillater samfundsløvene det ikke. – Hvad kommer det egentlig de to og deres forhold ved? – For fremtiden at ville holde hinanden fast med lovtvang – eller bli staaende i et forhold, hvis det, som det jo kan hænde, bakefter gaar istykker for dem – det kan ikke falde nogen av dem ind! – Det forbyr deres egen værdighed og deres samvittighed dem! Slikt overlater man til samfundets spidsborgerlige hyklere. – Er ikke dette ganske enkelt? Du kjender forresten mine meninger. Om dette har vi da talt saa mange gange. Jeg har aldrig lagt skjul paa min opfatning av disse ting. – Det faar du være saa god at erindre.»

Asta nikket.

Jo, hun mindedes deres samtaler. Hvor hver av dem hadde fremsat sin mening. – Som en intellektuel sport – noget av en aandens fegtekunst – hadde de kjæmpet mot hinanden! Og altid med anerkjendelse av den sandhedskjerne, der ogsaa fandtes i den *andens* standpunkt! – *Det* var teorier. *Nu* var alt dette – hos ham – traadt ut i handling! Og hun stod der – vaabenløs.

«Og du forstaar? Og er enig?» Han vedblev.

[292] Hun rystet paa hodet.

«Saken er jo simpelthen den,» – han syntes at føle sig mer og mer tryk i sin gode samvittigheds ro – «hvad jeg ogsaa begyndte med at fremsætte for dig: Du har maaske, i enkelte perioder ialfald, *trodd*, du elsket mig! Men det var ikke kjærlighed. Det var venskab. Det var beundring – om du saa vil – men det var ialfald ikke, hvad *jeg* kalder kjærlighed! – Du er for konventionel til at kunne besidde en frisk, stor, frigjort følelse. Dit hjerte er formeget – hvad skal jeg kalde det – overklassedegenereret! – Behøver jeg at gjenta for dig, at det – engang – ifjor kostet mig en del at maatte gjøre mig op det regnestykke? Med en facit, der absolut ikke svarte til *mine* ønsker – *mine* længsler –»

– «Du visste godt, hvorledes det altsammen var,» avbrøt hun. «Hvad jeg følte. Jeg forklarte dig det. – Kunde du ikke forstaa? Jeg skrev det jo til dig. Sa dig *alt!* – Jeg vrængte jo hele min sjæl ut for dig i det brevet, jeg sendte dig dengang.»

Hendes stemme var fremdeles underlig tør og klangløs. – Som om det heller ikke længer for hende var det personlige – livslykke eller smerte – der var indsatsen i deres opgjør!

Han trak igjen paa skuldrene.

«Tja – du maa undskylde – en «skrivende dame» vil nu gjerne altid bli «literær»! – Om hun selv end kan være i den faste tro, at hun dypper sin pen i blod.»

[293] – Asta var sprunget op – som hadde hun faat et slag i ansigtet. Hendes øine skjøt lyn. Trækkene var som gjennemglødet. Hver muskel og fiber dirrende i en eneste lidelsesfuld indignation.

«Det er *ondt!* Det er *grusomt!* Forstaar du da ikke, hvor du saarer mig? Hvor du slaar mig – mishandler mig?»

«Aa – bruk mindre sterke uttryk.»

Men hun ænset ham ikke.

«Pint og mishandlet mig har du – i hele det sidste aaret! Bedraget mig – og bak min ryg indlatt dig med en anden! – Forraadt mig har du – for en fru Bervigs skyld!»

Han reiste sig halvt i stolen. Og hvæste næsten mot hende: «Du *vover* ikke at komme med de uttryk! Jeg har hverken bedraget eller forraadt dig!»

Men saa stanset han pludselig op, som om han ærgret sig over sin egen heftighed. Tok igjen sin gamle plads og sin gamle stilling med armene overkors paa brystet. – Og sa med sin rolige, overlegne stemme: «Svar mig bare paa det, Asta – *hvad har egentlig fru Bervig tat fra dig?*»

– Asta var veket tilbake.

– «Hvad hun har tat fra mig?» gjentok hun. Det kom likesom saa tonløst. Saa forstenet. «Jeg forstaar ikke –» Hun stoppet op. Hun fik næsten ikke ordene frem. «Hvad kalder *du* da det, som har været mellem os – alt det, som da ikke *kan* ske, uten naar der er to, som elsker hinanden. – For hvad er det ellers?» Hun stanset. «Jeg ^[294]forstaar ikke,» gjentok hun. «Har du da ikke bedraget mig, naar du har tat imot min kjærlighed?»

Hun stod der saa hjelpeløs. Hendes tanker var som et eneste urede. Alt gik i ett for hende. For alting var jo som akkurat vendt op og ned paa!

– Han saa hen paa hende. Og smilte litt. Som om han forundret sig over hendes ubeherskethed. Og kritiserte den. – Og fortsatte saa med sin brutale koldblodighed:

«Det er jo ikke andet, end at Magna Bervig er nøisommere end du. Hun fik jo bare det, du ikke vilde ha – som du ikke hadde bruk for –»

«Ti stille! Nævn ikke hendes navn! Jeg *taaler* det ikke!» Asta stampet med foten – og hendes øine gnistret.

«Jeg sa dig, her var folk. – Vil du ikke sætte dig ned.»

Han var ganske behersket. Talte med en viss værdig autoritet.

– Og Asta satte sig ned igjen. Uten at svare. Hun saa ikke paa ham. Hun bare bøiet hodet og lukket øinene. Og hænderne krammet lommestørklædet, som hun holdt i skjødet.

«Og jeg, som trodde, vi netop hadde hat det – saan som du ønsket og helst saa det – her paa det sidste,» vedblev han, og hans tone var næsten venskabelig, litt nedladende og docerende. – «Jeg, paa min side, jeg nøiet mig jo med, hvad jeg fik. Og prøvet at faa det bedste ut av vort forhold som det var! Jeg har jo hele tiden været glad i dig. Og er det fremdeles, om du ^[295]vil tro mig. – Til at begynde med *interesserte* du mig kanskje mest! Som representant for en type moderne emanciperte damer fra det høiere samfundslag, jeg endnu ikke hadde møtt. – Jeg siger dig det ganske opriktig. – Jeg vurderte den større

dybde og værdighed, den fine dannelse, der hos dig omgav denne emancipation. Fordi den saa at si var kommet *indenfra*! Og hadde kostet dig alvorlig arbeide og adskillig overvindelse av det tilvante. – Som oftest faar jo de unge nutidskvinder det *utenfra*. Har ikke først hat noget at brytes med av det, der kræver mod og selvstændighed. – Derfor er det ogsaa, at de saa let mister balancen. Og den første bruk de gjør av sin frigjorthed, det er saamen ikke andet end at bli saa temmelig løse paa traaden! Det har jeg set hundrede gange. – Og det er *ikke* interessant. – Slike unge piker greier trods al snak og brauting saa sandelig bare en eneste ting – og det er det erotiske! De kan ta sine eksamener – faar sine poster, sliter sig igjennem hver dags kontortimer eller hvad det nu er – under det altsammen er der bare én ting for dem – erotik, pynt, moro! Ikke interesse for arbeidet. Ingen trang til videre utvikling. Ingen samfunnsfølelse. – Og mesteparten av dem faar ogsaa ganske snart noget visst sensuelt anløpent og slikvorrent over sig – som efter min mening sætter dem i klasse langt under de saakaldte mindre kultiverte – en pen, skikkelig tjenestepike for eks.! – Den slags har aldrig tiltalt mig! – Ja, saa traf jeg dig da. [296] Og med dig var det likesom igjen noget helt nyt. Du er jo begavet. Mer end de fleste. For dig var det alvor. Du vilde ta livet op. Naa noget, der kunde gjøre dig til et personlig, helt menneske. – Uten derfor at høre op at være kvinde! Det saa jeg. Du interesserte mig, som sagt. – Og jeg kom jo snart til at elske dig ogsaa! Ja, saa tok jeg dig der, hvor jeg kunde faa bedst tak. – For jeg visste jo, hvad jeg vilde! – Og jeg trodde, sandt at si, du hadde mer varmt blod i dine aarer, end var tilfældet! Men – uten det forhold der – blir ingen ting noget værd mellem mand og kvinde! Da først blir der ro – saa der kan bygges videre. – Og det hele blir da i alle fald en lykkelig episode i deres liv! Gjør det rikere, fyldigere. – Blaastrømper uten kjønn. Tak for mig! Opskruet, snerpet gammelfrøkneri! Maa jeg være fri! – Jeg skal si dig én ting, Asta: Tak du mig for, at din første bok blev saa bra, som den var! Da var alt friskt. Det forhold, der holdt paa at utvikle sig mellem os to, hadde du endda ikke begyndt at tappe blodet ut av og rubricere! – Den sidste boken din har du da ogsaa faat skjæmt ut med dine refleksjoner og spekulationer og avslags hysterisk dyd!» –

Han var færdig. Der spillet noget kynisk – men forbundet med et visst intellektuelt liv – over hans ansigt. Mens han nu med sine korte, avhugne sætninger saa nøkternt og saa greit fremstillet den foreliggende saks genesis – og hele logiske sammenheng forøvrig – for hende! Akkurat som en læge, der demonstrerer, mens han foretar en interessant disektion. [297] – Og det syntes, som om det virkelig ikke var langt fra, at han hadde glemt, at der i dette øieblik utspilledes noget skjæbnesvangert og tragisk mellem ham og denne unge kvinde, som sat der ubevægelig ved siden av ham! –

– Men – naar en skulde være ærlig – saa var det nu ogsaa svært længe siden, at hun hadde hat nogen særlig afficerende magt over hans – nervesystem!

– Men Asta hadde langsomt reist sig op. Og stod nu der med hævet hode. I sin fulde høide.

«Farvel.»

Det klang koldt og rolig. Men underlig dumpt og uvirkelig. Og hun var veket bakover, som skjøvet av en usynlig, fiendtlig haand. Hun var ved døren. Og fik aapnet den. Hun stod ute i entréen. Hænderne skalv – men hun fik da hatten paa, og sløret for ansigtet. –

– Han hadde fulgt hende. Sa heller ikke et ord. Men rakte instinktmæssig armen frem for at hjelpe hende med kaapen, som hun hadde i haanden og likesom ikke greiet at faa paa. Men hun undgik hans berøring. – Nu var hun færdig. Han strakte igjen, som uten at tænke over det, haanden ut som til avsked.

Hun lot som hun ikke saa den –

Aapnet entrédøren. Saa sig ikke tilbake.

– Hendes trin nedover trappen var som ens, der vet sig forfulgt. –

Døren smeldtes igjen bak hende. Saa de tynde glastruter klirret gjennom hele huset.

[298] – Det duskregnet fremdeles, da hun mer løp end gik gjennom den gamle have nedover mot landeveien! Det dryppet av alle grene. Og luften var mættet av fugtighed, saa den laa som en têt, høstlig taake og presset paa og skygget.

Hun var næsten nede ved porten, da hun stanset op. – Det var, som om hendes knær bøiet sig, ikke lenger aarket byrden av hendes legeme. – Som et saaret dyr, der følger sit instinkt, trak hun sig ut fra veien, ind til siden, hvor der stod en klynge store birketrær. – Hun lænet sig tungt ind til en av de hvite stammer. Og la hodet ind til den vaate bark. Og lukket øinene.

– Der stod hun længe. Urørlig. Som livløs.

Alt utenom hende var borte. Som et tomrum var der mellom hende og den hele verden! – Bare en eneste ting levte. Der, inde i hendes bryst. En brændende smerte, som efter en skarp dolk – støtt like ind, der hvor hjertet sitter! – Hun kjendte, hvorledes blodet fløt ut av saaret. Varmt og stille. Fra hendes hjertelivs dypeste kilde. Hun følte, der var noget derinde, som ebbede – ebbede – Og suget med sig – livskraft – glæde – haab – varme – –

Der hørtes trin bak hende. De kom fra huset Nedover grusgangen.

I pludselig rædsel rettet hun sig op. – Og i et sekund var hun ute av haveporten. Indover landeveien!

Den var sølet og opkjørt. Med dype hjulspor. Hun maatte ofte gaa helt til siden for de møtende [299] vogne og automobiler. Og holdt flere gange paa at træde ned i grøften. Men fik balanceret sig op igjen. – Hun saa intet og ingen. Gik bare paa. – Kom forbi stationen. Uten at lægge merke til det. Bare gik – gik –

Den sterke bevægelse virket likesom dulmende paa smerten derinde i brystet. Regnet, der nu var sterkere og i følge med en haard, sur vind, slog hende i ansigtet. Og veiret stod hende ret imot. Rev i hendes vaate klær – saa hun maatte kjæmpe sig frem imot den. – Paraplyen slog hun ikke op. Det var, som det kolde vand svalte hendes kinder og hendes hode, som brændte –

Sommetider tok hun til at løpe – holdt paa at snuble over sine egne skridt og maatte stanse op.

– Men gik saa videre. Veien laa lang og som endeløs foran hende. Taaken var letnet. Og den lave graa himmel speilet sig med vaaraftenens sidste lysning i de vandfylde hjulspor og de mange blanke, smaa sølepytter. Hun følte det som en slags befrielse at se denne lange vei dér foran sig! Det var endnu noget at brytes med – at overvinde –

Endelig var hun ved Oslo, hvor sporvognen begyndte. Klokkerne ringte. Vognene suste forbi. Hun

merket det ikke. Bare gikk, gikk. Uten at føle trøthet. Hun syntes, hun kunde gå til verdens ende. Bare ikke stanse.

– Gjennom byen gikk hun. Hvor mennesker og færdsel av vogner og hester gjorde, at skrittene måtte sagtnes. *Nu* slo hun sin paraply opp. [300] Holdt den langt frem foran hodet for ikke å bli gjenkjent. –

Hun var på Drammensveien. Utenfor det hus, hvor hennes mor bodde.

– Og blev stående og så opp mot vinduene.

Der kom en sagte jammerlyd fra henne. «Mor – mor!»

Kanskje hun nå sat der, bakom ruterne og heklet i det svindende dagslys. Med sitt rolige ansikt. Sit trygge, faste linjerene livssyn. «Ret er ret.» Det, som hun så tillidsfullt tok alle inn i. Også henne selv – hennes datter. Det var alt sammen så opp- og avgjort. Uten prutning. Uten plass for avskygning – undtagelser. – Og uten kontakt med det, som heter livets skam – og løgn – og fornedrelse.

Nei. Nei – umulig. Hun kunde ikke. Ikke ditop *nu*.

Men hvor? Hjem til seg selv. Alene. Alene med alt det – det *derute fra* – pludselig, som et rovdyr – styrtende seg over en igjen! –

Nei. Det var også umulig. Ikke endnu.

Og hun gikk videre, videre. Bøiet gjennom tvergater og sidegater. Nå stod hun utenfor den lille villa, hvor Eilif Bechs svigermor bodde. Huset lå inne i en liten have.

– Hun kunde jo se til lille Einar. Det var så lenge siden. Hun vilde fortælle ham et eventyr. Hun visste, hun kunde. Jo. Nå også. Morsomt og levende. – Hun *kunde* beherske seg. Det vilde gjøre henne godt. Bare ikke alene – ikke tenke –

[301] Hun stod i entréen. Den eldre frues spinkle, litt bøiede skikkelse møtte henne der. Det magre, forgræmmede ansikt var blekere end ellers. Hun grep begge Asters hender og trykket dem heftig, mens de forgrædte øyne så opp i hennes. «Han er meget værre,» hvisket hun. «Han er meget værre.» Og for hver gang, hun gjentok ordene, klemte hun Asters hender, så det gjorde ondt. «Hjælp os – bed til Gud for os!» Hun stred med sin frembrytende graat.

Asta bøiet seg ned og la hendene om de smale skuldre. Og kysset henne.

«Stakkars Dem – stakkars Dem. Ja, det er hårdt. – Kan jeg gå inn?»

Hun nikket og pekte på døren. Selv holdt hun lommestørklædet for øynene, og gikk hurtig ut til den anden side.

Asta tok av seg hatten. Og hængte kaopen, der var tung av regn, fra seg. – Og gikk like gjennom dagligstuen inn i barnekammeret, hvor den lille hvite seng nå stod midt på gulvet, med hodegjærdet vendt mot henne.

Eilif sat der ved siden av sengen. Han saa hurtig op, da han hørte skridt. Reiste sig uten at gi Asta haanden. De bare nikked til hinanden, idet han gjorde tegn, at hun skulde komme nærmere.

Men idetsamme hun passerte ham, fik han se ind i hendes bleke, forstyrrede ansigt. Det lyste saa hvitt i alt det sorte haaret, som hadde løsnet sig i nakken, og faldt hende halvt ned ad ryggen.

Og Asta møtte to mørke øine, der fæstet sig ^[302]saa alvorlig spørgende paa hende. Men hun rystet bare paa hodet. Og gjorde en bevægelse mot sengen. Eilif pekte paa den stol, han selv hadde sittet paa. Hun nikked.

– Den lille syke gut laa med lukkede øine. Og ansigtet vendt til den anden side, som om han sov.ⁿ⁴

Nu snudde han sig, og fæstet sine øine paa Aastas ansigt. Først forundret, som kom han ut av en drøm. Saa gjorde han et forsøk paa at smile. Men det blev ikke til noget.

Astas hjerte krympet sig, da hun saa den store forandring, der bare paa nogen dage var foregaat med ham.

Det milde, klare, lyse, barnlige var borte. Og det ansigt, der nu vendtes mot hende, var præget av alvor – livets store, bitre alvor og tyngde. Og over det hele uttryk hvilte der en ro, en resignation – slik som den kommer over de voksne, gamle, naar de har stridt igjennem og ophørt at haabe og vente. Og naar de har lært at se længere og dypere – end de andre, der staar omkring. –

Asta knælte foran sengen. Og saa ufravendt ind i det lille, saa underlig voksne ansigt med en blanding av ærbødighed og frygt. Og brændende hjertesaaerhed.

Nu var hun *helt* herinde. Hun mindedes ikke længer sig selv – og sit. Ikke det – *derute fra*. – Fra livet – og synden – og kampen. –

Hun fik bare et ord frem:

«Lille Einar – lille Einar.»

^[303]Han saa pludselig ut, som om der bevæget sig en urolig tanke i ham. Der kom noget anstrengt, spørgende i hans øine.

«Tante Asta.» Stemmen var blit hæs og saa underlig dyp – og den ogsaa fuld av alvor. «Tante Asta, er du ganske sikker paa – at Tommelise,» han hadde beholdt den lille læspen, der endnu likesom hørte barnet til, «at Tommelise ikke falder av – av svalens ryg – ned i sjøen?»

Asta nikked og smilte til ham. Det bævret om hendes mund, men stemmen holdt sig lys og fast. «Ja da – aa, hun sitter saa fast – du vet, hun bandt det blaa silkebeltet sit saa godt omkring svalens ryg! Og svalen – den er saa forsigtig med hende – aa – saa forsigtig – nei – hun falder ikke av.»

Han spurgte ikke mere. Bare syntes at grunde paa noget. Følge sine egne tanker.

«Papa har reist i luftballon – høit – høit.

– Men, det gjorde ikke noget.»

Det underlig spændte uttryk i øinene var der igjen. Og fæstet sig paa hende.

Asta forstod ikke rigtig. Men Eilif gjorde en bevægelse. Han var blit staaende bakom sengens hodegjærde i skyggen. Han holdt haanden for øinene.

«Hvad mener du, lille Einar?» gjentok Asta saa bløtt og mildt, saa hendes stemme bare blev som et litet silkebløtt pust, der streifet over hans ansigt.

Han svarte ikke. Men det alvorlige grublende ^[304] uttryk var der fremdeles og fandt likesom ikke befrielse.

Der blev en liten pause.

Saa kom den lille dype, trætte stemmen igjen.

«Bedstemama siger, at englene kommer og henter mig op til himlen. – Englene vil bære mig op til Jesus – der er mama ogsaa, – min mama blir saa glad, naar jeg kommer. – Og jeg skal aldrig hoste mere – saa det gjør ondt,» han pekte paa brystet. «Aldrig. Papa siger, han kommer ogsaa med – siden, naar han blir færdig. Papa skal ekser – sere –»

Hans tanker vandret. Saa kom der igjen, det urolige i uttrykket. Og nu var der angst i stemmen.

«Tror du vel, englene slipper mig ned – naar de flyer med mig – høit op – høit op – i himlen? De vil vel ikke slippe mig ned i sjøen – tante Asta?»

Der var angsten, han laa og kjæmpet med.

«Aa nei, nei! Vær ikke ræd! Englen han er saa sterk, saa sterk. – Endnu sterkere end papa, kan du tænke! Og han løfter dig saa forsigtig. Saa forsigtig op paa armen sin. Og lægger hodet dit godt indunder den ene store hvite vingen sin. Saa du hviler saa trygt og deilig – meget bedre end i din egen lille seng!»

«Hm».

Nu kom det der igjen. Rolig lettet. Som det pleiet før, naar Aastas eventyr var naadd til den sidste lykkelige avslutning. – Stemmen var træt – færdig. Der var ingen grublen mer.

^[305] Og igjen lukket han sine øine. Og det saa ut, som han sov.

– Asta reiste sig fra sin knælende stilling, skyndte sig uten at ænse Eilif gjennom dagligstuen med lommetørklædet for øinene og ut i entréen, hvor hun boret hodet ind i sin vaate regnkaape, mens hele hendes legeme gjennomrystedes av en lydløs hulken.

Eilif hadde fulgt hende ut. Han la sin haand paa hendes skulder – beroligende.

«Saa – graat ikke mer – saa, frk. Asta.» Han talte som til et sykt barn. Og strøk hende igjen over skulderen. Men fór sammen. Hans haand hadde berørt den tykke fletning, der hang hende nedad nakken.

Den var kald. Og drivende vaat. Han lot haanden glide nedover skulderen og ærmet.

– «Men – hvad er der iveien med Dem? De er jo aldeles gjennemvaat! – Hvor har De været henne? – Kjære Dem, hvor kommer De fra?»

Asta gjorde sig løs. «Det er ingenting. Det er ingenting. Det regner – det er bare regnet.» Hun vendte sig bort. Fik hatten paa – den vaate kaapen.

«La mig laane Dem noget tørt – kjære, vent et øieblik – min svigermor – det gaar ikke an –»

«Det gjør ingen ting.» Han fik et blik av et par store, forvildede, forskrækkede øine. «Jeg ber Dem – aa, jeg ber Dem, saa vakkert – det gjør ingenting – jeg gaar like hjem – bry Dem ikke om mig.»

Hun var ute av døren –

[306] Eilif blev staaende et øieblik ubevægelig. Der kom et ord – han sa det sagte, halvhøit for sig selv. Men med noget bløtt, varlig – beskyttende: «Asta» –

Saa gik han atter gjennom den tomme stue. Og ind til sin plads ved den lille hvite seng. Han sat der hele dagen nu. Og det meste av natten. For doktoren mente, nu hadde den lille taalmodige korsdrager ikke langt igjen.

– Tre dage senere døde lille Einar.

*

Der var gaat en tre – fire uker.

Straalende varme soldage var det. Sidst i mai.

Men saa grelle, saa rent nerveirriterende i sit paagaende lys, der nu næsten varte døgnet rundt, saa en aldrig kunde faa lukket sig helt inde fra det! – Og faa lov til at bli alene med sig selv, i mørke og ensomhed og stilhed –

Alle trærne og buskene var nu sprunget ut. Og stod der og sang likesom ustanselig om ungdom og haab og livsglæde og gjenfødelse! Hæggen stod hvit og duftet saa sterkt, at en blev svimmel og ganske syk av det. Syrenerne bar sine velformede og velutviklede blomsterklaser, i mørk lilla og lys lilla med en slik, rent ut irriterende ro og værdighed og selvfølelse! – Mens tulipaner og hyazinter og iris og pinseliljer og alle de andre stod der i klynger og rader og pranget med sine sterke, paatrængende farver, der virkelig skar i ens nerver som rene trompetstøt!

[307] Og over dem allesammen var der et slikt gneldrende lys – og en kraft, og en vilje! Og først og sidst en slik høistemt, paagaende tilbudelse av solen – og solen! En kunde se, hvorledes alt og alle strakte sig, og bredte sig ut, og puffet til hinanden, og næsten kvalte hinanden – bare for at komme frem, og først – og øverst – op mot den!

Og fuglesangen! Denne uophørlige pippen og skvaldren og flagren og jubileren – den stak og boret sig jo ind i ørene paa en – saa en kunde gjerne – *skrike* –

– Asta vilde helst rulle alle gardinerne ned deroppe i atelieret. Og hun flygtet som en forfulgt – som en rasende – gjennom byen og parkerne, for ikke rent ut at miste herredømmet over sig selv! Slik som den pinte hende og skaket hende op, denne paatrængende, ulidelige vaarstøien!

Hvad var det ogsaa for en grusom haan med den der glæden ute i naturen – naar menneskene skulde gaa der og lide – og lide!

– En liten grav paa kirkegaarden.

– Et aapent, dypt, svidende saar derinde i brystet. Der hvor hjertet sitter. – Og et uavladelig gnagende tryk av bitterhed og skuffelse og – skam.

En kunde jo ikke puste. En orket likesom ikke at røre sig. At ta sig noget for – at *leve* simpelthen!

Det var slik, hun hadde det nu.

Fra morgen til aften. Og fra aften til morgen.

[308] – Asta var oppe hos sig selv. Og holdt paa at pakke ind og rydde sammen. Og lægge i kasser.

«Hybelen» var sagt op. «Den grønklædte» var skjøvet længst ind mot væggen, der hvor flygelet hadde staat.

Hun syntes ikke længer, hun taalte synet av noget av det heroppe! Alting mindet.

Nu hadde hun bestemt sig til at flytte hjem til sin mor.

Moren var heller ikke frisk. Og trængte til hende. Det ildebefindende, der av og til hadde meldt sig utover vinteren, truet nu med at bli kronisk.

– Hun var saa optat baade med sine hænder og med sine tanker, at hun ikke hørte, det banket paa døren.

Hun vendte sig først om, da hun følte paa sig, at der var nogen i værelset.

Eilif Bech stod midt paa gulvet.

«*Flytter De?*» sa han og saa sig forundret omkring. – «Det har jeg jo slet ikke hørt noget om,» la han til. Der var litt bebreidelse i stemmen.

«Det blev saa fort bestemt.»

Asta var blit litt rød. Og hun bøiet sig ned og la endda nogen bøker i kassen for at vinde litt tid. Hun kunde jo ikke si ham, at det var mest, fordi hun nu hatet denne «hybelen» sin! – «Det var snilt av Dem at se herop,» fortsatte hun saa. «Og nu blir det nok for sidste gang ogsaa.»

Han svarte ikke. Og hun saa bort paa ham idetsamme.

Han var blit saa mager. Saa indfalden i [309] kinderne. Øinene laa likesom endnu dypere ind. Og der

brændte en smerte i dem, der gjorde et saameget sterkere indtryk, fordi han altid i det ydre pleiet at være saa rolig og behersket.

«Ja, det blir vel det.» Svaret kom saa tonløst. Som om tanken var andetsteds.

«Og jeg faar da gratulere Dem – *kaptein* Bech! – Og har De jo ogsaa faat medaljen for prisopgaven.» Hun rakte haanden frem.

Han tok den og holdt den litt i sin.

«Aa tak,» sa han. Og smilte et litet saart umerkelig smil. Alt det der var ham saa fjernt og likegyldig.

«Men det maa da være en tilfredsstillelse,» vedblev Asta. Hun fulgte hans tanker. Men der var ogsaa noget i hendes tone, der viste paa noget anstrengt og konverserende.

Og han tok det ikke op.

«Kan jeg ikke hjelpe Dem litt?» Han saa sig omkring.

«Nei tak. Det behøves ikke. Der er ikke stort igjen. Imorgen skal alt avsted.» – Hun saa sig idetsamme om – og stoppet op, som om hun glemte, hvad de snakket om. – «Men vil De ikke sitte ned,» vendte hun sig igjen til ham og tok sig likesom helt sammen. «Her er nok uryddig, men her er da stoler endnu. Jeg vilde gjerne by Dem en kop te – men jeg har pakket ned mine greier.»

«Nei, kjære Dem – ja, naar jeg ikke forstyrrer saa.»

Han tok plads i en av hendes kurvstole, og hun selv satte sie i en anden.

[310] «Synes De, det er vondt at gi op denne – dette arbeidsrummet, De har hat her? – De har jo været her snart i to aar.»

«Ja, det er rart at flytte herfra. Paa en vis. Her har jeg jo gjort færdig mine to bøker. Og har lært likesom at staa alene. At kjende mig selv, mine egne evner. Saa jeg nu kan arbeide videre. Mellem de andre. – Uten at gi avkald paa det, der er mit, forstaar De –»

Han bøiet sig fremover mot hende, som om han lyttet. Men han saa ikke op. Hans øine var fæstet likesom hypnotisk paa den kassen med bøker der paa gulvet foran ham. Blodet var steget ham op i panden. Asta kunde se, at aarerne i hans tindinger traadte frem og banket under huden.

Hun holdt inde.

Da saa han et øieblik op paa hende.

«Fortæl litt mer om Dem selv, er De snil,» kom det saa i en bløt, næsten bønlig tone.

– «Ja, mor er jo glad, fordi jeg nu kommer hjem, kan De nok skjønne,» fortsatte hun saa, men likesom usikrere.

Hun var litt i urede med, hvad han mente.

Men han sa ikke mere. Bare sat der og saa ned igjen. Med noget i holdningen, som om han ventet, at der skulde komme mere fra hende.

«Ikke for det – hun la mig jo ingen hindringer iveien, da jeg brøt ut, heller,» – blev hun saa ved. – «De har det ved sig alle Grubberne, trods deres, en maa vel kalde det sneversyn – at naar de bare skjønner, at der er ^[311] alvor og sandhed i det, andre vil – selv om de ikke *forstaar* – saa falder det dem likesom aldrig ind ikke at *agte*! Paa, avstand da –» hun lo litt. «Det der tror jeg maa høre sammen med deres sikre kultur.» – Hun gjorde en liten stans.

Eilif saa fremdeles ikke op. Sat bare som om han lyttet.

«Saan er mor, og saan er Karsten ogsaa. – Jeg selv har jo meget i arv fra far og hans familie. Der var baade kunstnere og videnskabsmænd blandt dem.» Hun stanset litt igjen. Tonen blev lavere, mer fortrolig. «Jeg kan føle mig fremmed, ensom i min mors slegt. Men aldrig saaret og ulykkelig – Skjønner De forskjellen?»

Ja.» Det kom lavt, næsten uhørlig.

– «Saa haaber jeg, De maa faa det godt nu – naar De kommer hjem,» la han til litt efter.

Det lød saa tvungent. Hans farve var blit saa sterk. – Og nu saa han pludselig op paa hende med et blik, der var saa ulykkelig, saa bønfaldende, at det tok like om Aastas hjerte – og hun fandt ikke et ord til svar. –

Der blev en pause.

Saa la hun haanden paa hans arm.

«Har De det saa ondt idag, kaptein Bech?» Hendes øine hadde faat dette impulsive, hengivne og trofaste i uttrykket, som altid fandt sin vei frem til menneskenes hjerter i nød.

Han vendte ansigtet mot hende. Og nikket. Og fik igjen frem et sagte «Ja.» – Men

saa la han sig pludselig forover, med albuerne ^[312] støttet mot knærne og gjemte ansigtet i sine hænder!

–

Hun saa, at han graat. Hele skikkelsen rystet. Og indimellem kom der en liten hikstende lyd, som om der arbeidet og brøt sig en hulken inde i det sterke bryst. –

Asta sat stille der ved siden av ham. Men hun sa ikke et ord. Hele hendes uttryk var alvorlig – og ømt som en mors likeoverfor et voksent barns sorg.

Han var sprunget op. Og gik hurtig et par gange op og ned ad gulvet. Og fik kjæmpet ned sin graat. Tok op lommestørklædet og tørret øinene. Saa blev han pludselig staaende foran hende.

– Han saa hendes uttryk, og prøvet at smile. Men det blev kun en trækning omkring munden.

Saa kom det hurtig, næsten bryskt:

«Jeg har været paa kirkegaarden.»

Asta nikket. Og saa op paa ham.

«Frøken Asta. – Asta,» rettet han. «Jeg synes snart ikke jeg orker at leve mere!»

To fortvilede, næsten forvildede øine søgte hendes.

«Kjære, hvad mener De?» svarte hun i en bløt, men fastere og roligere tone. «Kjære, hvad kan det nytte, at vi siger, vi ikke kan orke at leve mere? – Vi –.» Og det brød pludselig ut av hende haardt og bittert. «Vi maa – *maa* jo – gennem det! – Der er ingen som spør os, om vi kan *orke* det!»

Han syntes ikke at ænse ordlyden av hendes ^[313]ufrivillige utbrud. Det gav ham likesom bare en tryghed for, at samfølelsen mellem dem var tilstede.

«Ser De,» blev han ved. «Naar ens barn dør – saa kalder det paa en! En kan ikke bli igjen! En *maa* følge. – Det er grusomt, hjerteløst, egoistisk ikke at følge! Der hvor det er, der *maa* en være! Kan De ikke skjønne det? – Et stakkars litet barn, alene – alene i døden – alene gjennom dødens mørke dal! Uten far og uten mor. Alene kanskje – deroppe ogsaa! Hvem vet? – Aa, det er for haardt, for unaturlig! Grænseløst –»

Der var kommet en lidenskabelig pathos i hans stemme. I hele hans uttryk.

«Forstaar De ikke?» – gjentok han og strakte begge armene frem i en gestus, der likesom understrekte hvert ord. «For mig – at staa der, jeg, gamle, sterke, voksne manden! Staa der og se dette lille deilige, fromme barnet – se det død, tomme for tomme! Se det pines – taalmodig – uten en klage – i lange søvnløse nætter – i hvileløse dage, fulde av smerter! Uke efter uke. Maaned efter maaned! – Og jeg staar der bare og *ser* paa det! Magtesløs! *Jeg* kan ikke ta fra ham et eneste mindste host eller stik – ikke en eneste draape av hans sved! – Aa, jeg følte mig mangengang saa – ynkelig! –»

– Han jaget igjen frem og tilbake paa gulvet.

Asta fulgte ham med øinene. Hun holdt med møyie graaten tilbake. Det bævret om mund

og hake. Men hun sa ingenting.

^[314] Nu stod han foran hende igjen. Hans stemme var roligere.

«Da lille Einar laa der – død. Og det trøtte, alvorlige, lille ansigtet endelig hvilte i fred – saa vakkert, saa ophøiet efter den overstaaede kamp – det var som mit hjerte vilde briste, frøken Asta! – Da stod det slik for mig, at han var dræpt! Ubarmhjertig slaat av *fienden*! – Han, som er om os i livet. Som ikke kjender pardon, men slaar til, hvor han kan! – Og han, den lille, var dræpt. Etter først at ha maattet gaa igjennem alle livets stadier – alle livets faser – han, den lille, uskyldige – seks aar gammel – til han var kommet saa langt, at han saa – at ingenting var noget! At livet ikke hadde glæde, eller haab, eller forventning – ingen lek og latter – for *ham*! – Med aapne øine skulde han ligge der og se døden ind i ansigtet! Kjæmpe sin kamp med den! Betvinge sin angst for den! – Aa, da jeg tok den lille, kolde haanden og kysset den – reiste der sig noget i mig! Jeg *maatte* knytte hænderne mot ham, deroppe. Mot Gud, som

kunde la slikt ske! – Og jeg sa ham det rent ut: Slikt *skulde* være mot naturens egen lov! – Skulde skaberen hate sin egen skabning? Haane den – tilintetgjøre den – før den blev fuldendt?» –

Han stod der. Og saa paa hende. Med sine lidenskabelige lidelsens øine, der intet saa. Og han rakte sin haand som til en ed i veiret.

«Jeg kan ikke mere tro, at Gud er kjærlighed. Jeg tror ikke mere paa hans faderhaand. Jeg har ^[315]trodd det før. Jeg har trodd, hvad Kristus har sagt og selv gaat i døden for: At vi kunde hvile i hans arme trygt. At vi er i slegt med det guddommelige. – Og derfor hører *ham* til – saa vi ikke *kan* synke! Jeg har trøstet mig til det, og holdt mig oppe ved det. I alt, hvad der er skedd. – Men, jeg gjør det ikke mere – jeg *kan* det ikke!»

– Han tok igjen op sin vandring op og ned ad gulvet.

Astas øine fulgte ham. Der var noget saa sterkt og varmt i dem, at de kaldte paa ham. Og han stanset op.

«Kom, og sæt Dem ned.» Hun trak litt i den stolen, han hadde sittet i, nærmere til sig. «Ikke sandt? Sæt Dem her.»

Han rystet paa hodet. Men satte sig allikevel.

– «Jeg synes jo næsten ikke, jeg har ret til at motsi Dem, kaptein Bech – og komme med *mine* meninger. Alt blir saa smaatt og fattigslig, det jeg kan gi. – Jeg skjønner nok det, at trods alt hvad De siger – som jo ikke er andet end en fristelse, der er kommet over Dem – saa er De allikevel naadd meget, meget længere end jeg! – For mig har troen, religion, i grunden aldrig været noget saant *personlig*! De siger: «Gud er kjærlighed». For mig har det været mer dette: «Gud er aand».

Aanden mot materien. – For mig har det ogsaa staat saa, at det høieste vi kan naa – i liv, i kunst og skjønhed – det er i slegt med noget endnu høiere, noget guddommelig, som De siger. Jeg *maatte* ^[316]likesom se det slik. Ha et sted, hvor jeg kunde søke det fuldkomne, retfærdige, evig gode og uforanderlige – naar jeg saa, at alt her var saa ufuldkomment og plettet! Og saa fuldt av omskiftelser. – Men en faderhaand – med omsorg for hver enkelt – nei, dit var jeg ikke kommet! Som De nu – – Men der er én ting –»

– Hun stanset op. Og hendes øine funklet i en intens energi. –

– «Hvad er det, De vil si?» Han spurgte som i angst.

«Det er – jeg mener: En ting har dog, selv i mine værste stunder, staat likesom saa uryggelig fast for mig! Og det er, at den lov, den vilje, *det mysterium*, der er om os, og behersker os, og bringer os under lidelsen – ja, døden tilsidst – at, hvis det der faar lov til at bli *fienden*, som De siger – saa vi ikke kjæmper *med*, men *mot* – da er det ute med os! – Aa nei»

– det kom mere stilt – «Vi faar nok kjæmper der, hvor slaget staar, kaptein Bech! Og paa den *rette side*! – Tænk Dem – at De nu skal i krigen –»

«Takke mig til om det var saa vel, frøken Asta!» Han smilte bittert. – «Men én kan ikke kjæmpe paa ærlig mands vis mot blinde tilfældigheder, og grusomt skjæbnespil, og stenhaarde naturlove og alt det der, skal jeg si Dem! – Ikke vi mer end andre dyr! – Men fordi vi er mennesker, saa kan vi bare med vor dobbeltbevissthed *iagtt*a det hele spil! Saa utenfra. Maale og veie og *dømme* [317] det. – Og oprøre os mot det! – Nei, der blir nok ingen anden raad end at bite tænderne sammen. Og trodse paa. Ikke gi sig – ikke bøie nakken –»

«Si det ikke – si det ikke!» Asta strakte hænderne mot ham. «Vogt Dem – aa, vogt Dem! De vet ikke, hvor det bærer hen! – *Jeg* har set det. De tar skade paa Deres sjæl! Ubodelig skade. Aa – De vet ikke –»

Et billede var pludselig dukket frem i Astas erindring: Hun sat derute i solnedgangen paa Bygdø ved siden av Gustav Klemm. – Og hørte de samme ord. Næsten ord til andet. –

– Der var kommet en slik underlig magt og myndighed i hendes stemme. Og hver nerve i hendes ansigt syntes at dirre.

– «De tar skade paa Deres sjæl,» gjentok hun. «Det kan aldrig opprettes! Det trækker nedover – nedover – ubønhørlig – til det ender –»

Hun stanset op. Og holdt hænderne for øinene. – Det var som hendes egne kræfter holdt paa at bryte sammen.

– Der blev en stilhed mellem dem. Ikke en lyd hørtes i værelset. –

Saa tok hun hænderne bort. Og saa paa ham.

Hans uttrykk var blit anderledes. Hans øine søkte hendes. Der var noget nyt, bløtt *letende* i dem. Som om de vilde ta ind hendes stemning – trænge sig bakom de lukkede træk – naa ind til en slagmark, hvor der *ogsaa* kjæmpedes – det skjønte

han nu!

«Jeg plager Dem, frøken Asta,» kom det saa [318] ganske stille. «Jeg er egoistisk. Jeg er en stakkar! – De er dobbelt saa sterk, dobbelt saa modig som jeg. Jeg ser paa Dem, at menneskene har gjort Dem noget ondt. Jeg vet ikke, hvad det er. Men, jeg ser, De gaar – at De gaar høit *over* det – høit!».

«Aa – jeg! *De skulde bare vite!*»

Det brast ut av hende. Hun syntes, hun var fuld av løgn og falskhed og hykleri og bedrag. Hvad vilde den aapne, hæderlige manden si – vilde han ikke støte hende fra sig, skuffet og bedrøvet – hvis han visste! Visste, at ikke længer end for nogen faa uker siden – hadde hun været færdig til at kaste sig i armene paa en mand – som hun *trodde*, hun hadde været forlovet med i næsten halvandet aar – gaa ut til ham, og by sig selv frem – uten vielse – hemmelig – bak sin mors ryg! Og det til et menneske som Gustav Klemm! – Og, at det var bare et tilfælde – hun hadde i det sidste begyndt at spørge sig selv, om det *bare var* et tilfælde – at hun var blit stanset – reddet, som en brand ut av ilden –

– «Aa, nei – nei,» fortsatte hun saa roligere, og saa paa ham med et litet saart smil. «De maa ikke tro

noget godt om mig – De er selv –»

Hun stoppet op. Inden hun kunde besinde sig, hadde han grepet begge hendes hænder. Og saa hende ind i ansigtet med øine som en vender mot det, der *redder* –

«Asta – jeg siger Asta – lær mig bare at bli som Dem, saa har jeg nok! Kan De ikke ^[319] hjælpe mig? Kan vi ikke prøve at finde frem paa den rette vei, sammen? Vi har jo følt saa længe, at vi forstaar hinanden. At vi staar hinanden nær, nærmere end dem, der er vor kjødelige slegt! At vi ser og føler saa likt, om vi end er forskjellige i meget. – Kan De ikke ta mig til Dem, som jeg er? Og hjælpe mig til at leve videre? Ingen kan det uten De. Naar De vil gaa med mig – saa vil jeg gaa videre fremad og opad! Naar vi er to, Asta! – Jeg skjønnte ikke rigtig før nu, hvorledes det allerede længe – i disse sidste maanederne har været med mig. Jeg har jo ikke kunnet tænke paa slikt. Men i al denne tiden Asta – saa har jeg lært at elske Dem – at tænke *paa* Dem – og *med* Dem – i alt!»

– Asta hadde tat sine hænder til sig. Ganske sagte. Hun aapnet munden. Men hun fik ikke noget ord frem.

Hendes ansigt var saa alvorlig, at han studset. Og en blekhed bredte sig over hans egne træk. – Han forstod, hvad der vilde komme.

«Jeg kan ikke, kaptein Beck – Eilif,» rettet hun sig. «Jeg holder saa meget av Dem. De har været min bedste ven – i denne – denne – sidste tiden. – Saa snil imot mig! Og jeg synes, jeg kjender Dem saa godt. Vet, hvorledes De er – helt fra – dengang – dernede i Taormina – saa fin, saa ridderlig – og sand. – Aa, jeg vilde saa gjerne faa beholde Dem som ven! – Men,» hun hvisket, og der trak sig en smertelig fure om den alvorlige mund. – «Men jeg har ikke mere ^[320] noget hjerte – det er likesom, det er dødt – dræpt –»

Hun stanset. Og slog hænderne for ansigtet.

«De elsker en anden!» Blodet skyllet ham op i ansigtet. «Sig det – sig det – er det – er det – den – *Klemm?*» Navnet kom med avsky og foragt. Han kunde ikke beherske det.

Asta for sammen. Men svarte ikke.

– Saa la hun ganske sagte den ene haand paa hans arm. Med den anden dækket hun sine øine.

«Ikke spør,» hvisket hun stille. «Jeg *kan* ikke svare Dem. Men – men jeg elsker ingen anden, *nu.*» Hun la vegt paa ordet – som om hun vilde indprente dets sandhed i sit eget sind. – «Jeg hadde engang et hjerte. Og det hjerte gav jeg til en mand – som jeg trodde, var det værd. Men – han var ikke. – Han var en *anden*. – Og saa vendte han mot mig et ansigt – men det var ikke *hans* ansigt – ikke det, som jeg trodde var hans. – For det var ikke længer ham. Men en anden – en fremmed! Og han, den fremmede, han saa paa mig med haarde, onde øine! – Og saa – satte han en jernskodd hæl paa mit hjerte. – Og vendte sig fra mig! Og jeg – gik ogsaa –»

Der kom en skakning gjennom hendes legeme – som om hun frøs under ordene – og det billede, de fremkaldte! Og hun gjemte igjen ansigtet i sine hænder. –

– Hun kjendte en haand over sit hode. Et ^[321] sagte, bløtt strøk over pande og tindinger av en myk, varlig haand.

Hun rørte sig ikke. Men den bløte, varme berøring lindret hendes smerte og gjorde hende godt.

– Øieblikket efter, da hun tok hænderne bort, saa hun, at hun var alene.

X

[322] Der var gaat et aar. Og det er blit vaar igjen.

Først i april.

I *norden*. Med bare, brune marker, hvor hist og her en klynge av gul hestehov pynter op i gamle plogfurer og vaate veigrøfter. Mens de sølvdunede gaasunger paa siljebusken begynnder at vokse sig eggegule og lubne, og blaaveisen titter frem mellem det rødbrune løvet indunder orekrattet i solbakkerne. – Og overalt og allestedsfra risler og suser og bruser det i bækker og elve, for hver dag med større og større magt, fra snesmeltningen oppe i de dype skoge og de endnu vinterlig snedækte fjelde! –

– Men i *syden* – *der* er vaaren aldrig andet end en evig skiftende sommer! Hvor blomsterne visner og dør, og andre straks opstaar og tar deres plads. Og folder sig ut i ny pragt, der synes herligere end den forrige. Hvor frugterne modnes og høstes i samme øieblik, som duften av friske blomster indemellem det blanke, dypgrønne løv [323] allerede melder om en ny vaar med frugt og høst om ikke længe! – Hvor de fleste trær er eviggrønne. Og de fleste dage er fulde av hvitt lys og straalende solvarme!

*

Hotel «Riviera Palace» i *Mentone* ligger litt høit, oppe paa den bratte skraaning, der hæver sig ovenfor selve byen mellem to brede, nu næsten uttørrede elveleier.

– Forlater én de luksuriøse, blomsterprangende, mere officielle haveanlæg, der breder sig foran byens Casino og som en herlig «Via triumfalis» fører like ned til den palmesmykkede musikplads og strandpromenaden. – Og saa, efter et par minutters gang langs elven tar av og følger den steile trappevei opover i en ganske anselig høide – dreier én snart ind i en mørk allé av kjæmpestore Eukalyptostrær, der danner indkjørslen til «Riviera Palace!»

Men er én tilfots, stiger én dog heller op ad den indbydende stentrappe, der fører like ind i hotellets parklignende have. – Der er én omgitt av en næsten tropisk vegetation. Svære palmer, tunge, blaalige agaver, slanke aloër og buske med hvite kalaer breder sig ut over fløilsgrønne plæner og over hele enge av tusindfryd og brogede anemoner! Mens blomstrende slyngroser dækker mursøilerne paa begge sider av den flisebelagte havegang, der i ret linje fører op til den store haveterrasse foran hotellet.

[324] Deroppe danner palmernes brede kroner skyggefulde hvilepladse, kranset av pragtfulde cenerariaer. Rabatter av levkøier og stedmorsblomster slynger sig som brede blomsterbaand om alle veie og alle aapne pladse. Mens ferskentrærne strækker sine lange, vifteformige blomstergrene, røde og hvite mellem hinanden, i det skinnende sollys op mot den næsten violblaa, skyløse himmel! – Og faar en til at drømme om, hvad en engang har læst om kirsebærtrærnes blomstringstid i det fjerne, skjønhedsglade Japan!

Men er der ikke tid til hvile, gaar en bare videre op ad selve hotellets indgangstrappe, hvor de søttduftende heliotroper slynger sig om alle mure og alle balustrer – og naar en saa vender sig og ser nedover – da ligger det dernede, langt dernede – mellem palmernes brede vifter, mellem rosernes hængende grene, over plænernes fløil og blomsterteppenes lyse farver – det grønligblaa hav, hvis glitrende solflate trækker øiet utover – langt utover – uten at støte paa et skib eller en seiler – indtil det forsvinder derute i den hvitgyldne taakelinje – der er horisonten!

– Inde i hotellets store hall, hvor engelske og amerikanske misser og ældre ladies og sportsklædte gentlemen av alle aldre og alle typer ligger henslængt i de bekvemme lænestole og gjesper over sine aviser efter morgenens anstrengelser – ringer det til lunch!

Ned ad den brede midttrappe, der fører fra første etage med sit aapne galleri, kommer to ^[325] elegante damer. De er begge klædte i hvite broderte lerretsdragter og med store luftige hatter paa de blonde hoder.

Arm i arm gaar de henad den lange korridor, der ender ved dørene til den enorme spisesal, hvor der er dækket ved smaaborde, og hvor et musikkorps oppe paa galleriet nu begynder at intonere en eller anden av sæsonens velkjendte og yndede operettemelodier og danse!

– De to damer er Else Grubbe og hendes nogen aar ældre søster, fru Ragna Wankel. Hendes mand konsul Jonas Wankel, er en av de større østlandsbyers fornemste matadorer – desuten ivrig sportsmand og passioneret seiler – der nu med sin frue har overværet den internationale seilregatta i Cannes, for derefter at ta Mentone som fast station for nogen ukers rekreatiønsophold. –

Else hadde bare et par dage iforveien og ganske uventet støtt til dem her for at tilbringe paasken og et par uker fremover sammen med dem.

Hun hadde gjennomlevet en noget trist og temmelig anstrengende vinter. Alle tre børn, det ene efter det andet, hadde hat skarlagensfeber. Om end ingen av dem i nogen alvorlig grad. – Men hun hadde været indespærret med dem som i en karantæne, adskilt fra alt og alle og berøvet de fornøielser og adspredelser, hun var vant til! – Og trængte nu efter sin egen mening – og doktoren med – til baade hvile og rekreatiø!

– De to damer tok plads ved et litet bord omtrent midt i salen, hvor der var lagt kuverter for ^[326] tre. Og et øieblik efter traadte ogsaa konsul Jonas Wankel – en blond, spændstig og kraftig mand i slutten av tredive, med et skjegløst, jovialt, rødt og hvitt ansigt og en liten antydning til maane – ind til dem med undskyldning for, at han hadde latt dem vente paa sig!

Han hadde gaat hurtig i solskinnen. Og lot lommetørklædet fare over sin litt høie pande, hvor sveddraaperne trængte sig frem.

«Puh – for en varme – *deilig* varme – vil jeg naturligvis si! Ja – jeg kan da hilse fra din tante Erika, Else – og fra Asta. Fru Erika følte sig ikke saa bra idag, at hun vilde med paa den lange turen. Men hun vilde gjerne spise middag med os heroppe, sa hun. Asta var derimot svært henrykt over at faa være med paa utflugten til den der haven ieftermiddag! Hun sa, det netop længe hadde været hendes ønske. – Saa avtalte vi, at automobilen skulde holde utenfor deres hotel dernede kl. 3. Men – vet Dere saa, hvad jeg hørte dernede? Her kom en gjest hit til Mentone igaaftes – en norsk –.»

«Hvem? Hvem?» ropte begge damer i munden paa hinanden.

«Gjet!»

«Herre eller dame?»

«Herre.»

«Gudskelov!» lo de begge. Else var blit en smule rød.

«Else – du *vet* det!» Svogeren ertet med fingeren.

[327] «Jeg! – Nei, hvorledes skulde jeg vite det?»

Hun rødmet endnu sterkere, og hendes smil var litt usikkert. «Men jeg er svært spændt – jeg kan jo tænke mig flere!»

– Else Grubbe gjemte nok paa sin egen lille hemmelighed. Personlig hadde hun hverken set eller hørt noget fra Eilif Bech paa et helt aar! Han hadde allerede tidlig om høsten – med det samme han kom fra sommertjenesten, der iaar hadde ført ham langt nordpaa – fortsatt sit avbrutte ophold nede i Briançon. – For at flygte fra hendes nærhed. Var det egentlig *mulig* at se det anderledes? – Men hvem kunde saa forby hende at gjøre hans ensomme, triste svigermor en visit engang imellem? – Og *derfor* visste hun, at han agtet at komme ned fra sin lille alpeby og tilbringe paaskeferien i Mentone! –

Da var den pludselig kommet over hende som en inspiration denne planen om hendes egen reise! Hendes søster og svoger var her jo. Og Karsten var desuten straks i sympati med hendes lyst til at se til den kjære tante Erika, der slet ikke var rask og som hadde ligget hernede sammen med Asta hele vinteren. – Vel. Saa var hun reist.

– «Det er saamen ingen anden end din og Karstens gamle ven, kaptein Bech,» lød atter konsul Wankels stemme. «Han kommer ned fra Briançon, bare en tur paa en ukes tid, for at være paaskeferien her.»

«Hvor har du det fra? – Hvem hadde hørt det? – Asta?»

[328] Det kom en smule skarpt. Men ingen merket det.

«Ja, jeg hørte det dernede hos dem. – Jeg vet sandelig ikke, hvor de hadde det fra, jeg! Fru Erika fortalte det med megen glæde ialfald.»

«Ja – tante Erika sværmer for ham.»

«Jeg undres forresten.» Konsulen prøvet at huske efter. «Om det ikke maatte være Asta, som hadde faat brev fra ham. For, da vi talte om, hvor han skulde ta ind henne, saa sa hun: «Han siger, han tænker at bo i Winter-Palace –»

«Han skulde altsaa ikke bo i samme hotel som tante Erika da?» skjøt Else ind. Hun følte sig temmelig ubehagelig berørt.

«Kanske Asta ogsaa sværmer for ham?» lo svogeren. «Det vilde jo passe godt, hvad?»

«Nei – det er vist ikke Astas smag,» svarte Else litt spydig.

– «Nei, siger du det?» skjøt hendes søster ind. Fru Wankel varen middelshøi, distingveret utseende dame med en noget fyldig figur og et godmodig, ganske vakkert ansigt, der for øieblikket var litt for fyldig og litt for rødt til rigtig at ta sig ut til sin fordel. – Hun hadde ikke været videre à jour med Kristiania-forholdene i de sidste par aar.

«Aa, hun har da ialfald for ikke mere end et aar siden hat en temmelig alvorlig flirt med en av vore mest fremtrædende «bohêmer» da – Gustav Klemm, som du vet,» vedblev Else.

Musikken spilte nu en eksotisk marsch, der med sin imitation av halvbarbariske lyder næsten [329] overdøvet al konversation. Else holdt sig for ørene.

«Det er svært saa nervøs du er da, søte Else,» sa søsteren. «Jasaa du,» vedblev hun interesseret, «han med den slagsmaalshistorien i Kjøbenhavn for et par aar siden? – Det var da merkelig!»

«Huf, for en forskrækkelig brutal musik!» Else gjorde en fortvilet grimase. Det syntes, som det foreliggende tema ikke optok hende synderlig. «Du vet jo, Klemm er anset for at være ualmindelig begavet. Og Asta er emanciperet og kunstnerisk og saan! – Men, hun fik vist brændt sig alvorlig der, stakkars! Han blev nok snart kjed av *hende*!

– Men, apropos – jeg faar en idé! Du, Jonas – du skal rigtig springe like bort i Winter- Palace – det er jo bare nogen faa skridt – nu, like efter lunch, og faa fat i Eilif Bech og si, at vi er her! Kanske han kunde ha lyst til at være med paa turen idag. Tante Erikas plads i automobilen er jo ledig. – Ja, gjør det – det skulde være morsomt!»

Else var blit ganske ivrig.

«Aa nei – skal jeg nu avsted igjen da – like efter maten ogsaa?» Konsulen bad bønlig for sig. «Ja, det er da morsomt at faa en herre til med os da, kan du skjønne,» sa hans frue. «Du har slet ikke godt av at være saan éne hane i kurven heller, Jonas!»

*

[330] – Det var et livlig selskab, der rutchet avsted gjennom byen og svinget op paa den prægtige Boulevard de Caravan. Denne bugter sig høit oppe paa fjeldsiden, langs steile skrenter og kløfter, bevokset med olivenskog eller fyltde med citron- og orangetrær – der stod ganske gule av frugt – og med det blaa hav dypt under dem! Paa opsidene av veien ligger en række elegante villaer, hvis høie havemure nu for det meste dækkes av fuldstændige tepper av hvite og lyserøde nyperoser!

Paa baksættet, der var bredt og stort, sat de tre damer. Asta i midten. «For du veier ingenting og tar ikke mere plads end et barn, saa lang du er,» som fru Wankel spøkende sa.

Midt imot dem de to herrer.

– Det syntes virkelig, som om denne rike, saa sorgløse og lykkelige natur, der omgav dem, ogsaa øvet sin indflydelse paa dem alle. Trak alt ungt, haabefuldt frem og skjøv det saare og triste tilbage! – Saan som de selv jo var flyttet over i rum og klima, fra det fjerne nordlige hjemms barske vinter og lave himmel til sydens evige sommer!

Men et fint øre vilde maaske i latter og stemmeklang – og i ordenes her og der en smule vilkaarlige og sterke aksentueren – ha fundet noget ikke helt egte hos tre av disse fem yngre glade mennesker! – Noget, der heller ikke gav det sande uttryk for det arbeide, der med skjulte drivhjul og remmer og stempler i dette øieblik foregik inde i deres inderste sjæleverksted!

Else var den mest overgivne av dem alle. [331] Det var, som om hun, med hele sin skjønheids- og varmelængtende natur, rigtig aandet ut i alt dette solskin, denne duft og farverigdom! I al den utfolden av *livsglæde* – der svarte saa til den saa længe nedkjæmpede og ubrukke kraft og evne i hendes eget sind!

Og, under disse helt nye forhold. For første gang ute i verden *alene*, blev det, som om hun – ganske reflektionsløst forresten – ogsaa slap sig lettere og tryggere til! Bare glædestørstende. Bare seiershungrig. – Og i øieblikket helt ut *lykkelig* ved atter at være sammen med den mand, der engang hadde sat hendes blod og hendes fantasi i saa sterk bevægelse – og som hun aldrig tænkte paa uten med en viss hjertebanken!

Nu saa hun ham igjen, endnu vakrere, mere indtagende end før. Med det samme aapne, varme, naturlige væsen, men endnu interessantere med det skjær av sorg, der nu hvilte over ham! Han, som – og det var hun i sit stille sind overbevist om – endnu altid sukket – om end haabløst og forsagende – for hende selv!

Denne tillokkende, men farlige tanke, der hos Else var gaat over til at bli noget av en fiks idé – næret som den var av alt det skjulte og dulgte i hendes inderste hjerteliv – forlenet hende med en viss sikkerhed og dristighed. Den blev som den indelukte, arbeidende motor, der driver maskineriet fremad, uimotstaaelig – og altid videre!

Selv en opdukkende anelse om, at Asta, paa en vis var, eller kunde komme til at bli, hendes [332] rival – at hun i sin intelligents og sine evner eiet meget av det, hun visste, Eilif satte pris paa – det blev hende nu bare som en eggende stimulans mere! En spore til at sætte endnu sterkere og hensynsløse fart paa dette, der nu drev hende fremover! – Hun gjorde sig ikke rede for – *hvor langt*.

Men, der var som om al denne kamp og gjæring hadde frembragt noget nyt i hende. Hun, den milde, beherskede, harmoniske – var blitt modigere, frygtløse. En hemmelig magt var begyndt at reise hodet i hende. – Om hun end i øieblikket ikke følte det som andet end en utviden, en stigen av alle kræfter – de sjælelige og de legemlige! –

Asta var den mest ordknappe av de tre damer. Men, som hun sat der i sin lysegraa lette tailormade og med en enkel straaht holdt fast med et hvitt automobilslør paa det lille, fine hode – saa la én straks merke til, at der var kommet en større kraft og ro over det bevægelige ansigt, en bløtere glans i de mørke, alvorlige øine og litt fyldigere runding om kinder og hake – end der hadde været de sidste par aar. Hun saa dog fremdeles blek og anstrengt ut, og der var alltid noget visst nervøst, litt opjaget over hendes væsen,

som om det dækket over et sjæleliv, der ikke kjendte hvile! Som nok kunde være fortrolig med skuffelser og resignation, men dog altid, hver dag paany maatte ta kampen op mot et sterkt, varmt hjertes naturlige krav paa tilfredsstillelse – og paa lykke!

Og naar Eilif, som han sat der likeoverfor ^[333] hende, blev dette tunge, bortgjemte var – i en betoning, i et henkastet ord eller i et blik, der ikke husket, det blev iagttat – saa snørte der sig noget smertelig sammen inde i hans bryst.

– Selv var han legemlig frisk. Solbrændt og fast i blikket, der hadde beholdt sit aapne præg, og med den fine, sensible mund, hvor alle indtryk av sorg og glæde syntes at faa lov til at prente sine linjer uten noget forbehold! Men, ældre var han blit. Trods sine kun 34 – 35 aar var hans mørke, kortklippede haar blit ganske graasprængt ved ørene. Og der kunde av og til komme et forpint og trist uttryk i de dyptliggende mørkeblaa øine, der viste paa, at ungdommens freidighed og paagaaende lykkefordring ikke heller hos ham mere hadde sin faste borg! –

De hadde passeret «les roches rouges», og kom ind gennem det steile og trange fjeldpas, der som en av naturens egne befæstninger danner grænsen mellem Frankrige og Italien.

Omgivelserne var nu goldere, trakterne mindre bebygget. De fulgte i store bugtninger de bratte dalsænkninger med dype slugter og langt i havet fremspringende klippeodder – til de ganske uforberedt befandt sig foran indgangen og portstuen til Lord H.s villa! Og omringet av en mylder av alle slags kjøretøier, der syntes at være strømmet sammen fra de forskjelligste kanter – midt op i den mest brogede forsamling av levende væsener: Reisende av alle nationaliteter, kjørende, fotgjængere, heste, æsler, kuske, chauffører, gutter, ^[334] tiggere og sælgere – der alle brølte, skrek og snakket om hinanden!

«Naa – her skal bli idyllisk!» utbrøt Konsul Wankel paa hele selskabets vegne og saa med en tragikomisk forfærdelse paa hele den brogede verden, hvis reises maal var det samme som deres eget!

– Men da alle de besøkende i god orden først var sluppet ind i haven, viste det sig, at den var saa stor, at enhver kunde føle sig næsten eneraadende.

Selv deres eget lille følge spredte sig ogsaa, litt efter litt – eftersom den enes opmerksomhed blev tiltrukket av et, den andens av et andet av det kolosale anlægs mange merkeligheder og skjønheder.

Eilif var først kommet til at gaa ved siden av Else. Paa hendes spørsmal hadde han fortalt litt om sit liv og sit arbeide deroppe i den lille, franske alpeby, hvor hans tid nu snart var omme. Ganske frit og utvungent kom det, mens han indimellem rakte hende haanden og hjalp hende ned ad de næsten lodret nedstigende trapper eller braat svingende smaaveie, der terrasseformig førte nedover mot villaen og havet. – Han fik ogsaa ind nogen deltagende spørsmal efter Karsten og børnene, om hvis sygdom han gennem sin svigermor hadde hørt. –

Men da Else i den anledning fremholdt det sørgelige og triste og anstrengende ved denne vinters begivenheder, saa sa han bare paa sin alvorlige, enkle maate:

«Vær taknemlig, fru Else! Glem ikke at være taknemlig. De beholdt dem jo hos Dem alle tre!»

[335] Else svarte ikke.

Hun følte i hans ord en slags irttesættelse, som hun ingenlunde satte pris paa! – Skjønt hun vel forstod, hvad der hadde foranlediget den. Og hendes hjerte strømmet paa samme tid mot ham i medfølelse.

– Der opstod dog en liten pause mellem dem. Det var, som om de begge pludselig hadde ondt for at fortsætte samtalen paa en rigtig naturlig maate. Og desuten var optat, hver med sit. –

For Eilif var jo dette pludselige, uventede møte med Else Grubbe henede næsten kommet som et slag!

Men at det kun skyldtes en tilfældighed – derom var han ikke et øieblik i tvil! Det faldt saa helt utenfor rammen av hans tanker, at Else gjennom svigermoren kunde holde sig à jour med hans bevægelser. – Og at de igjen kunde virke bestemmende paa hendes!

– Nu var ogsaa Konsul Wankels og Asta like bak dem. Og de fulgtes alle ad nedover mot sjøen.

Det var først da de igjen tok fat paa opstigningen ad den mængde tverveie og stentrapper og slyngninger, der førte i alle retninger, og hvor det var svært at finde sig tilrette – at Eilif endelig fik manøvreret det saaledes, at han en stund blev alene med Asta.

I samme øieblik var det, som om det hele kunstig opskruede sociale apparat ikke længer funktionerte, men faldt helt sammen! Og de blev [336] gaaende der ved siden av hinanden, litt forlegne, i minutter uten at tale.

– De hadde jo ikke møttes siden hin sidste eftermiddag oppe paa Aastas «hybel», da hun var ifærd med at flytte. – Om de paa den anden side ikke paa nogen maate var blit mere fremmede for hinanden dette sidste aar! Tvertimot. Den korrespondance, Eilif hadde bedt om at faa vedlikeholde med hende, noget, hun med glæde hadde indvilliget i – for det kunde da ikke gjøre dem andet end godt, begge to? – hadde knyttet baandet paa en vis endnu fastere og tryggere mellem dem!

Eilifs breve hadde ogsaa været lange, fritstrømmende. Hele den sjælekamp, som hun hadde set i dens heftigste utbrud hin eftermiddag, hadde hun i disse maaneder kunnet følge – indtil han hadde overvundet den og var vendt tilbake til det største og bedste i sig selv!

Asta, paa sin side hadde fordetmeste skrevet noksaa kort. Og mest som svar paa hans. Noget vist upersonlig hadde der ogsaa været i hendes breve, forsaavidt som at hun sjelden eller aldrig hentydet til sit eget, sin egen sjælelige tilstand.

Nu bebreidet han hende dette litt. Var det mangel paa tillid? Hun visste dog, at alt, hvad hun tænkte, følte, oplevet og foretok sig, interesserte ham mer end noget andet!

Hendes svar var litt tilbakeholdent og alvorlig: Hun syntes ikke, hun kunde være saa indbildsk. Livet var jo altid fuldt av forandringer [337] med nye interesser – nye forhold – en kunde aldrig vite –

Eilif protesterte – – Og – «var *hun* da saa optat av nye forhold?» Et spørsmåal som bragte rødmen op i Aastas kinder –

– Idetsamme hørte de, paa summen av stemmer, at de andre nærmet sig fra den motsatte side av haven. –

Han bøiet sig mot hende impulsivt, med noget sterkt i uttrykket, der fik hendes hjerte til at banke heftig, og idet han saa hende et sekund ind i øinene, sa hun hurtig:

«De er da ikke vond paa mig, fordi jeg kom herved?»

Asta blev endnu rødere. «Nei, kjære Dem – hvorfor? Det var da saa rimelig – og hyggelig. Deres ferie – og syden –»

Hun stammet litt.

«De vet nok, jeg kommer for at se Dem, Asta! – Og ikke for noget andets skyld,» la han til aapent og varmt.

Hun vendte sine øine litt bort. Der gik et skjær av noget lyst og mildt over hendes ansigt. Han saa det. Og det gav ham mod.

«Og De vil nok la mig faa tale litt ordentlig længe med Dem, mens jeg er her,» vedblev han. «Trods – at verden synes at være saa forunderlig liten!» Han gjorde en bevægelse med hodet over dit, hvor nu stemmerne kom endnu nærmere. «De maa fortælle mig mere om Dem selv, frøken Asta! Ha tillid til mig! Jeg er viss paa, De har følt og tænkt ^[338] saa meget siden – siden. – En oplever jo meget paa et helt aar – og især saan paa reiser!» rettet han det. Han skjønte, han hadde været litt tung paa haanden.

Astas øine hadde likesom lukket sig til igjen. Og der gled en skygge over hendes ansigt. «Ja – livet staar jo aldrig stille,» svarte hun saa, alvorlig, men med noget undvikende – «Forresten er mor litet bra i det sidste ogsaa,» vedblev hun naturligere. «Saa nu kan hun slet ikke undvære mig længere.»

«Det kan jeg nok forstaa,» sa han ganske enkelt. Men stemmen, og det blik, der møtte hendes, gav ordene et saa sterkt og fyldig indhold, at Asta igjen maatte se til den anden side. Og ikke fandt noget at svare.

De hadde nu naadd op til den øverste terrasse, hvor alle veiene, der kom fra stranden og villaen, atter forenet sig.

– Else hadde med sin søster og svoger slaat ind paa en gang dernede, som hun trodde, alle maatte følge. Men til sin ærgrelse merket hun, at Asta og Eilif engang hadde tat av til venstre, hvor de hadde bøiet av til høire, og at veiene saa ikke mere møttes, men kun førte længer og længer fra hinanden! – Indtil hun nu endelig saa dem begge to staa derborte ved et litet bord, hvor der solgtes fotografier, appelsiner og læskedrikke. –

«Hvorfor blev dere borte?» sa hun i en tone, hvis skuffede og ærgerlige klang hun ikke ganske formaat at skjule. «Dere fik jo ikke se hverken ^[339] pavillonen med antikkerne eller fossen nede i dalstupet!»

«En gaar jo som i en labyrint her,» svarte Eilif hurtig. – «Men, alle veie fører til Rom, som De ser!» la

han til. – «Er her ingen som vil ha et glas egte italiensk vand «con limone»?»

Han holdt et glas frem –

*

Om aftenen spiste de alle, efter Elses invitation, middag i «Riviera Palace».

Damerne havde tat sine bedste toiletter paa og herrerne var i selskabsdragt. Deres bord var smykket med et væld av høirøde nelliker!

– Høie kulørte fayancesøiler med tilsvarende urner, hvori store palmer, dannet en slags avgrænsninger i den store sal, dæmpet lyset – og gav en viss illusion av relativ isolerthed mellem de mange fremmede, festklædte mennesker.

– Fru Erika saa idag forbausende rask og kjæk ut, skjønt én nok ved at se litt nøiere paa hende ikke kunde være i tvil om, at hun bar paa en sygdom. Hun var blit magrere, og øinene var ikke længer saa klare og energiske. – Men, det var tydelig at forstaa, at den fornøielse det nu var hende, at kunne sitte der mellem sin kjære Else Grubbe og sin sympatiske ven, Eilif Bech, iaften oplivet hende meget!

«Jeg hadde brev fra Karsten netop nu, tante Erika,» sa Else. «Jeg skal hilse dig mange gange. De har det bare udmerket.»

[340] «Gudskelov for det,» sa tante Erika fornøiet.

– «Han er jo som sedvanlig meget optat av sit, Karsten, kan du vite,» fortsatte Else. «Men, han holder sig jo *litt* mere hjemme hos børnene, naar jeg er borte! Karola, er ogsaa nu ute igjen. Og de flytter allesammen ut til Helgeby i disse dagene for at faa luftforandring. Hun skulde ikke mere paa skolen før ferien, hadde doktoren sagt.»

«Stakkers Karola – paa skolen du!» smilte tante Erika. «Det har jeg altid saa ondt for at sætte mig ind i. Denne lille, sterke, uavhengige aand –»

«Aa – det morer hende saa du! Hun er mere og mere interesseret. Du skulde se det alvor og den samvittighedsfuldhet!» Else lo litt. «Jo, hun blir nok en egte Grubbe allikevel, tante Erika – vær tryg for det!» Det sidste kom litt spydig, overlegent.

Tante Erika svarte ikke. Hun bare smilte godmodig.

«Men, som sagt,» fortsatte Else oprømt. «Nu kan Karsten passe børnene litt for engang skyld! Det er bare sundt for ham at tænke paa andre end sig selv og sine forretninger! – Og nu er jeg kommet til det –» og Else talte, som om hun hadde gjort en splinterny opdagelse, «at naar han nu aldrig kan synes det er morsomt, som jeg synes er morsomt – saa vil jeg nu rigtig more mig paa egen haand! Og det ordentlig. – Ja, det vil jeg!»

Og hun saa lys og glad og triumferende ut.

«Hør nu» – hun vendte sig til de andre. «Vi [341] maa reise til Monte Carlo en dag – en av de første

dage! Jeg vil bruke 100 frcs. til at spille for! Jonas – du har ogsaa en liten svakhet der! Hernede maa vi riktig til en forandring dyrke vore respektive svakheder – det er bare storartet sundt! Skaal, Jonas!»

Alle lo. Og samtalen fortsattes i den bedste stemning. –

Den sidste servering var endt. Flere borde stod allerede tomme.

– «Og nu maa fru Steineger faa sig en hyggelig bridge!»

Og konsul Wankel bød hende armen. «Ja vi faar skynde os litt, ellers tar de bordene og pladsene fra os –»

Inde i den elegante, store salon, der laa paa den motsatte side av hallen – fik de en tjener til at anbringe et bridgebord for dem.

Det faste parti ved spillet var tante Erika og konsul Wankels. De hadde allerede hat flere hyggelige bridger sammen inden Elses ankomst. Eilif og Else skulde byttes til at være fjerdemand. Asta, som helt spilleudygtig, var fuldstændig utenfor.

Den prægtig utstyrte salon var ved et par søiler og lave spanske vægge delt i to avdelinger, hvorav den inderste med sit store flygel dannet en slags musiksalon for sig. For øieblikket var begge de store rum tomme.

Asta gik ut i hallen og hentet sig nogen aviser ^[342] og illustrerte hefter og satte sig makelig tilrette derinde i et hjørne og læste. –

– Mens Eilif nu indtok pladsen som fjerdemand, blev Else inde ved spillebordet og saa paa spillet. Hun stod bak Eilifs plads eller tok en stol og satte sig litt bakenfor, mellem ham og tante Erika. Hun var interesseret, straalende og indtagende elskværdig i hele sit væsen. – Saa tante Erika et par gange beundrende maatte se paa hende. «Hun hadde ikke set hende saa smuk og saa oprømt paa lange tider,» hvisket hun til søsteren, som nikket og var enig.

Fru Ragna Wankel sat der med sit vakkert opsatte haar, sine funklende diamantørenringe og sin korrekte, fine og moderne dragt. Og passet sine kort. Høflig og elskværdig mot alle. Svarte med et rolig, tilfreds smil paa de smaa stikpiller, der kunde falde over hendes noget kortsynte beregninger. – Uten at det faldt hende ind med en tanke, at maaske ikke alt var likesaa velordnet, velpleiet og vel avballanceret hos de nærmeste omgivelser som hos hende selv! Hun gjorde rigtignok iaften av og til en liten bemerkning for sig selv om, at Else dog igrunden var litt koket. – Men hun hadde jo hørt om, hvor feteret Else var i selskablivet i Kristiania. Og tok da dette som en logisk følge av det mondæne liv! – Kaptein Bech saa da ogsaa temmelig uimottagelig ut. – Saa – herregud – det klædte hende sandelig! – Og Else var nu ikke av dem, der gaar over streken – –

Da turen kom til Else, og hun nu tok Eilifs ^[343] plads, gik hun som en selvfølge ut fra, at han vilde indta den samme interesserte holdning ved spillebordet som hun!

Men der tok hun feil.

– I samme øieblik, kortene var git, og hun hadde faat dem ordnet i haanden. og saa vendte sig for at vise ham dem – var Eilif borte! – Hun saa bare hans ryg, idet han forsvandt mellem søilerne, der delte salonen fra musikværelset, hvor Asta sat og læste sine aviser.

Else følte et heftig stik i hjertet. Der la sig som en pludselig taake for øinene, saa hun et øieblik ikke kunde se –

Og atter brøt den sig frem derinde i hendes bryst – saa uforberedt, saa alt overvældende og saa alt herjende – denne samme onde, hadefulde følelse likeoverfor Asta, dette avmægtige raseri mot Eilif – som hin sommeraften for snart to aar siden – deroppe ved Abborvandet!

– I næste minut hadde hun tat sig sammen.

Hvad gik der ogsaa av hende? Var det ikke noget stort tøv! – Kjære – Eilif var jo saa ridderlig bestandig – slik en høflig, opmerksom herre – det var jo hans specialitet, det! Asta sat alene. Ingen hadde tat notis av hende – saa skulde *han* –

«Kjære, du blev saa blek med engang, Else – hvad er det i veien – du blir da ikke daarlig?»

Søsteren spurgte i en kjærlig, litt forskrækket tone.

«Jeg blev litt svimmel, du. Det var vist bare efter den varme turen. Nu er det aldeles over.»

[344] – Else var litt mere stille, mens hun spilte videre. Og av og til gjorde hun nogen store bommerter, der paadrog hende en mild tilrettevisning fra svogeren og en spøkefull bemerkning fra tante Erika om, at «hun for sin del foretrak Eilif Bech som makker!»

«Men kaptein Bech – han vil ha baade i pose og i sæk,» lo konsulen. Idetsamme gav han Else et litet hemmelig puf. Da hun saa op og fulgte hans øine, blev hun ganske hvit.

– Ved at kaste et blik bakover og noget til siden i det store forgyldte speil, der hang over sofaen i hjørnet nærmest dem, kunde – de to alene – gjennom søilerne se, hvad der foregik inde i den anden salon i det motsatte hjørne, hvor Asta hadde tat plads!

Hun sat der i en lænestol, i sin hvite, høihalsede dragt, med det enkle perlekjede om halsen og det tykke sorte haar i bølger til hver side om hodet. Et illustreret hefte hadde hun liggende i skjødet. Men hun saa ikke i det. Hendes øine var fæstet paa Eilifs ansigt.

Han vendte ryggen til dem og bøiet sig over imot hende, ivrig optat, og saa ikke ut til at ha øie eller tanke for noget andet. Han hadde rykket sin stol nær til hendes, og syntes at tale meget – overtale. Asta nikket et par gange til svar med det lille, næsten umerkelige nik, der var hende eget.

Pludselig blev hun alvorlig og saa ned. Og det saa ut, som om hun sa noget, som virket som et elektrisk støt paa ham. For han rykket likesom [345] tilbake. Og saa til siden. – Hvor hans ansigt idetsamme hadde et trist og træt uttryk!

Else slap dem med øinene og vendte sig igjen til spillebordet. Hendes hænder skalv litt. Men hendes hjerte slog nu roligere. – Det var jo tydelig, at han overvandt sin uoplagthed for at være elskværdig! Men, – at hans tanker, hans hele stemning *ikke* var der, hvor han nu sat – det følte hun sig overbevist om!

– Og Else behersket sig saa godt, at hun med et smil og et skjelmsk øiekast kunde svare paa svogerens muntre og spørgende blik. Han syntes aabenbart, det hele var en stor fornøielse. –

Da næste omgang blev git, vovet Else atter at dreie hodet og se bakover for at fortsætte sine observationer.

Hvilken pludselig glans der var kommet i Astas øine! Og hvor hun smilte med sine hvite tænder! Nu var det *hende*, som talte og gestikulerte. Hun pekte gjentagne gange paa en avis, hun holdt i haanden. – Det var naturligvis aandrigheder, kun kom med! Kunst – literatur – politik –

Eilif hadde skiftet plads og sat nu ved siden av hende. Han tok avisen fra hende og læste noget. Og saa baade saa interesseret og saa oprømt ut! Og nu – nu møtte han Astas øine med et blik – et eget, gjennomtrængende, beundrende blik –

Else kjendte de øinene! Hun kjendte dem, hun ogsaa! Aa – i et glimt hadde hun engang set dem fæstet paa sig selv – den Helgebysomren ^[346] – en het maaneskinsaften – hvor det duftet saa sterkt fra hendes rosenhæk –

– Og, hun syntes hun maatte skrike –

eller storgraate – eller slaa – eller rive istykker noget – saa der kunde *ske* noget – noget der *rystet dem alle op!* –

«Du spiller rent hen i taaken iaften, barnet mit,» lød tante Erikas stemme litt tørt.

Else bet sig i læben.

«Jeg tror, det maa være den lange turen i varmen, som har gjort mig saa forstumlet,» svarte hun igjen, som før. «Det var en saa anstrengende marsch den der opstigningen helt nede fra sjøen op til landeveien i eftermiddag! Det banker og brænder saa i tindingerne mine. – Nu er jo vor robbert ute ogsaa.» Hun talte i en livligere tone. «Gjør op da, Jonas! – Skal vi ikke heller gaa ind til de andre og ha litt musik?»

– Uten at oppebie noget svar, hadde hun reist sig. Og gik pludselig og raskt ind i det tilstøtende rum.

«Naa – forstyrrer jeg?»

Det kom med en liten haard, forceret latter. «Ja, jeg ber – vi tænkte bare, vi skulde ha litt musik.»

Asta og Eilif hadde reist sig.

Asta var blit rød. Men Eilif sprang idetsamme hen og aapnet flygelet og satte stolen tilrette for hende.

– Else boret sine øine et sekund ind i hans, i en vild, spørgende angst, idet hun nu, i sin blekblaa ^[347] silkemousselins dragt, gled tæt – tæt forbi ham – og tok plads ved flygelet!

Hun lot fingrene løpe over tangenterne.

«Det er ustemt,» sa hun og saa igjen op paa ham med det samme underlige blik, der likesom ikke kunde flytte sig fra hans øine.

«Gjør det noget?» Eilif møtte et sekund hendes blik. Aapent og alvorlig. Hans mund presset sig sammen. – «De spiller saa vakkert, saa det merkes vist ikke» – tvang han likesom frem, for at si noget.

Han stod og lænet sig til flygelet.

Hun saa atter paa ham. Nu var der noget mykt, anraabende i de milde, blaa øine.

Og Eilif følte et klemmende ubehag over brystet.

Hvad var dette? Han husket det blik. – Var her gjengangere? Skulde der endnu lides. Endnu bøtes. Skulde han endnu dømmes skyldig? –

Musikken begyndte. Hun spilte en melodi av Grieg. Et av hans smaa lyriske stykker: Erotik.

– Eilif hadde tat plads paa en stol, der stod isoleret. Han holdt haanden for øinene, som om han var helt absorberet i at lytte til musikken. Men inde i ham lød endnu de klagende røster! «Hadde han bragt varig uro og smerte i denne unge kvindes bryst? Hadde de da ikke begge kjæmpet og overvundet – og sonet? Jo, jo. Dette han nu saa, var umulig – utrolig! Det var en improvisation. Det var stemning. Opspilthed. Hun var jo, som hun var sluppet ut av et fangebur henede! – *Koketteri* var det sandelig ogsaa –

[348] Han følte en uvilje stige op i sig. Mot hende.

– Nei – *denne* gang skulde hun ikke faa ham med! Hun kunde være tryg! –

Else holdt op at spille. Men blev sittende ved flygelet.

Der var ganske stille i salonen, som om de alle ventet mere.

– Saa løp hendes hænder igjen sagte modulerende over tangenterne. Og hun gled ind i en vals – den langsomme, elegiske, vuggende vals, som hun hadde danset med Elif for to aar siden – paa ballet hos ministeren! – Den samme, som hun saa ofte hadde spillet inde i den gule og hvite havesal paa Helgeby den sommer, da Eilif laa ute paa verandaen paa chaiselongen med sin syke fot –

Der brændte som en ny glød i hende. Hun spilte den som aldrig før. Og tok den igjen, da den var færdig. Hun la sin hele sjæl, sin hele attraa i den. Om hun kunde vække ham igjen – som dengang! Vække det derinde hos ham, som nu slumret. – Aa, saa vel vogtet! For, han - han var jo saa korrekt!

– Konsul Wankel hadde engageret sin hustru. Og de to gjorde nu nogen sagte, glidende valsetrin henover det blanke parketgulv.

Eilif reiste sig ogsaa, med et ryk. Som om han tvang sig til at kaste noget fra sig. – Og Else saa ham gaa hen foran Astas stol og bukke for hende. Men Asta rystet paa hodet. Han sa noget til hende. Det var ikke

mulig at høre, hvad det [349] var. – Nu reiste Asta sig virkelig. Og han la armen om hendes liv. –

En ildstrøm jaget pludselig gennem Elses hjerte! Hun forstod det ikke selv – dette forfærdelige, der nu fyldte hende. *Hersket* over hende! – Men hun spille – spille. Mens hun med øinene, som hypnotiseret, ufravendt fulgte de to, som langsomt svinget sig der foran hende – og holdt hinanden omslynget! –

Se – nu hvisket han noget til hende! Hvor Asta med engang blev rød! Og hendes øine møtte hans med noget sky, bløtt, ungt – som hun aldrig havde set i dem før –

Da var det som et rovdyr slog kloen i Elses hjerte! – Pludselig gik hun over til en galop, en kort, feiende revygalop. Tok den i voldsomt rivende tempo! Hendes hjerte slog vildt. Hun blev med engang som blindet – i mørket danset der gnister for hendes øine – sorte skygger flimret – som rasende spille hun endnu et par takter. Og stanset braat op. Slog haardt en akkord – en skjærende dissonans! – Og reiste sig.

De fór alle sammen.

«Men – Else da!» ropte søsteren.

– Det hele havde staat paa i nogen minutter.

«Hvad tænker I paa, kjære børn,» lød tante Erikas sonore, gode stemme. «Det er sikkert ikke tillatt at danse herinde. Og – hysh – her kommer naturligvis folk for at se, hvad her gaar for sig –»

*

[350] – Men Else Grubbes liv var den følgende uke som spændt under høitryk. Og motstandsløs blev hun som drevet fremover!

Hendes dage var fulde av feber og spænding. Nætterne søvnløse og fulde av taarer.

Lidenskaben var over hende. Og en vild trods. Det var som kunde hun *nu* bryte alle skranker, trampe haardt og hensynsløst paa alle hindringer – alle – *alle!* Fordi maalet bare var et eneste. Og verden kun var ett menneske – og tomhed!

Hendes væsen blev lunefuldt, ujevnt. Hun kunde være pinlig taus eller støiende overgiven. – Og rastløs. Idelig paafærde med nye planer, nye fornøielser, og utflugter. –

Fordetmeste lykkedes det hende ogsaa at faa Eilif Bech med. Han kunde ikke godt undslaa sig. Han var jo likesom ogsaa kommet for at se Monte Carlo og Nizza. Overvære *les batailles de fleurs* baade tillands og tilvands! Se paa golfmatchen oppe ved Sospel. Og drikke te med hele den mondæne og demimondæne verden ute i pavillonen paa spidsen av Cap Martin – hvor én fra balkonen hadde hele havet foran sig og intet andet!

– Sommetider deltok ogsaa Asta i disse utflugter. Men da hendes mor netop i de dagene var mindre bra – blev hun dog ofte hjemme hos hende.

Da var det, som Else aanded lettere. – Og i momenter kunde hun igjen faa sit gamle, milde, harmoniske væsen, der vilde alle vel! Og den graciøse ynde, der indtok alle hjerter. –

[351] Men hvis Eilif hadde forhindringer – han hadde en fransk kamerat her, som imellem vilde ha ham med til mennesker, han kjendte – da blev Else urolig og nervøs!

Hun speidet likesom overalt efter ham. Paa veiene – i parkerne – ved strandpromenaden. – Oftere end ellers gik hun da ned og besøkte tante Erika. Hendes hjerte banket, naar hun spurgte conciergen: «Er der andre visitter?»

Det blev en fysisk lettelse, naar svaret lød benegtende. Og hun var fuld av elskværdighed og omtanke likeoverfor den syke tante. Ja – mot Asta ogsaa!

For – naar *hun* bare vilde holde sig helt utenfor –

– Men, en av de sidste dage før Eilifs avreise traf hun ham deroppe! Han var alene i den lille salon med Asta, da hun traadte ind. Tante Erika laa helt tilsengs den dag.

Hun skjønte med det samme, hun traadte ind, at Asta var skuffet. Hun var ikke av dem, der kunde skjule sine følelser! – Stakkar, hun trodde nok, hun nu igjen skulde faa istand en av sine seriøse flirter! – Men, det skulde ikke lykkes!

Og med en syks halstarrige vilje klamret hun sig fast til sit éne faste punkt: «Det var *hende*, Eilif elsket! Og *derfor* var det, at hans ansigt saa baade trist og lidende ut, da han nu fik øie paa hende, reiste sig og hilste. – *Han* visste jo ikke – *kunde* jo ikke tænke sig – at der dog var noget, der var sterkere for en kvinde – end *alt andet!*»

[352] – «Jeg tror ikke, det er værdt, du gaar ind til mor nu, Else. Hun sover vist litt.»

«Nei – saa hils hende fra mig, da. Og sig, jeg kommer igjen imorgen. – Men, det er sandt, kaptein Bech,» hun vendte sig til ham. «De *maa* komme og spise med os imorgen – Deres sidste alten! Og der er dans i hotellet bakefter. Som erstatning for paaskestilheden, skjønner De. – Ja, De behøver naturligvis ikke at danse selv,» lo hun paa sin indtagende maate, da han aapnet munden for at gjøre en indvending. «Vi kan jo bare se paa lystigheden – eller spille en sedat bridge! Men forresten er der mange morsomme typer. Og Ragna eller jeg kunde lære Dem two-steps. Jonas og jeg danser den allerede brillant.»

Og Eilif bukket og takket. Men – han skulde jo saa tidlig avsted morgenen efter –

«De er da ikke bange for ikke at faa nok søvn? *Saa* gammel er De da ikke blit,» spøkte Else.

Nei. Det var han ikke. – Ja, tak. Han vilde gjerne faa komme til middag. Men – til at danse, end si lære nogen ny dans – dertil var han ialfald for gammel!

«Forleden aften var De jo svært ivrig i dansen,» lo Else litt spydig. – «Ja, Asta, det nytter vel ikke at be dig til imorgen? Du vil vel ikke gaa fra din mor. Ellers skulde det jo være morsomt.»

«Nei tak, Else,» sa Asta. Og der var en dom, et sterkt mishag i hendes alvorlige blik, der ikke var til at ta feil av. «Doktoren siger, det ikke har [353] noget paa sig dette, der nu plager mor,» vedblev hun roligere. «Men jeg vil allikevel ikke gaa fra hende.»

«Ønsk hende god bedring, da, Asta! Og farvel. – Gaar ikke De ogsaa nu, kaptein Bech?» fortsatte hun litt nonchalant. «Skal vi saa ikke klatre sammen opover til vore respektive «Palaces?»»

Eilif tok avsked. Og de fulgtes ad.

Asta saa efter dem fra vinduet.

Hun saa dem gaa der ved siden av hinanden, tilsyneladende saa fornøiede og i ivrig samtale. Else saa smuk, elegant og graciøs.

– Og Asta vendte sig fra vinduet, kastet sig ned i en lænestol og graat. Graat stille og saart. Og haabløst.

For nu var den kommet over hende den store, sikre følelse, at sammen med *ham*, det var lykken! Det var livets gyldne bæger, der aldrig kunde ruste og aldrig bli tomt!

Men jo sterkere og fastere kjærligheden slog rot i hendes sjæl. Jo høiere hun lærte at sætte Eilifs karakter, – jo mere kom der som en uforklarlig skræk over hende, der forbød at gripe til! – Hendes bitre minder vilde ikke la hende i fred. Hendes syke samvittighet blev saarere og saarere! Og hendes hele tilværelse de sidste to aar blev hende mer og mer forhad! – Netop, som hun litt efter litt fik den hele episode med Gustav Klemm paa avstand, stod det for hende, som om det kjærlighedsforhold, der hadde været mellem dem, hadde efterlatt en plet paa hendes egen karakter, der ^[354]aldrig helt kunde utviskes! Det forfærdelig skjæbnesvangre skridt, som hun i maanedvis hadde gaat med i tankerne og, av sin fri vilje, besluttet sig til at gjøre – det ugjenkaldelige, forsmædelige, der vilde overgaat hende, hvis ikke skjæbnen selv hadde reddet hende – det blev som noget av en skam og fornedrelse for hende, hun likesom aldrig syntes hun kunde bli færdig med! For, at Gustav Klemm, samvittighedsløst vilde ha benyttet sig av hendes svakhet – det var hun nu, hun hadde set ind i hans karakter, ikke et øieblik i tvil om!

Alt dette vilde Eilif aldrig kunne forstaa. Aldrig glemme og aldrig komme forbi. Selv om han *vilde*.

– Og hvorledes skulde hun kunne ta imot hans kjærlighed – den ømhed, beundring og respekt, han nu hadde for hende – uten først at ha sagt ham *alt*?

Og naar hun hadde gjort det, saa vilde han si, «du er ikke den, jeg trodde. Jeg kan ikke mere se det i dig som før. Du er en anden – lavere, ufinere.» – Eller han vilde *ikke* si det – men hun vilde læse det i hans øine – se det paa hans mund – høre det i hans stemme! Og jo høiere hun elsket ham – jo mindre *turde* hun, *vilde* hun møte dette, der vilde knuse hende – mer end det at miste ham!

– Og derfor hadde hun nu – heroppe i denne stue – for ikke mer end nogen minutter siden, sagt ham paanyt – at hun ikke kunde bli hans. De maatte vedbli at være venner. Intet mer. For alltid –

^[355] Ved det lille bord i spisesalen i «Riviera Palace» var der den paafølgende aften dækket til fire. Stemningen var munter, næsten overgiven. Der blev drukket champagne i anledning av Eilifs avreise. Jonas Wankel blev mer og mer lystig. Og fortalte alle sine morsomste anekdoter fra sine mange seilregattaer i ind- og utland – hvad der var hans specialitet! – Else var overstrømmende elskværdig, munter, fuld av gratie og spillende indfald. Og det klædte hende fortryllende sammen med den sterke

glans i øinene og den høie farve i kinderne!

– Eilif, der fra først av hadde været alvorlig og forstemt, lot sig uvilkaarlig litt efter litt paavirke av omgivelsernes festhumør. – Fordi han trængte det!

Han var ulykkelig, opreven – og skuffet. Det haab, han hadde reist herved med, var sluknet for ham. Efterat det hadde syntes ham like ved sin høieste opfyldelse! – Aastas væsen var ham uforstaaelig. Han begyndte at føle bitterhed mot hende. Hun hadde været hjertelig, venskabelig, tillidsfuld – ja opmuntrende! Men – naar det kom til et visst punkt, gled hun undav! Trak sig sammen som en mimose. – Og da han saa hadde vovet det. Og gjentat sit spørsmål fra aaret forut – saa var der kommet noget saa mørkt og forpint over hendes ansigt. «La os ikke snakke om det – la os være venner.» –

Var det endnu den gamle kjærlighed, der holdt hende fast? Var det mulig, at han, den pjolterdrikkende bohêmen endnu hadde magten over ^[356] hendes hjerte? – Efter først at ha sat sin «jernskodde hæl» paa det?

Han hadde hørt, at der var kvinder, som var slik –

– Den store spisesal var ryddet til dans. Orkesteret stemte i oppe fra galleriet. Det enorme, blankbonede gulv laa indbydende der under de elektriske kroners lyshav –

– Jonas Wankel hadde danset two-steps med Else. Som en flygtende sommerfugl hadde hun, sammen med ham, jaget opover og nedover salens længde – svævende, lett! Hendes lyseblaa dragt – hvis slæp hun holdt op med sin ene haand – svøpte sig mykt og tæt om de smidige, fine lemmer. Hodet holdt hun litt bøiet over sin dansers skulder. Det saa ut, som hendes øine var halvlukkede. Og hele skikkelsen var saa ubevægelig, som *gled* den henover gulvet. –

De stanset ikke, før musikken holdt op at spille.

Næste dans var en vals. Elses søster og svoger danset sammen. Hun og Eilif blev en liten stund staaende og se paa dem. Hun hadde lagt sin haand i hans arm. «Skal vi danse?» Hun saa op i hans ansigt. Det hadde igjen sit triste, dystre uttryk.

Han rystet paa hodet.

«Saa spaserer vi heller litt.»

De gik arm i arm ut gjennom den brede korridor, bortover forbi hallen, og den store salon, hvor flygelet stod. Vendte saa og gik helt tilbake ^[357] igjen. Og fortsatte at gaa saan frem og tilbake. –

Else var meddelsom, fortrolig. Hun klaget. Hun fortalte atter om den triste vinter. Om sin ensomhed. Om Karstens sneversyn paa saa meget, og hans mangel paa hensynsfuldhed og forstaaelse! Hun skiftet i tone og rytme. Gik over fra det hjelpeløse, forkjælte barns skuffelse over, at «ingen er snille mot det», til den modne kvindes dristige koketteri, der, uten ord, saa tydelig siger: «Men *netop* derfor – fordi jeg er uforstaaet, ulykkelig og ensom – saa kan det godt være, at jeg tar mig ret til at gi mit hjerte, mig selv, min fremtid til en anden – – til den mand, hvis arm jeg nu læner mig til, for eks.!»

Og Eilif svarte med korte, smaa sætninger. Oftest med enstavelsesord. Hans holdning var tydelig reserveret. Men høflig og venlig. Han vek behændig undav al sentimentalitet, og *for* interesseret forstaaelse.

– Else begyndte at *forstaa*. Hun følte noget ondt, svidende og knugende komme over sig.

Og dog var der en slags fest- og lykkefølelse over hende! Bare fordi han *var* der. Bare ved at føle hans øine paa sig, hans skikkelse nær sig! Hun *maatte* holde ham fast. Hun *kunde* ikke miste ham! – Og hun skiftet tema. Nævnte Aastas navn.

Nu gik der et litet ryk gjennom Eilifs arm. –

Det blev som et forgiftet stik, der trængte like ind i Elses blod.

[358] Fristelsen var der. *Seire* skulde hun!

«Ja, stakkars Asta – og stakkars tante Erika!»

«Aa – hvorfor det?»

«Den historien med Gustav Klemm hænger jo altid i, vet De.»

«Nei, det vet jeg ikke.» Hans stemme var litt hæs og utydelig. «Det er da længe siden, hun opdaget, hvorledes *han* var?»

«Jeg skal fortælle Dem en ting.» Hendes stemme var saa underlig. «Men, De maa love mig ikke at si det til nogen? Jeg har ikke sagt det til et eneste menneske før.»

«Naa?» Hans stemme lot likegyldig.

«De kan tie?»

«Naturligvis. – Naa?» spurgte han igjen.

«Der har vist – ikke længer end siden forrige vinter – været noget *meget* alvorlig mellem Asta og Klemm!»

«Saa?»

Elses kjole hadde grepet fat i en spiker, som holdt det brede teppe, der førte henad korridoren.

Eilif slap hendes arm, bøiet sig ned og løsnet den av. Hans ansigt var mørkerødt, da han igjen reiste sig. Han bød hende ikke armen. Men Else tok den som noget, der faldt av sig selv.

«Det var engang – ifjor paa denne tid –» hun hvisket. «Min kammerpike var ute i Bækkelaget og besøkte sine forældre. Med det tog hun kom, var ogsaa Asta. Og hun saa hende gaa ind i haven og op til den villa, hvor Gustav Klemm bor. Min pike fortalte mig det forresten ganske [359] tilfældig, uten at tænke noget ved det. – Og da hun saa reiste tilbake igjen et par timer senere – da saa hun fra kupévinduet Asta gaa alene indover landeveien til byen – i øsende regnveir og uten paraply! – Og saa rar likesom.»

«Det behøver aldeles ikke at bety noget! I vore dage – jeg har da selv ofte gjort Deres kusine visit om eftermiddagen paa hendes hybel!» Det kom trodsig, som om han vilde si: «Tænk hvad du vil.»

«Javisst.» Else følte et sykt ubehag stjæle sig over brystet. – «Men – De maa da medgi – det saa underlig ut?»

«Jeg synes,» vedblev han. Men stoppet op. En tanke, noget *forfærdelig* slog idetsamme kloen i ham! Om det var *det?* – *Der* hadde han grunden til, at hun jaget ham bort fra sig – i samme øieblik, han *saa*, hun gjerne vilde, han skulde bli! Hendes onde samvittighed var det. – Og hendes egen kval, fordi – fordi der var – noget uoprettelig – skedd! Et billede – en vision reiste sig foran ham: Asta, hvit i sit ansigt. Gjennemvaat. Med halvt opløst haar nedad ryggen. Med angst og rædsel i øinene. En vaaraften. Ifjor. En av de sidste dage før Einars død! – «Jeg synes,» gjentok han, og der var en slik bevægelse over hans ansigt, noget saa strengt og haardt i stemmen, at Elses hjerte begyndte at banke i angst og spænding. «At De ialfald ikke skulde *nedlate* Dem til – jeg maa virkelig bruke det uttryk – baade for Deres og hendes skyld – at

tro – eller si slikt.»

[360] «Jeg *tror* heller ingenting. Jeg bare fortæller fakta. – Og jeg har jo, som jeg sa Dem, ikke nævnt et ord om det til et eneste menneske. – Hvad vil De da mere? Asta er vel ulykkelig – hun ogsaa, stakkar – som alle vi andre!» Der var taarer i hendes øine. Og stemmen holdt paa at briste.

«Nei – jeg vet, De mener det ikke. Jeg vet, De er snil. – La os bare ikke snakke mer om det.»

Hans stemme var ogsaa mildere. Bare træt. Færdig.

Midt i al sin vaande – ett litet lysglimt skjød der dog op i hende: *En* ting hadde hun ialfald opnaadd: Han skjønte, det bare vilde være dumt at spilde sin tid paa at dyrke Asta!

«Men hør, kaptein Bech –.» Der kom en pludselig overgang i hendes tone og væsen. «Nu spiller de sandelig «Washington Post» derinde! – Kan De huske? Aa, kan De ikke huske, den har vi danset sammen i «Foreningen». – For mange aar siden, da den var ny? – Vi var bare nogen faa, som kunde den. – Kan De huske? Aa, kom la os danse! La os glemme alle sorger og kjedeligheder og høitideligheder og more os – more os som to barn! Den «Washington Post» er likesom saa deilig, synes jeg – saa kjæk – saa trodsig og modig!» –

Hun var en hel anden. Munter, indsmigrende, barnlig.

Hun trak ham med sig. Og han fulgte. Fortvilet. Hjertesyk. Med én gang som viljeløs.

– De var inde i balsalen. Der var ikke mange [361] par paa gulvet. Men det var som om noget næsten bakkantisk rev dem, der danset, med sig – egget av denne litt brutale, men betagende musik, der minder om en cow-boy's ridt henover prærierne med «bjælder og ringlende ridetøi» – om menneskenes *go-ahead*-liv der ute *in the far West* – altid i fare – livet paa spil – og øieblikkets glemsel – i lykke – i kjærlighed –

– Og Else og Eilif danset. Hans spænstige, bøielige skikkelse fulgte i rytmisk galop musikkens bølgende ridt. Else ved siden av ham. De skiftet med armene. Bøiet hoderne bakover mot hinanden. Elses øine søkte hans – indtrængende, indsmigrende. – Nu hadde musikken sit tak i dem begge to. Vildere og vildere gik dansen. Elses lette legeme som en elastisk fjær i voldsom, løssluppen flugt, beholdt allikevel sin harmoniske rytme. Men det var, som hun svævet i luften der like ved siden av ham, tæt op til ham. Mens de skiftet med armene, og hendes hode bøiet sig bakover mot ham med øine, som brændte, med en fin mund, der aapnet sig –

Der skrek noget inde i Eilifs bryst.

«Naar den, du elsker, ikke vil være din – naar hun har gaat hen og kastet sig i armene paa en anden – en usling, som hun ikke kan glemme – trods alt – trods alt. – Saa – hvorfor ikke – hvorfor ikke?»

Ja – hvorledes var de – kvinderne? Han, som hadde agtet og æret dem, og sat dem saa høit. Var det altsammen bare løgn og forestillelse med dem? ^[362] Komediespil? Var det kanskje *Asta*, som var letsindig og koket – og *Else*, som elsket ham?»

«Avsindig! – Avsindig» – ropte det i ham.

– Og han kom igjen til sig selv. Han følte, hvorledes alle hans muskler idetsamme slappedes. Armen, der laa om Elses liv, løsnedes, – hvor fjern hun pludselig blev ham. –

Han stanset dansen. Braat. Og sa næsten haardt: «La os holde op! Det er forgalt, at De skal faa narret mig til dette her! Den er *avskyelig* – baade den dansen og musikken! –»

Og han bukket for hende. Med noget stivt, fremmed. Hans uttryk var saa alvorlig. Næsten uvenlig. Og han var meget blek.

Straks efter holdt ogsaa musikken op.

– Men Elses ansigt, der et par minutter iforveien hadde været blussende, næsten ekstasisk, var ogsaa stivnet til. Hun blev atter den mondæne dame. Behersket – fin – litt kold. Stoltheden reiste sig i hende. Og krænket forfængelighed. Og noget der lignet hat. – Hun følte, at nu hadde hun spilt et høit spil – og tappt!

Idetsamme stod Jonas Wankel ved siden av dem.

«Ja, det vil jeg medgi,» lød konsulens joviale røst. «At naar en kan danse den der «Washington Post», saan som dere to, saa er det da mening i den dumme dansen! Der var sandelig mer end ett par øine, som fulgte dere nu, vil jeg bare fortælle.»

«Det var Deres svigerinde, som lokket mig til ^[363] at opfriske gamle ungdomsminder,» svarte Eilif. «Men det er ogsaa hende, der fortjener komplimenten og ikke jeg. –»

Idetsamme kom en av de smaa «buttons», der hørte til hotellet, og leverte Eilif en billet. – Den hadde ligget en stund over i hans hotel. Man visste ikke, hvor kapteinen var at træffe, før i dette øieblik. –

Han aapnet den. Og blodet skyllet op i hans ansigt. Han saa et sekund uviss ut, mens han holdt den i

haanden.

Elses blik hvilte spørgende paa ham.

Han saa med ett saa underlig ut.

Han tok sig sammen. Hans væsen blev endnu stivere, alvorligere. Med noget militært, der ikke ofte var der.

«Der er nogen dernede, som venter mig. En aftale. Undskyld. Jeg maa øieblikkelig farvel.»

Han tok dem alle tre i haanden. Men nervøst – i hast. –

*

Han stormet nedover den brede, flisebelagte rosen-avenue – nedover alle trapper og terrasser, til han naadde det lille hotel, i en rolig sideallé, hvor Asta og hendes mor bodde.

Billetten, han hadde mottat, holdt han sammenkrøllet i sin haand. Krampagtig. Den indeholdt kun et par ord; «Eilif kom. Mor dør!»

I alvorret steg der en jubel op i ham, der ikke lot sig kue: «Eilif kom.»

[364] Portnersken læste hans kort. Og viste ham ovenpaa. «*Mademoiselle vous attends. Madame est très malade.*» Hun visste altsaa endnu intet.

Han stod i den lille salon. Der var ingen. Han turde ikke banke paa nogen dør. Men ventet. Saa aapnet døren sig til det ene sideværelse, der var fru Erikas soveværelse. En slank, mørk skikkelse stod paa tærskelen. Fik øie paa ham. Døren lukkedes hurtig bak hende. Hun fløi mer end hun gik over gulvet.

«Eilif!»

Og med brutt stemme – i grænseløs sorg og grænseløs ømhed – kastet hun sig ind i hans arme!

«Det er forbi! Mor er død. For en time siden.»

De sterke arme foldet sig om hende. Knuget hende til sig. Tæt. Tæt. Som de ikke mere vilde slippe! Han tok det lille forgrædte ansigt, der nu laa mot hans skulder, og bøiet det bakover, saa han fik det op mot sig. Og der møtte hende fra de mørkeblaa øine, fra dette ansigt, hvor hver muskel nu bævret av bevægelse, en saa dyp kjærlighed, en saa sterk lykke, en saa fin og stor ømhed, og et saa mandig uttryk for beskyttelse og kraft – at Asta ikke kunde andet end lukke øinene, som blændet, som bedøvet. Og bare hviske, hen for sig – som i en drøm:

«Eilif – elskede – Eilif.»

Og han kysset hendes hode, hendes pande og hendes læber.

[365] «Jeg fik din seddel i dette øieblik først,» hvisket han. «Ellers var jeg kommet før.»

Nu skalv graaten igjen i hendes ansigt.

«De visste vel ikke, hvor du var. Jeg husket ikke, at du ikke var hjemme i dit eget hotel.»

«Hvad var det, som støtte til – hvorledes kom det – saa pludselig?» Eilifs øine stod ogsaa fulde av taarer.

«Jo, jeg skjønnte, det var noget, som var i veien med hende, og vi fik derfor fat i doktoren. Men – saa med éngang tar hun sig til hodet, og siger: «Aa – hode mit!» – Og nogen minutter efter var det over. Doktoren siger, det var en blodprop. – Du vet, hun led av aareforkalkning. – Vil du komme ind?»

Hun saa ham spørgende, næsten ængstelig op i ansigtet.

«Naturligvis – kjære.»

Hun tok hans haand og trak ham med sig ind i sideværelset.

Fru Erika laa paa sin seng. De vakre, regelmæssige træk, forklaret og forædlet i døden. Der var ingen merker efter kamp og lidelser. Det var mest, som om hun sov.

Asta knælte ved den ene side av sengen. Eilif ved den anden.

Der var dyp stilhed i værelset. Asta graat sagte.

Det banket paa døren. En diakonisse traadte ind.

Asta reiste sig. De hvasket sammen.

Saa gik Asta hen til Eilif og la sin haand paa hans skulder.

[366] «Vi bør ikke si noget her i hotellet før imorgen tidlig. Jeg har sagt, at søsteren kan gaa. Jeg vil jo bli oppe og vaake her inat allikevel.»

«Vi,» hvasket han.

Et umerkelig smil trak sig om Aastas læber. Og hun møtte hans øine et sekund –

Diakonissen tok avsked og gik.

Asta la haanden paa den dødes pande.

«Den er allerede kold,» sa hun. Hun bøiet sig ned og kysset den. En hulken rystet hendes hele legeme. Hun kastet sig igjen paa knæ ved sengen. Hendes øine kunde ikke slippe morens ansigt.

«Mor levet og døde sikker og lykkelig i troen paa Guds kjærlighed,» sa hun saa hviskende.

Eilif nikket. Han blev staaende ved siden av hende.

«Kan du ikke be en bøn for os Eilif?»

Det kom næsten uørlig. Men der vældet et slikt forlangende op i hende om – her – nu – at løfte sin aand opad. Følge moren. Dit hun nu var. Faa forbindelsen, hun ogsaa, mellem de to verdener. Materiens, der holder en fast her, og aandens – *mysteriet*. Dette, som *er* der, smeltet ind i alt omkring en og i en – forenet med *alt* – naar en selv bare *vil* og *trænger* det! – Hvorledes skulde hun ellers kunne holde ut at se dette, der for en time siden var hendes mor, levende, personlig! Hun den éne – aldrig før, aldrig senere et menneske som hun! Og *nu* – dette livløse hylster, dette tause lukkede – kolde! Allerede saa fjerne – for altid – altid! Aa, [367] hadde hun ikke selv staaet der og set forvandlingen – adskillelsen! Dette ubeskrivelige skjælvende, og allikevel med noget lyst, saa underlig forklaret – som flagrende vift av lettende vinger – som *strøk* henover morens ansigt – og flygtet bort! Hendes sjæl? Hvorhen? Aa – op mot mere lys og større klarhed –

Eilif bad: Fader vor –. Inderlig og enkelt. Som noget, der faldt ham naturlig. Fordi det ikke var ham uvant.

Da han var færdig, reiste Asta sig. Og tok hans haand.

De stod endnu en liten stund stille ved sengen og saa paa den døde.

Nu var det Eilif, som trak Asta sagte ut av værelset og ind i den lille salon.

Men de lot døren staa paa klem.

– – Asta stod foran sofaen, hvor Eilif sat. Hendes stemme var lav, næsten ukjendelig.

«Eilif – jeg maa skynde mig at si dig alt. Alt det, jeg ikke har *turdet* si dig. Og hvis du ikke synes, jeg er dig værd, naar jeg er færdig – saa maa du gaa fra mig nu – *straks*. – For jeg maa skynde mig,» gjentok hun – «for siden – da kan jeg ikke slippe dig, Eilif!»

Han blev meget blek. Men der var et saart, bløtt smil om hans mund.

«Kom, sæt dig her.» Han fik hende ned ved siden av sig. «Tror du ikke, jeg kjender dig? Kan du si mig noget, jeg ikke vet – ikke forstaar – ikke agter – naar det er dig?»

[368] «Du forstaar allikevel ikke alt.»

– Og med hænderne sammentvundet i fanget. Hviskende, ofte avbrutt av frembrytende graat – som hun fik behersket – og med dødsværelsets store stilhed og underlige fjernhed ved siden av, bak den halvaapne dør – fortalte hun ham *alt*.

I saa faa ord, saa naturlig og saa nøkternt som mulig. –

Hun gik tilbake til sit første møte med Gustav Klemm. Til hans alltid voksende indflydelse over hende. Hendes ubetingede tillid til hans karakter, og beundring for hans evner, og det hun trodde, var hans idealer. Omtalte den høstaften, hun for første gang souperte med ham alene efter hans store foredrag i Folkets Hus – paa Grand Hotel – dengang de alle hadde møttes! – Den skjæbnesvangre scene mellem dem hin vaaraften efter spaserturen paa Bygdø. Sommerens skuffelser og smerte. Hans forandrede væsen. Kjøbenhavnerskandalen. Hans bitre, forpinte indesluttethed ved at se sig dømt, tilsidesat og ydmyget.

Hendes egen beslutning, der blev fastere og fastere. Thorvald Hebbels foredrag og besøk paa hybelen morgenen efter. Hendes tur ut til Bækkelaget, og det, som derute forefaldt. Og hendes flugt derfra og indover til byen i regn og storm, og hendes sidste visit hos lille Einar. – Og – hvorledes hun først bakefter – flere dage bakefter – hadde faat den rigtig klare sterke følelse av, at hun var blit reddet fra fornedrelse og vanære – fra det uoprettelige!

[369] Hele hendes legeme rystet og skalv. Og hun gjemte ansigtet i hænderne og hulket lydløst.

– Hun hadde merket, mens hun talte, at der undertiden gik et ryk gjennom Eilifs skikkelse. Hans ansigt kunde hun ikke se. Han sat hele tiden og bøiet hodet og saa ned. Men hun *visste*, at han led. At hans mandsstolthed og mandskjærlighed smertedes i sine inderste fibre ved tanken paa denne anden mand, der hadde været saa nær ved at eie hende – en mand, som han jo med hele sin karakters hæderlighed og renhed, maatte foragte og avsky! –

Da der saa blev ganske stilt. Og der fremdeles ikke kom et ord fra hans læber, mens hun hørte hans aandedræt, der ved siden av sig, gaa hurtig og tungt – da var det, som om hun ikke var sig selv længere mægtig! – Hun sank ned paa sine knæ med fortvilelse malet i sine store, mørke øine – og hun strakte hænderne sammenfoldet frem for sig, mens taarerne trillet hende ned ad kinderne –

«Aa Eilif, tilgi mig – aa mor – tilgi mig!»

Men i samme øieblik var det, som om hendes nervers spændkraft var opbrukt. – Og hun sank sammen paa gulvet i en paroksysme av graat.

Hun kjendte to hænder om sit hode og sine skuldre. Og to arme, der løftet hende op. To sterke arme, der tok hende ind til sig. Gjømte hende varlig, fast. Og stille, bløte kys, der dækket hendes ansigt. Og hun hørte en stemme, som hvisket ind i hendes øre:

«Min elskede! Gud være lovet, at du [370] blev bevaret fra ulykke og rædsel! Jeg gyser, naar jeg tænker paa, hvad der var blit din lod, om du var falden i en slik mands hænder! – Men, hvor du har lidt! – Snak ikke om at tilgi. Du har jo intet gjort, uten hvad dit store, varme hjerte har indgit dig. – Hvad kunde du vite om den avgrund, der var foran dig? – Nei, min egen. – Vi vil bare slette det altsammen, altsammen ut – det er borte – borte! Og tror du ikke» – hans mund kom endnu nærmere hendes øre – «tror du ikke jeg ogsaa kan ha noget at skrifte? Tror du ikke, der for os alle – unge, lykkehungrige – varmblodige mennesker – at paa vor vei er tusen snarer og fælder, hvor vi kan snuble og falde? Jeg *kan* ikke si dig mere, Asta. Men det kan nok hænde, jeg ogsaa snublet – om jeg end ogsaa – som du – blev bevaret fra fald –.»

«Jeg vet det Eilif,» hvisket Asta tilbake uten at se op, simpelt, rolig. «Jeg har forstaat det i disse dagene. Det er Else.»

«Hysh, nævn ikke noget navn. – Vi skal slette det ut – slette det ut altsammen.»

Asta hadde reist sig. Hun stod der foran ham. Hendes læber dirret. De strævet med et ord. Et eneste. Som gav alt, hvad hun følte – og samlet alt, hvad der fylgte hende.

«Tak – Eilif.»

– Men nu var hun saa hvit – saa vaklende – at han blev ræd.

Han sprang op og la armen om hendes liv.

«Nu skal du gaa ind til dig selv, Asta, og [371] lægge dig paa sengen.» Hans stemme var myndig, men beskyttende, og saa øm og mild. «Prøv at sove et par timers tid. Der er jo ikke nogen oppe her i huset paa længe. – Jeg skal vaake imens,» vedblev han, da hun gjorde en avvergende bevægelse og pekete mot morens soveværelse.

Han smilte et saart, litet smil.

«Du har selv sagt, hun var glad i mig. Det følte jeg ogsaa altid. Og var hende saa taknemlig for det. – Hun vilde ikke hat imot, at jeg var den, som sat alene hos hende – der, hvor hun nu ligger. – Nu er jeg jo ogsaa snart – hendes søn –.»

Taarerne stod i hans øine.

Han skjøv Asta sagte, men bestemt henimot den motsatte dør, der førte ind til hendes soveværelse:

«Saa – du maa ikke slite dig mer ut. Husk, vi har svære dage for os nu.»

Hun grep ordet som et glimt. Og vendte hodet idet hun gik:

«Vi – kan *du*?»

«Naturligvis – jeg kan.»

*

Litt senere utpaa morgenen, da Aastas linjer til Else, der bragte den sørgelige efterretning om tante Erikas pludselige død, blev sendt op til hotel Riviera Palace, kom budet straks tilbake med det uavleverte brev og et andet, adresseret til fru Erika Steineger.

Det var fra fru Wankel, og meldte, at der sent igaarftes var kommet telegram til Else, om at [372] Karola var blit meget farlig syk. De reiste alle nordover med første morgentog og sendte sine varme hilsener og farvel.

*

Men Else Grubbe var gaat gjennom lidelsens ildprøve. – –

– Det er i den store, gule og hvite havesal paa Helgeby.

Lille Karola er nu i god bedring efter den heftige lungeinflammation, hvor feberen gjentagne gange hadde truet med at sprænge det lille hjerte. – Hun er for første gang, fuldt paaklædt, blit baaret ned fra soveværelset. Og ligger paa chaiselonguen dernede, med de store havedøre vidt aapne mot verandaen.

En duft av hæg og syren trænger ind i værelset fra haven. Nedenfor blinker Helgebysjøen mellem sine skogklædte odder og bugtninger langt utover.

Fra elven tilhøre kommer en ganske dæmpet brusen med et underakkompagnement av en tyngre, dystre lyd fra fossen nedenfor. Og ovenover skogryggen paa den anden side skimtes mellem grantopperne det lille fine spir paa Helgeby kapel, med Grubbernes begravelsesplads – hvor tante Erika nu, for ikke ret længe siden, var bragt til den sidste hvile mellem alle de øvrige av sin slekt. –

– Else sitter ved siden av Karolas leie. Hun holder hende i haanden. Eller dækker hende godt til med tepper. Og stjæler sig til iblandt at [373] stryke haanden over det lille ansigt eller kysse hende litt paa pande eller haar.

Selv er hun temmelig blek. Om munden, hvor det lille ungpikagtige, lykkebegjærlige smil pleiet at flagre, er der et par linjer, der fortæller om kamp og gjennomlevet sorg. Og øinene har faat en sterkere, mere violblaa farve, fordi de er kommet dypere ind og der er mørke skygger omkring dem.

Naar hendes blik hviler paa Karolas lille magre, hvite ansigt, hvor to store alvorlige, ivrige og hæderlige brune øine nu er blit endnu større med en noget *for* sterk glans – er det fuldt av uendelig ømhed – og *angst*.

Det er som om hun endnu ikke kan bli kvit de skrækelige minder fra hine dage og nætter paa jernbanen, hvor timerne snek sig hen under en eneste hjertesammensnørende rædsel, fordi eksprestogets fart aldrig blev hurtig nok – og alle tanker klynget sig sammen som i dødsangst om dette éne: *Ikke at komme forsent!*

– Men i de dage og nætter var det ogsaa som om hendes hjertes vilde forlangende om at faa *sit* frem – koste hvad det koste vilde – for hende – og for de *andre* – at det etsedes – etsedes som med glødende jern ut av hendes bryst! For at gi plads for bitre selvbebreidelser og en næsten selvopgivende fortvilelse – der saa atter kunde jages tilside av en skare nye løfter og friske forsætter, hvis bare – *bare* Karola maatte faa leve! – –

[374] – Det gaar i døren. Det er Karsten, som kommer ind. Han prøver at gaa let og lydløst paa taaspidsen. Men støvlerne knirker for hvert skridt han tar, og den tunge skikkelses vegt faar gulvet til at gyng i den gamle bygning, saa prismene paa den store krystallysekrone – der skinner i alle regnbuens farver i refleks av sollyset utenfor – dirrer og ringler og klirrer.

Nu staar han ved siden av den lille gruppe. Og ser avvekslende fra den ene til den anden. Smilende. Men der er mer alvor og mer tyngde i hans smil end før.

Som Else nu møter hans øine, tar hun hans haand. Og holder den litt i sin. Og han nikker sagte til hende. Godt og venlig. Men med en viss værdighet.

Han vet *alt*.

For Else hadde lagt al ting aapent for ham. –

– – Det var skedd den morgenen for nogen faa uker siden, en stund efter Elses hjemkomst, hvor de

hadde været kastet frem og tilbake i den mest slitende spænding mellem frygt og haab – liv eller død – den morgenen, hvor saa doktoren hadde sagt dem, at nu ansaa han al fare for overstaat! – For i det øieblik var der slaat en saa sterk bølge av lykke og befrielse i følge med anger og selvbebreidelse op i Elses bryst, at hun *maatte* løse sig ut fra alt det, hun gik og gjemte paa! Alt det, hun led dobbelt ved, fordi det maatte skjules bak forstillelse og løgn. –

– Og hun hadde fortalt ham det altsammen fra [375] først til sidst. Uten at besmykke det. Men ogsaa uten at holde tilbake, at det var ikke paa hende alene, at skylden her maatte lægges! Hun var gaat herhjemme, skuffet og træt og ensom med sin trang til litt mere hensynsfuld ømhed, litt mere livsglæde og sorgløshed – indtil de mange, mange smaa ting var blit til *en* stor! Og de mange, mange smaa daglige savn hadde utvidet sig til *en eneste* gapende tomhed! – Og *saa* – var *dette* kommet –

– Karsten var først blit saa forfærdelig blek. Og han hadde set saa underlig paa hende med sine rolige, brune øine. Saa hadde han sagt paa sin langsomme maate:

«Jeg *forstaar* det ikke! Det er umulig for mig at begripe det! At der kunde komme noget slikt over dig – her hjemme, hvor du har levet sammen med mig og med dine børn omkring dig – nei. – Men allermindest skjønner jeg det, at du kunde reise – reise *derned!*»

– Og da hadde han holdt hænderne for øinene. Og det var ikke vanskelig at se, at der var noget, der arbeidet og slet i ham, at han hadde trang til at bruke magten og kraften, der nu reiste sig i ham og spændte alle muskler mot nogen – mot noget –

Men Else hadde bare graatt og sagt: «*Kan* du ikke prøve at glemme det, Karsten? *Kan det* der ikke ogsaa bli for *dig*, som Karolas sygdom – naar vi tænker tilbake paa den – nu staar for os begge? – Jeg synes at jeg har været som en [376] fremmed for mig selv. Og nu er jo alt saa avsluttet og forbi. – Nu som Asta og Eilif snart skal gifte sig og er saa lykkelige. – Jeg synes, jeg er saa langt fra det. *Kan* vi ikke, du og jeg, bare tænke paa det nu, at vi begge er saa lykkelige *sammen*, fordi Karola er blit sparet for os? – Og jeg skal gjøre alt, hvad jeg kan, for at du og børnene kan ha det godt. Det lover jeg dig –»

– – Men Karola har nu reist sig op i puterne. Og sitter og ser frem for sig ut gjennom havedøren. Der er alvor og en sterk glans i hendes øine. Det er som om den lille, ivrige barnesjæl nu skuer tilbake over sit korte liv. Og idet hun saa samler alle dets triste erfaringer i en eneste sum, kommer det pludselig, klagende, men paa en underlig pathetisk-værdig maate – mens taarerne begynder at trille hende ned ad kinderne –:

«Bedstefar og bedstemor er døde. Og tante Erika er død! Og maskinmesterens kone i sliperiet er død – og det bitte, bitte lille barnet! Og lille Einar er død. Og Gamlesvarten er død. – *Og de har slagtet Mette og Mons!*»

Men da kulminerer det ogsaa for hende. –

Og hun bryter sammen i den saareste, mest fortvilede hulken! – Som med mange kjærtegn og trøstens ord dog snart blir stilnet og mildnet. –

Og med engang er det, som om hendes sørgekraft ganske er uttømt. Hodet kommer tilbake i puterne

igjen. Ansigtet blir livlig, blussende. Øinene store og opspilte. Hun lægger tilside livets ^[377] mørke sider og fæster sig ved de mange lyspunkter, der unegtelig er de langt overveiende i hendes sind og hele tilværelse. – Og nu tar hun moren om halsen og betror hende med en mine av den hemmelighedsfuldeste vigtighed:

«Vet du – Erik har lært at skrive alle de store bokstaverne, – mens du var reist! – Og han kan tælle til tohundrede! Det kan du selv høre! – Og Lillemor kan knappe støvlene sine ganske alene – og hegte op den røde kjolen, hun fik efter mig. Og saa kan hun vaske sig og tørre sig *ordentlig* selv! Er du ikke glad for det? – Og *alt* det skulde vi vise dig – naar du kom hjem!» ender hun lykkelig og triumferende.

Men Else bøier sig ned over hende og kysser hende. –

Og der dæmrrer idetsamme noget op i hendes sind om, – at et menneske kan lære at slukke sin tørst ved livets kilde – selv om den styrkende drik ikke rækkes én i *lykkens* «gyldne bæger».

Noter

[n1.](#) en] *rettet fra: en en (trykkfeil)*

[n2.](#) lille] *rettet fra: lile (trykkfeil)*

[n3.](#) som] *rettet fra: Som (trykkfeil)*

[n4.](#) sov.] *rettet fra: sov (trykkfeil)*

Helene Dickmars *Det gyldne bæger* er lastet ned gratis fra bokselskap.no